

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Meij. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Luit.-kolonel, Dirig. Apotheker, Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *Haarlem*; W. BINNENDIJK, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 10 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD . . . . . / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: AMSTEL 102, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzoekt.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur:

Hoofdartikel: Vooruitzicht op beter wettelijke regeling ter beteugeling der kwakzalverij.

Berichten: A. W. van Bijsterveld in Amerika. — Oost-Europeesch venerologisch Congres. — Geslachtsziekten en kwakzalverij in Japan.

Mededeelingen van verschillenden aard: Kanker en hoe deze ziekte te voorkomen: — De twintig geneeskuren van den Abbé Hamon.

Uit de Pers: Kanker in charlatannerie. — Natura sanat.

Rechtszaken: Eilers voor den Hoogen Raad.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Abdijsiroop. — Purool. — Haarlemmerolie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden gaven zich op de heeren:

P. Fontein, arts te *Amsterdam*.

A. J. Henneman, arts te *Groesbeek*.

H. Kindermann, arts te *Wormerveer*.

J. Roozeboom, apotheker te *Assen*.

E. Sieburgh, med. cand. te *den Haag*.

Vooruitzicht op beter wettelijke regeling ter beteugeling der Kwakzalverij?

In ons vorig no. maakten wij melding van enkele schriftelijke vragen door den heer H. TER HALL gericht tot den Minister van Arbeid.

Die vragen (er waren er meer maar wij hebben ons bepaald tot die welke onze zaak betroffen) luiden aldus:

Is het den minister bekend, dat de verkoop van geneesmiddelen, waarvan de samenstelling onbekend is en op welker verkoop en bereiding iedere controle ontbreekt, in ons land hand over hand toeneemt, in tegenstelling met andere landen, waar de samenstelling van ieder patentgeneesmiddel op het etikette moet worden aangegeven en waar de verkoop, bereiding en invoer alleen door daartoe bevoegde en verantwoordelijke personen plaats vindt?

Is Uwe Excellentie niet van oordeel, dat de blijkbaar met de praktijk niet in overeenstemming te brengen lijst C vervangen moet worden door bepalingen waardoor de verkoop, invoer en bereiding van alles wat als geneesmiddel dient, weder onder controle wordt gebracht van apothekers en apotheehoudende geneeskundigen, zoodat deze alleen mag geschieden

door deze daartoe bevoegde en daarvoor verantwoordelijke personen, met opgave op het verpakkingsmiddel van de samenstelling en den naam van den verantwoordelijken bereider?

De Minister heeft hierop o.m. het volgende geantwoord:

„Het is niet geheel juist, dat de samenstelling van patentgeneesmiddelen onbekend is. In de uitgebreide literatuur, die over het onderwerp bestaat, is de samenstelling van de meeste patentgeneesmiddelen vermeld. Daarom is aan de vermelding van die samenstelling op het etiket geen overwegend belang verbonden.

Het onderzoek van zogenaamde patentgeneesmiddelen is herhaaldelijk door de pharmaceutische inspecteurs en in het Centraal Laboratorium ten behoeve van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid geschied en ook door het Rijksinstituut voor Pharmaco-Therapeutisch onderzoek ter hand genomen.

In enkele landen wordt inderdaad op den invoer van die middelen toegezien hoofdzakelijk echter in verband met de speciale belasting, die daarvan geheven wordt.

Voor zoover bekend, wordt ook in het buitenland geen toezicht op de bereiding van patentgeneesmiddelen uitgeoefend. Daaraan zou het bezwaar verbonden zijn, dat de kooper in de bereiding onder toezicht van overheidswegen een waarborg zou zien voor deugdelijkheid als geneesmiddel.

De geldende wettelijke bepalingen zijn niet toereikend om verkoop, bereiding en invoer van patentgeneesmiddelen te beperken.

Wijziging van de wettelijke bepalingen betreffende de uitoefening van de artsnijbereidkunst en den verkoop van geneesmiddelen, die inderdaad niet meer in overeenstemming zijn met de huidige toestanden, is reeds geruimen tijd in voorbereiding. Deze heeft in 1915 geleid tot indiening van een wetsontwerp tot wijziging van de wet regerende de uitoefening van de artsnijbereidkunst. De talrijke opmerkingen, waartoe dit ontwerp aanleiding gaf, en nog belangrijke aangelegenheden, die noodzakelijk moesten voortgaan, waren oorzaak, dat de nadere overweging van die wetswijziging tijdelijk moest blijven rusten.

Het geldt hier een zeer moeilijke en ingewikkelde materie, ten aanzien waarvan zekere eenstemmigheid in positieven zin niet licht te bereiken is.

Daaruit mag echter niet worden afgeleid, dat een betere regeling van de geneesmiddelenvoorziening onnoodig zou worden geacht. Zoodra de omstandigheden zulks toelaten, zal zij met bekwamen spoed in nadere overweging worden genomen.

Wij zijn dankbaar voor deze toezegging en koesteren de hoop, dat de „omstandigheden” het spoedig zullen toelaten dat er eindelijk eens een einde zal worden gemaakt aan een toestand, tot welks verbetering wij, met het oog op de volksgezondheid en volkswelvaart, reeds meer dan 40 jaren hebben aangedrongen.

Inmiddels nemen wij de vrijheid eenige kantteekeningen op 's Ministers antwoord te maken.

In tegenstelling met den Minister vinden wij de vermelding van de samenstelling op het etiket zeker wel van overwegend belang, vooral dan, wanneer die samenstelling tevoren door een officieel lichaam is gecontroleerd. Wordt dan in die samenstelling een bewijs gevonden, dat het middel tot de bedriegelijke, m.a.w. tot de kwakzalverachtige behoort, dan kan dat lichaam zijn sanctie tot verkoop weigeren en ... met kracht tegen dien verkoop waarschuwen.

(Zoo handelt onze Vereeniging reeds sedert 41 jaar, maar zij mist elke wettelijke bevoegdheid).

De woorden van den Minister „Voor zoover bekend, wordt ook in het buitenland geen toezicht op de bereiding van patentgeneesmiddelen uitgeoefend” moeten wij, door enkele voorbeelden uit ons Maandblad weerleggen, zij het dat niet altijd de bereiding maar in het algemeen de samenstelling die getroffen wordt.

In Amerika: Met 1 Januari 1917 is te *New-York* de wet in werking getreden, die bepaalt dat van alle patentgeneesmiddelen, die daar worden verkocht, (dus ook die van elders worden ingevoerd) de samenstelling moet worden ingeschreven bij het gezondheidsdepartement. Oorspronkelijk luidde het voornaamste artikel „de namen der bestanddeelen van alle zoodanige geneesmiddelen moeten worden ingeschreven bij

het gezondheidsdepartement, op een wijze als de gezondheidscommissie zal bepalen".

Het werd echter noodig gevonden, dit artikel te verduidelijken en nu luidt het: „de namen van alle bestanddeelen waaraan de beweerde geneeskracht wordt toegeschreven, en de namen van alle andere bestanddeelen, behalve die welke physiologisch onwerkzaam zijn, moeten worden ingeschreven enz.”

Uit Spanje in 1919: „Geneesmiddelen, waarvan de samenstelling geheel of gedeeltelijk onbekend is, of waarvan alleen wordt vermeld, van welke stoffen ze afkomstig zijn, zijn *geheime geneesmiddelen* en mogen niet worden verkocht. Samengestelde geneesmiddelen, waarvan de samenstelling bekend is, maar die worden aangeduid, door een bedachten naam of door den naam van den bereider, en bestemd zijn om in de apotheken of elders te worden verkocht, zijn *patentmiddelen*. Komen deze geneesmiddelen in de Spaansche of een andere pharmacopee voor, dan moet de officieele naam op de verpakking worden vermeld. Alle andere patentmiddelen moeten bij den gezondheidsdienst worden ingeschreven, voordat ze verkocht mogen worden. Bij de inschrijving moet het middel worden ingeleverd, benevens proeven van het opschrift en van aanbevelende geschriften en ook een opgave van redenen, waarom men het middel als patentmiddel in den handel wil brengen. In Spanje mogen zulke middelen niet anders worden bereid dan in inrichtingen waarvan de leider en het technisch personeel apothekers zijn. Voor buitenlandsche middelen moet de aanvraag om inschrijving vergezeld gaan van een mededeeling van den gezondheidsdienst van den betrokken staat omtrent de bevoegdheden van den bereider. De koninklijke academie van wetenschappen brengt advies uit over de werking van het geneesmiddel; de gezondheidsdienst houdt toezicht op den verkoop en de naleving der wettelijke bepalingen. Middelen met een sterke werking mogen alleen in de apotheken worden verkocht; bestaan ze alleen uit sterkwerkende geneesmiddelen dan mogen ze uitsluitend op geneeskundig voorschrift worden afgeleverd. Verboden zijn de middelen, die rechtstreeks of middellijk zwangerschap kunnen voorkomen. Voor middelen, die thans reeds in Spanje worden verkocht, wordt twee jaar gelaten, om in overeenstemming met deze voorschriften te komen.

In Engeland is het vorige jaar in het Hoogerhuis een wetsontwerp in behandeling genomen tot het verbieden van den verkoop van zoogenaamde geneesmiddelen. Ook hier zou een register worden aangelegd van die middelen, waarvan, na onderzoek, de verkoop wordt toegestaan. Bij de discussie werd namens de regeering betoogd, dat het doel van den maatregel was, het leven en de gezondheid der burgers te beschermen door hen te behoeden voor het gebruik van geneesmiddelen, die niet alleen hun gezondheid niet ten goede kwamen, maar vaak werkelijk voor hen nadeelig waren. Hoe het met dit ontwerp is afgelopen is ons, tot onzen spijt, ontgaan.

Wij zullen het hierbij laten; ons dunkt, dat, ook langs dezen weg, er nogal succes kan worden verwacht van maatregelen ter beteugeling der kwakzalverij.

BERICHTEN.

Een Nederlandsch kwakzalver in Amerika. Van bevriende zijde ontvingen wij een Amerikaansch biljet, met portret, ter aanbeveling van het middel *Vantona* van..... A. W. VAN BIJSTERVELD.

Het biljet draagt tot motto: „*Famous in Europa—Now hailed in America*”.

Wij zien daaruit dat v. B., in Holland beroemd wegens zijn middel tegen allerlei kwalen, op verzoek van Hollandsche landverhuizers, er eindelijk toe overging zelf naar Grand Rapids over te steken om zijne vroegere landgenooten aldaar met zijn middel gelukkig te maken.

Wat er dan verder volgt, welk succes v. B. met zijn *Vantona* had en al die verdere reclame kunnen onze lezers er zelve wel bij denken.

Omtrent het Oost Europeesch venereologisch congres meldt de correspondent van de *N. Rott. Ct.* te Praag:

Donderdag werd het gevaar behandeld dat kwakzalvers voor patient en medicus opleveren, en werden maatregelen besproken om aan hun praktijken paal en perk te stellen. Prof. dr. Hecht van de Prager universiteit sprak hierover.

Geslachtsziekten en kwakzalverij in Japan. Ook Japan heeft zijn vereeniging tot bestrijding van geslachtsziekten, welke een eigen orgaan bezit en allerlei vlugschriftjes uitgeeft en in verschillende plaatsen lezingen organiseert. De kwakzalverij is volgens de Japan Medical World in de laatste jaren begunstigd door de duurte welke de menschen weerhoudt van het inroepen van regelde geneeskundige hulp. Alleen aan geneesmiddelen van geheime samenstelling wordt per jaar in Japan een bedrag van 100 miljoen gulden besteed. Het ministerie van binnenlandsche zaken heeft, met het oog hierop en op het nadeel dat daaruit voor de volksgezondheid zou voortvloeien, besloten overleg te plegen met de centrale vereeniging tot bevordering der Hygiëne, om te geraken tot maatregelen die verbetering kunnen brengen. (*N. Rott. Ct.*)

Mededeelingen van verschillenden aard.

Kanker en hoe deze ziekte te voorkomen.

(Voorloopige ernstige waarschuwing).

Vanwege *The Centassium Co.*, gevestigd Keizersgracht 52 te Amsterdam, wordt in de laatste weken, per groote advertenties, in verschillende bladen een boek gratis ter kennismaking aangeboden aan hen, die belang stellen in een „nieuwe succesvolle kankerbestrijding”.

Wij hebben het boek(je) gelezen doch zijn alles behalve overtuigd van de waarde van den inhoud. Integendeel, een nader onderzoek — waartoe nog de tijd ontbrak — beschouwen wij als hoogst noodzakelijk. In ons volgend nummer hopen wij op deze zaak terug te komen. Wij raden onze lezers, in hun eigen belang, het resultaat van ons onderzoek af te wachten vóór zij zich aan de in het boek beloofde behandeling onderwerpen.

Men zij ook niet te hoopvol gestemd: de ontnuchtering mocht eens te groot zijn!

De twintig geneeskuren van den Abbé Hamon.

De advertentie, met het portret van den priester, is zeker aan de meeste onzer lezers bekend. Als wij de brochure, in deze advertentie aangeboden, goed begrepen hebben, is het een zekere DR. LOIN (der faculteit van Parijs) die voor de geneesmethode van den Abbé reclame maakt, welke methode, volgens het boekje, daarin bestaat, dat alleen *zuivere plantkundige grondstoffen* worden aangewend. 't Is mogelijk, dat aan deze methode een meer of minder juist beginsel ten grondslag ligt maar de wijze, waarop er propaganda voor wordt gemaakt, doet ons meer aan kwakzalverij denken en geeft ons aanleiding onze lezers te waarschuwen de *grootste voorzichtigheid* in acht te nemen.

Daargelaten, dat wij niets weten omtrent de *geneeskundige kennis* van den ABBÉ HAMON (zou deze bestaan?) die n.l. twintig verschillende geneeswijzen zoo maar klakkeloos aan de onderscheidene zieken aanbeveelt, willen wij hier de redenen ontvouwen, die ons tot de aanmaning van voorzichtigheid hebben geleid.

In het boekje worden alle tot nu toe gevolgde geneeswijzen afgekeurd terwijl van de door den Abbé gevolgde methode in de meeste gevallen onvoorwaardelijke genezing (zonder onderzoek van den patiënt) wordt beloofd.

(Dit is echte kwakzalversmanier!)

Men kan zich een oordeel vormen over de onwaarschijnlijkheid van de bewering van den Abbé, wanneer men het onderstaande lijstje leest van de ziekten, die door de methode worden genezen:

- Behandeling Nr. 1 Suikerziekte.
Nr. 2 Eiwitstofziekte en afleidingen.
Nr. 3 Rhumatismen en sciatisch jicht.
Nr. 4 Bloedarmoede, Keerjaren, Geslachtsrijpheid, Bleekzucht.
Nr. 5 Lintworm.
Nr. 6 Zenuwziekten: Vallende ziekte, enz.
Nr. 7 Kinkhoest, Ademhalingswegen bij de kinderen.
Nr. 8 Vrouwenziekten.
Nr. 9 Wormen der ingewanden, alzo de zenuwstoornissen door deze dieren bij de kinderen veroorzaakt vernietigende.
Nr. 10 Buikloop en Darmontsteking.
Nr. 11 Zwaarlijvigheid, Verlamming, Kropgezwel, Slagaderlijke verharding.
Nr. 12 Huidziekten, Puisten, Bedorven bloed.
Nr. 13 Al de Maagziekten.
Nr. 14 Slechte Bloedsomloop, Ader spat, Bloedopdrang, Bloedader ontsteking, stilt radicaal de Bloedstortingen.
Nr. 15 Longtering, Hoest, Luchtpijpontsteking.
Nr. 16 Hart-, nier-, lever- en piswegenziekten.
Nr. 17 Hardlijvigheid.
Nr. 18 Maagzweren.
Nr. 19 Aderspattige zweren, Schurft, Sycosis, Gevaarlijke wonden.
Nr. 20 Voorkomt de ziekten, Seizoensbehandeling.

(En dat alles, wij herhalen het, zonder iets van of omtrent den lijder te weten!).

Voor de goedkoopste behoef men de kuur ook niet te doen. De kosten voor de behandeling van een tot zes maanden loopen voor elk der geneeswijzen ongeveer van f 3,50 tot f 34,25 en dan durft de schrijver van de brochure nog het volgende, in zijn voorwoord te vermelden:

„Ik mag thans gelukkig zijn over mijnen arbeid; de bijval heeft mijn werk bekroond, want ik ben tot overtuigende en onwederlegbare uitslagen gekomen. Maar ik heb geene reden mij erover te roemen, want in dit alles heb ik enkel de goddelijke leeringen der heilige boeken gevolgd. „En hij toonde hem boomen aan, wier bladeren de volkeren genezen (APOCALYPTUS).”

„Het was niet genoegzaam opgevat te hebben, men moest nog verspreiden....”

„Waartoe zouden mijne behandelingen gediend hebben, indien ik ze niet hadde doen kennen.

„Wanneer ik volstrekt zeker was van mijne gegevens, van mijne formules en van de bereiding mijner dranken deed ik ze zoowat overal beproeven. De uitslagen die ik er van bekwaam, overtroffen verre mijne verwachtingen. Dit was voor mij de beste belooning.

„Niettemin bleef er mij nog het gebruik mijner geneesmiddelen te verspreiden, om zooveel gelukkigen mogelijk te maken. Helaas, ik ontving van de geneeskundige wereld de medewerking niet die ik ervan verwachtte. De oude slender, deze barreel die allen vooruitgang tegenhoudt, richtte zich tegen mij en verijdelde mijne pogingen.

„Nochtans de kracht mijner geneeskundige behandelingen, begon zich te verspreiden en ik werd weldra overrompeld door tal van aanvragen uitgaande van verscheidene maatschappijen om mij de uitbating mijner formules aan te bieden. Ik gaf geen gehoor, want mijn inzicht was niet van mijne dranken eene handelsonderneming te maken.

„Daar ik zelf deze weldoende dranken niet kon uitbaten ten profijte der zieken, heb ik de uitsluitelijke uitbating van mijne formules verleend aan den Dr. der Kruidkundige Laboratoriums, dewelke alleen belast is met de bereiding en den verkoop van mijne 20 geneeswijzen”.

Voor Nederland wordt als zoodanig genoemd: „de Heer Directeur voor Holland der Kruidkundige Laboratoria, 1e Middellandstraat 49 te Rotterdam; die directeur blijkt te zijn: de Drogisterij Fa. A. Verweel. Volmondig bekennen wij niet geweten te hebben, dat er dusdanige laboratoria in ons land bestonden; de zaak komt ons erg vreemd voor en is niet geschikt ons vertrouwen aan te wakkeren.

Daarbij komt nog iets: In de brochure is het volgend biljet, versierd met het portret van den Abbé, ingesloten:

„De Twintig Geneeskuren van den Abbé Hamon
Oud Pastoor.

„Doe aan anderen hetgeen gij wilt dat men u doet”.

(EVANGELIE).

Uit menschevendheid en om ter hulp te komen aan al degenen die lijden, bid ik de liefdadige personen die eene brochure zullen ontvangen, deze lijst in te vullen met den naam en adres hunner zieke bloedverwanten, kennissen, geburen, enz., en mij dezelve terug te zenden. Ik bedank

hen op voorhand en verzeker hen dat zij voor dit liefdadigheidswerk zullen beloond worden.

Eene weldaad is nooit verloren!

ABBÉ HAMON”.

’t Riekt alles naar kwakzalverij.

En wat te zeggen van de volgende „aanmerkingen?”

„Men mag tegelijkertijd verscheidene dranken nemen, zonder eenig nadeel. Er is geene onvermengbaarheid tusschen onze geneeswijzen. Het is dus toegelaten zich terzelfdertijd te verzorgen voor de Bloedarmoede en voor de luchtpijptakken; voor de Eiwitstofziekte en voor de Suikerziekte enz., enz.”

„Wij houden er aan onze klanten te verwittigen dat wij nooit antwoorden op eenigen brief die een raadplegend karakter mocht aannemen. Nochtans zijn wij gansch ten hunner beschikking om hun per keerende post alle technische inlichtingen te bezorgen die zij ons zouden kunnen vragen over het gebruik onzer dranken”.

Dat het boekje besloten wordt met talrijke z.g. attesten (vele uit België) geeft de brochure in alle opzichten het cachet van de meest bekende kwakzalvers-aanbevelingen.

In ’t kort: Wij zouden niemand aanraden de proef met de geneeskuren van den Abbé te nemen; wie weet of hij, door die proefnemingen, den juisten tijd voor doelmatige geneeskundige hulp niet laat voorbijgaan. Dat wij onze gewone methode, het onderzoek van de middelen, niet gevolgd hebben, vindt zijn oorzaak in de omstandigheid dat het onderzoek van plantaardige middelen veel bezwaren oplevert om tot een afdoend resultaat te geraken en in de talrijkheid der aangeboden geneeswijzen. Welke moesten wij uitzoeken?

Afgaande op de brochure, schijnen zij alle even belangrijk en nu de groote kosten en moeite aan te wenden voor iets, dat, wij, naar de wijze van exploitatie en aanbeveling, al reeds daarom wantrouwen, vonden wij onnoodig.

UIT DE PERS.

Kanker en Charlatannerie.

„Niets is zoo gevaarlijk als de onwetendheid”; dit woord van Goethe wordt, wat de kanker aangaat, zoo leert ons de Ligue des Sociétés de La Croix Rouge, gevestigd te Genève, in het leven bewezen door tal van personen.

Een groot aantal arme lieden wier goed geloof evengoed is als hunne inzichten ten opzichte van hygiëne beperkt zijn, grijpen alle aangeboden middelen aan, en worden op die wijze gemakkelijk eene prooi van charlatanachtige reclames. Een resultaat, dat ook daarom weinig kan verwonderen, aangezien dergelijke medische fraudes zoo behendig zijn gemaskeerd, dat het heel moeilijk is ze in ware gedaante te ontdekken.

De „American Medical Association” te Chicago heeft het nuttig geacht eene serie van kleine boekjes over de fraudes en de fraudeurs van de medische wetenschap te publiceeren, waarin een aantal practijken, die in de Vereenigde Staten veelvuldig voorkomen, worden onthuld. Bijna alle deze charlatans geven zich in hunne advertenties uit voor gediplomeerde geneesheeren, hoewel in het meerendeel der gevallen de naam evenzeer valsch is als de titel dien zij zich aanmatigen.

Hun gewone procédé is, om in de dagbladen

eene opzienbare advertentie te plaatsen, waarop volgt een rijkelijke verspreiding van circulaires, waaraan gehecht formulieren, die door de zieken moeten worden ingevuld en die beloven, na ontvangst van eene in den regel kleine som gelds, de aanwijzing van een zekeren levensregel, te doen volgen.

Laat een kankerpatient zich door eene dergelijke practijk overhalen en zendt hij het verlangde geld, dan ontvangt hij per keerende post het geneesmiddel, in den vorm van eene vloeibare stof voor innerlijk of uiterlijk gebruik, dan wel pastilles of dergelijke, die op voorgeschreven wijze moeten worden ingenomen.

Het blind geloof, dat een groot aantal personen in dergelijke geneesmiddelen heeft, wordt bewezen door het groote aantal overtuigingsstukken, dat zoodanige charlatans in den regel in staat zijn te produceeren, wanneer zij gerechtelijk worden vervolgd, hoewel reële onderzoekingen steeds aantoonen dat of hunne patienten slechts in schijn wat mankeerden of de genezing denkbeeldig was.

In Amerika, wanneer zoodanige valsche medicus op frauduleuze practijken wordt betrapt, ontzegt het verdict hem het gebruik van de post in Amerika en wordt zijn geneesmiddel bekend gemaakt in alle medische bladen. Dat is een middel om het aantal der fraudulanten te verminderen, maar het eenige middel om aan hun werkzaamheid een einde te maken, is de menigte te onderrichten over de waarheid ten opzichte van den kanker.

De kanker is eene der ziekten, waarover het moeilijkst eene diagnose valt te stellen; reeds het gezond verstand zegt, dat een dergelijke diagnose zeker niet per brief en zonder een nauwkeurig onderzoek van den zieke kan worden gegeven.

De kanker manifesteert zich in den aanvang gelocaliseerd en weinig aanzienlijk; in dit eerste stadium is hij te genezen, maar het is noodzakelijk, dat de behandeling onmiddellijk aanvangt.

Een groot aantal sterfgevallen ten gevolge van kanker komt juist daaruit voort, dat de patient des dokters hulp eerst inriep toen het te laat was en de ziekte ongeneeslijk was geworden.

Men moet eens denken aan de verschrikkelijke positie waarin zoodanige menschen verkeeren, die, verleid door de verzekeringen van een charlatan op die wijze van een ernstig medisch onderzoek, een groote kans op genezing, zijn verstoken.

Iederen dag, inplaats hen een weinig terug te brengen van de gezondheid, die verstoord dreigt te worden, heeft men hen verwijderd van de mogelijkheid van een doelmatige behandeling.

Tot nu toe zijn de drie wijzen van genezing van kanker te vinden in de chirurgische tusschenkomst, in de X-stralen en in de behandeling met radium.

Wel vast staat, dat genezing met raad alleen, welke ook, geen baat zal geven.

De vooropgezette wreedheid van een charlatan, als deze zich werpt op den kanker, is werkelijk misdadig, want hij weet, moet weten, dat hij zijne slachtoffers trekt naar een verschrikkelijken dood, dien zij hadden kunnen vermijden.

Dergelijke vijanden kan het Roode Kruis in den strijd voor een goede openbare hygiene alleen overwinnen, wanneer in het algemeen daaraan medewerking wordt verleend!

(Medemblikker Cowant).

Natura-Sanat.

Een artikel, voorkomende in *De Gezondheid* van Nov. '21, waarin de geneeskracht van de natuur wordt behandeld, eindigt aldus:

„Men moet er van bewust zijn de kwaal te behandelen en den patiënt, maar niet het verschijnsel. Zij, die op eigen houtje dokteren en vooral zij die patent medicijnen gebruiken, doen niets dan de symptomen behandelen. Patent-geneesmiddelen doen niet anders. Zie maar eens de groote en kleine advertenties, hoe de verschijnselen van ziekten worden opgesomd en hoe zij zeggen alle symptomen door een en hetzelfde middel te genezen: het is het ergste, waarmede men zijn gezondheid benadeelt.

Verschijnselen zijn bestemd om onze aandacht te schenken aan de kwaal; zij zijn de signalen der ziekte. Men moet ze niet afzonderlijk behandelen zonder de oorzaak weg te nemen.

Iemand, die een zweer aan zijn hand heeft, waardoor hij deze niet kan gebruiken, omdat hij pijnlijk is, zou immers dwaas handelen, indien hij haar rondom de zweer zou inspuiten met cocaïne, om de pijn weg te nemen. Hierdoor zou hij den toestand verergeren en het herstel grootendeels terughouden. Dit nu doet het volk elken dag door patentgeneesmiddelen te gebruiken, die zulke geneesmethoden aanbevelen. Hebt ge hoofdpijn? Neem dan hoofdpijnpillen! Hebt ge indigestie? Neem dan indigestietabletten! Enz. enz. Kwakzalverij, anders niets!

Er is geen beroep, waarin meer gelegenheid voor kwakzalverij bestaat, dan in de geneeskunde. Al die advertenties alle reclame op geneeskundig gebied, schaadt de gezondheid in hooge mate. Geen respectabele dokter zal immers zoo'n marktgeschreeuw verkondigen. Elke geneesheer, die een geneesmiddel zou bezitten, dat een maar half zoo zekere genezing zou verzekeren, als die in de kranten aangeprezen, zou immers over de geheele wereld beroemd zijn en behoefde dat immers niet te adverteeren. Begrijpt men dit dan niet?

Geen fatsoenlijk geneesheer zal ooit een geneesmethode of medicijn alleen voor zichzelf houden, maar deze tot heil van het mensdom bekend maken. Daarom er bestaat geen geheim geneesmiddel, anders genoemd „patentgeneesmiddel”, waarvan de werking der bestanddeelen den doctoren niet bekend is.

Volg dus de natuur, neem goed voedsel, veel water, in- en uitwendig, veel frissche lucht, lichaams oefeningen of rust, al naar mate dit noodig is, massage, electriciteit. Ja er zijn geneesmiddelen, die nuttig zijn somwijlen, maar er is geen plaats voor geheime middelen of geadverteerde medicijnen. Deze kunnen een groote vloek zijn voor de patiënten, daar zij hierdoor uitstellen naar den deskundige te gaan en het dan dikwijls te laat is om hulp te verschaffen. En bij al deze kwakzalverij komt er nog dit bij, dat, doordat in de kranten honderden verschijnselen worden opgesomd, die door een en hetzelfde geheimmiddel kunnen worden genezen, een ieder zich

verbeeld te lijden aan een kwaal, overeenkomende met de symptomen, die hij uit de lange lijst — men heeft het maar voor het kiezen — heeft uitgeplozen. Herstellen zij dan door de suggestie van het gekochte middel, zij waren immers aan geen kwaal lijdende, dan geven ze getuigschriften aan den fabrikant, die hiermede wederom andere slachtoffers maakt.

Geloof en neem voor waar aan, dat slechts de natuur het is, die geneest en die door den bekwamen deskundige kan ondersteund en geholpen worden”.

RECHTSZAKEN.

Eilers voor den Hoogen Raad.

Het beroep in cassatie van H. J. E., tegen zijn veroordeeling door de Rechtbank te Zutphen wegens het onbevoegd en buiten noodzaak uit oefenen van het beroep van geneeskundige tot genezing van iemand lijdende aan tuberculose, is verworpen.

CORRESPONDENTIE.

Dr. L. B. de M. te R. De pleister in dank ontvangen: het onderzoek is nog niet afgelopen.

J. de V. te A. Het bedoelde is geen geneesmiddel maar een vloeistof om het haar te kleuren. Waaruit die bestaat is ons niet bekend en bij de vele onderzoekingen, die wij naar z.g. geneesmiddelen moeten instellen, kunnen wij er niet toe overgaan ook *toiletartikelen* in dit onderzoek op te nemen.

Toezender van „Onze Eilanden”. Wij hebben vooreerst genoeg van die reclame voor *Granuline*.

B. L. te R. Gij begrijpt ons niet goed. Wij geven toe, dat koolzuur bismuth, koolzure magnesia en dubbelkoolzure soda dikwijls, door specialisten in maagziekten, afzonderlijk en gemengd worden aangewend. Maar waar wij tegen opkomen is, dat dit mengsel als iets nieuws en met een speciale naam *Gebismureerd Magnesium*, met veel ophef als iets bijzonders en als geneesmiddel tegen allerlei maagkwalen wordt aanbevolen, zelfs zonder onderzoek van den lijder. *Daarin* zit de kwakzalverij.

H. d. B. te A. Juist vóór het afdrukken van ons blad; 31 Dec., ontvingen wij uw briefkaart; de Couranten zijn nog niet bezorgd.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

AKKER's ABDIJSIROOP uit klooster Sancta Paulo te Carthagna.

Een klooster Sancta Paulo te Carthagna bestaat niet.

Het is *gephantaseerd* door L. J. AKKER, en de fabriek van de Abdiestroop staat in de Alkemade straat te Rotterdam.

De leugen van de Abdiestroop heeft ongetwijfeld ten doel een zekeren invloed uit te oefenen op de geloovige menigte.

De Abdiestroop, aanbevolen als „het enig tot dusverre bekende afdoend middel tegen Borst- en Longaandoeningen, Engelsche ziekte, Asthma, Kinkhoest, verouderde en hardnekkige verkoudheden enz. enz.” bestaat uit

niets anders dan aardappelstroop, lichtbruin gekleurd en riekende naar kaneel, waarbij een beetje salicylzuur is gevoegd, een mengsel dat onmogelijk datgene kan doen, wat AKKER ervan belooft.

De suiker van de aardappelstroop zal misschien bij het hoesten eenige tijdelijke verzachting aanbrengen, maar meer is van het vocht niet te verwachten. Ja, nog iets; het Salicylzuur kan, zelfs in geringe hoeveelheden, oorzaak van schadelijke nevenwerking zijn.

Aan al die mooie beloften in de advertenties enz. ligt leugen ten grondslag.

Ieder, lijdende aan een van de opgenoemde ernstige ziekten, die deze schandelijke onwaarheden leest, daaraan geloof hecht en daarnaar handelt, stelt zijn leven en gezondheid in de waagschaal. Hij zal den juisten tijd voor doelmatige hulp laten voorbijgaan en daardoor het slachtoffer worden van de gewetenlooze verklaringen van een kwakzalver.

Purol, afkomstig uit de fabriek van MÜNHNARDT te Zeist wordt aldus o.a. aanbevolen:

„*Purol* is de bij uitstek verzachtende en spoedig genezende zalf bij: winterhanden, wintervoeten, ruwe huid, barsten, kloven en springende lippen. Verder aan te bevelen bij: brand- en snijwonden, kloven in tepels en ontvellingen. In de kinderkamer onmisbaar ter genezing van zeere plekken, schrijnen, jeuken, roode en ontstoken huid en branderigen uitslag”.

Op de doos staat: „Geneest den hardnekkigsten huiduitslag oude en nieuwe wonden, brand- en snijwonden, aambeien, zeere tepels”.... enz.

Volgens de analyse, verricht door het Rijksinstituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek, is *Purol* vermoedelijk een mengsel van gele vaseline met 10% *perubalsem* of een surrogaat daarvan, een zalf die bij enkele van de lichte kwalen, hierboven genoemd somwijlen min of meer nuttig kan werken maar die bij andere, zooals b.v. „branderige uitslag”, „hardnekkige huiduitslag” en „aambeien” tot zeer schadelijke gevolgen aanleiding kan geven.

De bewering „geneest den hardnekkigsten huiduitslag... aambeien” noemt het Pharmaco-therapeutisch Instituut in zijn oordeel: „Een foutieve belofte.”

Haarlemmerolie.

Dit is een van de weinige oorspronkelijk Nederlandsche geheimmiddelen en dagteekent reeds van het jaar 1698. Het heet voor allerlei zoowel uit als inwendige kwalen genezing aan te brengen. „Dit medicament” — zoo leest men o.a. in de gebruiksaanwijzing — „is een wonder voor de goedwilligen en de genade des Allerhoogsten heeft zich daarin wonderbaarlijk geopenbaard”. In werkelijkheid is de bedoelde olie de stof, die in de apotheken onder den latijnschen naam *balsamum sulfuris terebinthinatum* voorkomt en bestaat uit lijnolie en terpentijnolie waarin zwavel is opgelost. De geneeskundigen zijn overtuigd van de weinig goede uitwerking van het praeparaat en schrijven het hoogst zelden, en dan altijd in geringe hoeveelheden voor. Men wachte zich het in eenigszins groote hoeveelheid te nemen; de schadelijke gevolgen van het gebruik, vooral voor de nieren, zijn reeds meermalen met volkomen zekerheid aangetoond.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Luit.-kolonel, Dirig. Apotheker, Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *Haarlem*; W. BINNENDIJK, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 10 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD . . . . . / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: AMSTEL 102, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij: Mededeelingen van het Bestuur:

Hoofdartikel: Zoo zijn de kwakzalvers allemaal! Berichten: Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek. — Lezing over kwakzalverij. — Uit Wormerveer. — Bestrijding in Amerika. — Kwakzalver en Minister.

Mededeelingen van verschillenden aard: The Cantassium Co. — Lydia E. Pinkham's Plantaardig mengsel. — Lysine. — Akker en de griep. — De reclame den Breejen-Granuline. — Een advertentie van H. van Gelder.

Rechtszaken: Eilers veroordeeld. — Onbevoegd uitoefenen van de tandheelkunde.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

In den loop der maand Februari zullen aan leden en abonnés de quitanties door de post-administratie worden aangeboden.

Ter vermijding van extra kosten wordt men dringend verzocht de quitantie bij eerste aanbieding te voldoen.

De secr.-penningmeester,
W. BINNENDIJK.

Zoo zijn ze allemaal!

Onlangs besloot ik mijn antwoord op bezwaren, door PROF. DR. C. A. PEKELHARING in dit blad geopperd tegen mijn kritiek op het toelaten van kwakzalvers in ziekenhuizen ter behandeling van patienten met hun „geneesmiddelen”, met de opmerking dat, als een fatsoenlijk menschen den vinger toesteeft, zij den geheelen arm nemen, wanneer dat dienstig kan zijn om extra-reclame te maken.

De juistheid dier opmerking wordt opnieuw bewezen door de ervaring, opgedaan door de Staatscommissie, benoemd tot het onderzoek naar de middelen tot bestrijding van het monden klauwzeer.

Blijkens haar dezer dagen openbaar gemaakt rapport heeft deze Commissie onder meer een onderzoek ingesteld naar de waarde der in de laatste jaren aangeprezen middelen ter voorkoming en genezing dier ziekte, waarbij zij belanghebbenden „ruimschoots” in de gelegenheid heeft gesteld „een of meer door hen aangeprezen middelen aan het oordeel der Staatscommissie „te onderwerpen”.

Het resultaat voor de praktijk der bestrijding der ziekte bleek negatief. Maar bovendien schrijft de Commissie in haar rapport (door mij uit de N.R.-Courant van 18 dezer aangehaald):

„Met betrekking tot het onthullen van de geheimen der kwakzalverij, het ontmaskeren van „personen, die uit winstbejag nietswaardige middelen in den handel brengen, is ook weinig „bereikt. De kwakzalverij is door het werk der „Commissie niet bestreden; integendeel ons zijn „gevallen ter oore gekomen, dat bezitters van „geheimmiddelen den brief der Commissie, waarin zij werden uitgenoodigd te demonstreeren, „als reclame gebruikten voor hun middel. Merk- „waardig was een advertentie van een middel „waarin het middel als heilzaam werd aange- „prezen en voor reclame zeer vet was gedrukt. „„toegepast onder contrôle van Prof. de Blicke” (hoogleraar aan de Veeartsenijkundige hoogeschool en lid der Staatscommissie).

„Het resultaat der toepassing werd niet ver- „meld. Zoo diende het onderzoek door de Com- „missie tevens als reclamemiddel”.

Het is dus alles één pot nat! Als er maar geld kan gemaakt worden, dan zijn alle „middelen” dienstig.

L. 18-1-'22.

A. v. d. E.

BERICHTEN.

Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

Wij ontvingen in dank, No. 2 van deze mededeelingen, bevattende de uitkomsten van een aantal onderzoekingen, verricht in de laboratoria van het Instituut. Ook thans hebben deze weer betrekking op:

A. Het uitgebreid onderzoek van eenige middelen.

B. Het onderzoek naar de samenstelling en de identiteit van een ingezonden geneesmiddel.

C. Het onderzoek van specialités en geheime geneesmiddelen.

Voor onze lezers is vooral het medegedeelte onder A en C van belang.

Het geschrevene over *Lysine* in rubriek A., vinden onze lezers op een andere plaats in dit blad.

Van rubriek C nemen wij het volgende over:

„MIJNHARDTS ZENUWTABLETTEN.

De fabrikant heeft zich bij het Bestuur van het Instituut beklagd, dat de samenstelling zijner Zenuwtabletten op blz. 24 der Mededeelingen verkeerd was opgegeven.

De conclusie luidde toen: „De tabletjes bestaan uit *Kaliumbromide* zonder eenige bijvoeging”. Deze conclusie berustte op de uitkomsten der analyse. Voor den deskundige zal het voldoende zijn uit het analyse-rapport te vermelden, dat per tablet van 240 mg. verbruikt werd gemiddeld 20,1 cm³ 1/10 N. zilvernitraat, kaliumchromaat als indicator, om de conclusie volkomen te rechtvaardigen.

Intusschen blijkt de fabrikant de samenstelling zijner tabletten te hebben gewijzigd, zooals dit alweer bij geheimmiddelen van tijd tot tijd te doen gebruikelijk is. Bij de in November verrichte analyse werd de benaderde samenstelling der gemiddeld 247 mg. wegende tabletjes aldus gevonden:

Watergehalte	10,8 pct.
Natriumbicarbonaat	5,4 „
Ammoniumbromide	14,0 „
Natriumbromide	44,0 „
Kaliumbromide	25,8 „

Lezing over Kwakzalverij. Het bestuur der Openbare Leeszaal en Bibliotheek te Hilversum organiseerde Maandag in de Gemeente-woning den tweeden voordrachtavond van de reeks, welke men zich voorstelt als voorloopers of plaatsvervangers van Volksumversiteit-cursussen te geven. Dokter B. T. Catz uit Blaricum trad als spreker op en behandelde het onderwerp: „Kwakzalverij”.

Een opmerkelijk verschijnsel noemde spr. het, dat juist in een tijdperk als het huidige, waarin op natuurhistorisch gebied zooveel gepresteerd wordt, zulk een sterke neiging bestaat om zich van de wetenschap af te keeren en zich te wenden tot de kwakzalverij. Deze, de leekengeneeswijze, die vanaf de oudste tijden bestaat, heeft in onze dagen al een zeer grooten vlucht genomen. Oorspronkelijk ontstaat ze uit de bij ieder mensch voorkomende zucht om te dokteren, om anderen raad te geven voor hun kwalen, minder gevaarloos wordt ze echter, wan-

neer ze niet om onbaatzuchtige redenen geschiedt, maar om eigen voordeel. Er bestaat een groot onderscheid tusschen geneeskunde en geneeskunst. De eerste is de wetenschappelijke, de aangeleerde methode van ziekten genezen, de tweede komt voort uit de natuur zelf, is iets aangeborens. Ze steunt meestal op eigenschappen als tact, medegevoel, ervaring e.d. en zij is het, die menschen als De Haas en het Staphorsterboertje, hun roem aanbrengt. Het overige doet daarbij de suggestie, die den leek soms in staat stelt in enkele uren een kwaal te genezen, welke de man van de wetenschap tevergeefs trachtte te bestrijden. Voor dergelijke gevallen wordt dan natuurlijk groote reclame gemaakt door den kwakzalver en suggestief werkt het reeds voor den patient, om in advertenties en attesten de namen te lezen van hen, die op deze manier genazen — maar van de gevallen, waarin de kwakzalvershulp niet baatte of de kwaal verergerde, wordt gezwegen en hiervan hoort men niet. Slechts zeer weinig kwakzalvers zijn onbaatzuchtig, velen echter zijn misdadig, omdat ze voorgeven te kunnen helpen met de overtuiging, dat het niet zoo is. Dat er bedrog in hun geneeswijze schuilt spreekt o.m. uit het feit, dat het aangeprezen middel altijd dienst doet ter bestrijding van verschillende kwalen, en ook hieruit, dat zij het den patient toedienden, zonder hem zelfs gezien te hebben.

Men kan de kwakzalvers naar een viertal groepen indeelen, n.l. zij die middelen voor verschillende doeleinden aanbieden, zij die toestellen in den handel brengen, zij welke een bijzondere geneeswijze toepassen en de groep, die door het uitgeven van brochures den lijder aan hun invloed trachten te onderwerpen. Of de middelen heilzaam werken? Men bedenke, dat bijv. z.g. geneeskrachtige geneesmiddelen in den regel niets anders zijn dan gewone voedingsmiddelen, bijv. de zoozeer geroemde revalenta arabica, aanbevolen tegen borstziekten, griep, galsteen en wat dies meer zij, is niets anders dan linzenmeel, een voedzaam, doch goedkoop levensmiddel, maar peperduur in den vorm van „revalenta”.

Tot de eerste groep, die der middelen voor verschillende kwalen, behooren bijv. de befaamde Holoway pillen, de Batava pillen, de pillen van Boom, de Benedictijner pillen, de Haarlemmerolie. Het laatste, dat een van ouds bekend huismiddel tegen alle mogelijke kwalen is, is een mengsel van raap-, terpentijn- en slaolie en is wegens zijn terpentijn-bestanddeelen niet vrij van vergiftige stoffen, welke dikwijls schadelijk kunnen werken.

De Pink pillen, welke in groote hoeveelheden worden verkocht en waaraan de fabrikanten schatten gelds verdienen, zijn niets anders dan de gewone staalpillen, waarvan men er 1000 voor eenige gulden koopt. De Pinkpillen bevatten echter maar half zooveel staal en zijn met een suikerlaagje omgeven; voor dit kostbare geneesmiddel betaald men f 175 per 100 stuks.

Tot de tweede rubriek van kwakzalverij, de toestellen voor genezing, behooren bijv. de elektrische buikgordels. Deze ontwikkelen zoo weinig electriciteit, dat er van eenigen invloed op het lichaam nauwelijks sprake kan zijn. Toch betaalt men er f 60 tot f 100 per stuk voor.

Een voorbeeld van de derde groep, die der bijzondere geneesmethoden, is bijv. het Instituut

Windelinx te Brussel, dat werkt onder toezicht van een geneesheer. Alle patienten — het instituut geneest kanker — komen er genezen vandaan; men weet echter niet, dat alle ongeneeslijke patienten uit het gesticht geweerd worden en patienten met geheel andere kwalen dan kanker er worden opgenomen, quasie behandeld worden als kankerlijders en er dan z.g. van den kanker bevrijd, dankbaar vandaan komen.

De Abdijsiroop, een gekleurd suikerwater, heet bereid te worden in een Spaansch klooster. De waarheid is echter, dat de z.g. agent voor den verkoop in Nederland, Akker te Rotterdam, de fabrikant er van is en met den handel daarin zich al eenige villa's en de noodige contanten heeft overgespaard.

Spr. noemde nog een aantal voorbeelden van kwakzalversmiddelen en eindigde met de medewerking van alle ontwikkelden en ook van de pers in te roepen om het kwaad der kwakzalverij te bestrijden. Daarna volgde de vertooning van een aantal lichtbeelden met betrekking op het gesprokene.

De gemeentewoning was geheel gevuld met bezoekers. (Gooi en Eemlander).

Uit Wormerveer. Door de gemeentepolitie is een Amsterdammer op heeterdaad betrapt van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. De man is naar A. teruggezonden en tegen hem is procesverbaal opgemaakt. (Telegraaf.)

Bestrijding in Amerika. Een dokter te New-York is tot 500 dollar boete veroordeeld, op aanklacht van den stedelijken gezondheidsdienst, omdat hij een door hem vervaardigd middel had aangeprezen als specifiek middel tegen tuberculose. Het had eenige moeite gekost, het middel in handen te krijgen, omdat de geleerde het zelf toediende, maar toen men een monster ervan had onderzocht, bleek het te bestaan uit een mengsel van een aantal gewone geneesmiddelen. (Med. Record).

Kwakzalver en Minister. Eenigen tijd geleden, zoo meldt *Het Vaderland*, heeft de Brunswijksche minister-president Sepp. Oerler den cabaret-artist Otto-Otto, die ook als kwakzalver naam had verworven, tot professor gemaakt. Groote ergernis bij de mannen der wetenschap natuurlijk. Zeer vermoedelijk gnuiven ze nu over het vervolg der geschiedenis, welke het Tijdschr. v. Geneesk. aan het Munch med. Wochenschrift ontleent. De nieuwbakken professor heeft n.l. een brief van den minister bekend gemaakt, waarin deze zich aanbiedt, om hem op een reis naar Engeland als Geschäftsführer te begeleiden. Zoo onafhankelijk was deze Onafhankelijke toch niet, of hij wilde nog wel van zulk een personage afhankelijk zijn. In den Landdag van Brunswijk heeft zijne excellentie den brief erkend, en heeft hij van zijn portefeuille en zijn zetel in den Landdag afstand gedaan. Het ministerie heeft besloten de benoeming van Otto tot professor in te trekken, maar dit is nog niet openlijk geschied, en de man voert nog altijd zijn titel.

Nader bericht de *N. Rott. Ct.* over deze zaak: „Te Brunswijk is gisteren het proces begonnen tegen den gewezen minister „Sepp” Oerter en den geneeskundige Otto Otto. Eerstgenoemde wordt beschuldigd van zijn medebeklaagde twee-

maal 10.000 mark te hebben aangenomen, op voorwaarde, dat hij hem den professorstitel bezorgde. Otto kreeg den titel ook, in Juni 1921, doch in Aug. besloot het kabinet de benoeming tot prof. weer ongedaan te maken. Oerter hield dat kabinetsbesluit echter in zijn zak en trachtte van Otto nog 30.000 mark los te krijgen. Als hij die gaf mocht hij den titel behouden.

Otto, die beweerde tevoren in Oerter een idealist te hebben gezien, weigerde en schreef de regeering, dat hij vrijwillig afstand deed van den titel. Niettemin wordt hem thans omkooprij ten laste gelegd.”

Mededeelingen van verschillenden aard.

The Cantassium Co.

Omtrent het middel tegen kanker, waarvoor bovenstaande Co. reclame maakt, kunnen wij voorloopig mededeelen, dat het, volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS, bestaat uit tabletten, wegende 320 mgr., die bevatten 86% *Dubbelkoolzure-kali* en 1,5% *Joodkalium* benevens geringe hoeveelheden ijzer en ta'k.

Wij verwachten nog nadere gegevens omtrent de werking, die wij hopen in het volgend no. ter kennis onzer lezers te kunnen brengen. Voorzichtigheid blijft inmiddels aanbevolen.

Lydia E. Pinkham's Plantaardig mengsel.

Van een zijde, door ons ten hoogste op prijs gesteld, ontvingen wij onderstaand schrijven:

„Dezer dagen werd mij bijgaand boekje ter hand gesteld, getiteld: *„Yours for Haelth, Lydia E. Pinkham*, dat in enveloppe in volksbuurten aan de huizen wordt bezorgd. Het lijkt mij een hoogst verderfelijk kwakzalvers-reclamemiddel, waarom ik meen goed te doen uwe aandacht er op te vestigen”.

Ongetwijfeld heeft de geachte schrijver hiermede een goed werk verricht, want hij stelt ons daardoor in de gelegenheid een waarschuwing te herhalen, die reeds bijna negen jaar geleden — Mei 1913 — in ons blad is opgenomen. Het was ons niet bekend, dat de reclame opnieuw was begonnen.

Maar, zooals wij reeds meermalen aantoonde, kwakzalvers hebben een taai leven.

Bedoelde waarschuwing luidde aldus:

Tot voor korten tijd zullen de bewoners der groote steden weinig van dit wondermengsel gehoord hebben en toch wordt er reeds geruimen tijd reclame voor gemaakt. Niet in de groote bladen, voor zoover wij konden nagaan, maar des te meer in de kleine, plaatselijke pers. In de laatste dagen is hierin verandering gekomen. Boekjes, getiteld: *„Ziekenverpleging in het huisgezin en eerste hulp bij ongelukken”* worden in sommige plaatsen overal verspreid. Zoo schrijft men ons uit Rotterdam:

„Waarschijnlijk interesseert het u te vernemen, dat van deze boekjes honderden in Rotterdam zijn verspreid. Op de Nieuwehaven b.v. was ik er bij tegenwoordig dat van een wagen beladen met pakken, inhoudende deze boekjes, deze met kwistige hand werden rondgedeeld. Minstens 25 à 30 kwamen mij in handen, die natuurlijk direct verscheurd werden. Men kan in Kralingen (gem. R'dam) geen straat doorloopen of men ziet verscheurde boekjes op de straat liggen”.

Zeker, men kan niet beter doen, dan deze

boekjes verscheuren, kon men het met de talrijke advertenties ook maar doen.

Die „eerste hulp bij ongelukken” zouden wij liever noemen:

„de eerste stap om tal van ongelukkigen te maken”: toch durft men brutaalweg spreken van „Ziekenverpleging in het huisgezin”; het is meer dan schandelijk!

Het boekje en de advertenties van de Amerikaanse kwakzalversfirma *The Lydia E. Pinkham Medicine Co.*, (*Lydia Pinkham* is al lang dood) richten zich tot de vrouwen en trachten deze in te palmen door het volgend, roerend verhaal:

„Jaren geleden leefde eene bekwame ziekenverpleegster, Mevrouw Lydia Pinkham, in een klein stadje. Zij maakte bijzondere studie van de speciale vrouwenziekten en leerde door middel van eenvoudige artsenuykruiden vele daarvan te genezen, en in den loop des tijds werd haar Plantaardig Mengsel, uit deze kruiden bereid, wijd bekend als een geneesmiddel tegen bijna alle smarten en kwalen die het vrouwelijk geslacht aandoen. Van mijlen ver kwamen de lijdenden haren raad zoeken en gedurende jaren gaf zij vrij het wonderbaar Plantaardig Mengsel. De genezingen, die door dit middel volbracht werden, waren veel besproken en het nieuws daarvan werd door hare dankbare patienten verspreid. Aldus geschiedde het, dat zelfs vreemden, die op een afstand woonden, aan Mevrouw Pinkham om raad schreven. De aanvraag op tijd en beurs werd langzamerhand ondragelijk; de keukenkachel kon niet langer voldoen de benodigde hoeveelheden van het Plantaardig Mengsel te bereiden. Het was haar onmogelijk alle brieven te beantwoorden.

De uitkomst was, dat Mevrouw Pinkham gedwongen was eenen prijs op hare geneesmiddelen te zetten en eene fabriek opgericht moest worden om het Plantaardig Mengsel op groter schaal klaar te maken, maar steeds werden dezelfde zuivere, onschadelijke kruiden gebruikt, die hunne waarde bewezen hadden en de bereiding geschiedde op dezelfde getrouwe, zindelijke wijze”.

Wat wij van dit alles gelooven? In hoofdzaak, dat het middel uit „onschadelijke kruiden” bereid is. In het gekleurde plantaaftreksel konden nl. door ons geen bestanddeelen van geneeskrachtig werkzame plantendeelen worden aangetoond, maar wat wij wel vonden was ongeveer 20 % alcohol, zoodat circa de helft van het plantaardig aftreksel in alcoholgehalte overeenkwam met sterke jenever. Met elke flesch van een halven liter neemt men dus $\frac{1}{4}$ liter jenever of brandewijn in.

En zoo iets durft men als onfeilbaar aanbevelen bij vertraagde ontwikkeling bij meisjes, bij verstopping of onregelmatigheid van sommige vrouwelijke functies, bij pijnen in de baarmoeder, baarmoederafwijking, ongesteldheden gedurende de zwangerschap en nog veel meer.

Met andere woorden: een sterke borrel als universeel middel tegen al die kwalen; is 't niet verschrikkelijk?

Lysine.

(Uit de Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek No. 2)

Na de publicatie van de samenstelling der Lysine's 4A en 2 kwamen ook de analyses van de andere Lysine-soorten gereed.

LYSINE N°. 1. (Industriele doeleinden en Landbouw).

Samenstelling volgens den fabrikant:

Niet vermeld.

Uitkomsten van het onderzoek:

Heldere, nagenoeg kleurlooze, zwak aromatisch riekende vloeistof, die op lakmoespapier zwak zuur reageert.

Soort gewicht 1,219.

Droogrest bij 105° 27,3%.

Zinkchloride 7,5%.

Natriumchloride 19,2%.

IJzer (hoofdzakelijk Fe..) $\pm$ 0,2%.

Formaldehyde 0,33%.

LYSINE 4B. (Medicinaal (Inwendig)).

Samenstelling volgens den fabrikant:

Zinkchloride 1,8%, natriumchloride 9,54%, zoutzuur 0,50%, formaldehyde 0,30%, benevens „extract plantensappen”.

Uitkomsten van het onderzoek:

Heldere, lichtgele vloeistof met zwakken, eenigszins zuurachtigen geur en sterk zure reactie op congopapier.

Soort. gewicht 1,220.

Droogrest bij 105° 25,5%.

Zinkchloride 2,4%.

Natriumchloride 23,0%.

Chloorwaterstofzuur $\pm$ 0,4%.

Formaldehyde 0,23%.

Glycerine, kleine hoeveelheden.

Plantensappen konden niet worden aangetoond.

Het etiket dezer Lysine 4B draagt de volgende gebruiksaanwijzing.

Voorschrift H. H. Medici.

De Lysine 4 B voor inwendig gebruik tast de cellen of bloedlichaampjes niet aan — Verwekt bij het organisme een soort van immuniteit — Prikfelt de slijmvliezen niet — Verhindert niet de werking van de klieren — niet die van de digestie fermenten.

Diarrhee: Jeugdige kinderen: 5 druppels in 2 koffielepeltjes water met suiker of saccharine na iedere zuiging (4—6 keer per dag), maximum dosis per dag 20 druppels.

Kinderen: 30—90 druppels per dag

Volwassen personen: 50—200 druppels per dag.

Typhus koorts: 2 maal per dag 20 druppels in warme thee, voor volwassen personen

Keelziekte: aangetaste deelen, zuivere Lysine met penseel aanstippen Gorgelen: alle uren, warm water, 2—5% oplossing.

Zelfde voor stinkenden adem.

Griep, bronchitis: 2 maal per dag in warme thee 15 druppels, voor volwassen personen.

Tand- en tandvleeschziekten: aangetaste tand opvullen met watje in zuivere Lysine (desinfecteerend en pijnstillend). Mondspoelen alle uren, glas warm water met 10—15 druppels.

Preservatief: per Liter drinkwater 5 à 10 druppels met suiker.

Het blijkt niet, of met de uitdrukking: „voorschrift H.H. medici” bedoeld is, dat dit voorschrift gegeven is door medici, dan wel of het bestemd is voor medici. In elk geval zal het pu-

blijk, dat deze flesschen in handen krijgt, in den waan komen, dat het voorschrift door geneesheeren is gegeven.

Een aanprijzing aan het publiek, om aan zuigelingen bij diarrhee 4 tot 6 maal daags 5 druppels lysine en zodoende zinkchloride en formaldehyde per os toe te dienen moet ten scherpste worden afgekeurd. Met het oog op de bestrijding der zuigelingensterfte kan men het publiek er niet genoeg op wijzen, dat bij ingewandsstoornissen, voor en boven alles doelmatige regeling van het dieet onder geneeskundige leiding noodig is, en dat met dergelijke middelen niet mag worden gewerkt. Aanprijzingen als deze moeten als een gevaar voor de volksgezondheid worden beschouwd.

Hetzelfde geldt voor de aanprijzing bij buiktyphus. Van een zorgvuldige behandeling en verpleging hangt het leven van den typhuslijder af. Het is ontoelaatbaar het publiek in den waan te brengen, dat er genezing te wachten is van dergelijke middelen, door welke handelwijze de bestrijding der ziekte direct wordt tegengewerkt.

De zinsnede „verwekt bij het organisme een soort immuniteit” is een misleiding van het publiek, en moet aan leeken een ongegrond gevoel van veiligheid geven bij dreigende infecties. Reeds dit zou een reden moeten zijn om zulke aanprijzingen te verbieden.

In hoeverre water met $\pm$ 0,0001% formaldehyde en 0,001% zinkchloride als praeservatief (wat wordt daaronder verstaan? middel tegen het ontstaan van ziekten? of ter verbetering van ondeugdelijk drinkwater?) eenig nut zou kunnen doen, zal waarschijnlijk het geheim van den fabrikant blijven.

Wie bovenstaande opmerkingen gelezen heeft, begrijpt, dat het afdrucken van dergelijke voorschriften op het etiket van middelen, die onder het publiek worden gebracht, waardoor verkeerde en misleidende voorstellingen worden gewekt, als hoogst gevaarlijk moeten worden beschouwd.

EXTRACT LYSINE. No. 3.

(Speciaal voor Veeartsenijkunde).

Samenstelling volgens den fabrikant:

Natriumchloride 18%, zinkchloride 9%, chloorwaterstofzuur 0,50%, formaline 0,30%, benevens plantensappen.

Uitkomsten van het onderzoek:

Heldere, zwakgele, zwak aromatisch riekende vloeistof, die sterk zuur reageert op congopapier.

Soort. gewicht 1,223.

Droogrest bij 105° 27,4%.

Zinkchloride 7,4%.

Natriumchloride 19,8%.

Chloorwaterstofzuur $\pm$ 0,6%.

Formaldehyde 0,25%.

Fe.. en Fe... sporen.

Plantensappen konden niet worden aangetoond.

Akker en de Griep.

Zoals te verwachten was doen de kwakzalvers weer hun best om, bij het heerschen van de griep, hunne waren als het middel bij uitnemendheid aan te bevelen. AKKER blijft begrijpelijker-

wijze niet achterwege om zijn niets beteekende *suikeroplossing* met een beetje *salicyl* hemelhoog te roemen.

Op schandelijke wijze tracht hij, op zijn manier, het publiek te weerhouden om tijdig doelmatige hulp in te roepen. Wij knippen slechts 3 reclames van den laatsten tijd uit:

„Griep, Catarrh, Bronchitis, kinkhoest, asthma, influenza, schorheid best igt men het best met een krachtig werkend middel *De Abdijsiroop* zonder verdoovende bestanddeelen, tast de kwaal toch in haar oorzaak aan”.

(Dat deze laatste bewering grove leugen is, begrijpt ieder, die eenigszins nadenkt).

„Als U Griep krijgt gaat dan zoo vlug mogelijk naar bed en laat onmiddellijk een flesch *Abdijsiroop* halen.

Neem er om de twee uur een lepel van in, dan heeft U kans binnen enkele dagen weer op de been te zijn, Bestrijdt het besmettingsgevaar met de slijmoplossende *Abdijsiroop*”.

(Wij zouden zeggen: „gaat dan zoo vlug mogelijk naar bed en laat de dokter komen: 't beetje suikerwater van Akker zal geen goed of kwaad doen”. Maar als ge alleen op den kwakzalver vertrouwt kunt ge het later betreuren).

„Griep. Als voorbehoedmiddel wordt geprezen: „Vul een glas halfvol met warm water en roer daarin een eetlepel *Abdijsiroop*. Hiermede vijf maal daags goed gorgelen”.

(„Wordt geprezen” door wien? Door den stichter van het klooster Santa-Paulo te Rotterdam, anders door niemand).

Nadat wij dit schreven is het getal van die misselijke en gevaarlijke advertenties weer met eenige vermeerderd.

Maar wij vragen in vollen ernst: wordt het eindelijk geen tijd, dat aan het heilloos drijven van dien aartskwakzalver paal en perk wordt gesteld?

De reclame den Breejen-Granuline.

Wij ontvingen 2 no's van de *Arnhemse Courant* van 9 en 14 Dec. 1920.

Het eerste bevatte een „ingezonden stuk” van het *Dagelijksch Bestuur der Arnhemse Vereeniging tot bestrijding der Tuberculose* naar aanleiding van het pleidooi door den heer DE B. gehouden voor de granuline en vermeldde tevens een artikeltje uit ons Maandblad van Sept. '20 van de hand van den heer J. H. PLANTE aldus luidende:

„In uw maandblad vind ik een schrijven van den heer H. den Breejen (hoofd eener school te Arnhem), waarin deze met alle macht de granuline van arts J. H. Grafhorst aanbeveelt als het middel tegen tuberculose (ook in dit Tijdschrift is dit schrijven besproken).

Zou ik den heer H. den Breejen te Arnhem door middel van uw blad mogen verzoeken, mij en anderen belangstellenden eens mede te deelen, of er wellicht enig verband is tusschen deze gloeiende aanbeveling van granuline-Grafhorst door den heer H. den Breejen, en het feit dat men voor het koopen van granuline zich te wenden heeft tot den heer H. P. den Breejen, Verhulststraat 79, Den Haag, aan welk adres dr. Grafhorst eenmaal per week een spreekuur houdt?

Ik wil hieraan nog toevoegen — doch dat is een kleinigheid — dat granuline mij geen zier

geholpen heeft na ruim drie maanden gebruik”.

De redactie van het maandblad voegt hieraan toe de haar van andere zijde verstrekte mededeeling, dat een zekere mej. H. M. den Breejen als medewerkster van den heer Grafhorst optreedt”.

In het tweede no. komt nu o.a. het antwoord van den heer DE BR. op de vraag van den heer P. voor, terwijl wij van eerstgenoemde het verzoek ontvingen, onze lezers met dit antwoord in kennis te stellen. Ofschoon het slechts bij uitzondering onze gewoonte is „ingezonden stukken” reeds in andere bladen geplaatst, over te nemen, willen wij aan het tot ons gericht verzoek voldoen, in zoover het het antwoord op de in ons Maandblad gestelde vraag betreft. Wat er verder in het stuk staat, betreffende de enquête omtrent granuline laten wij onvermeld. Bij het standpunt dat wij in ons *strijdblad* tegenover de exploitatie van *granuline* innemen kunnen wij niet toelaten, dat daarvoor *daarin* een o.i. ongewenschte reclame voor dit praeparat wordt gemaakt.

De heer DE BREEJEN schrijft dan in zijn antwoord:

„Ter zake dan! Een mijner zusters, verpleegster te Nijmegen, had een tuberculeus gezwel. Daarvoor is zij gedurende zeven jaar geneeskundig behandeld. Ze onderging o.a. een operatie en gebruikte eenigen tijd de koolzuurhoudende zoutbaden te Rothenfelde in Hannover. Alles vergeefs! Ten einde raad heeft ze zich toen onder behandeling gesteld van Dr. van Grafhorst te Rotterdam en heeft ze gedurende 6 maanden granuline gebruikt, waarna het gezwel geheel was verdwenen.

Sinds dien tijd, nu reeds 5 jaar, is zij volkomen gezond. Men stelle zich haar blijdschap en dankbaarheid voor! Geen wonder, dat zij, daartoe aangezocht, zich gaarne in Rotterdam vestigde om de vacante plaats in te nemen der assistente van Dr. van Grafhorst, dat zij de zware verpleging van zenuwpatienten vaarwel zei en zich geheel gaf aan de t.b.c.-bestrijding.

Ongeveer anderhalf jaar geleden zag Dr. v. G. zich genoodzaakt een ander huis te zoeken. Hij slaagde in Den Haag, doch kon door den woningnood tot heden niet de beschikking krijgen over zijn geheele huis. Wel werd in een deel daarvan terstond de granuline-afdeeling gevestigd en kon de verpleegster daar gaan wonen, zoodat de bestellingen tijdelijk aan haar adres moesten gericht worden, Verhulststr. 79, Den Haag. Aan dat adres houdt ook reeds Dr. v. G. eenmaal per week een spreekuur. Hiermee is nauwkeurig het gevraagde „verband”, *mijn eenige relatie* met Dr. v. G. geteekend en het ontdekte „feit” juist belicht”.

En verder:

„Ik mag nog wel even wijzen op die „kleinigheid” van den heer P., n.l. „dat granuline hem geen zier geholpen heeft na ruim drie maanden gebruik”. Ja, dat is nu toch werkelijk een „kleinigheid!” Wie zal meenen een ziekte als t.b.c. in zoo korten tijd te kunnen overwinnen? Bij de door granuline genezenen is het gemiddeld gebruik van 6 tot 12 maanden, of langer. Hoevelen zijn er niet, wie een verblijf van „ruim drie maanden” in lighal of sanatorium „geen zier geholpen heeft”? Zijn daarmee de lighallen en sanatoria geoordeeld?”

Een twijfelachtige aanbeveling. Van welwillende zijde (waarvoor onzen dank) ontvingen wij *De Gids*, Weekbl. voor het Noordelijk stadgedeelte van Rotterdam enz., waarin de volgende advertentie:

„BEKENDMAKING.

Aan mij werd uit sympathie voor mijn werk geschonken door den WelEd. Heer E. C. HEMMERS eene collectie Practijkpapieren, Kruidenboeken en Geheimrecepten van geneeskundige preparaten, waardoor zoovele hopelooze patienten dikwijls hersteld werden, welke zich onder behandeling stelden van wijlen den WelEd. Zeergel. Heer DR. E. C. HEMMERS, gewoond en gepractiseerd hebbende Goudschensingel te Rotterdam. Acte van alleen-bezit en gratis schenking met recht tot naamvoering, voor ieder ter inzage aan het Uroscopisch Instituut Erasmusstr. 21, Rotterdam. Spreekuren voor Urine-onderzoek en behandeling van 9—5 uur (Control. Geneesheer Dr. H. v. Meer).

Men verwarre niet DR. E. C. HEMMERS bij den heer L. J. HEMMESS, Uroscop, zoo als men in het verleden vaak deed.

H. VAN GELDER, Uroscop v.h. Assist. van wijlen Dr. J. Kimmel, Arts te Hillegersberg”.

Bij hetgeen wij reeds vroeger over dien H. VAN GELDER (Mbl. Dec. 1920) en al meermalen over de heeren HEMMERS en KIMMEL hebben geschreven, behoeven wij hier niet opnieuw een uitvoerige waarschuwingen toe te voegen.

RECHTSZAKEN.

H. J. Eilers is door den kantonrechter te Zutphen, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde tot 2 maal 2 maanden hechtenis en 3 maal f 300 boete of 80 dagen hechtenis veroordeeld.

Onbevoegd uitoefenen van de tandheekkunde.

De tandtechniker J. G. Sch., uit IJmuiden, moest voor den kantonrechter te Haarlem wederom terecht staan wegens onbevoegd uitoefenen van de tandheekkunde. Hij had mej. G. C., in de woning aan de Frans Halsstraat, te Haarlem, waar hij zijn praktijk uitoefent, eigenhandig injecties gegeven en daarna 10 tanden en kiezen getrokken.

Als getuige verscheen dr. D. A. C. v. d. H., die verklaarde dat hij had kunnen constateeren, dat Sch. zeer slecht getrokken had.

Beklaagde was niet verschenen.

Tegen hem werd geëischt f 300 subs. 25 dagen.
(N. v. d. D.)

CORRESPONDENTIE.

Voorloopig zal de naamlijst der leden (die gewoonlijk met het Februari-no. wordt verzonden) NIET verschijnen. Het drukken van een bijvoegsel gaat tegenwoordig met te groote kosten gepaard en van de ruimte, voor onze mededeelingen bestemd, een ruimte die wij helaas! zoo hoog noodig hebben, kan moeilijk de helft gemist worden.

Dr. E. B. de M. te R. De gezonden pleister is loodpleister, door langdurig koken bruin gekleurd. Wij hopen er in een volgend no. op terug te komen.

Dr. v. D. te A. De samenstelling van de tabletten is in het u gezonden Maandblad vermeld.

— Veel moest tot een volgend no. blijven liggen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, Voorzitter; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Luit.-kolonel, Dirig. Apotheker. Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *Haarlem*; W. BINNENDIJK, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 10 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD . . . . . / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: AMSTEL 102, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237, Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Cantassium behandeling voor Kanker.
Berichten: Adres in zake Kwakzalverij. — De Kwakzalverij in de Tweede Kamer. — Staphorster boertje. — Bestrijding in Hongarije.

Rechtszaken: Alweer Eilers. — Proces-verbaal tegen een Magnetiseur. — Kwakzalverij en oplichting.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Sloan's liniment.
Feuilleton: Hoe Eduard Bok den strijd aanbod tegen de Kwakzalvers.

Cantassium behandeling voor Kanker.

Dezer dagen bracht de *N. Rott. Ct.* het volgend bericht:

„Uit Ottawa wordt gemeld, dat Lord Atholstan, een rijk dagbladuitgever, een prijs van honderduizend dollars uitlooft aan den gepromoveerde van elke erkende universiteit die binnen vijf jaar een geneeskundige behandeling ontdekt, waarmee kanker werkelijk te genezen is. Het aanbod kan hernieuwd worden”.

Het blijkt wel, dat LORD ATHOLSTAN de Nederlandsche bladen niet leest, want anders had hij gezien, dat zijn aanbod misschien te laat kwam. De behandeling is ontdekt, tenminste, wanneer men geloof slaat aan de bewering, die in de opzienbarende, groote advertenties, in verschillende onzer dagbladen, wordt verkondigd. In die advertenties biedt *The Cantassium Co.*, gevestigd Keizersgracht 52 te Amsterdam (*) een boek gratis ter kennismaking aan hen, die belang stellen in een *nieuwe succesvolle kankerbestrijding*.

Wij rekenden ons tot die belangstellenden, lazen, zooals wij in een vroeger no. schreven, het boekje en kwamen, na verder onderzoek, tot de slotsom, dat het aanbod van LORD ATHOLSTAN nog volstrekt niet overbodig is. De methode van *The Cantassium Co.* zal het kankervraagstuk niet tot oplossing brengen.

Integendeel; zooals de zaak hier wordt behandeld gelooven wij het recht te hebben deze in ons Maandblad te bespreken, niettegenstaande in het boekje telkens op de namen van ons onbekende geneeskundigen wordt gewezen.

Wij zullen dit duidelijk maken. Zooals te verwachten was wordt in het boekje met alle kracht

*) Aan hetzelfde adres is gevestigd de *N.V. v.h. Henri Sanders*, die *Jackson's Plantaardig Geneesmiddel tegen Tering* exploiteert en waartegen wij in ons blad van Augustus 1921 waarschuwden. In een latere advertentie werd als exploitante genoemd *Jackson's Invicta Company*, ook Keizersgracht 52,

tegen de operatie te velde getrokken en daartegenover alle heil beloofd door wat genoemd wordt een *potassium-behandeling*. Die behandeling bestaat in het gebruik van pastilles, die 80 % *Dubbelkoolzure potasch*, 1,5 % *joodpotasch* en een zekere hoeveelheid *phosphorzure zouten* bevatten, benevens het volgen van een dieet (in een ander boekje opgegeven) dat rijk aan potaschzouten is.

Na informatie bij het kankerinstituut is het ons gebleken, dat er inderdaad sprake geweest is van het gebruik van potasch-zouten bij kanker maar dat deze behandeling ernstige bestrijding heeft ondervonden; zelfs hebben onderzoekingen van GOLDZIEHER en ROSENTHAL aangetoond, dat toediening van potasch bij dieren gezwelgroeiingen hebben aangezet. Wij kunnen op deze quaestie begrijpelijkerwijze te dezer plaatse niet nader ingaan en willen zelfs de potassium-behandeling geheel buiten bespreking laten maar dan toch kunnen wij onze ernstige bezwaren tegen het optreden van de *Cantassium-company* niet achterwege houden.

Dit optreden schijnt ons een groot gevaar voor de kanker-lijders en vervult ons met wantrouwen omtrent de bedoelingen der *Company*.

Wie op het boekje schrijft krijgt daarbij den volgenden brief:

„Geachte Heer of Mevrouw,

Hiermede hebben wij het genoegen U de verlangde brochure toe te zenden. Wij zijn er van overtuigd dat U na nauwkeurige lezing zult inzien dat onze wijze van Kanker-bestrijding op de meest logische gronden berust.

De Potassium-behandeling is niet een geheimzinnig middel van denkbeeldigen oorsprong, maar zij is gebaseerd op onderzoekingen en uitvindingen van geleerden, beroemd en geacht op medische gebied.

Dientengevolge ontvangen wij regelmatig bestellingen van medici uit alle werelddelen, die inzien hoe nutteloos operatief ingrijpen in de meeste gevzllen is.

Als Kanker zich reeds heeft geopenbaard, of als het bestaan ervan nog slechts wordt vermoed, raden wij aan het middel dadelijk te bestellen, opdat de bijgevoegde speciale voedingsvoorschriften zonder uitstel kunnen worden opgevolgd

en de reeds toegepaste verkeerde en schadelijke behandeling kan worden gestaakt.

De voorschriften zijn zeer eenvoudig en niet kostbaar, terwijl zorgvuldige opvolging daarvan den patient een voldoende hoeveelheid Potassium-zouten in het lichaam verzekert.

Het wordt meer en meer gebruikte dat zelfs zij die geheel vrij van Kanker zijn, de behandeling uit een gezondheids-oogpunt en als voorbehoedmiddel toepassen tegen deze ziekte, die thans aansprakelijk is voor den dood van 1 op de 8 menschen boven de 35 jaar.

Bovendien is gebrek aan Potassium-zouten ongetwijfeld de oorzaak van vele andere kwalen buiten Kanker en dientengevolge gaat de toepassing der Potassium-behandeling, waardoor in dat tekort wordt voorzien, bijna altijd gepaard met uitgesproken gunstige resultaten.

Inmiddels verblijven wij,

Hoogachtend,

THE CANTASSIUM Co”.

Deze brief is o.a. al voldoende om het vertrouwen in de behandeling te schokken.

Wat zal u gebeuren? Een angstig persoon, die na lezing van het boekje meent bij elk gering gezwel vermoeden op kanker te hebben (en zoo zijn er velen) zal, achter zijn dokter om, het middel bestellen, het aanwenden en misschien zich voor zijn leven ongelukkig maken terwijl bij tijdig aangewende geneeskundige hulp veel gevaar voorkomen had kunnen worden. Het aanbevelen van een geneesmethode, *zonder onderzoek van den patient* is altijd — maar vooral bij een zoo ernstige kwaal als kanker — ten strengste af te keuren.

Maar er is meer, dat aan het optreden van de *Cantassium Co.* de allures van kwakzalverij geeft. De op een na laatste zinsnede van den boven aangehaalden brief wijst er op, dat men den lijder niet los wenscht te laten. Heeft men geen kanker, welnu, de Potassium-behandeling is ook goed als voorbehoedmiddel tegen andere ziekten, als aderverkalking, reumatiek, jicht en eczeem, altijd volgens de brochure. Dit geeft te denken.

Het zou te veel van onze ruimte vergen, wanneer wij het boekje uitvoerig bespreken. Een enkele aanhaling mogen onze lezers overtuigen, dat met groote handigheid wordt te werk gegaan:

„De Hulp van een Dokter.

Wij zijn zeer dankbaar voor de welwillende houding, die vele geneeskundigen tegenover ons hebben aangenomen. Wij ontvangen een groot aantal bestellingen direct van medici en velen, die onze behandeling volgen, roepen daarbij de hulp van hun huisdokter in.

Wij moeten hieraan de voorkeur geven, daar de hulp van een goed geneeskundige in vele gevallen van onschatbare waarde is. Soms is een operatie volstrekt noodzakelijk om het leven van den patient te verlengen, waardoor onze behandeling tijd heeft om de ziekte te bestrijden.

Is er een open wond, dan kan een arts deze rein en antiseptisch houden, hetgeen van het grootste belang is. Ook kan hij beoordeelen of een kankergezwell kleiner of zachter wordt, of patient in gewicht toeneemt, of er nieuw bloed ontstaat, etc., etc. Hij kan op allerlei manieren helpen en dient altijd te worden geraadpleegd, wanneer de lijder in moeilijkheid of twijfel verkeert.

Nu en dan hooren wij voorbeelden dat een arts een patient heeft opgegeven en zich toch tegen onze, en misschien ook tegen een andere behandeling verklaart. Gelukkig zijn dergelijke gevallen van beroepsvooroordeel en bekrompenheid zeldzaam, zooals de hierna volgende brieven duidelijk bewijzen.

Wanneer men dit oppervlakkig leest zou men denken, dat er veel prijs wordt gesteld op het inroepen van medische hulp, bij nauwkeuriger beschouwing zal men den adder onder het gras ontdekken.

Behalve het boekje ontvangt men nog eenige andere papieren, die o.i. een blik doen slaan in het eigenlijke wezen van de Cantassium Co. Om niet te uitvoerig te worden, doen wij daaruit nog eenige korte aanhalingen:

„Laatste advies.

Wij kunnen hen die aan kanker lijden niet

FEUILLETON.

Hoe Eduard Bok den strijd aanbod tegen de Kwakzalvers. *)

In 1892 kondigde het *Ladies Home Journal* aan, dat het voortaan geen advertenties van patent-geneesmiddelen meer zou opnemen. Dat was pionierswerk; twee jaar later volgden zeven andere kranten en tijdschriften dit voorbeeld. Het Amerikaansche volk was verslaafd aan zelf-medicineeren en de fabrikanten van kwakzalversmiddelen hadden het terrein vrij. Er was zoo goed als geen wettelijke regeling van de samenstelling hunner middelen; de post nam a. hun gedrukte stukken grif aan en aan alle, zelfs de meest geziene tijdschriften, waren hun advertenties zeer welkom. De jaarlijksche omzet van de kwakzalversmiddelen in de Vereenigde Staten werd geschat op honderden miljoenen dollars. Nog is ze groot, maar toen was ze enorm.

Tegen dit leger van bedrog en waardelooze medicijnen vuurde het *Ladies Home Journal* het eerste kanonschot af. Noch het publiek, noch

*) Vertaling van een gedeelte van het 30e hoofdstuk van „The Americanisation of Edward Bok” 1921. Mac Millan & Co. De schrijver, geboren Hollander, op zesjarigen leeftijd in Amerika gekomen, beschrijft daarin zijn jeugd, levensstrijd en overwinning. Hij bracht o.a. het reeds gunstig bekend vrouwenmaandblad „The Ladies Home Journal” tot ongekend hoogen bloei (van 440,000 tot een oplaag van bijna 2 miljoen ex. per maand!). A. v. d. E.

genoeg wijzen op de noodzakelijkheid van „VOLHOUDEN”. Begint niet met de behandeling om haar na eenige weken weder na te laten omdat zij niet zoo snel werkt als ge wel zoudt wenschen. Denkt niet dat zij U niet helpt omdat ge niet onmiddellijk verlichting van pijn voelt. Dit kan zijn oorzaak vinden in het feit dat het gezwel drukt op een zenuw en daar Potassium geen morphine of dergelijke middelen bevat, bezit het geen bijzondere qualiteiten om de pijn te verlichten.

Het geneesmiddel werkt echter reeds heilzaam voordat de resultaten door den patient zelf kunnen worden waargenomen.

Het resultaat van jarenlang gebrek aan Potassium kan niet in een week worden weggenomen en wetend dat misschien een leven op het spel staat, kan er niet genoeg op worden aangedrongen dat de behandeling nauwgezet en krachtig wordt doorgezet.

Men ziet het: Hoe meer men gebruikt hoe liever. En, om zeker te zijn van het geld is de volgende aanbeveiling sprekend:

„Attentie

Postwissels of postchèques vooruit zenden, teneinde vertraging in de behandeling van Uwe aanvraag te voorkomen.

Onder rembours wordt wegens de hooge kosten aan deze wijze van verzenden verbonden, niet verzonden.

Wij ontvingen verscheidene brieven met verzoek om levering tegen gereduceerden prijs. Hieraan kunnen wij echter niet voldoen, aangezien wij ons moeten houden aan de door ons hoofdkantoor te Londen opgegeven prijzen. Bij voorbaat verzoeken wij U ons hierover niet te schrijven, teneinde onnoodige correspondentie te vermijden.

De prijs bedraagt per 1/1 flacon f 16.—; en per kleine flacon, f 8.—.

de kwakzalverswereld nam veel notitie van de eerste aanvallen. Maar toen deze toenamen en het bewijsmateriaal steeds aangroeide, begon het publiek er over te spreken en de kwakzalverij-fabrikanten begonnen zich onplezierig te voelen. Het maandblad viel het kwaad van alle kanten aan. Het schrikte 't publiek op, door de werkelijke samenstelling van zijn meest geliefde medicijntjes of de volslagen waardeloosheid ervan aan te toonen. De redakteur bracht den Bond van Christelijke Geheel-onthoudsters in actie tegen de tijdschriften, die advertenties van medicijnen met een percentage tot zelfs 40 % alcohol, opnamen. Hij toonde aan, dat strikt vertrouwelijke brieven, geschreven door vrouwen, lijdende aan geheime ziekten, werden geopend door klerkjies van beider kunne, die er zich vroolijk over maakten en ze bekakelden, en dat vervolgens haar namen en adressen, waarvan men verzekerd had, dat ze strikt geheim bleven, verkocht werden aan andere kwakzalverij-ondernemingen tegen 5 am. centen per stuk. Hij maakte de verontwaardiging wakker van de leden der kerkelijke gezindten, wier kerkelijke blaadjes advertenties opnamen, waarvan de uitgevers wisten, en waarvan hij bewees, dat ze niet alleen bedrieglijk maar werkelijk schadelijk waren. Hij vroeg rekenschap aan de Staatsposterijen van het aannemen en verspreiden van circulaire met zedelozen inhoud en strekking.

Ten slotte wijzen wij op de poging om klanten te krijgen:

„Ook uwe medewerking wordt dringend verzocht.

Als Gij na het lezen van onze brochure overtuigd zijt dat wij de Kanker op logische wijze bestrijden, helpt ons dan om de „Potassium Behandeling voo Kanker” bekend te maken en geeft ons daartoe ondrstaand de namen en adressen van hen, waarvan gij weet dat zij aan die vreeselijke ziekte lijden. *Gij kunt misschien een leven redden!*”

Lezer, wanneer wij den indruk nagaan, die wij van het optreden van de *Cantassium Co.* hebben gekregen, dan zouden wij ook zeggen: *Gij kunt misschien een leven redden*, bij aldien gij iemand terug houdt hulp te zoeken bij de *Cantassium Co.*!

BERICHTEN.

Een adres in zake kwakzalverij. Het onderstaand adres is de vorige maand aan den Minister van Arbeid verzonden:

Aan

Zijne Excellentie den Minister van Arbeid.
’s-Gravenhage.

Excellentie,

Ondergeteekenden, optredende namens de Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst, de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, de Algemeene Nederlandsche Vereeniging „Het Groene Kruis” en de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Pharmacie, hebben de eer de aandacht van Uwe Excellentie te vestigen op den zich steeds uitbreidenden verkoop van kwakzalversmiddelen en Uwe Excellentie te verzoeken wettelijke maatregelen uit te lokken om dien verkoop te doen ophouden, althans zooveel mogelijk te beteugelen.

Wie met eenige aandacht de advertentiekolommen van dag- en weekbladen nagaat, komt onvermijdelijk tot het besluit, dat de bevolking enorme bedragen aan kwakzalversmiddelen uit-

Hij plaatste in zijn tijdschrift de volgende uit een krant geknipte advertentie:

„Mevrouw Pinkham, met haar laboratorium „te Lynn, Massachusetts, is in staat meer te „doen voor de zieke vrouwen van Amerika, dan „de huisdokter. Daarom is iedere vrouw voor haar „eigen lijden verantwoordelijk, die niet de moeite „neemt, mevrouw Pinkham te consulteeren”.

Naast die advertentie, welke tevens mevrouw Pinkham in haar „laboratorium” afbeeldde, plaatste Bok eenvoudig een foto: Mevrouw Pinkham's grafsteen op het Pine Grove kerkhof te Lynn, waaruit men kon zien, dat mevrouw P. al 22 jaar geleden gestorven was!

Dit was een van de artikeltjes van het tijdschrift, die in deze campagne 't meest insloegen; het vertelde de waarheid zoo eenvoudig mogelijk, maar met doodelijk gevolg.

De eigenares van „mevrouw Winslaw's verzachtend stroop” had met kracht ontkend, dat er in haar middel morfine aanwezig was. Bok kocht nu een flesch van die stroop te Londen, waar onder de Engelsche wet het bevoegd gezag de eigenares noodzaakte iedere flesch te voorzien van de navolgende verklaring: „Dit middel is, „krachtens de wet op de geneesmiddelen voorzien van het opschrift: „vergif”, aangezien „het, onder andere waardevolle ingredienten, „een kleine hoeveelheid morfine bevat”. Het L. H. Journal publiceerde een foto van dit etiket,

geeft; bij onderzoek dier middelen blijkt steeds, dat zij, of geen geneeskrachtige stoffen bevatten, of geneesmiddelen zijn, welke zonder groot bezwaar als huismiddeltjes kunnen worden gebruikt en tegen onevenredig hooge prijzen worden verkocht, of meer of minder sterk werkende geneesmiddelen, welke eigenmachtig gebruik uit hygienische overwegingen afkeuring verdient en die zeer zeker veelal niet in dezelfde mate zouden worden verbruikt, als het publiek wist, wat het ontving. Bestudeering van den tekst der reclame leert, hoe de kwakzalver er steeds op uit is, zijne waar met een waas van geheimzinnigheid te omgeven, zijne kracht zoekt en blijkbaar ook vindt in niet zeggen wat hij aanbiedt, het goedgeloovige zieke publiek suggereert werking van het aangeboden, die het niet bezit onder verzwijging van mogelijke nadeelen en gevaren, aan het gebruik verbonden. Door een en ander verlost hij op listige wijze talloze personen tot aankoop zijner middelen tot hun oeconomisch nadeel en — wat erger is — in vele gevallen tot nadeel voor hunne gezondheid, doordat zij gebracht worden eenerzijds tot geneesmiddelverbruik, dat beter achterwege bleef, anderzijds tot nalaten van inroepen van geneeskundige hulp op het nog gunstige oogenblik.

Waar wij bij ons verzoek aan Uwe Excellentie om paal en perk te stellen aan de groote nadeelen, die uit den verkoop van kwakzalversmiddelen voortvloeien, gaarne de keuze der juiste middelen aan Uw inzicht overlaten, veroorloven wij ons toch uit te spreken, dat o.i. veel zou kunnen worden bereikt, indien het strafbaar gesteld werd als geneesmiddel aan te bevelen of te verkoopen of ten verkoop voorhanden te hebben eenige stof of product, indien niet te gelijker tijd in die aanbeveling of in een bij het verkochte of voorhandene gevoegd, geschreven of gedrukt stuk de samenstelling, zoowel kwalitatief als

dat zoo zijn eigen overtuigend bewijs leverde. Eerlijkheidshalve moet worden medegedeeld, dat de fabrikant van dit middel thans deze mededeeling er bij voegt.

Bok nam nu een andere pijl op zijn boog. Hij maakte een lijst van 27 medicijnen bekend en de samenstelling van elk dezer middelen. Een dezer preparaten, deelde hij mede, bevatte alcohol, opium en digitalis. Hij meende, de uiterste zorg te hebben besteed aan die opgaven; hij had de meest gezaghebbende geneeskundigen, natuur- en scheikundigen er over geraadpleegd. Maar met dit eene preparaat had hij het mis. Het onderzoek was gedaan door den secretaris der Gezondheidscommissie van den Staat Massachusetts, een erkend deskundige, die het had overgenomen van de analyse van een beroemd Duitsch scheikundige. Ze had in bijna iedere keur medisch gezag en was door de beste geneeskundige autoriteiten aanvaard. Bok nam deze autoriteiten als afdoend aan. Intusschen: de analyse was fout en de deskundigen hadden zich vergist. De maatschappij, die het patentmiddel exploiteerde, diende een eisch tot schadevergoeding in van 200.000 dollars tegen de uitgevers van het *Ladies Home Journal* en natuurlijk werd zij in het gelijk gesteld. Maar de openbare meening had zich toen reeds zoozeer tegen het geheele kwakzalvers bedrijf gekeerd, dat de jury de schadevergoeding op niet meer dan 16000 dollars met dekosten, bepaalde.

kwantitatief en eenige mogelijke nadeelige werking, voor zooverre die wetenschappelijk vaststaat, wordt medegedeeld en tevens indien in die aanbeveling of in eenig bijgevoegd stuk eenige gunstige werking wordt vermeld, welke het middel niet bezit.

Wij hebben de eer te zijn,

Hoogachtend.

Ned. Mij. tot bevordering der Geneeskunst:

w. g. Dr. E. J. BUNING.

Ver. tegen de Kwakzalverij:

w. g. W. BINNENDIJK, arts.

Alg. Ned. Ver. „Het Groene Kruis“:

w. g. W. POOLMAN, arts.

Ned. Mij. ter bevordering der Pharmacie:

w. g. VAN DEN DRIES, voorz.

V. VAN ITALLIE, secr.

Amsterdam,

s-Gravenhage. 30 Jan. 1922.

De kwakzalverij in de Tweede Kamer. Bij de behandeling van de begroting van Arbeid heeft de heer H. TER HALL o.m. het volgende gezegd: „De kwakzalverij met geneesmiddelen bloeit in Nederland meer dan ergens elders”.

„Ook voor den verkopp en eventuele bereiding van zg. patentgeneesmiddelen dienen strengere voorschriften te worden gegeven.

Nog maar al te veel komt het voor, dat deze geneesmiddelen voor de gezondheid schadelijke bestanddeelen bevatten.

De opdringing van „specialités” neemt hand over hand toe, specialités, in de meeste gevallen van onbekende samenstelling.

De gebrekkige controle op de zg. geneesmiddelen, alsmede de gemakkelijke wijze, waarop het publiek deze van samenstelling onbekende geneesmiddelen kan verkrijgen, is een ernstig en niet te onderschatten gevaar voor de volksgezondheid.

Nederland staat bekend als het land, waar

Maar Bok gaf geen kamp. Hij stelde zich in betrekking met Mark Sullivan, een jong New-yorksche advocaat; bracht hem er toe zijn praktijk op te geven en zijn geheele wetskennis aan het probleem te wijden. Dit was het begin van Sullivan's journalistische loopbaan en hij bleek Bok's vertrouwen geheel waardig. S. maakte de schriftelijke aanbevelingen van patentgeneesmiddelen door senatoren en congresleden, die wijd en zijd verspreid werden, bekend en toonde aan, hoe ze waren verkregen door een journalist te Washington, die er zijn beroep van maakte. Deze betaalde 75 dollar voor een getuigschrift van een senator en 40 dollars voor dat van een congreslid, maar hij sloot geen contract tot publicatie met de betrokken kwakzalvers firmaaf voor minder dan 5000 dollars.

Vervolgens vestigde Sullivan de aandacht op het schandelijk misbruik van vertrouwen, in hen door de vrouwen gesteld, door de kwakzalvers, waar deze hare zeer vertrouwelijke brieven aan Jan en alleman te koop aanboden. Zelf kocht hij duizenden van die brieven en namen en schreef er over in het maandblad. Een zeer bekende firma ontkende met verontwaardiging de beschuldiging, met de verzekering, dat — wat anderen ook mochten gedaan hebben — bij haar die namen steeds „heilig” waren. Als antwoord op die verklaring publiceerde Sullivan een advertentie van die brave maatschappij, waarbij deze vijftig duizend „namen” te koop aanbood.

per hoofd der bevolking de grootste hoeveelheid geneesmiddelen wordt gebruikt.

Ik wil hier nog noemen o.a. den verkoop van ondeugdelijk jachtwater in het afgelopen jaar te Rotterdam en Amsterdam; het gebruik van dit jachtwater was oorzaak van vergiftigingsverschijnselen.

Dit water bleek een ontstellende hoeveelheid arsenicum te bevatten en was in groote hoeveelheden in onze twee grootste steden in diverse winkels verkrijgbaar.

De verkoop van dit ondeugdelijk jachtwater had plaats door personen, onbekend met en onbekwaam voor een scheikundig onderzoek.

Dit illustreert, dunkt mij, op buitengewone wijze, hoe het eigenlijk geschapen staat met de voorschriften en de handhaving van onze geneeskundige wetten en tot welke noodlottige gevolgen de leemten in deze wetten leiden kunnen.

Verbetering van de Wet op de geneesmiddelen is noodzakelijk.

Dat in enkele landen inderdaad op den invoer van patent-geneesmiddelen wordt toegezien, hoofdzakelijk in verband met de speciale belasting, die daarvan wordt geheven, zou ook kunnen gelden voor ons land. Het zou vermoedelijk een groote bron van inkomsten voor onze berooide schatkist zijn, terwijl met een strenger toezicht ook de gezondheid van ons volk zou worden gebaat.

Al is bekend, dat in het buitenland geen toezicht op de bereiding van patentgeneesmiddelen wordt uitgeoefend, daarom mag dit nog geen reden zijn, om dit toezicht ook in ons land na te laten.

Er moge in het buitenland geen toezicht op de „bereiding” worden uitgeoefend bij de patent-geneesmiddelen, een toezicht op de „samenstelling” bestaat wel degelijk, zooals den Minister ook wel bekend zal zijn uit het *Maandblad tegen de Kwakzalverij*. (Zie het blad van Januari j.l.).

Bok had zoo al meer dan twee jaar den strijd volgehouden en de gevolgen waren op allerlei gebied zichtbaar. Dagbladen en tijdschriften van naam sloten hunne kolommen voor advertenties van patentmiddelen; verscheidene staten maakten wetsvoorschriften; het publiek was gewaar geworden, hoezeer het werd bedrogen en men begon te spreken over een Rijkswet op het toezicht van voedings- en geneesmiddelen. Het *Ladies Home Journal* hield den strijd op eigen hand vol, totdat Mark Sullivan een artikel schreef, dat voor dat blad wat te juridisch bleek. Hij zond het nu aan de redactie van *Collier's Weekly*, die het dadelijk plaatste en met Bok's goedvinden Sullivan aan haar blad verbond. . . . .

Zoo trokken weekblad en maandblad er samen op uit; andere periodieken en kranten, het succes en de glorie ziende en begeerig om hun deel er van te krijgen, mengden zich in het konflikt. En zoo duurde het niet lang, of de openbare meening was sterk genoeg, om de Rijkswet op de voedings- en geneesmiddelen er door te krijgen.

Op 't oogenblik zijn de kolommen van elke krant en elk tijdschrift van erkende reputatie gesloten voor advertenties van kwakzalversmiddelen. De *Drug Act*. geeft voorschriften omtrent de bekendmaking der samenstelling van deze en daarvoor aangewezen ambtenaren onderzoeken de drukwerken bij de Amerikaansche posterijen.

Ik acht het van groot belang, dat een degelijke contrôle op de bereiding en samenstelling van patentgeneesmiddelen wordt uitgeoefend.

Als de geldende wettelijke bepalingen niet toereikend zijn, om verkoop, bereiding en invoer van patentgeneesmiddelen te beperken, dan is het een reden te meer, om deze bepalingen grondig e spoedig te herzien.

Waar, zooals Zijn Excellentie geantwoord heeft, deze toestand in 1915 reeds geleid heeft tot indiening van een wetsontwerp tot wijziging van de wet, regelende de uitoefening der artseneerbereidkunst, mag ik de stelling verkondigen, dat in een tijdsverloop van zeven jaren gelegenheid had moeten gevonden zijn, om een nieuwe wet op de bereiding, verkoop en invoering van geneesmiddelen in te dienen.

Directe verbetering is te krijgen door betere handhaving der bestaande wetten en betere samenstelling der Koninklijke besluiten (in zake den vergiftverkoop en den geneesmiddelenverkoop), die uit de tegenwoordige wet, regelende de uitvoering der artseneerbereidkunst, voortvloeien.

Dit kan geschieden in den tijd, die er verloopt tusschen de opstelling, indiening en aanneming van een meer moderne pharmaceutische wet, een wet ter beteugeling der kwakzalverij en een wet, regelende den verkoop van vergiften.

Deze wetten moeten niet samengekoppeld worden tot een enkele wet, die dan wederom, ten onrechte, misschien zou heeten: „Wet, regelende de uitoefening der Artseneerbereidkunst”.

Juist ons idee. (Red. Mbl.).

Het Staphorster boertje. P. STEGEMAN, is de vorige maand overleden. Omtrent een eventuele opvolger meldt de *Telegraaf*:

„Af en toe verschijnen berichten in de pers, dat het Staphorster boertje, wijlen P. Stegeman, een opvolger heeft gekregen, n.l. zijn zoon Jan. Deze, die enkele jaren geleden getracht heeft dokter te worden, maar zijn studiën aan de Hoogeschool niet met succes heeft beëindigd, is echter niet de eenigste opvolger. De zoon Harin oefent reeds geruimen tijd het vak uit en ook een kleinzoon neemt bij ontstentenis van een ouder lid der familie Stegeman diens plaats in.

Overall worden zittingen gehouden en overall komen talrijke patiënten, met alle mogelijke kwalen en ziekten behept, raad inwinnen en genezing zoeken.”

Moet dit zoo maar blijven?

Bestrijding in Hongarije. In Hongarije past men sedert kort een zeer merkwaardigen maatregel toe om den patent-geneesmiddelzwendel aan banden te leggen. Men heeft te dien einde in de oorlogswinstbelastingwet een bepaling opgenomen, dat de apothekers niet meer op specialité's mogen verdienen dan 20 percent; hun wordt de vrije hand gelaten bij het vaststellen der tarieven van geneesmiddelen op geneeskundig voorschrift. Zodoende is het voor hen voordeeliger geworden een recept gereed te maken dan specialité's te verkoopen.

(N. Rott. Ct.)

RECHTSZAKEN.

Alweer Eilers.

Voor het kantongerecht te Zutphen heeft gisteren terecht gestaan J. H. E., fabrikant van

chemische preparaten te Leiden, die in de maanden Maart—Juli 1921 en Januari 1922 te Zutphen de geneeskunde heeft uitgeoefend, zonder daartoe bevoegd te zijn. Tegen beklagde werd geëischt 3 maal f 300 boete of 3 maal 180 dagen hechtenis en 3 maal 2 maanden hechtenis.

(N. Rott. Ct.)

Proces-verbaal tegen een magnetiseur.

Tegen den magnetiseur A. K. te Haarlem is proces-verbaal opgemaakt wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde en het verstrekken van geneesmiddelen.

(N. v. d. D.)

Kwakzalverij en oplichting.

De 43-jarige machinemaker A. M. van Rotterdam uit anderen hoofde gedetineerd, heeft voor de Rechtbank aldaar terecht gestaan wegens oplichting. Te Roekanje zou hij H. Langendoen en twee vrouwen op leeftijd, de niet-verschenen getuigen K. v. d. Ban en M. Tuk. bewogen hebben tot afgifte van onderscheidenlijk f 4.50, f 1.50 en f 9.50, door valscheijk voor te geven, dat hij in staat was hen en hun verwanten van verschillende kwalen te genezen, door toepassing van kruiden, welke hij uit Frankrijk zou laten komen. Hij moest die kruiden evenwel vooruit betalen en in verband daarmee ook van Langendoen en de anderen vooruitbetaling eischen.

Verder zou bekl. nog hebben voorgegeven, dat hij zijn medische kennis putte uit zeer bijzondere wetenschappelijke boeken, hem nagelaten door zijn vader, die apotheker was geweest.

Bekl., die het tenlastegelegde voor een deel bekende, verklaarde, dat hij niet verteld had dat zijn vader apotheker was geweest, maar dat zijn grootvader bij een apotheker gewerkt had. Niet van wetenschappelijke boeken in het meervoud had gesproken, doch van één wetenschappelijk boek, dat hem in staat stelde raad te geven. Het zou trouwens zijn bedoeling niet geweest zijn, de menschen zonder meer in den steek te laten; hij had hun creosoot-pastilles en meekrap willen verstrekken, en ook moeite gedaan om zichzelf deze „geneesmiddelen” te verschaffen, doch zou ze niet anders hebben kunnen bekomen dan op recept van een dokter, dat hem ontbroken had.

Het O M eischte wegens oplichting negen maanden gevangenisstraf. De officier wees er op dat bekl. zich meermalen aan dergelijke praktijken zou hebben schuldig gemaakt.

Mr. G. A. de Cock, van oordeel, dat de elementen van oplichting niet aanwezig waren, pleitte vrijspraak. Subsidiair riep de verdediger de clementie der rechtbank in.

Repliek volgde.

(N. Rott Ct.)

CORRESPONDENTIE.

M. C. te S. Het pakje in orde ontvangen. In ons volgend no. hopen wij onze bevinding te kunnen mededeelen.

B. Z. te A. Het gaat toch niet aan in al onze nummers ons met AKKER bezig te houden. Mij dunkt dat ieder, die een beetje nadenkt, wel kan begrijpen, dat die misselijke reclames over *Abdijsiroop*, die bijna dagelijks onze bladen ontsieren, niets anders, dan kwakzalvers-humbug zijn. Zóó dom is het groote publiek toch niet.

L. C. W. N. te H. Het middel wordt onderzocht.

J. C. S. te R. Uitvoerig is het middel *Duo-Formula* besproken in de Maandbladen van Juni en Augustus 1920. Mochten deze niet in uw bezit zijn, dan kunt gij ze bij den Secretaris-Penningmeester, Marnixstraat 182 aanvragen. Om die verklaring van RICHARDTS geven wij niets.

J. K. te S. Wanneer het oordeel van den Dominee juist is (waaromtrent wij geen zekerheid hebben) behoort uw klacht niet bij ons maar bij de Justitie thuis.

L. P. J. A. te N. Wij hebben van die zelf nog nooit iets gehoord. Wanneer u ons deze kunt toezenden (liefst met bijbehorende papieren) zullen wij spoedig een onderzoek doen instellen.

W. S. S. te A. Wij gelooven dat de uitvinder van *Humagsolan* te goeder trouw is. Zie de correspondentie in ons blad van Juli 1921. Het bestaat uit gehydrolyseerde hoornstof in tabletvorm.

R. en Co. te N. Advertenties worden in ons blad niet opgenomen.

Tijdschrift-Centrale te R. Wegens ziekte van den Secretaris-Penningmeester onzer Vereeniging zijn wij op 't oogenblik niet in staat de vragen om inlichtingen, wat de *administratie* van het blad betreft, nauwkeurig te beantwoorden. Wij zullen er spoedig werk van maken.

Mej. A. C. K. te H. Zie boven.

— Veel moest blijven liggen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Sloans Liniment, dat tegenwoordig bijna dagelijks wordt geadverteerd, wordt aldus aanbevolen:

„Beproeft Sloan's Liniment voor Uwe Rheumatiek. U hoeft het niet in de huid in te wrijven, doch smeer het er zachtjes op. Het werkt direct op het aangedane deel, versnelt den bloedsomloop, maakt de spieren en de gewrichten lenig en stilt de pijn”.

„Sloan's Liniment” doet elke pijn ophouden zonder eenige inwrijving, welke ook, tegen Rheumatiek jicht, zenuwpijn, heupjicht, verstuikingen. Er is beslist geen ander middel, dat het evenaard”.

Zooals te verwachten was onderscheidt *Sloan's smeersel* zich in hoofdzaak niet van al die smeerseltje die sinds jaar en dag met zooveel ophef als uitstekend worden aangekondigd. *Cajuputolie* en *terpentijnolie* maken het hoofdbestanddeel uit, die zeer bekende stoffen, die al sedert onheugelijke tijden als smeermiddel bij rheumatiek worden aangewend, die somwijlen verlichting geven, maar door niemand als een *afdoend* middel worden beschouwd.

De als bereider genoemde Amerikaan Dr. EARL S. SLOAN wil nu zijn middel als iets zeer bijzonders laten doorgaan en dat is het niet, zooals wij zagen. Best mogelijk, dat bij aanwending, vooral in het begin, eenige verzachting en vermindering van pijn wordt waargenomen maar daarvoor behoeft men blijkbaar geen hulp bij SLOAN te zoeken.

Dr. MOGGENDORFF te Amsterdam heeft in ons blad een geval meegedeeld waarbij de aanwending van *Sloan's liniment* tegen tandpijn een hevig, over het geheel lichaam verspreid, jeukend uitslag, gepaard met benauwdheid en bewusteloosheid, ten gevolge had.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, Voorzitter; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTEK, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Luit.-kolonel, Dirig. Apotheke, Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *Haarlem*; W. BINNENDIJK, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 10 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD . . . . . / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: AMSTEL 102, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237, Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Een brief uit Zuid-Afrika.
Berichten: De reizende tentoonstelling van het Roode Kruis. — P. van Bijsterveld-dokter. — Abt. geneeskundige, Mededeelingen van verschillenden aard: Brook's Breukverband apparaat. — Gripine. — Een waar-schuwing van Mijnhardt. — A. K. Zalf. — De bruine zalf.
Uit de Pers: Sanitas.
Rechtszaken: Een ophichter-kwakzalver.
Correspondentie.

Een brief uit Zuid-Afrika.

Dr. Villierskamp, postkantoor Clocolan,
Oranje Vrijstraat, Zuid-Afrika
22-11-'21.

Weled. Heer,

Het kan, dunkt mij, het Bestuur van een Vereeniging als de Uwe, die nu reeds ruim 40 jaren met onbezweken moed en volharding een naar allen schijn hopeloozen strijd voert, het succes waarvan menigeen Uwer wel vaak moet voorkomen al zeer onbetekenend te zijn, niet dan welkom zijn, een enkele maal te vernemen van een stillen, bescheiden en hoewel volhardenden medewerker, (zelfs kan ook deze al evenmin op roemrijke overwinningen in den ongelijken strijd bogen dan het geheele kleine korps van de de kwakzalverij bestrijdende beter toegeruste ridders) die zich, geïnspireerd door Uw orgaan, reeds bijna even lang als de Vereeniging bestaat, 't zijne gedaan heeft om Uw streven te steunen. U zulk een kleine voldoening te verschaffen is het doel van mijn schrijven.

Ik heb met het Maandblad kennis gemaakt toen ik (in '81 denk ik) als jongste bediende op een cargadoorskantoor te Rotterdam dagelijks een uur of langer in den omtrek van postkantoor of beurs, wachtende op brieven, moest doorbrengen. Tegen den buitenmuur van het beursgebouw plachten drie periodieken (van zeer heterogenen aard!) lezers te lokken: *Asmodee*, *Recht voor Allen*, en 't Maandblad t/d Kwakzalverij, geen van drieën bepaald aanlokkelijke Lectuur voor een dertienjarigen jongen van avontuurlijken aard, die liever *Aymard* leest. Evenwel, „bij gebrek aan brood eet men taartenkost” en na verloop van tijd speet 't mij dat *Asmodee* maar eenmaal 's weeks en 't Maandblad zelfs maar eens per maand verscheen. *Asmodee* is zeker al voor jaren naar een nog heeter klimaat dan 't onze hier (want ik heb hem hier nog niet

ontmoet), naar zijn natuurlijk element denkkelijk, verhuisd. Ook R. v. Allen heeft 't stellig afgelegd, zoo niet als onbereikbaar ideaal, dan toch als weekblad, maar 't Maandblad van de Vereeniging en zijn stille medewerkers hebben hen beide overleefd en naar de omstandigheden het toelieten ('t welk jaren lang niet altijd 't geval was, want 't is mij ten deele gelukt mijn jongensdromen verwezenlijkt te zien door een zwerwend leven te leiden, niet zonder avonturen) heb ik mij op de hoogte gehouden van wat er op 't gebied van Kwakzalverij al zoo omging, nooit de gelegenheid verzuimende een lans te breken in den strijd tegen den kwakzalverenden vijanden; 't is mij wel eens een enkele maal gelukt — niet dien vijand uit den zadel te lichten, — hij zit er te vast in, maar hem een por te geven. Werkelijk ben ik er nu en dan in geslaagd een eenvoudige ziel haar pinkpillen of erger bedrog 't venster uit te doen werpen.

Ik geloof niet dat er veel landen bestaan waar de kwakzalverij zoo welig tiert als hier, een bevering die niet moeilijk te bewijzen is. Behalve de gewone factoren die altijd en overal in werking zijn, en die ik hier niet behoef aan te duiden zijn er nog eenige van anderen aard: schaarscheit van bevoegde geneeskundige (vooral van *verloskundige*) hulp en het abnormaal hooge tarief van de praktiseerende geneesheeren. Wat dit laatste betreft, geen volbloed anti-kwakzalveriaan zal den beoefenaars van he edelste beroep op aarde, dat een jarenlange dure studie vereischt, een aan hun kennis en inspanning, dikwijls zelfopoffering vergend werk goed ge-evenredigde vergoeding misgunnen, maar er zijn grenzen, en ik verstout mij te zeggen dat Zuid-Afrika, ondanks (*deels* zeker ook dank zij!) de kwakzalverij, het Dorado der dokters is. Als men zoovele uit Engeland arriveerende jonge artsen ziet, die een paar maanden per fiets hun patienten bezoeken, daarna een paar maanden per motorfiets, en binnen een half jaar ze in een prachtige auto aanschouwt, terwijl de eenvoudige huurwoning spoedig verwisseld wordt met een modern heerenhuis, onbezwaard eigendom en men zoo af en toe een paar aardige steenen tot 's dokters fraaie woning heeft aan te dragen, in den vorm van aardig wat gouden ponden,

dan kan men begrijpen dat menig arme den apotheker om raad vraagt of zich door welmeenende vrienden allerlei poespas in de maag laat stoppen. Van dat poespas geef ik U een paar amusante staaltjes: bij mazelen, aftreksel van *bokkemeest*, drie maal daags een... lepel? och kom, een *flesch*, en dan vooral niet wasschen, en zorgvuldig lucht en licht uit de ziekekamer houden. Een zeer heilzaam middel is eenige droppels *hondebloed*. 't Wordt aangewend als niets anders meer helpt. Om geelzucht van pasgeborenen te doen verdwijnen wordt iemand naar een kafferhut gestuurd om een lepelvol *luizen* (eerste taille) te verzamelen. Goed fijnvrijven voor 't (*inwendig!*) gebruik.

Zooals gezegd, de exorbitant hooge tarieven der dokters zijn ongetwijfeld gedeeltelijk oorzaak van het bestendigen van zulke toestanden. £ 8.10 had ik 't vorige jaar voor een visite te betalen, toen mijn vrouw aan rheumatische koorts leed. De dokter (een kersverse van Edinburg) kwam met zijn motor van 't dorp, (15 Eng. mijlen), zag onmiddellijk wat er aan scheelde en schreef een drank voor (die hij ook zelf leverde) welken ik moest laten halen. Daar de „fooi” (Engelsch „fee”) met bijkomende onkosten bijna de helft van mijn maandelijksch inkomen verslond moesten we 't bij een visite laten. Jaren geleden woonde ik een geval van bedkoorts bij. Doodarme menschen, de vrouw 4 dagen kraams. Acht à tien belangstellende buurvrouwen in 't kleine kraamkamertje — acht of tien mengsels in de maag der arme lijdere. Ik drong er bij den man op aan *onmiddellijk* een dokter te ontbieden (afstand 4 uur te paard) en bood hun middelerwijl 't gebruik van onze spuit aan. 't Laatste werd op advies van de buurvrouwen geweigerd, doch een man te paard om de dokter gezonden. Deze *weigerte* een voet te verzetten tenzij hem £ 10.— vooruitbetaald werd. (Ook al wereldwijd geworden natuurlijk!) Bode onverrichterzake terug. Doorgegaan met allerlei mengsels. Na drie dagen een anderen dokter ontboden — te laat. Vrouw en kind in één graf. Verre zij 't van mij de blaam van ongevoelheid en gouddorst op 't heele Z.-A. korps van doktoren te leggen. Met innige waardeering noemen mijn vrouw en ik de namen van Dr.

Campbell Watt van Pietermaritzburg en Dr. Percy Stewart van Krugersdorp, edele mannen wier toewijding wij met ontroering en innige dankbaarheid gedenken.

Engelsche geneesheeren stellen zich niet zoo vierkant tegen al wat naar kwakzalverij zweemt als hun Hollandsche collega's. We kennen er een die vaak „pinkpillen” voorschrijft, en zelfs Dr. Stewart ried mij aan te koopen „Fellow's Syrup” en mijn vrouw Atophan, *) hoewel hij op mijn desbetreffende vraag erkende dat hij de samenstelling niet kende. De apotheker bij wie ik daarnaar vroeg gaf mij een niet-officieele pharmacopoea ter inzage. Deze bleek een vrij volledige (een *lange* ook) lijst van zoowat alle bekende geheimmiddelen. Atophan stond er ook in en toen ik later Dr. Stewart mijn bevinding mededeelde, zei hij eenvoudig: „Oh, yes, all these medicines are tar-preparations”.

Ik geef U nog een gemakelijk staaltje van auto-suggestie, juist misschien van onbewust door mij uitgeoefende suggestie. Jaren geleden naar een eenzame plaats mij begevende, voor misschien vrij lange tijd, nam ik een voorraadje gewone medicijnen als kinine, antipyrine enz. mee en ook een Celsius-koortsthermometer. (Hier wordt uitsluitend gebruikt de kleine, onder de tong aangebrachte Fahrenheitthermometer).

't Werd onder de omwonende boeren gauw bekend dat „die Hollander baja verstand van siektes” had — met de te voorziene gevolgen, d.w.z. dat ik nu en dan nolens volens een tamelijk kwakzalverachtigs rol moest spelen. Dat ging me nu wel wat tegen den draad in, maar ik troostte mij met de gedachte dat ik door (gratis!) levering van advies en wat onschuldig poeder of verbandmateriaal de lui verhinderde tot hondenbloed, tabaksextract, enz. hun toevlucht te nemen.

Wel, op 'n mooie dag moest ik stante pede bij een boer komen die aan koorts leed. Een gezadeld paard had men meegebracht. Een weigering, dat wist ik toen al, zou mij als een hardvochtig man hebben gebrandmerkt en ik ging dus, gewapend met mijn thermometer en wat wijnsteenzuur, voor een zuren drank. Ik legde bij mijn komst den thermometer aan en gaf den man den raad flink te drinken als hij dorst had en maar niet te veel koffie te drinken en als hij morgen niet beter was maar gauw om den dokter te sturen.

Gelukkig was hij den volgenden dag „perd fris” 't geen hij, zooals ik later van derden vernam toeschreef aan „die ding wat die Hollander onder sij arm geset had”, de thermometer n.l.!! „Die ding had hom sommer gezond gemaakt”.

Ik sluit hierbij in een „brief” die mij onlangs toegezonden werd door — een kleermakersfirma te Kaapstad, met wie ik indertijd een — niet door een bestelling gevolgde — correspondentie over een costuum gevoerd heb. De snijders hebben zich naar 't schijnt, met een kwakzalversfirma geassocieerd. Een kleeren-reclamebiljet was in 't zelfde couvert. Let op de betiteling: „waarde vriend” en op den aanhef, fijntjes er op berekend een onnoozel boertje in den waan te brengen als ware hij persoonlijk uitgekijpt om een zoet winstje te maken.

Mijn brief is heel wat langer geworden dan in mijn plan lag. Ik hoop dat U mijn „gezelschap”

niet zal vervelen, *) en zoo ja, troost U met de gedachte dat één brief in veertig jaar wel wat uitvoeriger mag zijn dan gewoonlik brieven zijn, en dat wij den verschijningsdatum van den volgenden wel *beiden* niet zullen beleven!

Hoogachtend,

De Uwe in den strijd tegen de Kwakzalverij.

H. DE MUNNIK.

P.S. Ik verzuimde te zeggen dat ik tegenwoordig „schoolmeester” ben („Principal Government School”) en mijn kleine discipelen naar vermogen anti-kwakzalveriaansche neigingen tracht bij te brengen.

BERICHTEN.

De reizende Tentoonstelling voor Volksgezondheid, onder protectoraat van het Nederl. *Roode Kruis*, thans opgesteld in het Paleis v. Volksvlijt te *Amsterdam* en die spoedig ook naar andere plaatsen zal worden overgebracht, bevat ook een afdeling: *Kwakzalverij*. Uit den aard der zaak is die afdeling beknopt en wordt slechts op enkele der voornaamste kwakzalverijen de aandacht gevestigd. Wij mogen echter de hoop uitspreken, dat de verstrekte voorbeelden bij de bezoekers van de tentoonstelling de overtuiging zullen vestigen van het *grootte kwaad*, dat door de *kwakzalverij* aan de *Volksgezondheid* wordt toegebracht.

Een kwakzalver-Dokter. Volgens een bericht in het *Handelsblad* is de bekende kwakzalver P. VAN BIJSTERVELD te *Rotterdam* door de Oriental University te Washington N. A. bevorderd tot medisch doctor, naar aanleiding eener verhandeling over „De geschiedenis der Tuberculose, de resultaten der tot heden gevolgde behandelingen en geneeswijzen. Mijn ervaring”.

Wat dat voor een Universiteit is en op welke wijze zij graden verleent meldt het blad niet.

Ons komt het vreemd, voor, dat een proefschrift, behandelende de *ervaring* van een man als P. VAN BIJSTERVELD, een man, die den naam van *kwakzalver* volkomen verdient, (zooals wij reeds herhaalde malen hebben aangetoond) aanleiding zou kunnen geven, tot het verlenen van den *wetenschappelijken* titel van medisch doctor.

Abt-Geneeskundige? De Fransche abt Barbe te Vinassan (Aube), meende de wereld gelukkig te moeten maken met het uitvinden van twee heilmiddelen. Het eerste roeide de kiespijn met wortel (in figuurlijken zin!) en tak uit. Het andere elixer maakte het gezicht scherper. Financieel voer de abt niet slecht met zijn uitvindingen.

Thans zijn echter twee aanklachten tegen hem ingediend, door twee dames waarvan de eene zich beklagt door het gebruik van zijn middel totaal blind geworden te zijn en de andere een oog heeft verloren. De correctionele rechtbank te Narbonne heeft thans de zaak in handen en is van plan om den apotheker, die slechts zijn naam geleend had, er buiten te laten en alleen den geestelijke te vervolgen wegens het op onwettige wijze uitoefenen der geneeskunde. Men was voor een boete van 500 francs en een onderzoek door deskundigen van het averechts werkende oogwater. De zaak is dus nog niet geëindigd. (N. v. d. D.)

*) Zeker niet en, naar wij veronderstellen, onze lezers ook niet. Gaarne houden wij ons voor verdere brieven aanbevolen.

Brook's Breukverband-apparaat.

Na een rust van ongeveer drie jaren verschijnt weer het portret van C. E. BROOKS, die volgens het onderschrift: „reeds meer dan 30 jaren breuken geneest”, in de advertentie-kolommen onzer bladen Men heeft zich te wenden aan het adres: **Paleisstraat 4 te Amsterdam, om een z.g. geill. boek over breuken en hare genezing te ontvangen.**

In het Maandblad van Mei 1916, toen eveneens een groote reclame voor Brook's uitvinding werd gemaakt, schreven wij na uiteenzetting van onze redenen:

Weest voorzichtig en bovenal: voordat gij hulp zoekt bij Brook's apparaat, raadpleegteerst uw geneesheer!

En die waarschuwing herhalen wij thans.

Gripine.

Toen de vorige maanden ook Nederland geïstert werd door de griep, verschenen, zooals gewoonlijk, ook weer allerhande aanbevelingen van kwakzalversmiddelen tegen deze kwaal in de Couranten. Al deze te bespreken zou ons te ver voeren: alleen met de advertenties van AKKER zouden wij een geheel blad kunnen vullen.

Een enkele mogen wij echter o.i. niet met stilzwijgen voorbijgaan, omdat zij er zoo onschuldig uitziet en afkomstig is van een Maatschappij, die wij tot voor eenige jaren (zie Maandblad van Mei 1918) niet in staat achtten zich tot kwakzalverij te leenen.

De advertentie luidt aldus:

„Gripine, het middel tegen griep bij alle Apothekers verkrijgbaar. Fabrikanten „PRANA”, Amersfoort”.

In een andere advertentie, opgenomen in het *Pharmaceutisch Weekblad* van 18 Febr. j.l. lezen wij tot volgende:

„N.V. Biochemische Fabriek *Prana* te Amersfoort (Holland).

Gripine, bestaande uit een vermenging van Acid. Aceto-Salicylicum, Pulvis Doveri en Pulvis Camphora is gebleken een uitstekend middel te zijn ter bestrijding der Griep”.

De Vennootschap maakt dus min of meer geen geheim van de samenstelling, in zooverre echter, dat door het ontbreken van de opgaaf van de *hoeveelheid* der aanwezige stoffen, niemand een oordeel kan vellen over de doelmatigheid van het mengsel.

Teneinde ons dus eenigszins op de hoogte te stellen, hebben wij den heer N. KEULEMANS verzocht het raadsel omtrent de *juiste* samenstelling voor onze lezers op te lossen en ziet hier het resultaat:

Gripine zijn tabletjes, wegende een halve gram, die bevatten:

48% Acid-aceto-salicylicum (de wetenschappelijke naam van Aspirine)

13.3% Kamfer en

33.3% Pulvis opii compos. (Pulvis Doveri).

Na kennismaking van deze gegevens, zien wij ons genoodzaakt het optreden van *Prana* als zeer *ongewenscht* en *gevaarlijk* te beschouwen en vinden wij aanleiding de *Gripine* te rekenen tot die stoffen, die wij, *ter waarschuwing*, in ons blad bespreken.

Wat toch is het geval?

Met de woorden uit de advertenties „Het mid-

*) *Atophan* is geen kwakzalversmiddel.

del" en een „uitstekend middel" zal de Vennootschap het publiek er toe brengen om, zonder advies te vragen van zijn geneesheer (welk advies juist bij griep zoozeer noodig is), op eigen hand een middel te gebruiken, dat uit een ruime hoeveelheid van zulke zwaar werkende en lang niet onschadelijke stoffen bestaat als kamfer en Pulvis Doveri, welk laatste poeder o.m. 10% Opium bevat.

Is ongehoord!

Ten slotte wijzen wij er op dat Gripine onder de Opium-wet valt; 3,3% opium is o.i. geen kleinigheid.

Een waarschuwing van Mijnhardt.

Dezer dagen zond de z.g. Pharmaceutische fabriek A. MIJNHARDT te Zeist, de volgende waarschuwing aan apothekers en drogisten:

„Het vorig jaar werd hier te lande door een Deutsche firma een namaaksel van Sprutol onder den naam van Sprutosan in den handel gebracht.

Wij hebben toen niet nagelaten daartegen te protesteeren aangezien het gebruiken van een dergelijken naam niets anders is dan parasiteeren op de bekendheid en den goeden naam van ons merk Sprutol en hebben wij ten slotte de zaak bij de rechtbank aanhangig gemaakt.

Bij vonnis van de Arrondissements-Rechtbank te 's-Gravenhage d.d. 10 November 1921 zijn wij dan ook volkomen in ons recht gesteld en is, op grond van overeenstemming met ons merk Sprutol aan anderen dan ons zelf het gebruik van het woord „Sprutosan" verboden.

Wij raden daarom een ieder aan, geen Sprutosan meer te koopen of te verkoopen, daar het in voorraad hebben of ten verkoop aanbieden van dit artikel op grond van bovengenoemd vonnis verboden is en aan strafvervolging blootstelt.

Hen, die dit namaakartikel reeds vorig jaar kochten en er nog voorraad van hebben, adviseeren wij in eigen belang dus dringend het restant van hun voorraad onverwijld retour te zenden aan den fabrikant of aan den Hollandschen vertegenwoordiger, door wiens tusschenkomst zij het destijds gekocht hebben.

Wij maken U op het bovenstaande beleefd opmerkzaam, doch voegen er tevens bij, dat wij in deze in ons volste recht staan. Wij rekenen er dus stellig op, dat U de nog voorradige Sprutosan ten spoedigste retour zult zenden en deze niet langer in Uw zaak verkocht wordt".

Daargelaten de rechtskundige quaestie, in hoeverre een geheimmiddel van een bepaalden naam en een ander geheimmiddel van een anderen naam, zou zijn te beschouwen als „parasiteeren" op de bekendheid van het eerste middel, vinden wij in de bewoordingen van de „waarschuwing" toch aanleiding om van onze zijde nogmaals een protest tegen de aanbeveling van Sprutol uit te brengen.

Waar MIJNHARDT o.a. zegt: „Aangezien het gebruiken van een dergelijken naam niets anders is dan parasiteeren op de bekendheid en den goeden naam van ons merk Sprutol", daar komen wij op tegen de bepaling goeden naam.

Een dergelijke naam komt het Sprutol o.i. niet toe. Reeds meermalen hebben wij aange- toond, dat Sprutol is een gevaarlijk middel, volgens de onderzoekingen van DR. C. BLOMBERG te Amsterdam, bestaande uit: bismuth- en kwik-

verbindingen, de laatste in den meest vergiftigen vorm.*)

Derhalve zouden wij, met geringe verandering van de bovengenoemde „waarschuwing" aan de verkoopers van Sprutol willen aanbevelen:

Hen, die dit artikel reeds vorige jaren kochten en er nog voorraad van hebben adviseeren wij, in het algemeen belang, dus dringend het restant van hun voorraad onverwijld terug te zenden aan den fabrikant. Wij rekenen er dus stellig op, dat de nog voorradige Sprutol niet langer in uw zaak verkocht wordt.

A. K. ZALF.

„Een Raad aan het Publiek."

Jan Publiek wordt tegenwoordig overstroomd met geneesmiddelen. De kranten staan er vol van. Daarom wordt het zoo moeilijk om 't kaf van het koren te onderscheiden. Een pruilmiddel is in staat om alle andere geannonceerde specialite's een slechten naam te bezorgen. Het is dus zeker van het grootste belang, dat het publiek goed uitkijkt voor het iets koopt. Wilt gij daarom eens een geannonceerd geneesmiddel probeeren, vraagt het dan eerst aan uw drogist of informeert eens bij kennissen, die uit ondervinding mee kunnen praten.

Koopt alleen goede geneesmiddelen! Wij garandeeren u ons artikel, de bekende **A. K. ZALF**.

Hebt gij daarom last van baard- of ringworm, open armen of beenen, uitslag in het gezicht, zweren op het hoofd, aambeien, zwerende spataderen, brandwonden, enz., koopt dan gerust **A. K. ZALF**.

Wij verzekeren u, dat ge er baat bij zult vinden.

Behandelt uw zieke huid met zorg, want verwaarloozing kan u veel ellende veroorzaken".

Bovenstaande „raad aan het publiek" is niet van ons afkomstig maar van de Engros-verkoopers voor Gelderland: GEBR. MIDDELBEEK te Arnhem.

Als wij een raad mogen geven dan zou die luiden: Wees voorzichtig! Bij het gebruik (zonder medische voorlichting) van de **A. K. ZALF** o.a. bij open armen of beenen, aambeien, zwerende spataderen e.d. bestaat er groote kans dat gij uw kwaal in hevigen mate doet verergeren en behoort bloedvergiftiging niet tot de onmogelijkheden.

Daargelaten, dat dergelijke kwalen, door een bevoegde, geheel aseptisch moeten worden behandeld, levert ook de samenstelling van de zalf groote bezwaren op.

Volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS bestaat **A. K. ZALF** uit kwikoxyde, witte vaseline, terpentijn, Perubalsem en een roode kleurstof.

Het kwikoxyde, wel is waar een meermalen gebruikt geneesmiddel, behoort bij lange niet tot de onschadelijke middelen en ook de prikkelende terpentijn zal in vele gevallen meer kwaad dan goed doen.

Derhalve: Volgt den raad, door GEBR. MIDDELBEEK gegeven, niet op.

*) Wij nemen aan, dat de samenstelling van Sprutol in de laatste jaren niet veranderd is; iets, waarop men blijkbaar bij MIJNHARDT niet steeds op aan kan, blijkens de ervaring, opgedaan met de Zenuwtabletten, door het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek. (Zie Mbl. van Februari 1922).

De Universeele Wonderpleister.

De bruine Zalf.

In Rotterdam wordt deze pleister (ook Schusterzalf genaamd), naar men ons van bevoegde zijde mededeelt, verkocht bij J. WOLFF in de Hoogstraat en door het volk zeer veel gebruikt.

Wanneer men nu nagaat, dat deze pleister, volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS, bestaat uit loodpleister, door langdurig koken bruin gekleurd, wanneer men verder bedenkt hoe tegenwoordig bij wonden het zwaartepunt wordt gelegd op een aseptische behandeling, dan is het o.i. voldoende om kennis te nemen van de volgende Gebruiksaanwijzing om zich een denkbeeld te vormen van het groote gevaar, waaraan men zich blootstelt, wanneer men waarde hecht aan de beloften in dit biljet gedaan.

Elke leek moet dit begrijpen. Wij zullen er dan ook niets meer bijvoegen.

„Gebruiksaanwijzing van de Universeele Wonderpleister de bruine zalf."

Onder de vele gaven des hemels, mag ook wel in het bijzonder deze onovertreffbare wonderpleister gerekend worden, welke onder den zegen van God zoo vele blijken van spoedige en zekere geneeskraft gegeven heeft, zelfs zoo, dat lijders aan beenen, voeten, handen, vingers of, ook aan zweerende borsten, die reeds veroordeeld waren afgezet te worden, in 2 à 3 dagen door het gebruik van deze pleister geheel buiten gevaar en in korten tijd tot geheele genezing gebracht zijn. Ook werd in het buitenland van de Kaap de Goede Hoop door den WelEerw. heer Hugo Haan alsook op Borneo door den WelEerw. heer Klammer beide van het Barmer-genootschap met deze pleister zeer vele gunstige proeven genomen.

Deze uittrekkende en tegelijkertijd genezende pleister is dienstig voor alle verzweringen zonder onderscheid van aard of oorsprong, als: zwerende borsten, zinkingstof, bloedzweren, klierstoffen, beeneter, pestholen en builen, fijs aan de vingers of andere accidenten aan handen, voeten, knieën en gewrichten.

Hierdoor smeert men een lapje linnen of katoen overal goed en zoo groot dat de aangedane plaats hiermede geheel verborgen is. Zoolang het niet open is kan de pleister 2 à 3 dagen liggen men neemt als dan een versche tot dat het begint te dragen en alzoo verder om de 24 uren, totdat het ophoudt te etteren, alsdan kan de pleister eenige dagen blijven liggen, maar niet afgelaten worden voor dat het geheel genezen is.

Die zich hiervan bedient, drage zorg de pleister nooit te klein te nemen, bijv. voor een zweerende borst moet niet alleen de verharde plaats, maar de geheel borst bedekt worden; zoo ook bij de fijs of andere zweerende vingers moet de geheele vinger in de pleister gelegd worden, en ook een op de hand wanneer die is opgezet, zoolang tot dat het gewel er uit is.

Geene verzweringen mogen gesneden worden, vooral de fijs niet. Als men de fijs 2 dagen in de pleister heeft gehad: dan prikt men met de naald in de huid; voelt men de naald niet dan is hij rijp. De geheele vinger moet in de pleister en ook een pleister op de hand en zoo doet men, telkens om de 2 dagen vernieuwen.

Verouderde wonden moeten iederen dag verbonden worden en men heeft niets te vreezen al is het koud vuur er reeds in;*) dit wordt door het gebruik van deze pleister in 2 maal 24 uur onschadelijk gemaakt en valt van zelf uit. komt er wild (of weelderig) vleesch in de wonden, zoo moet dit dagelijks met witte suiker of gebrande Aluin-poeder bestrooid worden en dit is ook zelfs bij alle verouderde wonden goed.

Van deze pleister zijn voorbeelden, dat vrouwen met kraambeenen waarin 5, 7 a 10 jaren en nog langer alle praktijk van geneesheeren was uitgeoefend en voor ongeneesbaar gehouden

*) Wij cursiveren. RED.

werden, zijn genezen door alle 24 uren hierop een versche pleister te leggen; maar zoo de wond diep is, neemt men een weinig olijf-olie, kookt dit in een potje en roert er zooveel van de pleister zalf in, dat het een zachte zalf wordt, maakt dan een popje van pluksel, doopt dit in die zalf dat het goed vet is, en legt het in de wond, alsmede een pleister daarover, maar wie in het bezit van de roode balsem is, gebruike dien in plaats van de gesmolten pleisterzalf, daar deze nog veel beter is.

Wanneer aan de voeten of boven de wond veel gezwel is moet het been geheel bedekt worden met de pleister en behoeft alsdan enkel de plaats der wond dagelijks ververscht te worden, het overige kan 2 à 3 dagen blijven liggen.

Alle brandwonden, steken, snijden of klemmen van nagels genezen zeer spoedig en wordt met deze pleister in een paar dagen van de pijn geheel ontnomen.

Voor Rheumatiek, zoo de pijn plaatselijk is, neemt men een groote pleister en laat die 4, 6 à 8 dagen daarop liggen, is de pijn dan nog niet verdwenen, alsdan nog een nieuwe. Nog beter is het eerst de pijnlijke plaats met de roode balsum bij het vuur goed in te wrijven, en dan een pleister er over leggen.

Ook voor zwakte of koude op de borst is deze zalf uitsluitend aan te prijzen, alsmede voor exteroogen, wanneer men ze met afgaande maan eerst zooveel mogelijk afsnijdt evenwel zorgende dat ze niet bloeden.

Ten einde deze pleister jaren lang te kunnen bewaren bevrijde men die zooveel mogelijk voor den invloed der lucht, verliezende anders haar kleur hoewel niet geheel haar kracht. Is de pleister droog geworden dan smeer men een weinig olijf-olie er over heen en een weinig warmen dan is de pleister weer goed.

Door dit voorschrift nauwkeurig te volgen, zullen vele lijders en lijderessen een zekere en spoedige genezing ondervinden en de verspreider van dit wonder krachtig middel dankbaar indachtig zijn.

Indien er gevallen voorkomen dat de wonden onder de pleister grooter worden zoo is dit een bewijs dat de kwade stof daarheen trekt en moet dit ons geen bezorgdheid baren. Het spreekt van zelf, dat zulke lijders een goed dieet moeten in acht nemen en geen sterken drank drinken wat natuurlijk bij alle wonden in acht genomen moet worden."

UIT DE PERS.

Sanitas.

In *De Telegraaf* wordt het volgende uit Amsterdam gemeld:

Er is een tijd geweest, dat — en wel tot verbazing van velen — de winkels der „Sanitas” Maatschappij hier ter stede, als paddenstoelen uit den grond rezen. Deze maatschappij, die eigenlijk heet de Naamlooze Vennootschap tot verkoop van pharmaceutische preparaten „Sanitas” en zelfs Koninklijk goedgekeurd is, heeft een heele geschiedenis achter den rug. Des te ouder zij werd, des te dringerder werd de politie om hulp en om advies gevraagd.

De maatschappij werd opgericht door een zekeren F. v. D., iemand, die niet als 18 karaats bekend stond. Aanvankelijk floreerden de zaken wel, maar later werd het minder. De heer v. D. stierf en 'n zekere T., thans nog directeur, volgde hem op. T. zette de zaak op den ouden voet voort, d.w.z., hij richtte zooveel mogelijk filialen hier ter stede en in de provincie op. Deze filiaalhouders, (er waren er ongeveer dertig), betaalden een borgstorting; meestal bedroeg deze f 2000.—. Maar er viel ook over deze som te praten, zoodat er „gelukkigen” waren, die er slechts met f 1000.— afkwamen.

Natuurlijk ontstonden hierover verwikkelingen, die met den dag ernstiger vormen aannamen. De „vennootschap” had klachten tegen de filiaalhouders en deze maakten het op hun beurt de „directie” lastig. Een paar keer bemoeide de politie van het bureau St. Pietershal zich met deze aangelegenheden en het resultaat was dan, dat iemand, die vertrok, toch zijn borgstorting terug kon krijgen.

De zaak begon er hoe langer hoe slechter voor te staan. De filialen waren niet in staat zich zelf te bedruipen. Zoo'n filiaalhouder had een salaris van f 35.— per week, er werd voor geen f 30.— omgezet. De controleurs verdienden een salaris van f 50.— à f 60.— per week.

Nu alles zoo miserabel ging, waren er heel wat dephouders, die het zinkende Sanitas-schip wilden verlaten. Zij vroegen hun borgstellingen op, maar de heer T. bleef in gebreke die te betalen. Geen nood. Weer werden nieuwe argeloozen gevonden, die bereid waren als filiaalhouder op te treden en de borgstortingen, die zij deden, dienden om de vorderingen der vertrekkenden te voldoen.

Toen deze Sanitas-evolutie zich had voltrokken, bleek, dat hier en daar een filiaalhouder was blijven hangen. Iemand, die b.v. te Apeldoorn een leeg filiaal dacht te vinden, bemerkte, toen hij met zijn verhuishagen voor de deur stond, dat zijn ontslagen voorganger er nog woonde. Geen nood, zeide de Directie, dan gaat u maar naar Groningen. En de nieuwelings trok verder, om dan ten slotte een vrijwel onbewoonbaar huis te vinden. Dit is slechts een staaltje van de vele decepties, die de Sanitas-nieuwelingen ondervonden.

Een andere truc der directie was, dat zij een depot van een ontevreden filiaalhouder, die op zijn borgstelling wachtte, verkocht onder beding, dat de goederen bij de Sanitas-Maatschappij gekocht zouden worden. Men was dus „quitte”. Althans dat dacht de winkelier, die gek opkeek toen hij een paar weken later vlak bij in de buurt een nieuw filiaal ontdekte.

Momenteel schijnt het, dat de teleurgestelde filiaalhouders — en dat zijn er heel wat — een actie tegen de maatschappij gaan instellen. Deze is inmiddels failliet verklaard.

Hoe 't ook zij, de commissaris van politie in de 1e sectie ontraadt het publiek ten sterkste zich als filiaalhouder of controleur met de Maatschappij „Sanitas” in verbinding te stellen.

RECHTSZAKEN.

Een oplichter-kwakzalver.

Voor de rechtbank te Alkmaar heeft zich te verantwoorden gehad de 26-jarige koopman Jan D., gedomicilieerd te Nijmegen en thans gedetineerd te Alkmaar, ter zake van oplichting.

Bekl. had op 19 Nov. gelogeed in het hotel van Wed. Groll te Amsterdam en had daar gehoord van ziekte van een nichtje van deze te Alkmaar. Het kind leed aan tuberculose en bekl. had gezegd het te kunnen genezen. De hotelhoudster had toen haar zwager te Alkmaar, den bakker E., telefonisch dit medegedeeld, waarop bekl. naar Alkmaar ging. Hij onderzocht het meisje en constateerde tubercu-

lose. Hij zou medicijnen geven, die echter zeer duur waren, wel f 1000 kostten. Hij moest ze bij maanlicht in Duitschland zoeken, ze waren zeer zeldzaam. Hij moest de kruiden over de grens smokkelen, waarom hij, als men hem snapte, 25 jaar gevangenisstraf zou krijgen. Ondanks dit groote gevaar en de vele moeilijkheden zou hij echter voor f 300 het kind genezen. f 50 moest direct betaald worden. Hij kreeg het geld, maar de medicijnen bleven natuurlijk uit.

Het O. M. herinnerde er aan, dat bekl. reeds eerder, wegens oplichting is veroordeeld en door den krijgsraad al is gevonnisd wegens verduistering en wegens desertie.

Eisch 5 maanden gevangenisstraf.

De verdediger, mr. Zeijlmaker, noemde bekl. een zwakkeling en bepleite clementie.

(N. v. d. D.)

CORRESPONDENTIE.

J. M. te A. Dank voor uwe mededeeling. Het bericht was ons ontgaan.

J. G. te D. De zalf zal worden onderzocht; dus later meer hierover.

Dr. W. v. R. te R. Wij verwachten nog steeds de door u bedoelde poeders. Gij hebt onzen brief toch ontvangen?

L. N. te 's-H. De poeders en de gebruiksaanwijzing waren ons bekend. De poeders bestaan uit *Zedoaria-wo tel* en *Dictamnus-wortel* en worden door verscheidene vooraanstaande families (als oud familie-recept) gratis verstrekt.

Alhoewel, van ons standpunt beschouwd, hier niet van kwakzalverij sprake kan zijn, betreuren wij toch de handeling.

J. K. te S. In het tweede, u gezonden Maandblad, hebben wij ons antwoord duidelijk aangegevend.

Dr. J. v. A. Jzn. te R. De *hoofdpijnpoeders* z.g. van DR. J. B. MEENK en in den handel gebracht door E. M. BRASKAMP te 's-Gravenhage zijn reeds vroeger onderzocht. Zij bevatten alleen *Antifebrine* een middel dat, zooals u bekend is, slechts *met de grootste voorzichtigheid* mag worden ingenomen.

U. M. de H. K. te H. Tegen *Rad-jo*, in alle opzichten een *kwakzalversmiddel*, zijn wij reeds sedert verscheidene jaren te velde getrokken, daarbij geholpen door PROF. KOUWER te Utrecht. In het volgend no. komen wij op dit middel terug; misschien gelukt het ons, door een onderzoek van het door u gezonden fleschje, iets naders omtrent de samenstelling te weten te komen.

**Wordt Lid van de Vereeniging
tegen de Kwakzalverij.**

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, Voorzitter; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Luit.-kolonel, Dirig. Apotheker. Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *Haarlem*; W. BINNENDIJK, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . f 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 10 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD . . . . . f 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: AMSTEL 402, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237. Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Otto-Otto.

Berichten: Een kankerjuffrouw.

Mededeelingen van verschillenden aard: Rad-jo.

Uit de Pers: Het gevaar van sommige advertenties. — Zonneschijn op flesschen.

Rechtszaken: Eilers. — Een kwakzalver te Maartensdijk. — Een magnetiseur. — Gebedsgeneezing.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als lid gaven zich op de heeren: *

E. Aldershoff, Arts, *Schagen*.

B. F. Catz, Arts, *Blaricum*.

J. D. Fransen van de Putte, *Den Haag*.

L. S. Limborgh Meijer, Arts, *Midwolde*.

Dr. W. van Rijn, Apotheker, *Rotterdam*.

Otto-Otto.

Ons volk is wel hardleersch. Na eerst door een SEQUAH te pakken zijn genomen, later door een MACAURA, die in 't publiek z.g. bewonderwaardige geneezingen bewerkstelligden, stroomt het thans weer, vol vertrouwen, naar een zekeren Prof. OTTO-OTTO die, in 't zuiden van het land openbare séances heeft gegeven, waarvan de dagbladen (wij geven toe, de meeste zeer objectief) uitvoerige verslagen hebben openbaar gemaakt, zoodat wij daarnaar kunnen verwijzen.

Voorzoover wij die mededeelingen kunnen gelooven, zijn te *Maastricht* en te *Nijmegen* weer wonderen verricht à la Sequah, en meer weten wij er op 't oogenblik niet van.

Toch staan wij zeer sceptisch tegenover deze wonderdoenerij; de opgedane ervaring heeft ons wijzer gemaakt. En daarbij komt, nog de roep, die van den z.g. Professor is uitgegaan vóór hij getracht heeft ons land gelukkig te maken.

In ons Februari-no. schreven wij het volgende:

Kwakzalver en Minister. Eenigen tijd geleden, zoo meldt *Het Vaderland*, heeft de Brunswijksche minister-president Sepp. Oerter den cabaret-artist Otto-Otto, die ook als kwakzalver naam had verworven, tot professor gemaakt. Groote ergernis bij de mannen der weten-

schap natuurlijk. Zeer vermoedelijk gnuiven ze nu over het vervolg der geschiedenis, welke het Tijdschr. v. Geneesk. aan het Munch. med. Wochenschrift ontleent. De nieuwbakken professor heeft n.l. een brief van den minister bekend gemaakt, waarin deze zich aanbiedt, om hem op een reis naar Engeland als Geschäftsführer te begeleiden. Zoo onafhankelijk was deze Onafhankelijke toch niet, of hij wilde nog wel van zulk een personage afhankelijk zijn. In den Landdag van Brunswijk heeft zijne excellentie den brief erkend, en heeft hij van zijn portefeuille en zijn zetel in den Landdag afstand gedaan. Het ministerie heeft besloten de benoeming van Otto tot professor in te trekken, maar dit is nog niet openlijk geschied, en de man voert nog altijd zijn titel.

Nader bericht de *N. Rott. Ct.* over deze zaak:

„Te Brunswijk is gisteren het proces begonnen tegen den gewezen minister „Sepp” Oerter en den geneeskundige Otto Otto. Eerstgenoemde wordt beschuldigd van zijn medebeklaagde tweemaal 10,000 mark te hebben aangenomen, op voorwaarde, dat hij hem den professorstitel bezorgde. Otto kreeg den titel ook, in Juni 1921, doch in Aug. besloot het kabinet de benoeming tot prof. weer ongedaan te maken. Oerter hield dat kabinetsbesluit echter in zijn zak en trachtte van Otto nog 30,000 mark los te krijgen. Als hij die gaf mocht hij den titel behouden.

Otto, die beweerde tevoren in Oerter een idealist te hebben gezien, weigerde en schreef de regeering, dat hij vrijwillig afstand deed van den titel. Niettemin wordt hem thans omkooprij ten laste gelegd”.

Later schreef de geneeskundige medewerker van de *N. Rott. Ct.*:

„Professor Ott-Otto kan niemand anders zijn dan de vroegere badknecht en kabarethumorist Schlesinger, in de cabarets bekend als Otto-Otto die door de halfgare regeering van Brunswijk indertijd (voor geld en goede woorden zijnerzijds) met een professorstitel ja zelfs met een leerstoel in de psychotherapie begiftigd is. Toen is hij — zoozls indertijd in de Duitsche geneeskundige weekbladen te lezen stond en ook reeds in dit blad medegedeeld werd — te Blankenberg een sanatorium gaan houden als prof. Otto-Otto

(en had hij ook te Schierke een uitgebreide praktijk). Daar had een rijk man, die meende door hem geholpen te kunnen worden, drie hotels voor hem gehuurd, die nu „Otto-sche Kuranstalten” gedoopt werden. Maar toen de kunst des „hooggeleerden” na eenigen tijd bleek te kort te schieten werd hem de huur opgezegd. De kwakzalver, verstandiger dan zijn regeering, (de minister inkwestie was ondertusschen door toedoen van Schlesinger in groote moeilijkheden geraakt) gaf nu maar zijn professorstitel op (den leerstoel was hij al lang kwijt) en praktiseerde aanvankelijk zonder deze. Maar een profeet is nu eenmaal niet geëerd in zijn vaderland, het land waar men zelfs verdienstelijke lieden als de kapitein van Koepenick durfde veroordeelen. Zoo zien we hem thans een wereldreis aanvangen en die nog wel in ons nuchtere vaderland beginnen!”

Inmiddels lezen wij in de couranten, dat de „Prof.” naar Blankenburg is teruggekeerd met de belofte dat hij binnenkort zijn tournee door Nederland zou voortzetten.

Dit schijnt alles zoo maar te gaan, alsof in Nederland geen bepalingen zijn, die de uitoefening van de geneeskunde door onbevoegden verbieden.

Wij vragen: Is art. 2 van de Wet van 1 Junij, 1865, S. 60, regelende de uitoefening der Geneeskunst, luidende:

Uitoefening der geneeskunst, waaronder de wet het verleenen van genees-, heel- of verloskundigen raad of bijstand als bedrijf verstaat, is alleen geoorloofd aan degenen, aan wie de bevoegdheid daartoe volgens de wet is toegekend, soms niet meer van kracht?

Het zal toch niet twijfelachtig zijn, dat door Otto-Otto geneeskunde wordt uitgeoefend als *bedrijf*, al gaat dit ook met *hocus-pocus* gepaard.

De wet stelt *niet* als voorwaarde van uitoefening der geneeskunde als bedrijf, het bedingen of ontvangen van salaris (Arrest H. R. van 23 Oct. 1876).

En verder vragen wij:

Is soms buiten werking gesteld het eerste lid van art. 436 van het Wetboek van Strafrecht, luidende:

Hij, die niet toegelaten tot de uitoefening van

een beroep waartoe de wet eene toelating vordert, buiten noodzaak dat beroep uitoefent, wordt gestraft met geldboete van ten hoogste drie honderd gulden?...

Of komt het er bij de toepassing van de *geneeskundige* bepalingen minder op aan?

BERICHTEN.

Een kankerjuffrouw. Het *Weekblad voor Castricum* van 8 April bevatte het volgend bericht:

„Alhier overleed in den ouderdom van 74 jaar Mej. H. Glorie die heinde en ver bekend stond als de „Kankerjuffrouw”.

Velen die aan kanker leden kwamen bij haar om raad en indien de ziekte niet te ver gevorderd was wist zij velen te genezen”.

En een week later:

„Naar we vernemen zal met het afsterven van mej. Glorie niet het recept tegen kanker uit de wereld zijn. Men noemt hier als haar opvolgster mej. V.”

Tot onze schande moeten wij verklaren, dat de „van heinde en ver bekende juffrouw” ons volkomen onbekend was, wat wij betreuren, omdat het hier betreft de behandeling van zoo'n ernstige kwaal als Kanker en kwakzalverij in dit geval de meest ernstige gevolgen kan na zich slepen.

Terwijl wij den zender van de weekbladen onzen dank betuigen voegen wij hier aan toe een ernstig verzoek aan onze leden om ons zooveel mogelijk in kennis te stellen met het bestaan van dergelijke plaatselijke grootheden b.v. door toezending van bladen en advertenties. Wij kunnen dan op de hoogte blijven.

Mededeelingen van verschillenden aard.

Rad-Jo.

Wij meenden al lang met dit kwakzalversmiddel te hebben afgedaan, in de veronderstelling, dat er hier te lande geen propaganda meer voor werd gemaakt, toen wij werden opgeschrikt door een stel papieren, ter aanbeveling van *Rad-jo*, nog dezer dagen door den agent — of zoo iets — J. A. OOSTERHOUT te 's-Gravenhage, gezonden aan iemand, die ons om advies vroeg.

Wij zouden kunnen volstaan met overneming van het volgend stuk, dat kort geleden — op 25 Maart, in de *N. Rott. Ct.* een plaats vond:

„De Koning der Zwendelaars. In een leerrijk artikel in de *Deutsche Medizinische Wochenschrift* over den strijd tegen de geheime middelen geeft Professor Schwalbe een overzicht van de Deutsche toestanden. Vermelding verdienen daarvan de lotgevallen van het reeds vijftien jaar oude geheimmiddel *Rad-Jo*, waarmee de Hamburgsche fabrikant Vollrath Wasmuth eensdeels een reusachtig vermogen, anderdeels den naam van Koning der Zwendelaars verdiend heeft.

Men herinnert zich dat Prof. Kouwer reeds in 1910 den fabrikant aanklaagde wegens belediging, omdat deze in een prospectus beweerde had, dat Kouwer het middel met succes aan onze Koningin had voorgeschreven. De waarheid was, dat Kouwer de hem toegezonden proefmonsters en litteratuur ongeopend en ongelezen naar de prullemand verwezen had. De fabrikant werd veroordeeld eerst tot een boete, en later toen hij in den booze volhardde tot hechtenis en gevangenisstraf.

Uit het overzicht blijkt, dat het de verdienste

van Kouwer geweest is dezen zwendelaar het eerst „zoo goed de das te hebben omgedaan, dat hij in de doos terecht kwam”. Ons heerschappij wist echter ook van procederen en schermde rechts en links met aanklachten tegen personen (artsen voornamelijk) die in woord of in geschrift zijn middel bedrog genoemd hadden. Schwalbe geeft een overzicht van het aantal processen, dat daarvan het gevolg was, het zijn er goed geteld meer dan een dozijn. Steeds kreeg hij ongelijk. Tegenover deze beledigingzaakjes staan een aantal aanklachten door professoren, chemici e. d. tegen den fabrikant ingediend, omdat deze van hun naam had misbruik gemaakt, evenals hij dat met Kouwer's naam gedaan had. Al deze processen zijn zonder uitzondering ten nadeele van den fabrikant uitgevallen. Verschillende autoriteiten hebben in woord of schrift het publiek tegen dezen zwendel gewaarschuwd.

Het resultaat was: nieuwe aanklachten van den koning der zwendelaars, nu eens tegen dezen geneesheer of autoriteit, dan weer tegen dien. Al deze processen werden echter door hem verloren. Onvermoeid en ongehinderd bleef hij intusschen zijn gang gaan. In de processtukken, die bij een der aanklachten overgelegd werden, beweert hij een omzet te hebben van 5 miljoen flesschen per jaar; de kosten zijner reclame alleen werden voor 1920 door een deskundige op een miljoen mark geschat. En als men dan weet, dat de prijs per flesch van dit waardelooze praeparaat voor den oorlog 12 mark, thans 95 mark bedraagt, dan begrijpt men welk een reusachtige kapitaal de man verdient moet hebben, ondanks alle officieele waarschuwingen en al de veroordeelende vonnissen.

Schwalbe pleit voor ingrijpen van hooger hand; liefst in dien zin, dat het door wettelijke bepalingen mogelijk zou worden in dergelijke gevallen verkoop, vervoer en het adverteeren te verbieden en streng te straffen. Ook moest het voor den rechter mogelijk zijn al dergelijke ongegronde aanklachten van zwendelaars gericht tegen artsen en autoriteiten eenvoudig naast zich neer te leggen, terwijl de veroordeelende vonnissen op kosten van den zwendelaar door het gerecht behoorden te worden gepubliceerd in de dagbladen.

Dat ook vele Deutsche rechtsgeleerden er precies zoo over denken blijft uit de instemming die dit opstel van Schwalbe bij hen gevonden heeft. Rechter Feilitsch heeft in de *Deutsche Strafrechts Zeitung* overeenkomstige wettelijke bepalingen bepleit”.

Volledigheidshalve laten wij hier nog eenige uittreksels volgen uit vroegere jaargangen van ons Maandblad:

Kwakzalversbrutaliteit. Prof. Kouwer heeft aan de *Deutsche med. Wochenschrift* geschreven, dat hem kort voor de geboorte onzer prinses in het paleis een kist met „*Rad-jo*” was toegezonden door een kwakzalver Hey te Hamburg, met verzoek om het aan de Koningin toe te dienen, daar het alle gevaren van de bevalling, het kraambed en het zoogen zou voorkomen. Den 4den December kreeg hij een brief waarin om een attest werd gevraagd; Hey had uit de couranten gelezen, dat alles zoo goed was gegaan, waaruit hij afleidde, dat H. M. „*Rad-Jo*” had gebruikt. Zonder een antwoord van prof. Kouwer

af te wachten, verspreidde hij inmiddels een reclameblaadje, versierd met het portret van H. M. en de prinses, en bevattende de bekende berichten over het welvaren van beiden. De firma voegde daaraan toe, dat zij dit zonder twijfel toeschrijft aan het gebruik van „*Rad-Jo*”, temeer, daar vroeger de zwangerschap nooit tot een goed einde was gekomen. Voor dit „*Rad-Jo*” was reeds vroeger gewaarschuwd door den Gesundheitslehrer (het orgaan tegen de kwakzalverij in Duitschland) en door de gezondheidscommissie te Karlsruhe (men zie ook ons Maandblad van Juli 1909), die het middel beschrijft als „gistend schimmelend en stinkend vruchtenmoes”, bestaande uit tamarinde, oliezaad, lijnzaad, suiker, enz., doch niettemin heeft de oplichtersfirma attesten weten te verkrijgen van eenige met name in de *Deutsche med. Wochenschrift* genoemde artsen, eenige vroedvrouwen en een beëdigd „Handels- und Diploma-Nahrungsmittelschemiker”. Een dier waardige collega's schrijft, dat het middel „doelmatig is samengesteld tot voorbereiding eener gemakkelijke bevalling, en een prophylacticum is, dat voorbehoedend werkt (!)”. De *Wochenschrift* heeft deze zaak voor den rechter gebracht. (Mbl. Febr. 1920).

De *Wochenschrift* heeft deze zaak voor den rechter gebracht. (Mbl. Febr. 1920).

Prof. Kouwer en Rad-jo. Onlangs bevatten de Nieuwsbladen het volgende bericht:

„Prof. dr. Kouwer heeft, gelijk men zich zal herinneren, indertijd een klacht ingediend tegen een te Hamburg woonachtigen fabrikant, die voor de bevalling van H. M. de Koningin aan hem een middel had gezonden, dat moest dienen tot verlichting van de verlossing. De man had om terugzending van zijn artikel verzocht, indien dit niet aangewend werd. Aangezien aan dit verzoek niet voldaan was, verspreidde de fabrikant na de bevalling het gerucht, dat zijn middel succes had gehad. Door deze voorstelling, als zou hij kwakzalversmiddelen gebruikt hebben, voelde prof. Kouwer zich beledigd en diende een aanklacht in tegen den fabrikant.

De rechtbank te Hamburg heeft den koopman vrijgesproken, omdat de beklagde, toen hij zijn middel niet teruggezonden kreeg, te goeder trouw gehandeld had”.

Dit bericht verwonderde ons zeer, temeer daar de *Rad-jo*-fabrikant al eenige malen wegens dezelfde zaak in Duitschland veroordeeld was. Met genoeg lazen wij dan ook het volgend „Ingezonden Stuk” in de *N. Rott. Ct.* van 18 November j.l.:

„Utrecht, 17 November.

Zeer geachte Redactie.

Mag ik u beleefd verzoeken, het volgende in uw blad op te nemen?

In de afgelopen week heeft in de dagbladen een bericht de ronde gedaan, als zou de (een?) rechtbank in Hamburg den koopman Vollrath Wasmuth (firma dr. med. Hey) hebben vrijgesproken ten aanzien van mijn bekende klacht in de *Rad-Jo*-zwendelarij. In hoeverre dit bericht strookt met de waarheid, kan uit volgende blijken.

Nadat Wassmuth reeds den 5den December 1911 veroordeeld was tot een boete, gaande tot 1500 Mk. of tot zes maanden hechtenis, voor ieder geval van herhaling zijner beledigende beweringen, werd hij volgens besluit van de procesrechtbank van 7 Mei 1912, bevestigd door

het koninklijk Kammergericht te Berlijn, d.d. 12 Juni 1912, veroordeeld tot een boete van 1000 Mk. Tegelijk legde het Schoffengericht Berlin-Mitte hem wegens belediging van ondergeteekende een boete van 600 Mk. op. Dit vonnis werd op zijn (W.'s) kosten, openbaar gemaakt in de Germania en de Deutsche medizinische Wochenschrift. Aangezien hij echter voortging met de verspreiding van de oude leugens, stelde mijn advocaat, Dr. Heinemann in Berlijn, op mijn verzoek, een nieuwe vervolging in. Dit nieuwe proces is juist afgelopen; eergisteren ontving ik van genoemden advocaat een afschrift van het uitvoerig met redenen omkleede vonnis. Dit vermeldt, dat de 20ste civiele kamer van het koninklijke Landgericht II te Berlijn den 29sten October 1912 den koopman Wassmuth tot een hechtenis van drie weken en in de kosten heeft veroordeeld. Het vonnis, gedagteekend 9 Nov. 1912, is onderteekend: Straehler, Salomon, Dr. Knese.

Het zal wel niemand moeilijk vallen, de bron te gissen, waaruit het bericht der „vrijspraak” afkomstig is!

Hoogachtend heb ik de eer te zijn,

Uw dw.

B. J. KOUWER.”

(Mbl. Dec. 1912).

De Rad-jo-man en Dr. Ludwig Ferdinand van Beieren. In het Maandblad van November 1911 hebben wij medege-deeld hoe genoemde Prins, bij ongeluk, de opdracht heeft aanvaard van een boek, geschreven door Dr. Hey, den man van Rad-jo. Het schijnt dat de prins den kwakzalver ook zijn portret heeft gegeven. In de *Munchener Medizin. Wochenschr.* maakt nu de advocaat Dr. Otto Pflaum te München een schrijven openbaar, gericht aan den fabrikant van Rad-jo, Vollrat Wasmuth, van den volgenden inhoud:

„Gij hebt de destijds door Z. K. H. Prins Dr. Ludwig Ferdinand van Beieren, op grond van geheel persoonlijke betrekkingen, geschonken photographie, zonder toestemming vermenigvuldigd en wederrechtelijk tot reclame-doeleinden voor uw Rad-jo verspreid.

Namens en in opdracht van Z. K. H. den Prins deel ik u mede, dat deze u het gebruik van zijn naam en zijn portret tot reclame-doeleinden in 't vervolg uitdrukkelijk verbiedt.

Bij verder misbruik van den naam of het portret zou mijn opdrachtgever tot zijn leedwezen genoodzaakt zijn de hulp van het gerecht in te roepen”.

(Mbl. Jan. 1913).

Men zal door het bovenstaande den man voldoende kennen om hem alle vertrouwen te ontzeggen.

UIT DE PERS.

Het gevaar van sommige advertenties.

Onder de belangrijke rubriek, „Wetenschappelijke Berichten”, waaraan de *Nieuwe Rott. Courant* zoo rijk is, komt in het no. van 5 April j.l. een artikel voor over: *De vraag naar vitaminen*, waarvan wij een gedeelte overnemen. Niet ter behandeling van het vraagstuk zelf (dit behoort in ons blad niet thuis) maar om de overeenkomst, die er bestaat tusschen den inhoud van dit ar-

tikel en de zaak, die wij behandelen. Wij bedoelen het volgende:

„Ondanks het feit, zoo schrijft de *British Medical Journal*, dat de gewone versche voedingsmiddelen de eenvoudigste, goedkoopste en rijkste bronnen zijn van bijkomstige voedingsbestanddeelen (vitaminen) schijnt er onder het publiek vraag te komen naar vitaminerijke geneesmiddelen.

Waarom, zoo vraagt de redactie van de *Journal of the American Medical Association*, vraagt het publiek naar vitamine-pillen en vitamine-drinkjes? Haar antwoord luidt zeer karakteristiek: Om dezelfde reden als het publiek, zoowel de leek als de geneeskundige, vraagt naar zoovele dingen waaraan het geen behoefte heeft — omdat het geheele streven van het moderne advertentiewezen er veel meer op gericht is nieuwe behoeften te scheppen, dan in bestaande behoeften te voorzien.

Vitaminen-pillen en -drinkjes zijn „gevraagd” bij het publiek, omdat slimme en vooruitstrevende specialité-fabrikanten alle verfijnde hulpmiddelen der moderne adverteerkunst te baat nemen om het publiek er van te overtuigen dat het groot gevaar loopt het slachtoffer te worden van vitamine-gebruik en dat het alleen aan deze vermeende gevaren ontkomen kan door dergelijke vitaminerijke geneesmiddelen te koopen.

Het lijkt onaannemelijk dat een verstandig man een buitensporig hoogen prijs zou willen betalen voor voedingsbestanddeelen, welke reeds op zijn gewone spijzlijst in voldoende hoeveelheden voorkomen. En toch is het zoo, en het gewetenloos geadverteer is daarvan de reden. Advertentiecampaagnes zooals die met betrekking tot vitaminen vormen een „vicieusen” cirkel: een kunstmatige behoefte wordt geschapen en dan verontschuldigt de fabrikant zijn „business” op grond van het feit, dat het alleen maar zijn bedoeling is te voorzien in een gevoelde behoefte.

Met dit al blijven „de gewone versche voedingsmiddelen de eenvoudigste, goedkoopste en rijkste vitamine-bronnen”. Duidelijker en krachtiger kan het niet gezegd worden. Ook in Nederland mogen deze dingen wel eens onder de aandacht van het publiek gebracht worden voor het te laat is; d.w.z. voor zij zich door de bedoelde specialité-fabrikanten — die ons land steeds een aantal jaren nadat zij de groote naties „afgegraasd” hebben, als arbeidsveld voor hun manipulaties uitkiezen — laten beetnemen”.

Is het niet, alsof de schrijver het oog heeft op de talrijke advertenties van onbeduidende specialités en allerhande kwakzalversmiddelen?

Zonneschijn op flesschen.

Het *N. v. d. Dag* van 31 Maart bericht het volgende:

„Sedert vele weken werd te Parijs in verscheidene apotheken een bruine vloeistof verkocht in flesschen die het opschrift „Helios” droegen. Het was een universeel geneesmiddel voor uitwendig gebruik, tegen alle mogelijke ziekten en kwalen die de menschheid bedreigen en volgens den uitvinder niet anders dan vloeibare zonneschijn, een geheimzinnige vloeistof die hij door een nog geheimzinniger procedé aan de zonnestralen had weten te onttrekken en daarna te bottelen.

De officieele wetenschap, die nu eenmaal wat

sceptisch staat tegenover dergelijke geheime wondermiddelen, bemoeide zich met het geval, mengde er de politie in, met het gevolg dat een commissaris van de juridische afdeeling opdracht kreeg een onderzoek in te stellen. In gezelschap van een hoogleeraar in de pharmacie begaf hij zich naar een apotheek waar het nieuwe geneesmiddel verkocht werd maar de apotheker verwees de heeren naar den uitvinder, een bejaard geleerde die ergens in een stille straat te Auteuil woonde. Ze werden daar ontvangen door een soort doctor Faust, die er met zijn langen witten baard en zijn wijde lakensche toga indrukwekkend een eerbiedwaardig uitzag.

Hij noodigde de heeren uit in zijn laboratorium te komen en deelde hun daar mede, dat de Helios-vloeistof die hij vervaardigd had, vloeibare zonneschijn was, die hij door een geheim procedé, ontdekt door de natuurvolken uit de donkerste wildernissen van Afrika, aan het zonnelichaam, wist te onttrekken en die, uitwendig toegepast, alle kwalen van het alphabet kon genezen, van asthma af tot zebra-beten toe. Hij liet zijn bezoekers twee vaten zien die op het binnenplaatsje achter zijn huis stonden, gevuld met ijzervijzel en water en door koperdraden verbonden aan een bliksemafleider. De bescheiden geleerde uit het huisje te Auteuil verklaarde, dat hij niet alleen het geheim bezat om water met zonne-fluidum te verzadigen, maar dat hij ook een nieuw middel wist om stikstof in groote hoeveelheden aan de lucht te onttrekken en aan de aarde toe te voegen, ook weer met behulp van een metalen kabel en dat hij deze belangrijke vinding belangloos aan de Fransche regeering wilde aanbieden.

De hoogleeraar en de commissaris waren maar half overtuigd, vonden dat dit alles toch wel heel veel op kwakzalverij geleek en zij vroegen den eerbiedwaardigen geleerde of hij ook een of ander diploma als scheikundige, of apotheker kon toonen. De oude alchimist antwoordde dat hij dat niet kon en dat hij oudambtenaar van de posterijen was. Hij had indertijd deel uitgemaakt van een expeditie die landmetingen in Togo en Kameroen had gedaan in verband met de grensafbakening en bij die gelegenheid had hij van de inboorlingen het geheim geleerd om zonnestralen te bottelen.

Zijn verhaal kon de mannen der wetenschap maar niet overtuigen en vermoedelijk zal deze weldoener der menschheid wegens bedriegerij en het onbevoegd uitoefenen van de pharmacie worden vervolgd.

Ondank is 's werelds loon!”

Vervolgd! Ja zoo doet men in het buitenland; en hier te lande?

In verschillende no's van ons blad (o.a. in die van Maart, April en Augustus 1919) hebben wij behandeld, een product dat veel gelijkt op de opgeloste zonneschijn, waarvan het bovenstaande melding maakt. Het betrof een praeparaat, genaamd *Kracht en Lucht, Giliad* en later nog *Goelwater*, z.g. bereid door A. A. VAN DER MEULEN, chemicus te Hilversum, onder contrôle van Mej. C. R. S. MEIJER, Apotheker en Scheikundige aldaar en engros verkocht door de ons, uit een kwakzalversooppunt, welbekende chemische Maatschappij *Aurora* te (vroeger) *Watergraafsmeer*.

Uit herhaalde onderzoeken is gebleken, dat het water, dat tegen allerlei kwalen als geneesmiddel wordt aanbevolen geheel in samenstelling overeenkwam met dat uit de *Hilversumsche waterleiding*.

Tegen den verkoop was echer, op wettelijke gronden niets te doen. Arme slachtoffers!

RECHTSZAKEN.

Eilers.

Voor de rechtbank te *Zutphen* is bevestiging geëischt van de vonnissen van den kantonrechter aldaar, waarbij *E.* is veroordeeld tot 3maal 2 maanden hechtenis en 3maal / 300.—

Een kwakzalver veroordeeld

Een kwakzalver uit *Maartensdijk* is door het kantongerecht veroordeeld tot / 25.— boete, subs. 25 dagen hechtenis.

Een magnetiseur.

Voor het kantongerecht te *Haarlem* heeft terecht gestaan de magnetiseur *A. K.*, wonende aldaar, wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. Er waren 8 getuigen gedagvaard, onder wie 5 dames, die door beklagde gemagnetiseerd zijn, 2 dames die hun kind ter behandeling gebracht hadden en ten slotte nog een verkoopster van geneesmiddelen, die aan beklagde's patienten geneesmiddelen geleverd heeft.

Uit de getuigenverklaringen bleek dat de patienten van den heer *K.* door hem als volgt behandeld werden. Ze moesten zich op een divan leggen, waarop dan beklagde met zijn handen bewegingen maakte van het hoofd tot de voeten, evenwel zonder de patienten aan te raken. Voor deze behandeling vroeg hij geen betaling, doch alle dames betaalden natuurlijk een paar kwartjes of een gulden.

De dames, die allen vrij ernstig ongesteld waren geweest, hadden veel baat bij de behandeling ondervonden. De kinderen echter, die beiden aan een spraakgebrek leden, hadden volgens de verklaring der moeders geen genezing kunnen vinden.

De geneesmiddelen-verkoopster legde verklaringen af, dat zij aan patienten van *K.* zalfjes verkocht voor een flinken hoogen prijs. De winst deelde ze met beklagde, die op een briefje schreef welke zalf de patient noodig had. Hierdoor wist zij dat ze hoog moest rekenen; de bedoeling hiervan was bovendien, dat beklagde die patienten kwijt wilde.

Het *O. M.* wees er in zijn requisitoir op, dat de feiten bewezen zijn, en dat waar hier sprake is van een strafbaar feit, gestraft moet worden.

Gezien echter, dat men zooveel hoort van wonderlijke genezingen en dat ook hier de patienten baat gevonden hebben bij de behandeling, wilde de Ambtenaar geen hooge straf eischen.

Minder gunstig achtte de ambtenaar het feit, dat beklagde om een winstje te maken, zijn

onbemiddelde patienten zulke te dure geneesmiddelen liet koopen; en wanneer dat het geval niet was geweest, zou hij een nog lagere boete geëischt hebben dan thans. Spr. eischte 7 maal een boete van / 10.— subs. 7 maal een hechtenis van 10 dagen.

Verdediger *mr. P. Tideman* wees er op dat hier eigenlijk niet veel verschil is met de behandeling van een masseur, alleen dat beklagde niet eens zijn patienten aanraakt. Verder blijkt uit de verklaringen van de getuigen niet dat beklagde een diagnose stelde. Pleiter concludeerde tot vrijspraak.

(*Opr. Haarl. Ct.*)

Gebedsgenezing?

Onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. — Voor de Rechtbank te 's-Gravenhage heeft terecht gestaan in hooger beroep een vrouw, die door den kantonrechter te Dordrecht is veroordeeld tot / 300 boete of 2 maanden hechtenis wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Zij hield geregeld des Donderdags zitting te Dordrecht (beklaagde woont thans te 's-Gravenhage) en behandelde met geneesmiddelen en met gebed. Een patient had een duif moeten meebrengen; het dier werd de hals afgesneden en het bloed moest de zieke drinken. Geld werd niet gevraagd, maar de patienten lieten uit vrijen wil een bedrag achter. Beklaagde beweerde door gebedsgenezing niet de geneeskunde uit te oefenen. Het *O.M.* vroeg bevestiging van het vonnis van den Kantonrechter. De verdediger maakte gewag van door beklagd verrichte genezingen en legde den nadruk op de woorden, in de dagvaarding gebruikt, dat beklagde „buiten noodzaak” de geneeskunde had uitgeoefend; daar de meeste patienten tevergeefs hulp gezocht hadden bij de geneeskundigen, was beklagde wel genoodzaakt hun baar hulp te verleen. Pleiter vroeg vrijspraak of een ichtere straf.

(*Leidsche Ct.*)

CORRESPONDENTIE.

L. P. J. A. te *N.* Als samenstellende bestanddeelen van de *Antoekazalf* vond de heer *KEULEMANS* olie, was en witte vaseline.

Een geringe reuk naar *Perubalsem* was waartegen nemen. Het geheim van dien drogist *KRUISINGA* is derhalve niet veel bijzonders.

Dr. W. v. R. te *R.* Het bleek ons, dat die poeders van *H. STRATEGIER* reeds vroeger door ons in onderzoek waren genomen maar, even als thans, zonder beslist resultaat. Blijkbaar bestaan zij uit een of meer plantenpoeders, waarvan de afkomst niet was vast te stellen.

Vermoedelijk zijn zij niet van geneeskrachtige waarde; alkaloiden of dergelijke waren ten minste niet aan te toonen.

Dr. R. J. A. W. te 's-G. De poeders worden onderzocht; later dus meer hierover.

Dr. G. te *D.* De zalf tegen baardschurft bestaat, volgens het onderzoek van den heer *KEULEMANS*, uit rood kwikoxyde, loodacetaat, kamfer en vet.

Ver. Centr. Limb. Drankweer te *S.* De z.g. bloedwijn bevat geen bestanddeelen van bloed. Door den heer *KEULEMANS* werden daarin aangetroffen 17 vol. proc. alcohol en 16,5 proc. extract.

Bijzondere geneeskrachtige eigenschappen zijn er derhalve niet aan toe te schrijven.

M. de H. Kl. I. Wz. te *H.* Van *Rad-jo* (zie dit no.) vonden wij verschillende opgaven omtrent de samenstelling, die echter lang niet overeenstemden. Ook het onderzoek van het door u gezonden fleschje stelde den heer *KEULEMANS* niet in staat een positief oordeel te vellen. Blijkbaar hebben wij hier te doen met een aftreksel van onderscheidene, zeer waarschijnlijk niet altijd gelijke plantendeelen. De bestanddeelen van tamarinde, die in sommige opgaven voorkomen, kon de heer *K.* niet aantonen.

H. T. K. te *Z.* Het wonder der wereld, reeds in het Maandblad van Juli 1916 behandeld, is gewone loodpleister (diapalpleister) die, door dat zij iets te hard en met te weinig water is gekookt, een bruine kleur heeft aangenomen. Gevaarlijk genoeg bij ernstige verwondingen.

I. J. de K. te *L.* De middelen van *FOSTER* zijn uitvoerig besproken in ons blad van Augustus 1915.

De ruggijnierenpillen, bijna dagelijks aanbevolen tegen alles en nog wat, bevatten colophonium (vioolhars), tarwezetmeel en fenegriekzaden, waarvan geen bijzondere geneeskracht is te verwachten; de zalf bestaat uit lanoline, zinkoxyde en carbolzuur, in tal van gevallen zeker niet zonder gevaar, vooral wat de laatste stof betreft.

Geneeskundigen raad geven wij niet.

M. te *B.* Tot ons leedwezen moest uw artikel, wegens plaatsgebrek, tot het volgend no. blijven liggen.

Prof. v. d. W. te *H.* Dank voor het gezonden blad.

Red. Kamper Courant. Uw blad ontvangen; dank.

— De verslagen van de Gezondheidscommissies, zetelende te *Aalsmeer* en te *Boxmeer*, over 1921, in dank ontvangen.

Wordt Lid van de Vereeniging
tegen de Kwakzalverij.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, Voorzitter; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTEK, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Luit.-kolonel, Dirig. Apotheker. Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *Haarlem*; W. BINNENDIJK, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 10 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD . . . . . / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: AMSTEL 102, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237, Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Wonderdokters.

Berichten: Samenstelling van geheime middelen Mededeelingen van verschillenden aard: Examen-tabletten van firma J Romijn Bz. — Sloan's Liniment. — Advertenties in billetterische tijdschriften.

Ingezonden: Een kankerjuffrouw.

Rechtszaken: Een uitpraak van den Hoogen Raad. — Nog steeds Eilers; (700 pleitbezorgers van E.: E. voor het kantongerecht te Terborg; voor de rechtbank te Zutphen.) — Onder bijzondere voorwaarden. — Procesverbaal tegen Otto-Otto.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen. De fistelpots van Klaas Ursem. — Boom's maeppoeder.

moesten vernemen, dat er voor hen geen genezing te vinden was, terwijl verschillende anderen die in behandeling genomen werden, weinig of geen verbetering in hun kwaal konden constateeren.

Komisch om de met zekere brutaliteit door dezen „professor” gebruikte groote woorden over zijn „geneeswijze” zijn „collega professor Otto-Otto”, zijn „secretaris”, wiens naam hij intuschen, ondanks het dringend verlangen van een cliënt, niet wenschte op te geven, enz.

Met dat al hebben wij toch in zekeren zin verbaasd gestaan. Niet over de prestaties van dezen handigen zakenman, maar wel over het gemak waarmee men zekere eenvoudige menschen, die men vooruit sterk in den waan gebracht heeft, dat men ze kan genezen zien — zij het in de meeste gevallen voorbijgaand — kan laten inbeelden, dat ze van hun op zenuwstoringen berustende ongemakken verlost zijn.

Een tweetal stotteraars, die hun kwaal niet in hevige mate schenen te bezitten waren spoedig van hun spraakmoelijkheden verlost bij twee anderen gelukte het experiment minder goed.

Ook een paar moeilijk loopende patiënten werd aan het verstand gebracht dat zij „heel best konden loopen, als zij maar wilden”, hetgeen dan ook het geval bleek, — waarbij het „heel best” echter in zeer betrekkelijken zin moest genomen worden.

Een der genezen slecht ter been zijnde juffers was tot schreiens toe bewogen en haar ega wierp een bankbiljet van f 25 op het podium, dat door den „professor” — of liever door zijn secretaris — grootmoediglijk aan 't comite voor de Russische slachtoffers zou worden gezonden.

Een tweede genezene verging het minder goed. Aanvankelijk strompelde zij wat vlugger dan eerst weg, maar toen professor haar zeide dat zij best het trapje van het podium af kon loopen viel ze bij de eerste poging daartoe met een smak de zaal in.

Een juffrouw, die geen gevoel in de linkerhand had, beweerde op een herhaalde stellige verklaring van den „professor”, dat zij genezen was, dat het gevoel wel „iets” terug was gekomen, maar een andere dame, wier eene been niet al te lenig meer was, bleef bij hoog en bij laag tegen-

over „professor's” suggestieve verzekeringen, dat zij nu beter was, verklaren, dat ze er geen steek van voelde en er niets van geloofde, waarop de „prof.” verklaarde, haar dan niet te kunnen helpen.

Een en ander was het sein tot een algemeene ontevredenheid onder het publiek, dat een dreigende houding tegenover den „professor” aannam en zijn entreegelden terugeishte.

Een groot deel der bezoekers — waaronder behalve de niet-genezenen ook enkele genezenen en belangstellende toeschouwers — ontving tenslotte zijn geld terug, na aftrek van de stedelijke belasting.

Aan zijn voornemen van spoedig terug te keeren en dan de andere zieken te behandelen, zal de heer Maurits Koperberg wel geen gevolg geven”.

Omtrent een andere wonderdokter ontleenen wij aan *Opr. Haarl. Ct.* het volgende:

„Een zich noemende EVEN BARRY, heeft Dinsdagmiddag om 2 uur in den Schouwburg te Haarlem een seance gegeven. Om 10 uur waren al gebrek-kigen komen opdagen en het gebouw was, toen de heer BARRY met zijn proefnemingen aanving, vol bezoekers.

Een 16-jarig meisje, dat stotterde, was na behandeling in staat bedaard en zonder hakkelen te spreken.

Een oude Zandvoortsche visscher, die zes jaar niet dan met moeite en met hulp had kunnen strompelen, verliet kordaat op zijn eentje de zaal.

Een nagenoeg blind meisje kon tot haar groote vreugde weer de krant lezen.

Des avonds was de Schouwburg weer gevuld met hoopvolle ongelukkigen en nieuwsgierigen.

Toen de heer BARRY de kreupelen, blinden en stotteraars tot zich riep stonden ze overal in de zaal op.

De stotteraars, met wie hij de proeven nam, spreken zuiver. Het 16-jarig meisje, dat 's middags naar normale spraak had teruggekregen, was in de wolken en deelde vol overtuiging mede, dat ze nooit en nooit meer zou stotteren. Het blinde meisje, 's middags ook behandeld, was nog even helder van gezicht en kreeg na nog een proef

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden gaven zich op:

A. M. Blok, med. cand., *Leiden*.

A. J. A. B. Stijns, arts, *Echt*.

Floris Hers, arts, *Hilversum*.

WONDERDOKTERS.

't Is bar tegenwoordig! De wonderdokters treden als paddestoelen uit den grond op en... het publiek blijft maar steeds in extase.

Over OTTO-OTTO (door de Couranten steeds „Professor” betiteld) en zijn optreden behoeven wij niets meer te zeggen; de nieuwsbladen hebben zijn roem (!) reeds algemeen verspreid.

Ook van een collega — of concurrent — COUÉ, een Franschman te *Londen* opgetreden, is het noodige gewag gemaakt.

Het succes, door deze heeren verkregen schijnt suggestief te hebben gewerkt op enkele landgenooten.

In *De Maasbode* (de meeste bladen hadden slechts een kort bericht) troffen wij de volgende mededeeling aan:

„Professor Otto Junior Alias Maurits Koperberg.

De „seance”, gisteravond in de Nutzaal gegeven door prof. Otto Jr., alias Maurits Koperberg, voor wien de hoofdcommissaris van politie te dezer stede reeds waarschuwde, was een tragische comédie van het begin tot het einde.

Tragisch was ze, in zooverre een aantal arme ongelukkige stakkers, die den allesbehalve lagen entreeprijs hadden betaald — velen hadden vier gulden aan het loket neergeteld — reeds spoedig

nog sterker de beschikking over haar gezichtsvermogen terug.

Vele halve lammen, die hompelend en strompelend waren gekomen, konden „vrij fatsoenlijk”, zonder hulp of steun naar huis toe gaan. Het geluk straalde hun van de gezichten.”

Volgens een bericht in het *N. v. d. Dag* is BARRY wonende te *Velzen* en is tegen hem procesverbaal opgemaakt wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Wij zullen er dus later wel meer van hooren.

Als passende bij bovenstaande mededeelingen moge nog het volgende hier een plaats vinden, door ons ontleend aan een correspondentie in de *N. Rott. Ct.*:

„Een wonderdokter.

Men schrijft ons uit Frankfort a/M. d.d. 1 Mei:

Eergisteren is in het naburige Bad Homburg de wonderdokter Muller-Czerny overleden. Zijn roem dateerde pas uit de laatste jaren, maar had zich met een merkwaardige snelheid over geheel Duitsland verspreid. Het waren bijna uitsluitend boeren, burgers en buitenlui die Vrijdags en 's Zaterdags trein en tram naar Bad Homburg vulden om den wonderdokter te gaan raadplegen. De meesten kwamen van heinde en verre, zoodat de kleine logementen in Homburg op die dagen dikwijls zoo bezet waren, dat de gelagkamers als nachtkwartier gebruikt moesten worden. Het was meestal een afgrijpselijke optocht, die zich dan 's morgens voor het huis van den wonderdokter verzamelde.

Te Homburg zelf geloofde men, nadat de eerste wonderbaarlijke verhalen over genezingen van speciaal kreupelen humbug bleken te zijn, al gauw niet meer aan 's mans geneeskraft. Maar Muller-Czerny trok zich daar niets van aan. Van 't balkon van zijn huis sprak hij de menigte toe en noemde dat dan „Massenheilung”. Hij had eenvoudig geen tijd ieder afzonderlijk te behandelen. En menschen, die geen geld hadden, om de dure reiskosten te betalen hielp hij ook — door zoogenaamde „Fernheilung”. Op alle mogelijke manieren probeerde hij op de eenvoudigen indruk te maken.

Zoo droeg hij op een gegeven oogenblik sporen — om de booze geesten te verbannen!

Aan „echte” doctoren geloofde hij natuurlijk niet, want deze konden immers toch niemand genezen! Dat hij in zijne middelen ook niet kieskeurig was, zou het feit bewijzen, dat hij patiënten huurde, die naar hem in rolstoelen etc. toe gebracht werden, en die later wandelend zijn huis verlieten. Zoo kan men het tenminste in Homburg hooren vertellen!

Zich zelf kon hij niet helpen en toen zijn kwaal waaraan hij reeds eenige jaren leed steeds erger en een operatie onvermijdelijk werd, bood hij den chirurgen schatten, als ze hem het leven konden redden. Het was echter te laat en betrekkelijk jong nog, de man was ongeveer 55 jaar, is hij gestorven.

Dat zijn bedrijf winstgevend geweest is, bleek uit zijn nalatenschap. In 't ziekenhuis had hij een portfeuille met 120.000 mark meegenomen en in zijn huis vond men in kisten, kasten, manden, overal, bergen papiergeld. Bijna twee dagen had men noodig dit geld te tellen. Bijna 600.000 mark werd op deze wijze gevonden.

Hoeveel ongelukkigen, ongeneeslijken zullen

vol hoop de reis naar Homburg ondernomen hebben. Wat een ellende zal de man gezien en hoeveel diepe teleurstelling veroorzaakt hebben. Maar een eigenaardig licht werpt zijn optreden en de sterke toeloop op het bijgeloof, dat nu nog in breede kringen op dit gebied heerscht.”

Tout comme chez nous!

BERICHTEN.

Samenstelling van geheime middelen. Aan het jaarverslag van het Staatstoezicht op de Volksgezondheid over 1920 heeft het *Pharmac. Weekbl.* van 6 Mei j.l. een uitvoerige beschouwing gewijd. Wij nemen de vrijheid hier aan het volgende te ontleenen, wat betreft de uitvoering van de *opiumwet*:

„Ingevolge Uw opdracht diende de Centrale Gezondheidsraad U van advies naar aanleiding van een adres van het Dagelijksch Bestuur van de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Pharmacie waarbij verzocht werd, in verband met de Opiumwet, zoodanige maatregelen te nemen, dat geen twijfel blijft bestaan omtrent de door de fabrikanten geheim gehouden ware samenstelling van een aantal geneesmiddelen, die in grotere of kleinere hoeveelheid de in de Opiumwet genoemde stoffen of hare derivaten bevatten.

Overeenkomstig het door de Opium-Commissie te dezer zake uitgebrachte praeadvies gaf de Raad U, als zijn meening, in hoofdzaak te kennen, dat ter bereiking van het door de Pharmaceutische Maatschappij beoogde doel, veel gewonnen zou zijn, indien alle geheime middelen, die hier te lande worden ingevoerd, of in den handel gebracht, werden onderzocht en de uitkomsten van dit onderzoek ter kennis van belanghebbenden (o.a. apothekers en geneeskundigen) werden gebracht; de eisch verder dat op duidelijke wijze aan de buitenzijde der verpakking de samenstellende bestanddeelen worden aangewezen, zal goed kunnen werken; de richtige uitvoering der Opiumwet zou worden bevorderd en de bestrijding van den onwettigen handel in, en der kwakzalverij met geneesmiddelen in hooge mate worden gebaat. In zijn advies wees de Raad er op, dat Uwe Excellentie thans over twee organen beschikt, die een onderzoek, als hierboven bedoeld, zouden kunnen verrichten, n.l. het Centraal Laboratorium voor de Volksgezondheid en het nieuw in te richten Pharmaco-therapeutisch Instituut”.

Mededeelingen van verschillenden aard.

Examen-tabletten van firma J. Romijn Bz.

Nu de tijd weer nadert, dat half Nederland valt onder de rubriek: Examinatoren of Examinandi, mag het zijn nut hebben op bovengenoemde tabletten te wijzen.

Dit middel wordt o.m. aanbevolen „aan hen die voor het examen „opgaan” en verder „aan hen die in het openbaar het woord moeten voeren, „aan allen die in de ure der spanning over de zoo „gewenschte en ook de zoo noodige bedaardheid „en voorradige werkkraft de volle beschikking „moeten hebben” en ook aan „ouders en op- „voeders”.

Het „product dezer nieuwe vinding” zoo worden de tabletten in een circulaire genoemd, is „door „zijn bijzondere chemische samenstelling een der

„werkzaamste middelen om de hersenwerking „te verhoogen” en bevat een „rijk gehalte aan „stoffen, die onmisbaar zijn voor den opbouw „en de instandhouding der hersenen.”

Nog veel meer wordt er in de aanbevelende circulaire van het middel verteld en gaarne zouden wij, ter inlichting, deze in haar geheel overnemen maar de waarschuwing, aan 't slot van die circulaire: „Nadruk verboden” is daarvoor een beletsel.

Wij zullen daarom maar alleen mededeelen, wat ons oordeel ove die tabletten is.

Het onderzoek, door den heer N. KEULEMANS ingesteld, heeft aangetoond dat de, naar *vanille* riekende tabletten voor $\pm 90\%$ bestaan uit *melkzure kalk* (lactas calcicus) terwijl tevens een weinig *phosphaten* (phosphorzure zouten) kon worden nagewezen.

En, gewapend met deze wetenschap, zien wij ons genoodzaakt van meening te verschillen met de firma ROMIJN, waar deze beweert, dat haar *nieuwe vinding*, wat de *chemische samenstelling* betreft, een der *werkzaamste* middelen bevat om de hersenwerking te verhoogen.

Het spijt ons voor de examinandi maar van het succes van de tabletten hebben wij geen verwachting.

Sloan's Liniment.

Hoewel nog onlangs, in het Maart-nummer van dit blad, onder „Herhaalde waarschuwingen”, een stukje voor kwam over Sloan's Liniment, zij het mij vergunt er nog eens op terug te komen, nogeens tegen het gebruik van dit nietswaardige en bovendien gevaarlijke kwakzalversartikel te waarschuwen.

Een mijner kennissen had pijn in de keel. Kriebeling, met gevolg kuchen en hoesten. Op aanraden van een buurvrouw koopt zij een fleschje Sloan's Liniment voor f 1.— en neemt eenige druppels op een lepel suiker in.

„Wat ik toen gevoelde — zei ze — is niet te beschrijven. Ik dacht dat ik stikte. Mijn keel zwol op; ik kon geen geluid meer geven, niet slikken, mijn tong werd dik en de ademhaling ging moeilijk, ik dacht: nu ga ik sterven”.

Gelukkig kwam ze op de gedachte wat melk naar binnen te werken, al ging dat erg bezwaarlijk en dat gaf verzachting, terwijl een spoedig geroepen dokter voor afdoende hulp en genezing zorgde.

Als men nu weet dat deze juffr. ook t.b.c. lijderes is, kan men begrijpen hoe benauwd zij 't had en hoe verwoestend zoo'n kwakzalversrommeltje op zoo'n lichaam kan werken. Gelukkig had zij slechts een paar druppels genomen, en kon dus het onheil geen grotere gevolgen hebben. 't Was toch al erg genoeg! Men zij dus gewaarschuwd dit kwakzalversrommeltje niet te gebruiken.

Ik kreeg de rest van Sloan's Liniment van de juffr. ten geschenke, en kon dus op mijn gemak eens lezen wat door dat drankje zooal genezen heet te worden. Men staat verbaasd dat er dan toch nog zieke menschen zijn; maar meer nog over de grenzenlooze brutaliteit van den kwakzalver, die van een mengseltje van *terpentijnolie* en *cajuputolie* verzekert, dat de volgende ziekten en gebreken daardoor woorden genezen:

Asthma, Bronchitis, Likdoorns, Brandwonden, Winterhanden en -voeten, Koliek, Hoest, Croup,

Gezwellen amandelen, Uitgezette aderen, Hoofdpijn, Heeschheid, Beten van insecten, Grip (?), Spit in den rug, Lendenrheumatiek, Muggebeten, Wild vleesch, Longontsteking, Breuk! (bankbreuk, echtbreuk, schipbreuk ?? M.), Rheumatiek, Zenuwpijn, Heupjicht, Verlamming, Ontstoken tandvleesch, Zeere keel, Pijnlijke spieren, Slangebeten, Verstuikingen, Spierverrekking, Zwellingen, Tonsilitis = (ontsteking der amandelen) Pijnlijke voeten, Kiespijn, Zwerende Tandden (!), Stijfheid en Pijnlijkheid na oververmoeienis.

Meer niet! Heusch niet! Mein Liebchen was willst du noch mehr? En dat alles wordt zoo maar genezen door het gebruik van terpentijn met een ietsje cajuputolie! Dat zegt de kwakzalver Sloan wel niet, maar wij weten het toch, en als men het niet weet, dan is even ruiken aan 't fleschje al voldoende om U te overtuigen.

Sloan noemt zijn mengsel tje „zalf” hoewel het vocht eigenlijk drankje moet heeten. De eenige goede raad die op de gebruiksaanwijzing voor komt is deze:

„Houd de zalf op een afstand van vuur en vlammen”. Dat is heel goed, want terpentijn is licht ontvlambaar. Ik zou die waarschuwing alleen nog wat willen aanvullen of verbeteren door: Koop Sloan's Liniment heelemaal niet, want voor de meeste van de genoemde mankementen is 't geen cent waard.

Ga bovengenoemde lijstje van kwalen eens na, en vraag U dan stuk voor stuk af door welke oorzaken elk afzonderlijk kan ontstaan, of wat er aan ten grondslag kan liggen, dan zult ge vanzelf begrijpen dat er velerlei oorzaken voor een kwaal of ongemak kunnen zijn, en dat iemand die U zegt dat een beetje terpentijn die oorzaken wegneemt niet anders kan zijn dan een gewetenlooze kwakzalver, wien het alleen om Uw geld te doen is. De echte kwakzalversstijl is op de verpakking van het fleschje te vinden. Daar heet het:

„Sloan's huishoudzalf. Bij ongevallen in het huishouden heeft deze zalf haars gelijke niet. Zij werkt onmiddellijk verzachtend en verdoovend op elke pijnlijke plaats. Sloan's zalf dringt zonder eenige wrijving door de huid en de spierweefsels heen tot op het gebeente. Zij prikelt den bloedsomloop, doet congestie afnemen en geeft een heerlijk doordringend gevoel van warmte en welbehagen.

„Als een tegenprikkel is deze zalf zonder wederga. Zij is meer doordringend dan mosterd of poreuse pleisters en zindelijker en gemakkelijker aan te wenden.

„Sloan's zalf is een uitstekend antiseptisch en kiemdoodend middel. Wanneer het aangewend wordt op een open wond of een snede doodt het alle kiemen, doet de ontsteking ophouden en heelt onverwijd de wond.

„Voor kramp, windkoliek of acut eindigestie geven 6 a 12 druppels ('t komt er zoo nauw niet op aan!) op een lepeltje suiker onmiddellijk verlichting.

„Wanneer het tandvleesch ontstoken of zwerend is zal Sloan's zalf de ontsteking doen ophouden, de pijn stillen en de zwelling doen verminderen.

„Bij croup zal Sloan's zalf het slijm losmaken, wanneer het binnen in de keel gebracht wordt met een veer of een penseeltje.

„Om verlichting toe geven (sic.) bij een aanval

van asthma giete men een paar druppels Sloan's zalf in een kopje kokend water en late de dampen inademen. Voor een zeere keel make men een gorgeldrank van Sloan's zalf verdund met wat water. Smeer den hals goed in met de zalf en doe er gedurende eenige minuten een flanelle verband om”.

En dat alles door een beetje terpentijn met cajuputolie!

Meestal is de onzin in alle kwakzalversreclame vermakelijk, zoo ook hier bij Sloan, en ik zou lust hebben om het geheele epistel van dezen kwakzalver eens uit te pluizen, maar dan zou mijn opstel te lang worden. Ik vertrouw echter dat er bij onze lezeressen en lezers genoeg geest voor humor zit om die bij Sloan's gebruiksaanwijzing te snappen.

„Voor een hardnekkige Hoest (sic.) bestrijke men de keel uitwendig met de zalf en slikke dan een paar druppels er van in op een weinig suiker”.

Met gevolgen als aan het begin van mijn opstel vermeld.

Met dikke letters staat er dan: „MEN VERMIJDE VUUR EN VLAMMEN.

Zoo wijs zal iedereen wel zijn al heeft men geen „zeere keel” of „hardnekkige Hoest”.

Maar vooral ook zal men zoo wijs zijn als men zich in de terpentijn gezet heeft. Wanneer zal de regeering nu toch eens ingrijpen om aan de kwakzalvers paal en perk te stellen? Wanneer zullen de nieuwsbladen algemeen aan de bedriegers weigeren hunne leugenachtige annonces op te nemen: In verschillende bladen lazen wij: „Een heerlijk verwarmend pijnstillend gevoel geeft Sloan's Liniment waarbij de circulatie van het bloed bevorderd wordt. Een tintelend behagelijk gevoel wordt reeds bij de eerste toepassing verkregen. Dit middel moet men royaal toepassen bij verstuikingen, zwakte in den rug, stijve nek, rheumatische aandoeningen en andere uitwendige pijnen. — Wrijf niet, laat het kalm doordringen, de natuur doet de rest.”

Nogmaals, dit alles bereikt men met het beetje terpentijn en cajuputolie.

Men zij gewaarschuwd en waarschuwe ook anderen.

MEMENTO.

De advertenties in bellettrische tijdschriften.

De *Journal A. M. A.* wijst er op hoe sommige leveranciers van spécialité's in bellettrische tijdschriften de aandacht der lezer op hunne producten vestigen, door gebruik te maken van de namen van bekende schrijvers en wel op deze wijze:

MONTAIGNE, de beroemde Fransche novellist, die stierf aan nephritis, had misschien geholpen kunnen worden, wanneer zijn geneesheer kennis had gehad van het bestaan van *Nephritine*.

Bij den dichter JOUQUIN MILLER had zich, kort voor zijn dood, de overtuiging gevestigd, dat een eenvoudige levenswijze indigestie kan voorkomen. Daar niet ieder van ons aan de eischen van een eenvoudige levenswijze kan voldoen zijn wij aangewezen op *Septenzyme*.

THOMAS HOOD, de groote Britsche humorist, werd ziek en zijn echtgenoot bereidde voor hem soepen en andere opwekkende spijzen maar de arme Hood kon ze niet verdragen en bezweek langzamerhand.

Daarom — zegt de adverteerder — gebruik

Trophonarine, dat bekend is als de meest werkbare voedingsstof.

VICTOR HUGO schreef gedurende het beleg van Parijs:

„Gisteren aten wij paardenvleesch, heden is het een rat! God helpe ons; wij eten het onbekende. 't Is een wonder, dat wij nog gezond zijn”. Gelijk Victor Hugo, aldus roept de adverteerder uit, eten tegenwoordig millioenen menschen het onbekende en leiden allen aan constipatie.

Wat hier tegen te doen?

Pancrobiline is het aangewezen middel.

t Is toch echt Amerikaansch!

INGEZONDEN.

Geachte Redactie!

In het Mei-nummer las ik onder de berichten eene mededeeling over een kankerjuffrouw, die U blijkbaar onbekend is.

Een en ander kan ik mededeelen over deze in het Noorderkwartier althans heinde en ver bekend gestaan hebbende kankerjuffrouw.

Wat hare therapie betreft: deze bestond in kankerkussentjes, die op de zieke plek moesten gelegd worden en waarin een of meer kruiden of iets dergelijks verborgen waren (naar men mij verteld heeft, zelf heb ik er nooit gezien) verder moesten de patienten de zieke plek met witten wijn wasschen.

Wat hare diagnostische kennis betreft, daarvan heb ik mij zoo nu en dan wel eens kunnen overtuigen. Af en toe toch stuurde zij patienten naar den chirurg; meestal waren deze in het bezit van een leelijk carcinoom, dat soms wel, soms niet meer operabel was. Een enkele maal stuurde zij hen direct door, maar meer kwam het voor, dat tijdens hare behandeling de kwaal verergerd was. Maar nu komt het merkwaardigste: groote triomphen vierde zij bij onschuldige tumortjes als aangeboren dermoidcystetjes (ik heb een dienstmeisje gehad, dat een dergelijk tumortje bezat en van de kankerjuffrouw daarvoor witte wijn wasschingen en kankerkussentjes gekregen had, met de mededeeling er bij, dat het kanker was), atheroomcystetjes e.d.

Hieraan moet het ook toegeschreven worden, dat de menschen in de buurt van Castricum lang zoo bang niet zijn voor de diagnose kanker als elders. Daar toch beteekent het maar al te vaak een doodvonnis, hier (te Castricum) was het meestal onschuldig en al genazen de patienten er niet van, ze gingen er ook niet aan dood.

Een zekere graad van „handigheid” valt derhalve bij hare diagnostiek niet te miskennen.

Wat hare persoon betreft, is mij ter oore ge komen, dat zij vroeger huishoudster bij een pastoor was geweest.

Ten slotte kan ik u nog melden, dat van 100 patienten, die aan carcinoom lijdende zijn en mij komen raadplegen, zeker de helft bij het kankervrouwetje is geweest en van de uitwendig zichtbare meer dan drie kwart.

Volkomen ben ik het met U eens, dat door haar optreden en behandelen verschillende menschen meer geschaad dan gebaat zijn geworden. Toch geloof ik niet, dat het eenig practisch nut zou hebben om daartegen te ageeren: De menschen (v.n. de onontwikkelden hier) hebben vertrouwen in haar en zijn dikwijls nog bang voor het mes, zoodat zij liever eerst naar haar gaan.

Dit vertrouwen in hare gaven is even groot als dat in de fistelpot van Klaas Ursem en laten wij eerlijk zijn, wij medici viere nu juist bij t.b.c en carcinoom ook niet onze grootste triomphen. Toch blijft het natuurlijk zeer te betreuren, dat begin-gevallen, die wel te helpen waren, dank zij de genoemde behandeling, eerst tot den chirurg kwamen, toen zij of inoperabel waren geworden of reeds een grootere uitbreiding gekregen hadden.

Hopende U hiermede van dienst te zijn geweest,

Hoogachtend,

Uw dn., Dr. J. v. D.

RECHTSZAKEN.

Hooge Raad.

De Hooge Raad verwierp het cassatieberoep van een vrouw, wonende te 's-Gravenhage, tegen een vonnis van de Rechtbank te Dordrecht, waarbij zij, met vernietiging van eene uitspraak van den kantonrechter aldaar, tot f 300 boete werd veroordeeld wegens niet toegelaten zijnde tot de uitoefening van het beroep van geneeskundige, dat beroep buiten noodzaak uitoefenen. (Alg. Handelsbl.).

De Hooge Raad heeft niet-ontvankelijk verklaard de aanvragen van een ongeveer 700-tal personen om herziening van een vonnis van den kantonrechter te Zutphen van 22 Juni 1921, waarbij H. J. E., fabrikant te Leiden, is veroordeeld tot geldboete of hechtenis wegens het buiten noodzaak uitoefenen van het beroep van geneeskundige (ter bestrijding van tuberculose), terwijl hij niet tot de uitoefening van dat beroep was toegelaten. Deze niet-ontvankelijk verklaring berustte hierop, dat herziening van een rechterlijke uitspraak alleen kon worden gevraagd door het openbaar ministerie of door den veroordeelde of diens behoorlijk schriftelijk gevolmachtigde en verzoekers (onder wie zich bevonden leden eener commissie tot verkrijging van een medisch onderzoek in zake de tuberculose-geneesmiddelen van H. J. E.) niet als zoodanig zijn aan te merken. (Te'egr.)

Nog steeds Eilers.

De kantonrechter te Terborg heeft H. J. E. uit Oegstgeest wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde veroordeeld tot f 300 boete of 100 dagen hechtenis.

H. J. Eilers, 63 jaar, fabrikant van chemische preparaten te Oegstgeest, was in appel gekomen van een zestal vonnissen van den kantonrechter te Zutphen, waarbij hij wegens het buiten noodzaak onbevoegd uitoefenen der geneeskunde was veroordeeld tot 3 maal f 300 boete of 3 maal 180 dagen hechtenis.

De Rechtbank te Zutphen heeft de vonnissen, waarvan appel, vernietigd en beklagde veroordeeld tot 6 maal f 300 boete of 6 maal f 180 dagen hechtenis. (N. v. d. D.)

Bijzondere voorwaarden.

De arrondissementsrechtbank te Winschoten heeft Pietertje R., 39 jaar, wegens overtreding van art. 251 van het Wetboek van Strafrecht, daarbij handelende uit winstbejag, veroordeeld tot drie maanden voorwaardelijke gevangenisstraf met een proeftijd van drie jaren en onder de bijzondere voorwaarde, dat beklagde zich geheel zal onthouden van het verkoopen of ver-

strekken van zoogenaamde geheime of hygiënische middelen.

Proces-verbaal tegen Otto-Otto.

Op verzoek van den hoofdinspecteur van de Volksgezondheid in Zuid-Holland is te Rotterdam tegen prof. Otto-Otto voor het eerst tijdens zijn optreden in ons land door de Rotterdamsche politie proces-verbaal opgemaakt, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Van de tien patienten, die hij genas, werden door inspecteurs van de recherche de namen en woonplaatsen genoteerd.

Aldus meldt het *Nieuws v. d. Dag*. Dit bericht is echter in andere bladen weer tegengesproken.

Nader meldt de *N. Rott. Ct.*:

Er is een proces-verbaal opgemaakt tegen Otto-Otto, wegens onbevoegde uitoefening van de geneeskunde. De kwestie, of hij dit al of niet gedaan heeft is sub judice en wij roeren haar dus niet aan. Maar men dient niet te vergeten, dat zelfs het bezit van een Duitsch arts-diploma hem voor zulk een vervolging niet gevrijwaard zou hebben, zoo lang zulke diploma's in Nederland geen bevoegdheid verleen tot uitoefening van de geneeskunde.

CORRESPONDENTIE.

Prof. Dr. E. C. v. L. te A. ij blijven u steeds van harte dankbaar voor de toezending van de *Journal* en houden ons verder aanbevolen. Het is verblijdend om te zien hoe in het werelddeel, waar de kwakzalverij hoogtij viert, van bevoegde zijde alles in het werk wordt gesteld om op deugdelijke gronden en met vermelding van de samenstelling der middelen het publiek in te lichten omtrent de gevaren, waaraan het dagelijks van kwakzalverszijde wordt blootgesteld.

Dat wij zoo zelden iets van die belangrijke mededeelingen overnemen vindt zijn grond daarin, dat wij hier te lande van de zegeningen van over den Oceaan nog grootendeels gespaard blijven. Wij houden inmiddels een oog in 't zeil.

J. W. te A. Dank voor het gezonden Weekblad. Wij zijn intusschen met de behandeling van dien kruidengenezers lang zoo niet ingenomen als de „Directie” van gemeld blad en zullen dit in het volgend no. nader uiteenzetten.

Mej. J. M. v. R. te H. Over den door u genoemden *helderzienden* is, voor zoover wij de laatste jaargangen nagingen, in ons blad niets geschreven.

J. O. N. te B. Over *Comos Balsam* kunnen wij u geen mededeeling doen. Middelen *ter bevordering van haargroei* behandelen wij in ons blad niet, omdat dit geen *geneesmiddelen* zijn en wij aan deze laatste al meer dan genoeg hebben.

Trouwens, voor zoover ons bekend is, is het in de meeste gevallen de *natuur* die de verlangde hulp brengt en *niet* het *middel*.

Wij zouden u raden de f 10.— in uw zak te houden.

S. B. te D. Met nadere berichten omtrent het door u bedoelde geval zult u ons verplichten. Dank voor het medegedeelde.

Dr. R. J. A. W. te 's-H. Het onderzoek is nog niet afgeploopen.

L. C. W. N. te H. De uit Duitschland meegebrachte *druppels tegen aderverkalking* bevatten, volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS, *Citroenzuur* en een *roode plantenstroop*, dus zoo iets als limonade-siroop. Aan de belofte van

dien ingenieur hechten wij derhalve geen gewicht.

Dr. P. A. de W. te A. Het onderzoek van de flesschen is o.i. onnoodig. Wanneer gij o.a. de Maandbladen van Nov. en Dec. 1915, van Sept. en Oct. 1916 en van April, Juni en Oct. 1917 naleest, zult gij begrijpen, dat de N.V. *Spirea* te Watergraafsmeer en haar directrice Mej. Ooms geenszins op vertrouwen aanspraak kunnen maken. Wij hebben reeds herhaald malen gewaarschuwd.

G. K. te A. Hoe de couranten steeds van PROFESSOR OTTO-OTTO spreken, is ons een raadsel.

Zij kunnen toch weten hoe hij aan dien titel gekomen is.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

De fistelpot van Klaas Ursem.

Het volk noemt alle chronische etterende gezwellen fistels en daaronder zoowel die gemakkelijke, als die zeer moeilijke genezen.

Klaas Ursem, een Noord-Hollandsche boer, die voor eenige jaren is overleden, speculeerde daarop en verkocht voor veel geld een zoogenaamden fistelpot. De erfgenamen zetten nu de winstgevende zaak voort. Volgens mededeeling van den heer P. KRUYSSÉ (zie No. 1. jaarg. II) bestaat het middel uit 2 dooiers van eieren met boter en eenige plantenpoeders, voornamelijk karweizaad, laurierbessen en zevenboom. Een enkele pot, (die misschien geen 25 cent waarde heeft) kost ruim f 4, doch men moet volgens Ursem minstens 6 stuks gebruiken voor men een oordeel over de uitwerking kan vellen, zoodat ruim f 24 het minste is, wat men op 't altaar der lichtgeloovigheid offert. Gelukkig zoo dit geld het eenige is wat men er door verliest, want maar al te dikwijls doet het misplaatste vertrouwen in den fistelpot, die niet kan baten, den lijder het inroepen van noodzakelijke geneeskundige hulp uitstellen, of de door den geneesheer aanbevolen behandeling verontachtzamen. Dr. J. ENSING deelde vroeger (No. 3 jaarg. II) een geval mede waarin Klaas Ursem's kwakzalverij op die wijze den dood van een jongmensch had veroorzaakt, terwijl onze nummers van April 1895 en van Maart 1901 weer nieuwe gevallen vermeldden van de schadelijke werking van den fistelpot. En van hoe vele gevallen dragen wij geen kennis?

Boom's Maagpoeder.

De Apotheker J. A. BOOM, vroeger te Meppel, thans te Arnhem, is sinds jaren opgetreden als fabrikant van een middeltje, dat hij in de nieuwsbladen aan de maagpijnlijders aanbeveelt. De samenstelling wordt door hem geheim gehouden, maar het lid onzer Vereeniging, de heer M. L. Q. VAN LEDDEN HULSEBOSCH heeft het reeds meermalen onderzocht.

Het onderzoek leerde, dat het poeder waardoor, naar het heet, „reeds een zeer groot aantal maaglijders zijn genezen van maagpijn en slechte spijsvertering”, niets bijzonders was. Het was een mengsel van *carbonas calcicus* (krijt), *magnesia*, *magisterium bismuthi* en poeder van *orangeschillen*, alles sterk gearomatiseerd met *pepermuntolie*.

Wij willen heelwel de verzekering gelooven van den heer BOOM, dat het recept afkomstig is van een geneesheer en ook dat het in sommige, hem bekende, gevallen van nut geweest is; toch zal het nimmer geoorloofd zijn het aan maaglijders zonder onderscheid als heilzaam aan te bevelen.

Integendeel, vooral bij *acute* maagontsteking zal de bismuth, zoowel als het gedurig gebruik der prikkelende *pepermuntolie* niet nalaten schadelijke werking uit te oefenen.

En een lijder aan een *slpende* ongesteldheid van de maag behoeft ook waarlijk niet te grijpen naar het middel van BOOM. Ongetwijfeld zal toch de geneesheer, dien hij zeker wel eens heeft geraadpleegd, den lijder de bestanddeelen van dit middel in den een of anderen vorm hebben voorgeschreven, indien hij oordeelde, dat zij voor zijne ongesteldheid dienstig waren, want 't zijn allen oude en aan ieder geneesheer bekende stoffen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Luit.-kolonel, Dirig. Apotheker. Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's Gravenhage; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem; W. BINNENDIJK, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 10 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD . . . . . / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: AMSTEL 102, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237, Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur: Jaarverslag over 1921. — Rekening en Verantwoording over 1921.

Hoofdartikel: Wantrouw alle geadverteerde geneesmiddelen en geneesmethodes.

Berichten: Nog eens Otto-Otto — Vrije uitoefening der geneeskunde in Graubunden.

Mededeelingen van verschillende aard: Pharmaco-Therapeutisch onderzoek.

Uit de Pers: Vertooningen van hypnotiseurs. — Het wondermiddel. — Maatregelen tegen een bevoegden.

Rechtszaken: Eilers. — De Stiefdochter van De Haas.

Correspondentie. Herhaalde waarschuwingen: Jackson's behandeling van tuberculose. — Pink pillen. — Wortelboer's Kruiden.

Rekening en Verantwoording over 1921.

ONTVANGSTEN.		UITGAVEN.	
Batig Saldo over 1920	f 318.19	Secretariaat	/ 400.—
Contributies	4097.55	Redactie	600.—
Vrijwillige bijdragen	16.—	Verschotten secretariaat	23.72½
Verkoop „de Kwakzalversmiddelen“	7.10	Verschotten redactie	87.57
Ned. Mij voor pharmacie	25.—	Lidmaatschap Groene Kruis	15.—
Gez. Commissie Amersfoort	6.—	Idem Gezondh. Congres	6.10
Achterstallige contributie	170.17½	Persbureau	29.75
Rente	53.95	Bijdragen Maandblad	53.—
		Onderzoekingen	120.—
	f 4693.96½	Drukker	2356.99
Uitgaven 1921	3980.60	Vergaderingen	66.35
		Propaganda	36.90
		Inningskosten contributie	150.82½
		Aankoop kwakzalversmiddelen	24.43
		Restituties	8.85
		Girodienst	1.11
Batig Saldo 1921	/ 713.36½		
			f 3980.60

Nagezien en accoord bevonden door de Commissie tot nazien der rekening over 1921.

(w. g.) C. HUGENHOLTZ.
Dr. C. HJLMANS,

Amsterdam, 26 Juni 1922.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

VERSLAG over het jaar 1921 van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Het jaar dat achter ons ligt was voor de Vereeniging geen ongunstig jaar. Weliswaar ging door de algemeene malaise het ledenaantal niet vooruit, maar het batig saldo mochten wij van f 318.19 tot f 713.36½ zien stijgen.

In de samenstelling van het Bestuur kwam geen verandering. Door de Vereeniging werden 24 kwakzalversmiddelen onderzocht en hun samenstelling bekend gemaakt. Op de te Amsterdam gehouden Internationale Hygiëne Tentoonstelling was de Vereeniging vertegenwoordigd. In haar stand heeft het publiek met belangstelling kennis genomen van de meest voorkomende kwakzalversmiddelen en van de wijze waarop de bedriegers het publiek tot zich trekken.

In Hazen strijd tegen de kwakzalverij mochten wij veel steun ondervinden van het O. M. te Zutphen en te Leiden. Wij brengen op deze plaats gaarne onze hulde voor de door deze Ambtenaren ingestelde vervolgingen. Lezingen over kwakzalverij werden o. a. gehouden door de artsen Dr. C. HJLMANS, B. PREMSELA, B. CATZ en H. DE JAGER, aan wie langs dezen weg de dank der Vereeniging wordt gebrácht.

De secretaris-penningmeester,
W. BINNENDIJK

Alle geneesmiddelen en geneesmethodes, per advertentie aanbevolen, moeten gewantrouwd worden.

Geen nieuw z.g. geneesmiddel wordt in de couranten aanbevolen, geen nieuw z.g. Instituut ter behandelingen van deze of gene kwalen wordt er geannonceerd of terstond ontvangen wij — en dat doet ons genoegen — een verzoek om inlichting naar de deugdelijkheid van dat geneesmiddel of Instituut. En daarop is bijna altijd ons antwoord: begin met de zaak te wantrouwen, later, na onderzoek, komen wij daarop terug.

Zijn wij tot zulk een handelwijze gerechtigd? Mogen wij vóór het onderzoek al zoo scherp optreden?

Volmondig durven wij op deze vragen een bevestigend antwoord geven en het is misschien niet ongewenscht aan onze lezers de beweegredenen te doen kennen (voor zoover zij die al niet reeds weten) die ons tot deze slotsom voeren.

Iedereen, die een geneesmiddel aan elkeen in 't publiek aanbeveelt, met belofte van hulp te brengen bij een of andere ziekte, somwijlen bij tal van ziekten tegelijk, of die 't zelfde doet voor een of andere geneesmethode, belooft iets, dat niet in vervulling kan komen. Nemen wij eerst het meest gunstige geval, n.l. dat iemand door een bepaald middel zekere genezing tegen één bepaalde ziekte belooft en dat de lijder zelf weet, dat hij aan die

bepaalde ziekte lijdende is. Dan nog kan de belofte — al is zij ook ernstig gemeend — falen. Want, 't is reeds zoo dikwijls gezegd, 't is niet de ziekte die behandeld moet worden, maar de zieke. Zonder persoonlijk onderzoek van den lijder, door iemand tot dat onderzoek bevoegd, is elke belofte ijdel.

Maar zoo gunstig, als hierboven beschreven, staan de zaken bijna nooit. Meestal worden door een en 't zelfde middel genezing van verschillende ziekten voorgespiegeld en dat kan nooit de handeling van een ernstig, deskundig persoon zijn. Zonder dat de aard der ziekte is vastgesteld (de patiënt moet zelf maar beoordeelen of hij met een der ziekten, in de advertentie genoemd, behept is), zonder dat een persoonlijk onderzoek van den zieke zekere aanwijzing heeft gegeven omtrent de te volgen gedragslijn, wordt meestal de onfeilbare genezing in 't vooruitzicht gesteld... en zoo iets kan, ook zonder nader onderzoek, niet anders dan het grootste wantrouwen opwekken. Zoo'n belofte is *per se* een leugen.

't Doet er nu niet toe of A. en B. door dat middel genezen zijn (C. en D. die geen baat vinden, zullen 't gewoonlijk niet vertellen), in de aankondiging zelve ligt de oorzaak, die het vertrouwen schokt.

En wat te zeggen van die annonces waar, zooals b.v. bij de hoestpastilles, allerlei *verschil-*

lende middelen tegen een en dezelfde kwaal als onfeilbaar worden aanbevolen, onder vermelding, dat juist dat middel, dat in de advertentie is opgenoemd, het verre wint boven de andere, die echter weer in een advertentie, eenige kolommen verder, als onovertreffbaar worden aan-geprezen?

Geeft dit niet te denken?

Men zal ons tegenwerpen, 't is al meermalen geschied, dat het hoofdbezwaar, een *individueele* behandeling van den zieke, vervalt bij de z.g. Insti-tuten. Hier wordt in de meeste gevallen *wel* acht gegeven op den lijder zelf; vóór de behandeling wordt begonnen, is hij verplicht een zoogenaamden *vragenbrief* te beantwoorden, waardoor de Direc-teur van de inrichting in staat is een juist oordeel over het wezen der ziekte en den persoon van den zieke te vellen.

Wie dit mocht meenen, verwijzen wij o.a. naar de waarschuwing van den Gezondheidsraad te KARLSRUHE, reeds meermalen in ons blad opge-nomen, die het een *onmogelijkheid* noemt zich uit de beknopte opgaven, in die brieven vermeld, een oordeel te vormen of een ziekte en welke ziekte aanwezig is.

Ook wij zelve hebben het reeds dikwijls ge-schreven, dat, nog daargelaten dat de patiënt niet altijd de meest bevoegde persoon is om van den aard van zijn lijden een *juiste* beschrijving te geven, de vragen meestal zoo vaag zijn gesteld, dat iemand, die den patiënt zelve niet ziet, met den besten wil niet in staat is zich een beeld van den lijder en het lijden te scheppen.

De geheele vragenbrief heeft dan ook geen ander doel dan het publiek in den *waan* te brengen dat aan het bezwaar omtrent de individueele behande-ling van den lijder, hierboven geopperd, wordt tegemoet gekomen.

Niets is minder waar en, 't zij hier terloops vermeld, 't blijkt, dat wij 't bij 't juiste einde hebben. Want, hoe men den vragenbrief ook in-vulle, steeds volgt het antwoord, dikwijls gedrukt, dat voor genezing wordt ingestaan en bijna altijd worden aan elken antwoorder precies dezelfde middelen toegezonden.

Wij herhalen derhalve: Die per annonce gene-zing van ziekten op een of andere wijze belooft, wantrouw hem!

Het is reeds bijna 20 jaar geleden, dat wij een waarschuwing, ongeveer als bovenstaande, in ons blad opnamen en nog steeds blijft deze van toepassing.

Aanleiding om nogmaals op deze waarschu-wing terug te komen vonden wij in een paar advertenties, die ons dezer dagen onder de oogen kwamen. In een weekblaadje dat in het z.g. Bilderdijk-kwartier te *Amsterdam* huis aan huis wordt bezorgd kwam de volgende advertentie voor:

„DR. DE HAAS, *Kruidengenezing. Onovertroffen Consult 9—4 en schriftelijk. Laan v. Meerdervoort 550, den Haag*”.

Tevens bevatten dat blaadje onder het hoofd: *Van week tot week* het volgend artikel:

Een uitkomst voor zieken.

Nadat wij reeds geruimen tijd wonderen heb-ben hooren verhalen over de genezingen, bereikt door de bekende firma Dr. de Haas, Laan van Meerdervoort 550, Den Haag, begaven wij ons zelf daarheen en werden door den leider der zaak

niet alleen zeer vriendelijk ontvangen, doch in kennis gesteld met de resultaten door hem ver-kregen bij allerlei, ook slepende ziekten en afwij-kingen van het gestel en zelfs de lastigste en wanhopigste ziekten, waarmede het menschedom beproefd wordt. Hij maakt niet alleen gebruik van de kruiden des velds, doch door allerlei raadgevingen en middelen uit de natuur afkom-stig en ten deele sinds lange eeuwen aan de inge-wijden bekend en geneest dagelijks tal van men-schen, die overal tevergeefs hebben aangeklopt tot dusver, zijnde bedoetoreerd, gemagnetiseerd, gebiologeerd, geëlectriseerd, en opgepropt met de dikwijls zoo schadelijke patentmiddeltjes, druppeltjes en tabletjes en pilletjes uit de krant van 't binnen- of (wat nog slechter is) van het buitenland afkomstig, gefabriceerd door men-schen die het om verkoopen te doen is en die zich weinig bekommeren er om, of de koper er slecht bij vaart of niet. Het groote kwaad is, dat de kwaal inmiddels veroudert of inwortelt; het allergrootste kwaad doen de schijn-genezingen met allerlei geheimzinnig gestrijk en belees, die de kwaal zoo laten, ondanks een oogenschijnlijke, tijdelijke opflikkering, doch zie^l- en zenuwkracht en verstand bederven, zoodat diepe ellende op dat gebied achteraan komt.

Het is een geluk dat deze vriend der menscheid al die lijdenden te hulp komt door zijn heil-zame, onschadelijke en dadelijkwerkende methode. Die ziek is ga zoo mogelijk zelf daarheen of zende een familielid of kennis met bericht en een klein fleschje urine bij zich of zende hem per post een brief met korte beschrijving der ziekte.

DIRECTIE”.

Van verschillende zijden werd ons, 't is te begrijpen, om inlichtingen gevraagd, maar wij zijn, tot ons leedwezen, nog niet in staat, voor-loopig iets anders te doen, *dan tot wantrouwen op te wekken*.

Wij weten nog niet of die *Dokter DE HAAS* bevoegd is dien titel te voeren en toen namens ons aan het huis Laan v. Meerdervoort werd geïnformeerd bleek het, dat aan het huis zich bevond een geëmailleerd bordje, waarop stond: „Speciale behandeling met kruiden. Spreekuur 9—4”. *Geen naam*.

Wel konden wij, bij nadere informatie vast stellen, dat daar woonde een arts, bij de collega's in Den Haag *wel bekend*; maar juist wan-neer de behandeling daar ter plaatse door een werkelijken arts, dus een bevoegde, geschiedde moesten wij, om onaangenaamheden voor onze Vereeniging te voorkomen, in onze gevolgtrek-king voorzichtig zijn.

Intusschen, de aard van de advertentie, de inhoud van het stuk van de „Directie” en het gebruik maken van den ten onrechte beroemden naam van DE HAAS leiden ons er toe om, in ver-band met hetgeen wij in het begin van ons artikel schreven, tot *ernstig wantrouwen* aan te manen.

Een tweede advertentie, opgenomen in het *Nieuws v. d. Dag* in de rubriek *Ingezonden Mededeelingen*, hude aldus:

„Genezingen door kruiden.

Voor elke ziekte verschillend middel Eiwit-ziekte (nier-ontsteking) Blaasziekte, Ziekten der Urinewegen, Speciale ziekten der vrouw, Aam-beien (Ontsteking, pijnen, vloeijingen van verschil-

lenden aard, nieuwe en chronische geheime ziek-ten, vernauwing, ontsteking van den voorstander-klier, bedwateren van kinderen en grijsaards, aandrang tot dikwijls wateren, witte vloed der vrouw, gevolg der bevalling, verschillende sto-ringen, zwakheid, enz).

Zelfs indien gij alle vertrouwen in de genees-middelen verloren hebt, aarzelt dan toch niet om bij M. SNABILLIE, Groote Markt 7, Rotter-dam aan te vragen de gratis brochure No. 26, omtrent de producten van Dr. DAMMAN, Specialist voor kruidenbehandeling, benevens de bewijzen van genezing in de ernstigste en oudste gevallen. Verzoeken duidelijk op te geven voor welke ziekte”.

Op de advertenties van dien Dr. DAMMAN, reeds dikwijls in onze bladen verschenen, hebben wij al meermalen gewezen, waarbij wij tevens te kennen gaven, dat wij tegenover dien man, om vervolging te ontgaan, in het belang onzer zaak, voorzichtig moesten te werk gaan, omdat hij inderdaad geneesheer is.

Derhalve aan die advertentie ons volle ver-trouwen schenken?

In geen opzicht. Leest de advertentie nog eens oplettend na, herleest ook nog eens onze waar-schuwing en het zal niet moeilijk vallen uwe conclusie te trekken.

Alle geneesmiddelen en geneesmethodes, per ad-vertentie aanbevolen, moeten gewantrouwd worden!

BERICHTEN.

Nog eens Otto—Otto. In het jongste nummer van het Tijdschrift voor Geneesk. vinden we het verhaal, hoe een geneesheer op aandrang der ouders met Otto Otto consult heeft gehouden over een meisje, met een misvormden voet, dat door orthopaedische behandeling slechts matig was geholpen. De geneesheer verhaalt:

„Hij (Otto Otto) onderzocht het kind, zooals ik vermoed, dat mijn keukenmeid het zou hebben ge-daan en wenschte mij daarna alleen te spreken. Ziehier een uittreksel uit de samenspraak: „Haben die Leute Geld?” — „Ja”. — „Schicken sie das Mädel nach Blankenburg; wenn's nicht hilft, hat sie doch einen schönen Ferien gehabt”.

„Woher kommt es dass der Fuss so schlecht steht?” — „Nach einer poliomyelitis anterior acuta”. — „Was ist das?”

De geneesheer wenschte zijn consulent geen les te geven en verwees hem naar de literatuur. „Nu, zoo besluit hij, weten de ouders, dat de man een zwendelaar is, en het kind gaat niet naar Blan-kenburg. Had ik gezegd: met dien vent bemoei ik mij niet, dan was hij een groot genie geweest en ik een bekrompen idioot.” (*Vaderland*).

Vrije uitoefening der geneeskunde in Graubunden. In het kanton Graubunden is bij volks-stemming de uitoefening der geneeskunde tot op zekere hoogte, vrij verklaard; de zgn. genees-methode met giftvrije kruiden. Men heeft nu daarvoor een reglement vastgesteld: De kosten voor verkrijging van de permissie bedragen 100 francs. Het verzoek daartoe moet aan de kantonale regeering worden gedaan, met bijvoeging van 200 francs. Verder wordt overlegging ge-eischt van mededeelingen over opleiding, beroep, gedetailleerde beschrijving der ziekte, die men wenscht te behandelen en van de kruiden, die men als geneesmiddel wenscht te gebruiken.

(*Telegraaf*.)

Mededeelingen van verschillenden aard.

Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

Onder dezen titel schreef de geneeskundige medewerker van de *N. Rott. Ct.* een artikel over de werkzaamheid van het Rijks-Instituut voor pharmaco-therapeutisch onderzoek dat in hoofdzaak buiten het kader valt van ons blad en dat wij derhalve hier niet bespreken. Slechts het slot van het artikel geeft ons meer indirect aanleiding tot enkele woorden, waar de Schrijver de volgende vraag stelt:

„Ten slotte vragen we ons af waarom het Instituut niet samenwerkt met de Vereeniging tot bestrijding der kwakzalverij. Die vereeniging heeft veel nuttig werk verricht en in haar laboratorium veel onderzoekingen verricht van kwakzalvers-middelen (specialité's en geheimmiddelen) die geregeld in haar Maandblad gepubliceerd worden en gedeeltelijk ook reeds in boekvorm (1916. *Bewerking Dr. Abrahams*) uitgegeven zijn.

Die vereeniging bereikt het publiek beter dan het Instituut. Zij is wat minder zwaar op de hand, zonder daarom (voor, zoover wij weten) minder betrouwbare gegevens te verschaffen.

Laat het Instituut toch zorgen dat zij voorbereid is op de geweldige taak die haar wacht, wanneer een bruikbare wetgeving in de naaste toekomst ons in staat zal stellen de gewetenlooze kwakzalverij met geheimmiddelen en specialité's doeltreffend te bestrijden. Door samenwerking en onderling overleg is in deze zeer veel te bereiken”.

Terwijl wij den geachten Schrijver dankbaar zijn voor de gunstige waardeering van ons streven (wij zijn wel anders gewend) wenschen wij erop te wijzen, dat van samenwerking met het Instituut, onze Vereeniging reeds vruchten genoten heeft en het Bestuur van gemeld Instituut meermalen getoond heeft onze pogingen te willen ondersteunen.

Verzoeken van onze zijde vonden steeds een gewillig gehoor; dit meenden wij van ons standpunt in het midden te moeten brengen, uit erkenning van de ondervonden hulp.

En dat wij op die hulp prijs stellen is te begrijpen voor ieder, die weet hoe zwaar onze strijd is. Wij zijn overtuigd dat de gegevens, ons door onze onderzoekers verschaft, volkomen betrouwbaar zijn, wij zouden anders daarop niet voortbouwen maar van de zijde, ons minder gunstig gestemd, wordt aan de resultaten van het onderzoek dikwijls de waarde ontzegd. Het zijn, zoo zegt men, verklaringen van particulieren, leden van een vereeniging van meestal dokters en apothekers, die uit broodnijd den strijd voeren en die dikwijls onjuist zijn. Het is treurig maar waar.

Die leugenaars kunnen den mond gesnoerd worden, wanneer onze beweringen door een officieel lichaam bevestigd worden.

UIT DE PERS.

Vertooningen van Hypnotiseurs.

In Verslagen en Mededeelingen betreffende de Volksgezondheid, van Juni, is een uittreksel opgenomen van een rapport aangaande vertooningen van hypnotiseurs e.d., uitgebracht door de doctoren D. Schermers, J. H. Schuurmans Stekhoven, J. W. Jenny Weijerman, C. H. A. T. Fehmers en jhr. mr. H. A. M. van Asch van Wijck, die tezamen vormen een commissie uit

den Gezondheidsraad. Zij schreven daarin o.m. het volgende:

Het moge waar zijn, dat van bepaald ernstige feiten tijdens openbare voorstellingen, hier te lande althans, weinig is gebleken, toch werken deze, al is het dan meer indirect, onmiskenbaar schadelijk op de lichamelijke en geestelijke gezondheid van degenen, die er aan deelnemen. Reeds de kolossale belangstelling voor de séances is bedenkelijk van aard en kweekt een geheel verkeerden geest. Opmerkelijk is, dat sommigen die de séances veelvuldig plegen te bezoeken een zekere voorliefde aan den dag leggen om zich in hypnotischen slaap te doen brengen. Dit werkt des te meer ongunstig omdat dergelijke personen meestal reeds een labiel zenuwgestel hebben, waardoor zij gemakkelijk in hypnose zijn te brengen,

De hypnotische beïnvloeding gaat wijders in zeer vele gevallen geenszins onopgemerkt voorbij aan degenen, die zich daaraan onderwerpen. Het niet goed wekken heeft moeheid, hoofdpijn, congesties, misselijkheid e.d. tengevolge. Droomtoestanden, spraakverlies, blijvende katalepsie, toevallen, slapeloosheid, stoornissen in het evenwicht, verlammingen, hallucinaties enz. zijn waargenomen. Volkomen normale personen zullen in den regel deze gevolgen niet ondervinden, maar het zijn juist de talloze debielen, imbecillen, hystericæ, psychopathen en zulke minderwaardigen van wie misbruik gemaakt wordt en onder welke de slachtoffers gemaakt worden. Voor het doel van den suggestioneer is het onverschillig of hij te doen heeft met iemand bij wien eene geestesziekte op het punt staat acuut te worden, met een lijder aan hysteric, neurasthenie, traumatische neurose of iets dergelijks. Het doel is slechts het beoogde effect te verkrijgen; of pathologische afwijkingen dreigen wordt niet beoordeeld.

Niet voorbijgezien mag ook worden, dat wie zich onder hypnose brengen laat, gevaar loopt onder den invloed daarvan daden te verrichten, die strijden met eerbaarheid en moraliteit, waartoe hij in normalen toestand niet zou zijn gekomen. Natuurlijk zullen psychisch gezonde menschen minder gemakkelijk dan geestelijk minderwaardigen zoover gaan, maar ook voor de eerstgenoemde categorie is het gevaar geenszins denkbeeldig en er zijn gevallen beschreven, waarin geestelijk volkomen normale personen onder den invloed van hypnose tot misdrijven zijn gebracht. Gewetenlooze individuen hebben dan ook misbruik gemaakt van de macht, die de hypnotische suggestie hun gaf, om hun slachtoffers te bewegen tot sexueele aanslagen, afleggen van valsche verklaringen als getuigen, het maken van uiterste wilsbeschikkingen, e.d.

De Commissie heeft zich afgevraagd op welke wijze aan het optreden van hypnotiseurs e.d. in het openbaar afdoende paal en perk zou kunnen worden gesteld. Dit zou naar haar meening alleen door een wettelijke regeling, die zulke vertooningen verbiedt, kunnen geschieden.

Inmiddels gaan de séances door met de schadelijke gevolgen daaraan verbonden. Dit zou kunnen worden voorkomen als bij de burgemeesters de overtuiging kon worden gewekt, dat zij hier nuttig werk konden verrichten door met gebruikmaking van de bevoegdheid, hun door artikel 188 van de Gemeentewet geschonken, hypno-

tische voorstellingen in hunne gemeenten te verbieden.

In de dagbladen kon men voor eenigen tijd lezen, dat de burgemeester van Enschede dit middel reeds had toegepast.

De Commissie vertrouwt, dat een beroep op de medewerking van de burgemeesters niet te vergeefs zou zijn, indien hun slechts werd duidelijk gemaakt welke belangen op het spel staan. In breeden kring toch pleegt men hypnotische experimenten te beschouwen als iets onschadelijks, en zelfs geneeskundigen zijn niet altijd doordrongen van het tegendeel. Noodig is derhalve te pogen juistere begrippen ingang te doen vinden.

Ter bereiking van het beoogde doel zou waarschijnlijk voldoende zijn, dat aan de burgemeesters langs officieelen weg werd medegedeeld, dat, naar het gevoelen van den Gezondheidsraad, hypnotische séances en dergelijke vertooningen een nadeeligen invloed hebben op de gezondheid, fysiek zoowel als moreel, van degenen, die daaraan deel nemen en zich aan hypnotische proeven onderwerpen, en dat de Raad het mitsdien in hooge mate gewenscht oordeelt, dat zulke vertooningen van overheidswege zooveel mogelijk worden belet.

(Handelsbl.)

Het wondermiddel.

In het Maandblad *Strijd tegen de Tuberculose*, orgaan van de Vereeniging ter bestrijding der tuberculose te Haarlem e.o., komt maandelijks een rubriek voor getiteld: *Rijmelarij van Theo*. In het blad van 15 Juni j.l. vinden wij het volgende:

„Er is een middel, een wonderproduct,
Waarmede elke genezing gelukt,
Het is onfeilbaar en kan niet falen,
Dat zeggen ten minste de verhalen.

Ben je verkouden, schor of heesch,
Niemand koestere eenige vrees,
Eén slokje van dat wonderbare goed,
Is het eenige wat je hebben moet.

Wie hoest en last van slijm heeft,
Zijn borst piepend geluid geeft,
Eén greep naar dat medicijn,
Verlost je van je smartepijn.

Voor bronchitis of zoo'n kwaal,
Helpt het meer dan ideaal,
Zieke longen worden terstond
Na een flesch of wat gezond.

Heeft men een voet verstuikt,
Een lepel van dat goed gebruikt,
En je bent weer ongedeerd,
Ingenomen of gesmeerd.

Dat wondermiddel is overal te koop,
Het is: de beroemde Abdij-siroop!
Uit een klooster dat staat
Te Rotterdam in de van Alkemadestraat!

Het middel is zóó probaat,
Dat je bij 't koopen al verlichting ondergaat,
Terwijl de verkoop is van elke flesch,
Voor den fabrikant een groot succes.”

Maatregelen tegen een bevoegden kwakzalver.

Bijna ieder land zal wel zijn dokter bezitten, die een waardeloos middel tegen tuberculose als weldaad voor het mensdom uitkraamt en het op kwakzalversmanier aan den man tracht te brengen. Het pleit voor het gehalte onzer kunstbroeders, dat zulke gevallen zoo zeldzaam zijn, dat zij nog altijd de moeite van vermelding waardig worden gevonden. Maar niet in alle landen wordt met zulke heeren zoo radicaal gehandeld als in Roemenië door dr. Putzureauu ondervonden. Een mengsel, van twee kruidenextracten zonder geneeskrachtige werking werd door hem in advertenties aangeprezen als heilzaam, „zelfs in gevorderde gevallen van tuberculose”. De toevloed van lijders naar zijn woonplaats was zóó groot, dat er extra-treinen uit Bucharest moesten loopen. Maar weldra kwamen patiënten bij den gezondheidsraad klagen, dat zij zoo ontzettend veel geld voor de behandeling moesten betalen. Deze duurde acht weken en bestond uit dagelijksche inspuitingen. Den dokter werd nu verboden, het middel toe te passen, totdat de commissie voor proefonderzoek der universiteit te Bucharest het zou hebben onderzocht. En toen was gebleken, dat het niets waard was, werd Putzureauu's voorraad in beslag genomen, en werd hem, onder bedreiging met boete, verboden, verder van zijn middel gebruik te maken, aldus ontleent dr. Pinkhof aan de „Lancet” een bericht van het „T. v. G.”

(Handelsblad).

RECHTSZAKEN.

De zaak Eilers.

De Hooge Raad heeft niet ontvankelijk verklaard de aanvraag om revisie van een vonnis der Rechtbank te Zutphen, waarbij, met vernietiging van 't vonnis van den kantonrechter aldaar, H. J. Eilers, fabrikant te Leiden, is veroordeeld tot geldboete of hechtenis wegens het buiten noodzaak onbevoegd uitoefenen van het beroep van geneeskundige (deze aanvraag was ingediend door C. Boerendonk, pred. te Schermerhorn).

(N. v. d. D.)

Een stiefdochter van De Haas.

C. N. v. d. R., vrouw van R. V., te Noordwijk, heeft terecht gestaan wegens het buiten noodzaak geneeskundige hulp verlenen bij een kind dat, zooals later bleek, aan diphtheritis leed. Zij had het kind een poedertje ingegeven en daarna aangestipt met een vocht, dat later bleek brandewijn te zijn.

Uit het onderzoek bleek, dat deze vrouw een stiefdochter is van wijlen De Haas en als zodanig nog geneeskundige hulp verleent.

Mevrouw Van der Haak, de moeder van het kind, daarop gehoord, verklaarde, dat het geval zich had toegedragen zooals werd voorgesteld. Zij had nogal vertrouwen in „prof”. De Haas en daardoor ook in diens stiefdochter. Zij had in de echte dokters niet veel vertrouwen, omdat zij al eens een kind heeft verloren, dat door een geneesheer uit het dorp was behandeld.

De arts Coenraads Nederveen, uit Noordwijk, daarop gehoord, verklaarde, dat, toen hij bij het kind geroepen werd, het reeds was overleden. Hij constateerde, dat het kind aan diphtheritis was gestorven. Gevraagd of het aanstippen van de keel met brandewijn van zulk een

patiëntje goed was, antwoordde de arts, dat hij dit zeer gevaarlijk achtte.

De vader van het kind, verklaarde, dat hij had goedgevonden, dat beklagde het kind behandelde.

De Ambtenaar vond het feit zeer ernstig. Als de wet het toeliet, dan zou hij gevangenisstraf hebben gevraagd; nu eischte hij de hoogste straf, welke de wet toelaaft, n.l. § 300 subs. 60 dagen.

Beklaagde, zich nogmaals verdedigende, merkte op, dat een patiëntje van dr. Hermanides, die haar dit had aangedaan, lijdende aan dezelfde ziekte, ook was gestorven. (Leidsch Dagbl.)

CORRESPONDENTIE.

Prof. Dr. E. C. v. L. te A. Wij ontvingen in dank uw uitknipsels.

N. V. Spiritistische Boekhandel te A. Het werkje van W. Tenhaeff over „Dierlij magnetisme” hopen wij in een volgend nummer aan te kondigen. B

— Het Jaarboekje der Zuid-Holl. vereeniging „Het Groene Kruis” over 1922 in dank ontvangen.

— Er gaat geen maand voorbij of stukken, bestemd voor de administratie, worden bezorgd bij de redactie en omgekeerd. Ter vermijding van oponthoud en moeite, wordt men beleefd verzocht brieven enz. betrekking hebbende op de administratie van de Vereeniging en van het Maandblad, o.a. de opgave voor het lidmaatschap, de aanvraag om exemplaren van het blad enz. te richten tot den secretaris-penningmeester, den heer W. BINNENDIJK, Marnixstraat 182, en slechts wat de redactie van het Maandblad betreft, b.v. ingezonden stukken, vragen om inlichtingen en dergelijke, te adresseeren aan den redacteur H. VAN GELDER, Amstel 102, beiden te Amsterdam.

Tevens wordt nogmaals in herinnering gebracht, dat vragen, tot de redactie gericht, enkele bijzondere en spoedeisende gevallen uitgezonderd, alleen in het Maandblad, in de rubriek Correspondentie worden beantwoord. Het insluiten van postzegels voor antwoord zal van dezen regel niet doen afwijken.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Jackson's behandeling van Tuberculose. Voor de brochure en het middel, vroeger verkrijgbaar bij de N. V. v. h. HENRI SANDERS, thans bij JACKSON'S INVICTA COMPANY, beide toevallig gevestigd Keizersgracht 52 te Amsterdam, wordt tegenwoordig weer een uitgebreide reclame gemaakt. Zoo leest men b.v. in het N. v. d. D.:

„Indien gij een familielid of vriend hebt die aan tering of andere aandoeningen der longen of borst lijdt, of indien gij zelf daaraan lijdende zijt, vraagt dan nog heden onze Gratis Brochure aan betreffende JACKSON'S BEHANDELING benevens een boekje, bevattende een groot aantal attesten van dankbare patienten. Morgen zou het te laat kunnen zijn.”

In onze Maandbladen van Juli en Augustus hebben wij tegen de methode van den z.g. JACKSON ernstig gewaarschuwd en aangetoond hoe de geheele zaak op echt kwakzalverachtige wijze wordt behandeld. Uit het scheikundig onderzoek is gebleken, dat het wondermiddel bestaat uit 51 % lijnolie en honig. Naar aanleiding van dit resultaat schreven wij:

Of hier nu het middel tegen tering gevonden

is, wagen wij ten sterkste te betwijfelen. veeleer gelooven wij met een zeer gevaarlijk kwakzalversmiddel te doen te hebben, weer een van die middelen, die, door de fraaie beloften, menig lijder zullen terughouden tijdig doelmatige hulp in te roepen en aan te wenden.

En wij zijn in dit oordeel voortdurend bevestigd.

PINKPILLEN.

Deze nog steeds onophoudelijk in onze Nederlandsche bladen en in brochures met veel ophef aangekondigde pillen zijn door de heeren G. B. SCHMIDT en Prof. P. VAN DER WIELEN te Amsterdam onderzocht met het volgend resultaat:

In een houten kokertje bevonden zich 38 stuks versuikerde pillen (ieder kokertje moet 35 stuks bevatten, maar 't schijnt er op een paar niet aan te komen) van zeer uiteenlopend gewicht; de grootste woog 390, de kleinste 160 milligram; zeker geen bewijs van een zorgvuldige bereiding. Zij bleken als werkzaam bestanddeel te bevatten gemiddeld 26 milligram koolzuur ijzer (ferrocarbonaat) per pil, doch zoo hard te zijn, dat zij in de maag grootendeels onontleed zullen doorgaan en dus niet opgenomen zullen worden.

Voor den niet deskundigen lezer volge een toelichting op het bovenstaande. In verscheidene pharmacopeeën — en ook in de Nederlandsche — is een voorschrift opgenomen voor de bereiding van pillen met koolzuurijzer, bekend onder den naam van *Blaudsche pillen* (Pilulae Blaudi). Die van onze pharmacopee bevatten per pil 50 milligram koolzuur ijzer (ferrocarbonaat) en behoreen zoodanig te zijn bereid, dat zij gemakkelijk in de maag worden ontleed.

Men ziet hieruit, dat men, om de werking van de Engelsche *Pink-pillen*, slordig bereid door de Fransche apothekers Gablin & Cie. te krijgen, in elke Nederlandsche apotheek een praeparaat kan koopen, dubbel zooveel werkzame bestanddeelen bevattende en met veel meer zorg bereid. Daarbij zal men voor 35 Blaudsche pillen hoogstens 35 cent betalen tegen f 1.75, die de Pinkpillen kosten.

Maar men ziet tevens hieruit, dat deze „staalpillen”, hoe gunstig werkende in sommige gevallen, nooit datgene zullen uitrichten wat er van wordt beloofd en dat het een *schandelijke leugen* is, wanneer er o.m. van wordt gezegd: dat zij krachtadig zijn bij verlamming, rugmergstering, heupjicht, zenuwziekte en tal van andere kwalen in de blufferige advertenties en boekjes genoemd.

OPRECHTE WORTELBOER'S KRUIDEN. Deze kruiden, die n.b. met jenever moeten worden ingenomen, ook door vrouwen en kinderen, worden aangeboden als het *beste huismiddel tegen ongesteldheden* en zij mogen (volgens de aanbeveling) in geen huisgezin ontbreken. Zij bevatten: *galanga*, *gentiaan-* en *kalmoeswortel*, verder, *kinabast*, *sennabladen* en . . . raadt ge 't niet? . . . het brood der kwakzalvers . . . aloë.

Nu, er gaat bijna geen jaar voorbij, waarin wij niet wijzen op het gevaarlijke van het voortgezet gebruik van aloë, en wanneer wij nu nagaan dat van een aftreksel van deze kruiden dagelijks 3 lepels moeten worden gedronken, dan behoeven wij niet nader uiteen te zetten, dat het gebruik van de kruiden op den duur schadelijk moet werken.

Behalve verder de sterk laxeerend werkende sennabladen zullen de andere stoffen geen kwaad doen; zullen ze echter goed doen?

Als het te doen is om — met de jenever — een *bittertje* te bereiden, dan zal men zijn doel wel bereiken, maar als men daarvan genezing verwacht in tal van ziektegevallen, zooals Mej. WORTELBOER belooft, dan zou men zich zeer teleurgesteld zien.

Zelfs van een beetje kina, in de kruiden aanwezig heeft men niets te verwachten.

Blijven dus over de laxeermiddelen *aloë* en *sennabladen*. Nu zullen wij geenszins ontkennen dat, somwijlen een huismiddel, als laxeermiddel, genomen ook zonder raad van den geneesheer, goede diensten bij lichte ongesteldheden kan bewijzen maar men behoeft, wil men daarvan gebruik maken, niet bij de fabrikante uit Oude Pekela te markt te gaan.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te Amsterdam, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te Winterswijk; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Luit.-kolonel, Dirig. Apotheker, Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's Gravenhage; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem; W. BINNENDIJK, Arts te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . f 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 10 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD . . . . . f 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: CEINTUURBAAN 63, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237, Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Adres-verandering van de Redactie.
Hoofdartikel: Foster's middelen.
Berichten: Weer een openbare séance.
Mededeelingen van verschillenden aard: „Tiz” voor pijnlijke voeten. — Balsem de Maltha. — Bestrijding der Kwakzalverij in Amerika.
Ingezonden: De zoon van het Staphorster boertje.
Correspondentie.
Herhaalde waarschuwingen: Sloan's liniment.

Het adres van den redacteur van dit blad is voortaan:

Geintuurbaan 63, Amsterdam.

FOSTER'S MIDDELEN.

Reeds lang hebben wij op een gelegenheid gewacht om deze middelen, die bijna dagelijks tegen allerlei kwalen in de kranten worden aanbevolen, weer eens iets meer uitvoerig te behandelen. De plaatsruimte ontbrak ons echter; nu, met de zomerdagen, onderzoekingen niet zoo spoedig verricht worden en wij dus de bespreking van enkele nieuwemiddelen moeten laten wachten, zijn wij in staat uit de vele mededeelingen, die in ons blad reeds vroeger omtrent het optreden van FOSTER zijn opgenomen, het een en nader uit te zoeken.

Welke courantenlezer kent Foster's middelen niet? Dag in dag uit wordt men op de meest boeiende verhalen van genezing onthaald, en men zou denken, dat ziekte, door de uitvindingen van FOSTER nu tot het verleden zou behooren, ware het niet dat vele anderen voor hem van hunne middelen even fraaie vertelsels hadden opgedischt en men toch ziet, dat er zieken blijven.

Wij begrijpen niet, dat dit verschijnsel niet iedereen de oogen moet openen voor het ware bedrijf dier kwakzalvers, maar helaas! hoe treurig ook, een feit is het, dat ieder handig wonderdokter weer nieuwe slachtoffers maakt.

Foster's Rugpijn Nierenpillen. Hiermee is het gevaarlijk spelletje begonnen. Gratis werd een doos der pillen aangeboden aan ieder, die er om schreef en dit gulle aanbod werd aldus gemotiveerd:

„Door een geneesmiddel zooals „Foster's Nierenpillen” onder het bereik van iedereen te brengen, durven de eigenaars van dit product gerust te verklaren, dat geen geneesmiddel tegen de aan-

doeningen dier organen — *niettegenstaande de overdrijving waaraan andere fabrikanten van gelijksoorten middelen zich schuldig gemaakt hebben* — kan wedijveren met „Foster's Nierenpillen”, daar zij hiervan overtuigd zijn door de talrijke brieven, die zij dagelijks ontvangen, getuigende van de weldaden, die de pillen aan de menschheid bewijzen. Alle dagen worden oude en jonge menschen, die voortdurend pijn lijden, genezen en talrijk zijn de gevallen van aangetaste, vervallen, gekromde en gebogen ruggen, die versterkt en krachtiger gemaakt, nieuw leven krijgen. Met zulk een geneesmiddel behoeft men niet te aarzelen een aanbod zooals dit te doen; ofschoon wij het verlies lijden van de doos, die wij U cadeau doen, verzekeren wij ons de waardevolle medewerking van een vriend die ons zal helpen vele andere doozen te verkoopen”.

Vat men het?

Tegen hoeveel soorten van ziekten die pillen onfeilbaar heeten te werken is niet te zeggen. Talrijke attesten waarvan enkele, die nader op de waarheid onderzocht werden, dien toets niet konden doorstaan, moeten de deugdelijkheid van het middel bewijzen bij tal van kwalen, die volgens FOSTER, hun oorzaak in de nieren hebben. De lijder (zeker altijd een bevoegd deskundige?) moet maar beoordeelen of dit het geval is.

En als hij dan niet mistast, dan wordt hij, mits hij er spoedig bij is (FOSTER is bang, dat de lui te lang wachten) geholpen door pillen, volgens het onderzoek van de dames C. HUGENHOLTZ en M. MELJERS, te Amsterdam en Utrecht, bestaande uit *colophonium* (vioolhars), *tarwezetmeel* en poeder van *Foenum-graecum* (fenegriekzaden).

Een vreemd mengseltje inderdaad, dat wij eerder in een apotheek van een veearts zouden gezocht hebben; want daar wordt nog somwijlen *fenegriekpoeder* aangetroffen. Als inwendig gebruik bij menschen heeft het geen aanwending evenmin als het *colophonium*, dat trouwens bij ernstige nierziekten, door zijn prikkelende werking, geenszins als onschadelijk is te beschouwen. Zou de man, die door dit middel genezing belooft, de lui, die op zijn belofte vertrouwen, soms ook voor vee aanzien?

Scherfts ter zijde; in FOSTER's pillen is niets aanwezig dat de geneeskracht, die zij heeten te

bezitten, kan verklaren. Wie er anders over denkt en den kwakzalver gelooft, loopt groot gevaar dat hij, bij het begin van een of ander nierlijden, zijn kwaal op ernstige wijze kan doen verergeren.

Foster's Maagpillen. In een boekje door de *Foster-Mc. Clellan Co.* (Zoo heet de Engelse firma, die als weldoenster optreedt) verspreid, worden de kenmerken beschreven, waaraan ieder leek kan zien of zijn kwaal haar oorzaak vindt in de nieren. Wij wisten niet dat die nieren zooveel ongelukken konden teweegbrengen; bijna iedereen vindt er wat in van zijn gading.

Maar als nu iemands lijden in het geheel niet overeenkomt met de beschrijving in het boekje, dan zou het toch jammer zijn zoo'n patiënt los te laten. Daarom nog een ander onfeilbaar middel gepraktiseerd: *Foster's Maagpillen (Versierkend Laxeermiddel)*. Deze genezen, zoo heet het: schele hoofdpijn, leverziekte, maagzuur, ontsteking, maaghinder, slechte spijsvertering, winden, neerslachtigheid, slijm, gal, benauwdheid, bleeke kleur, geelziekte, koude handen of voeten, hartkloppingen en duizelingen.

Het kan zoo wel, dunkt ons. Wijlen de heer D. v. D. WEERD te *Kampen* had de goedheid de pillen te onderzoeken en hij vond daarin als werkzaam bestanddeel: *rhabarber* met een weinig *pepermuntolie*, dus een bekend, gewoon laxeermiddel, da' men waarlijk niet uit Engeland behoeft te laten komen en dat zeker niet het wonderresultaat zal opleveren, dat de fabrikant er van belooft.

Integendeel, bij enkele van de bovengenoemde kwalen, die een degelijk onderzoek en nauwkeurige behandeling eischen, zal het onoordeelkundig gebruik van rhabarber er van de scherpe pepermuntolie ongetwijfeld schade doen.

Foster's zalf. Die zalf, zoo wordt er gezegd, moet dienst doen „voor alle huidjeuking, geneest aambeien, bloedige ontsteking, winterhanden en voeten, eczema, zwarte puistjes, huiduitslag en alle jeukende ziekten” en, zooals bij alle kwakzalversmiddelen, wordt dit door roerende getuigschriften bevestigd.

Het onderzoek van den heer D. v. D. WEERD, te *Kampen* heeft aangetoond, dat Foster's zalf bestaat uit *lanoline*, *zinkoxyde* en *carbolsuur*, een

mengsel, door geneeskundigen somwijlen voorgeschreven, dus *niets nieuws* of *bijzonders*, dat inderdaad in enkele lichte gevallen van jeuk verlichting zal kunnen aanbrengen. Maar, *men zij voorzichtig* en ga niet op eigen handje aan 't wrijven. Want er bestaat groote kans, dat bij ernstige ongesteldheden, die met huidjeuking of bloedige ontsteking gepaard gaan, de aanwending van de zalf niet alleen hoogst gevaarlijk in hare gevolgen kan zijn, maar ook, dat door die aanwending de juiste tijd van het toepassen van *doelmatige* hulpmiddelen verloren gaat.

De lezer van Foster's advertenties hebben ongetwijfeld de talrijke attesten gelezen, die moeten aantonen hoe groot de weldaden zijn door Foster aan het mensdom bewezen. Wat de *waarde* dier getuigschriften betreft willen ook wij enkele attesten, *van de vele in ons bezit* en reeds vroeger door ons te berde gebracht, mededeelen.

Bij een onderzoek van vier attesten betreffende de pillen, ingesteld door de Gezondheidscommissie te Maastricht bleek dat drie der z.g. genezenen niet waren te vinden terwijl de vierde de pillen nooit had gebruikt.

De *Nieuwe Groninger Courant* bevatte het volgende „Ingezonden Stuk”.

„Mijnheer de Redacteur!

Naar aanleiding van de advertentie, voorkomende in uw veel gelezen Courant omtrent de Foster's rugpijn nieren pillen, ben ik zoo vrij mij daarop te verantwoorden, om reden dat er boven staat een dankbaarste inwoner en dat ik zes jaar heb geleden aan de nieren en nu volkomen ben genezen. Ik begrijp niet hoe ze bij die apenkool komen, *want daar is hoegenaamd niets van waar*. Maar ik weet wel hoe dat komt dat ze het schrijven, dat komt voor de reclame, maar dan moet mijnheer Fosters maar een andere kiezen en dan volgens portret, dat helpt volgens mijn oordeel nog veel meer, maar mij asjeblijf niet, want ik heb een monsterpakje Foster's nierenpillen gehad en er maar tien van gebruikt, om reden ik mij er niet wel bij gevoelde.

Hopende dat dit ingezonden stukje in uw veel gelezen courant opgenomen kan worden, verblijf ik, U mijnheer de Redacteur dankende voor de opnamen,

Uw dw. dienares,

WED. KORHORN”.

Het *Leidsch Dagbl.* bevatte onderstaand „Ingezonden stuk”:

Waarschuwing tegen Reclame voor Kwakzalversmiddeltjes.

Voorschoten, 4 Sept. 1905.

Geachte Redactie!

Onder de Rubriek Reclames in een uwer bladen van verleden week wordt mijn naam misbruikt. Tot mijn spijt heb ik de zoogenaamde Fosters Rugpijn Nierenpillen (verkrijgbaar bij de winkeliers De Waal, Reijst, en Krak en Krusinga) ingenomen. Na gebruik van dit kwakzalversmiddel deden zich bij mijn kwaal zeer verontrustende verschijnselen voor.

In het belang der gezondheid van hen, die deze pillen mochten willen beproeven, waarschuw ik hen daarentegen en teeken ik protest aan tegen de wijze, waarop mijn naam als Re-

clame-middel is misbruikt en daardoor het publiek op een dwaalspoor wordt geleid.

Met beleefden dank voor de opname blijf ik met hoogachting,

UEds. Dw. Dnr.

G. PIGGE.

Achterweg A208, te Voorschoten”.

Attesten van dit gehalte bezitten wij er meer. Om niet te uitvoerig te worden, besluiten wij met de vermelding van de resultaten van een onderzoek, door een Bestuurslid onzer Vereeniging ingesteld.

Leugen-advertenties!

In den laatsten tijd kreeg ik geen kranten meer in handen, waarin met naam en woonplaats aangeduide personen uit mijn-omgeving hun wonderbaarlijke genezingen uitbazuinden door het gebruik van Foster's Rugpijn nieren pillen. Men had er het foefje op gevonden menschen uit andere streken van ons land de loftrumpet over die soort kwakzalverij te doen blazen en daar deze te ver uit de buurt woonden om door mij opgezocht te worden ging het een poos goed en kon er rustig geadverteerd worden omdat de opgegeven adressen toch niet te controleren vielen, althans door mij niet.

Thans zijn er echter weer een paar advertenties verschenen uit plaatsen hier in de buurt: Hoorn, Beverwijk, Haarlem en Zaandam, zoodat er opnieuw werk aan den winkel is gekomen. We zullen ditmaal beginnen met *Hoorn*. Daar wonen volgens de snorkende advertenties de heer J. GONS, Turfhaven 24 en juffrouw APPEL, aanvankelijk Vijzelstraat 4, later achter de Vest 28, die beide op de bekende wijze hun tevredenheid over het gebruik der pillen kenbaar maken en den leverancier machtigen hiervan naar goedvinden gebruik te maken. 't Spreekt van zelf, dat de doctoren geen raad meer wisten, de patienten alle mogelijke specialiteiten te vergeefs hadden geraadpleegd en ten einde raad hulp en troost bij Fosters pillen gezocht en gekregen hadden.

Toen ik bij den heer Gons binnen was gelaten en het doel van mijn komst had uiteengezet, verklaarde de man het volgende: Buiten weten van mijn dokter heb ik een paar malen een doosje van die pillen gebruikt, omdat ik er zoo veel goeds van hoorde. Aanvankelijk meende ik er eenige baat bij gevonden te hebben en zeide dit ook aan den pillen vertegenwoordiger toen deze mij opzocht. Ik voegde er echter uitdrukkelijk aan toe, dat hij van deze verklaring geen gebruik mocht maken om er publiciteit aan te geven, want dat het best mogelijk kon zijn, dat het later bleek, dat de pillen niemandal hadden geholpen. Zoo was het ook; de pillen hebben mij niet de geringste genezing gebracht en des ondanks staat mijn naam als volkomen genezen in alle bladen. Ik protesteer hiertegen ten sterkste en machtig u om te vertellen, dat ik die heele pillen-rommel als zwendel beschouw, evenals alles wat omtrent mij in de advertentie is gezegd, n.b. nog wel, nadat ik beslist mijn verlangen te kennen gegeven had, dat van mijn aanvankelijk afgelegde verklaring in geen enkel opzicht gebruik mocht gemaakt worden.

„Mijn oogen zijn opengegaan, mijnheer”, aldus Gons verder. „'t Is allemaal niks gedaan met

die pillen. Die fabrikanten zouden een mensch tot op zijn h md toe uitkleeden, als zullie de centen maar binnen krijgen, daarom is 't hun te doen!”

— Begrijpt ge dit nu pas? vroeg ik verwonderd.

„Neen mijnheer, ik had het al in de gaten nadat ik er met mijn dokter over gesproken heb, maar ik heb 't nooit zoo kunnen zeggen. Zet U dat maar gerust in de krant!

Mijn ervaringen bij het volgende slachtoffer, Juffrouw Appel die echter ongesteld was, zoodat ik haar persoonlijk niet gesproken heb, waren dezelfde, blijkens de verklaringen van haar man, die mij welwillend te woord stond.

„Wat ben ik blij, dat U komt”, zeide deze, het hindert mij reeds langen tijd die advertenties te moeten lezen, omdat ze niets dan leugen en bedrog bevatten”.

— Hoe zoo?

— Wel mijnheer, mijn patroon heeft me al gevraagd hoeveel geld ik er extra aan verdien telkens wanneer ik in de krant sta voor dat bewijs omtrent de gegoedheid van die Foster's nieren pillen. Laat ik beginnen met te vertellen, dat mijn vrouw evenals Gons, dien ik wel ken, uitdrukkelijk gezegd geeft, dat van de aanvankelijk afgelegde verklaring, dat de pillen een zekere verlichting gaven, geen gebruik mocht worden gemaakt om andere menschen er eventueel in te laten loopen. De mogelijkheid bestond, dat de pillen ons geholpen hadden, — wat trouwens falikant is uitgekomen! — en anderen niet hielpen en wij zouden dan in dat geval zekere verantwoordelijkheid dragen. En dat wilden we niet, want zoo'n doosje kost f 1.75 en als een werkmans of een ander, die hard voor zijn brood moet werken dit bedrag voor niets uitgeeft eventueel op ons gezag van genezing en 't helpt hem niet, dan krijgen wij de schuld. Daarvan moesten we niets hebben!

En nu er toch een verklaring van ons in de bladen staat, die geheel en al onwaar is, heb ik al alles geprobeerd om hieraan een einde te maken. Aan de krant werd ik afgescheept met de mededeeling, dat er aan Foster wat verdiend werd en men zich verder met de zaak niet inliet; aan den winkel, waar de pillen gekocht waren, verwees men mij naar het kantoor in Amsterdam. Ik heb er natuurlijk direct naar toe geschreven, doch heb nooit eenig antwoord ontvangen. Wat moest ik er aan doen? Ik raadpleegde verschillende menschen, doch niemand wist een uitweg. Daarom ben ik zoo erg blij dat u gekomen bent, aan wien ik de geheele zaak nu eens kan vertellen. Hiervan moogt u gerust gebruik maken, ja, ik verzoek u er zelfs om en zou gaarne een krant ontvangen, waar 't in komt te staan, dan kan ik het aan iedereen laten lezen”.

Deze twee gevallen spreken weer boekdeelen en rechtvaardigen volkomen den titel, dien ik boven dit relaas van mijn wedervaren te Hoorn schreef.

C. N. G.

BERICHTEN.

Weer een openbare séance. Uit een ons toegezonden *Delftsche Courant* (voor welke toezending wij onzen dank betuigen) blijkt dat te Delft een magnetiseur SPOELSTRA, thans voor de tweede maal, een séance heeft gegeven op de wijze Otto-

Otto, met het gewone gedoe. Plotselinge genezing van rheumatiek, verlamming enz. enz. zooals te doen gebruikelijk is; wij zullen onze lezers dus met de opsomming niet vervelen. Alleen is het misschien nuttig hun attent te maken op het volgende stukje, in dezelfde Courant geplaatst:

„Niet genezen.

Mijnheer de Redacteur,

Mag ik s.v.p. een klein plaatsje in uw veel gelezen blad? Bij voorbaat mijn dank.

In uw blad van Dinsdag wordt gemeld als zou ik door den heer Spoelstra zijn genezen. Dit is zoo niet, wel op dat oogenblik, maar toen ik buiten kwam kreeg ik dezelfde pijn weer terug. Dus heeft mij die behandeling niets gebaat.

P. v. D. WANSEM,
Kruisstraat 19.”

Volgens de *D. C.* zal de heer SPOELSTRA binnenkort een kliniek in *Den Haag* openen. Mag dat zoo maar?

Mededeelingen van verschillenden aard.

„TIZ” VOOR PIJNLIJKE VOETEN.

„Pijnlijke voeten genezen.

„TIZ” GEEFT VLUGGE EN BLIJVENDE GENEZING.

TIZ maakt dat men geen last heeft van die pijnlijke brandende en weeke voeten.

TIZ geeft blijvende verlichting.

TIZ verdrijft de vergiftige stoffen door de poriën, welke het ongemak veroorzaken.

TIZ, een kleine bederfwerende tablet, heelt en verzacht alle ongemakken aan de voeten, geneest likdoorns en eeltgezwellen.

Verkrijgbaar bij apothekers en drogisten a f 1.— per doos. Fabrikanten W. L. DOGGE en Co., London, Imp. L. S. A. BRON, Rotterdam”.

Deze of een soortgelijke advertentie vestigt in de laatste weken de aandacht op een nieuw Engelsch middel, juist op een tijd, dat menigeen bij de warmte met pijnlijke voeten sukkelde.

Teneinde over de waarde van het middel te kunnen oordeelen lieten wij een doosje aankopen en kregen er een; waarop met groote letters vermeld stond:

„Tiz Geneest Alle Voetengemakken”.

Wij, voor ons, waren altijd van meening, dat alle gemakken niet behoefden genezen te worden maar daar wij, in verband met de advertentie, misschien aan een verkeerde uitdrukking van den Engelschman moesten denken, besloten wij toch maar een nader onderzoek in te stellen.

In het doosje bevonden zich een aantal lichtgrijze tabletten, waarvan, volgens de gebruiksaanwijzing, een tot vier bij elk warm voetbad moest worden genomen, naar gelang van de hoeveelheid water en de pijnlijkheid der voeten”.

Erg duidelijk was het niet.

De heer N. KEULEMANS vond in die tabletten veel looizuur en aluin, verder zetmeel, kiezelzuur en een weinig salicylzuur.

In hoeverre de betrekkelijk geringe hoeveelheid van deze stoffen al neemt men ook vier tabletten in een geheel voetbad vlugge en blijvende genezing zullen aanbrengen wagen wij te betwijfelen; de bederfwerende werking van een tablet, met een spoor salicylzuur, zal toch zeker niet in aanmerking kunnen komen. Het warme

voetbad zal wel de hoofdzaak zijn. Kunnen wij derhalve het gebruik van Tiz niet aanraden, afraden zullen wij het zeker in die gevallen, waar, zooals meermalen voorkomt, de voeten opengehoopen, gewond zijn. Daar kan het gebruik van looizuur en aluin, al is de hoeveelheid niet groot, tot nadeelige gevolgen aanleiding geven. Men zij voorzichtig!

Balsem de Maltha.

Dezer dagen ontvingen wij een fleschje met een soort balsem en een daarbij gevoegden brief, waarin de schrijver ons mededeelt dat „volgens de meening van een familielid van dien balsem een bijzondere geneeskraft uitgaat”. Hij is echter zoo verstandig er bij te voegen: „Alvorens mijn gezondheid er aan te wagen zou ik gaarne willen vernemen of deze balsem U ook bekend is”.

Wij antwoordden hierop ja en ons oordeel is alles behalve gunstig. Deze balsem, waarvan de vervaardiger — even als vele kwakzalvers — weer speculeert op het godsdienstig gevoel van vele menschen, is door ons reeds beschreven in het Maandblad van *Januari* 1900, dus reeds ruim 22 jaar geleden en het trof ons, dat de bij het fleschje thans gevoegde gebruiksaanwijzing nog woordelijk gelijk was aan de vroegere. Daar het oude middel dus blijkbaar nog wordt aangewend achten wij het raadzaam onze waarschuwing van 1900 te herhalen:

„Balsem de Maltha uit het klooster der Eerwaarde Kruisheeren, welke verkrijgbaar is bij Gez. DE VEER, Rotterdam.

„Deze balsem is een zeer krachtig middel, tot behoud der gezondheid en ter bewaring voor besmettelijke ziekten en om voor den kanker te behoeden.

„De ondervinding heeft bewezen dat vele personen die, na alles wat de geneeskunde kan aanbieden, beproefd te hebben en allen raad ten einde waren hunne toevlucht tot dezen balsem hebben genomen, waarin zij door Gods zegen en bijstand, veel troost en hulp hebben gevonden.

„Deze heilzame Balsem wordt uithoofde zijner goede uitwerkingen, zoowel in- als uitwendig gebruikt en prijst zichzelf als hulpmiddel aan; in de hieronder genoemde ziekten heeft hij bijzonder zijn deugdzaamheid bewezen en gestaafd.

„Voor lijden aan de keel, borst, maag, hoesten, teringachtigheid, koortsen, rheumatiek, klierziekten, huiduitslag, koningszeer, koudvuur, graveel, verstoppingen in bloed en vochtvaten, bederf in het bloed enz. De Balsem van Maltha doet de spijsen goed verteeren, zuivert het bloed, geeft het zijn geregelden loop en versterkt (bijzonder voor kankerachtigen zeer heilzaam).

„Aan kleine kinderen geeft men (van even na hunne geboorte) voor het zuur, tot groei der kinderen en om ze voor klierziekten te behoeden driemaal daags vijf druppels vermengd in een weinig suikerwater, en men vermeerdert de druppelen volgens de jaren. (Deze Balsem van Maltha bevat niets dat schadelijk is).

„De Balsem van Maltha met evenveel boomolie vermengd, is heilzaam voor rheumatische en krampspijnen, voor snijden, branden, voor kwetsuren veroorzaakt door vallen of stooten, als men splinters van hout, glas, ijzer of iets dergelijks in eenig lichaamsdeel bekomen heeft en voor kliergezwellen enz.

„Een deel Balsem van Maltha met 6 deelen

regenwater vermengd is zeer dienstig om de oogen te wasschen, voor ontsteking en branderigheid en tot versterking der oogen.

„Niet alleen strekt de Balsem van Maltha tot groot nut van de menschen, maar ook voor de beesten, en heeft al menigmaal zijne deugden bewezen. Om besmettelijke veeziekte te voorkomen zoowel als tot bevordering van gezond, schoon vee, geeft men een fleschje Balsem van Mattha per dag met water vermengd in twee keeren verdeeld.

„Deze Balsem van Maltha verkondigt door de ondervinding zijn eigen lof en roem”.

Ziezoo, dat is nog eens een middeltje bij uitnemendheid, zooals men kan zien uit de „gebruiksaanwijzing” waarvan wij hierboven een gedeelte afdrukken. Voor iedereen en voor alles wat: voor kinderen, volwassenen en het vee; inwendig en uitwendig, en tegen alle mogelijke kwalen troost en hulp biedende zelfs nadat men „alles wat de geneeskunde kan aanbieden” te vergeefs heeft beproefd.

’t Is om te watertanden — en toch moeten wij tegen dit middel met allen ernst waarschuwen.

Volgens het onderzoek van het lid der Vereeniging, den heer Dr. B. A. VAN KETEL, te Amsterdam, is de balsem een alcoholisch aftreksel van *Ratanhia*, *Tolubalsem* (of *Benzoë*) en *Wierook*; andere stoffen konden niet worden aangetoond.

Voor den niet der zake kundigen lezer is deze mededeeling van den uitslag van het onderzoek niet direct van veel nut; indirect wel. Zij stelt hem n.l. in de gelegenheid een deskundige te vragen of dit mengseltje in staat is alle wonderen te verrichten, die daaraan worden toegeschreven en wij twijfelen geen oogenblik of hij zal ongeveer het volgend antwoord ontvangen:

De stoffen in dit mengseltje bevat, zijn zeer oude bekende middelen, die, in heel enkele gevallen wel eens eenige geneeskrachtige werking uitoefenen, maar die, bij de meeste kwalen in de „gebruiksaanwijzing” opgenoemd, geheel waardeloos zijn. De balsem kan niet de gunstige uitwerking hebben, die er van beloofd wordt.

Integendeel, in vele gevallen moet het gebruik nadeelig zijn. Onverantwoordelijk is reeds de aanbeveling om de balsem aan kinderen „van even na hun geboorte” te verstrekken of hem, als „oogmiddel” aan te wenden maar nog veel erger is het streven om lijders aan tering, koudvuur, graveel, kanker e.d. over te halen hun heil te zoeken bij dit middel. De arme lijders aan deze kwalen, die nog bij een doeltreffend ingrijpen hoop op verbetering kunnen koesteren, zullen ongetwijfeld den daartoe geschikten tijd laten voorbijgaan, wanneer zij eerst „knoeien” met allerlei middeltjes die eerder kwaad dan goed doen; hierop hebben wij reeds zoo dikwijls gewezen. En zoo’n middeltje is — in hun geval — de balsem de Maltha, die „zijn eigen lof en roem” wel moge verkondigen. . . . . maar eigen lof. . . . .

Bestrijding der kwakzalverij in Amerika.

Reeds meermalen hebben wij in ons blad melding gemaakt van een tijdschrift (ons door de welwillendheid van Prof VAN LEERSUM verstrekt), waarin het publiek wordt ingelicht omtrent tal van bijzonderheden aangaande kwakzalversmidelen en specialité’s en dat in Amerika door hoogleraren en geneesheeren wordt uitgegeven.

De geneeskundige medewerker, van de *N. Rott*.

Courant, (wien wij bij deze dankbare hulde brengen voor de wijze, waarop hij voortdurend en op een overtuigende manier tegen de kwakzalverij te veld trekt) wijdt aan deze Amerikaansche methode van bestrijding een artikel in gemelde Courant, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Wij willen thans enkele bijzonderheden mededeelen over de voortreffelijke wijze waarop in Amerika geneeskundigen en leeken ingelicht worden omtrent de ware samenstelling en de juiste werking van geneesmiddelen, specialité's en geheimmiddelen met het doel de kwakzalverij aan banden te leggen. Deze taak rust niet op de schouders van het een of ander rijksinstituut, maar is aangepakt door de Amerikaansche Artsenvereniging (The American Medical Association) die in 1905 daartoe een chemisch-pharmaceutische commissie. (Council of Pharmacy and chemistry) instelde bestaande uit hoogleraren in de geneeskunde, artsenijsbereidkunde en chemie, bijgestaan door een aantal practiseerende en consulterende geneeskundigen. Deze commissie stelde een tiental eischen vast waaraan patentgeneesmiddelen moesten voldoen om in aanmerking te komen te worden opgenomen en besproken in de lijst van goedgekeurde middelen. De voornaamste dezer eischen zijn, dat het middel geen geheim middel mag zijn, niet direct aan het publiek geadverteerd wordt, en in het reclamemateriaal geen valsche, overdreven of misleidende beweringen voorkomen met betrekking tot de geneeskrachtige werking. Geneesmiddelen die aan deze eischen voldoen worden opgenomen in het jaarlijks verschijnende boek „New and non-official Remedies” en in het Weekblad der Vereeniging terwijl twee aparte boeken en rubrieken in het weekblad „Propagand for Reform in proprietary Medicines” en „Quaks and Nostrums”, de chronique scandaleuse der geheim-middel en specialité-zwendel aan de verachting van de geneeskundige wereld en van het leekenpubliek prijs geven.

Ondanks groote oppositie van de zijde der zwendelfabrikanten en velerlei verdachtmaking heeft deze commissie dat werk nu meer dan vijftien jaar met ijver en nauwgezetheid verricht en haar publicaties vormen een onuitputtelijke bron van inlichtingen voor allen die in het gegeven materiaal belangstellen. In de eerste plaats voor de toestanden in Amerika zelf op het onderhavige gebied is de beteekenis van dit werk groot geweest. In den tijd dat de commissie haar werk begon was er onder de geheimmiddelfabrikanten een strooming om in plaats van kwakzalversmiddelen in den meer engeren zin des woords, „ethical” patentgeneesmiddelen te gaan fabriceren. Dit was voordeliger. Ze publiceerden dus de formule, bespaarden de kosten van de advertenties in de leekpers en adverteerden alleen in de geneeskundige bladen. „het aan de geneeskundige wereld overlatende als onbezoldigde agenten op te treden voor de introductie van hun middelen bij het groote publiek”. Het verpakkingsmateriaal — vol onverwulbare beloften en valsche voorspiegelingen — deed zoodra het middel eenmaal door den dokter bij zijn patiënt was geïntroduceerd, de rest.

De Amerikaansche artsenvereniging nu zag in, dat, het eenerzijds noodzakelijk was de artsen beter voor hun taak voor te bereiden (vandaar dat zij met succes streefde naar verbetering der op

leiding, die in Amerika grootendeels in handen van particulieren was, die van die „business” nog al eens schromelijk misbruik maakten) anderzijds hen voortdurend voor te lichten in alle aangelegenheden die betrekking hebben op de uitoefening der praktijk in vollen omvang.

De onderneming had zoo groot succes dat de overheid niet aarzelde allen mogelijken steun te verlenen. In Amerika is bij de wet bepaald, dat de post geen zwendel vervoeren mag. Van die bepaling maakt de minister der posten gebruik om allen geheimmiddel- en specialité-zwendel, die aan de post ter verzending wordt toevertrouwd, zonder veel vorm van proces in beslag te nemen en te vernietigen. Hij aanvaardt in deze onvoorwaardelijk de beoordeeling van den Council of pharmacy and chemistry van de Amerikaansche artsenvereniging. Dat deze keuring, ook waar het „ethical”-patentmiddelen geldt, niet slap en toegevend is bleek nog onlangs toen een der nieuwere specialités van een der meest bekende Europeesche geneesmiddelfabrieken, die zich nooit met zwendel heeft afgegeven, afgekeurd werd voor opneming in „New and non-official remedies”, omdat de commissie in overeenstemming met de jongste pharmacologische onderzoekingen een der beweringen van den fabrikant met betrekking tot de werking van het geneesmiddel niet als juist aanvaardde kon.

Ondertusschen is dit boekwerk uitgegroeid tot een deel van ruim 400 blz. dat geregeld bijgewerkt en herzien wordt. Van elke stof is de samenstelling vermeld, verder werking en gebruik (physiologisch, pharmacologisch en pharmacotherapeutisch) bezien, doseering, den naam van den fabrikant, meestal ook eenige bijzonderheden over de wijze waarop het bereid is en een of twee reacties met behulp waarvan het middel gemakkelijk op zuiverheid en identiteit kan worden onderzocht. Op deze wijze is men er in geslaagd een specialité-pharmacopee samen te stellen waar ieder geneeskundige iets aan heeft. De rangschikking is niet alfabetisch, maar verwante stoffen staan bijeen. Elke groep is voorzien van de noodige inleidende opmerkingen over de eigenschappen, die de geneesmiddelen uit de onderhavige groep gemeen hebben.

Om de paar maanden verschijnt een „Aanvulling”, die aan de bekende koopers van het werk gratis wordt toegezonden, elk jaar verschijnt een nieuwe editie: men kan zich daarop even goed en even gemakkelijk abonneeren als op het geneeskundig Jaarboekje”.

INGEZONDEN.

Aan
het Bestuur der Vereeniging tegen de
Kwakzalverij.

In de Provinciale Overijsselsche en Zwolsche Courant van Maandag 17-6-'22 is de volgende advertentie opgenomen:

JAN STEGEMAN Pzn. te Staphorst maakt bekend, dat hij en hij alleen de zaak van wijlen zijn vader P. STEGEMAN meer bekend onder den naam van het Staphorster boertje, op denzelfden voet voortzet en daartoe op dezelfde dagen als zijn vader zitting houdt te Zwolle, Leeuwarden, Steenwijk en Staphorst.

Ik heb mij afgevraagd of er naar aanleiding van deze advertentie door onze Vereeniging ook

stappen kunnen worden gedaan hetzij bij de justitie, hetzij bij de courant in kwestie, hetzij bij beiden.

Ik meen niet beter te kunnen doen dan deze vraag aan Uw Bestuur voor te leggen.

V.

Wij danken voor de mededeeling. Stappen bij de Courant in kwestie zou, naar wij vreezen, niet veel baten. Vanwege ons Bestuur zal echter de aandacht van de justitie op dit nieuwe feit van wetsovertreding worden gevestigd.

Of het wat baten zal?

Red.

CORRESPONDENTIE.

Dr. R. J. A. W. te 's-H. Het onderzoek van de poeders tegen jicht enz. heeft, tot ons leedwezen geen resultaat opgeleverd. Zij bestaan uit een plantendeel, waarschijnlijk uit kleine, microscopische vruchtjes met vliezen maar de aard is niet uit te maken

Red. Kamper Courant. Dank voor de toezending.

J. H. N. te H. Zoodra de zomervacaties voorbij zijn zullen wij het poeder laten onderzoeken en het resultaat in het Maandblad mededeelen. Kunt gij ons ook inlichten of het middel geadverteerd wordt of dat er op andere wijze reclame voor wordt gemaakt? Wij hadden er nooit van gehoord.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Sloan's liniment. Die arme lijdens aan rheumathiek hebben wat te verduren. Niet alleen dat zij pijn lijden, die soms hevig en langdurig kan zijn, maar ook — dat zij het mikpunt zijn van allerlei gemeene kwakzalvers, die hun met hunne middelstjes paaien en plagen. Ontelbaar is het getal kwakzalversmiddelen, die werden en nog dagelijks als onfeilbaar worden aanbevolen tegen rheumathiek, zoodat het verwonderlijk schijnt, dat er nog menschen zijn, die aan deze ziekte lijden. Het feit echter dat wij nog zoolvelen ontmoeten die door de kwaal zijn aangestast, bewijst alleen reeds voldoende, dat er aan die onfeilbaarheid nog al wat ontbreekt.

Tegenwoordig wordt in vele couranten weer reclame gemaakt voor Sloan's liniment, een Amerikaansch product.

Dit smeersel wordt aanbevolen als een vertrouwd middel tegen Rhumatisme, Ruggepijn, Vliegende Jicht, Heupjicht, Stijve Gewrichten, Verkoudheden op Borst of Longen, Keelpijn, Schorheid, Kneuzingen, Steken van insecten, Verstuikingen enz.”

Zoo staat er op de bijgevoegde gebruiksaanwijzing terwijl, volgens het opschrift op het fleschje, het ook nog goede diensten bewijst bij aamborstigheid, gezwellen, brandwonden en tandpijn.

De hoofdbestanddeelen van het wondermiddel zijn *cajuputiolie* en *terpentijnolie*, dus zeer bekende stoffen, die al sedert onheuglijke tijden als smeermiddel bij rheumathiek worden aangewend, die s mwijlen verlichting geven, maar door niemand als een *afdoend* middel worden beschouwd.

Wij waarschuwen nog tegen het volgende: Op het doosje, waarin het monsterfleschje gepakt is, lezen wij:

„Eenige druppels op een beetje suiker gegoten zal een pijnlijke hoest stillen.” „Tegen kramp pijn en koliek, neem 6 of 10 druppels, met suiker vermengd, in.”

Deze raadgevingen zijn schandelijk. Gevaar voor den verbruiker is hier niet buitengesloten en, volgens een mededeeling in het Maandblad van December 1911, reeds voorgekomen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Luit.-kolonel, Dirig. Apotheke, Chef v. d. Mil. Pharm. Dienst te 's *Gravenhage*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *Haarlem*; W. BINNENDIJK, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 10 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD . . . . . / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: CEINTURBAAN 63, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237, Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzoekt.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur: Voorstellen voor de Alg. Vergadering.
Hoofdartikel: Mededeelingen van het Rijks-instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.
Berichten: Uit het Verslag van de Staatscommissie inzake tuberculosebestrijding. — Een verboden séance van Spoelstra. — Bestrijding der geslachtsziekten.
Mededeelingen van verschillenden aard: Een Nederlandsch (?) middel tegen aderverkalking.
Rechtszaken: Een magnetiseur veroordeeld. Otto-Otto gedagvaard.
Ingezonden: Drie gevallen verknoeid door een masseur.
Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Het adres van den redacteur van dit blad is voortaan:

Geintuurbaan 63, Amsterdam.

De jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging zal vermoedelijk in den loop van de maand OCTOBER a.s. gehouden worden.

Leden, die voor die vergadering voorstellen wenschen te doen, worden verzocht deze, VOOR 15 SEPTEMBER a.s. schriftelijk bij den ondergeteekende in te zenden.

De Secretaris-penningmeester,
W. BINNENDIJK.

Mededeelingen van het Rijks-instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

Wij ontvingen No. 3 dezer mededeelingen, waarvoor wij onzen dank betuigen. In dit no. zijn opgenomen de uitkomsten van onderzoekingen verricht door de Heeren DR. U. G. BIJLSMA, E. I. VAN ITALLIE, H. H. JANSSENTUS en C. VAN ZIJP, benevens een uiteenzetting van PROF. DR. A. A. HJLMANS VAN DEN BERGH omtrent ijzerpreparaten in het algemeen en de in onderzoek genomen middelen *Gulater* en *Indozan* in het bijzonder.

In de inleiding zet het Bestuur van het Instituut zijn werkwijze uiteen in de volgende bewoordingen:

„Het instituut onderzoekt op aanvraag nieuwe geneesmiddelen, waarvan de vervaardigers of hunne vertegenwoordigers in Nederland zich onderwerpen aan de voorwaarden, die in deze Mededeelingen zijn opgenomen.

Op eigen initiatief onderzoekt het Instituut genees- en geheimmiddelen, die daarvoor in

aanmerking komen. Verschillende dezer werden reeds vroeger onderzocht; hernieuwd onderzoek is niet overbodig, gelijk uit deze Mededeelingen kan blijken.”

Met dit laatste hebben wij, wat ons blad betreft, in hoofdzaak te maken; de andere zaken, hoe belangrijk ook, moeten wij met stilzwijgen voorbijgaan. Wij bepalen ons derhalve tot de, in de Mededeeling voorkomende rubriek: *Onderzoek van verschillende specialités* (de meeste daarvan zouden wij *kwakzalversmiddelen* noemen) aan welke rubriek het Bestuur de volgende beschouwing laat voorafgaan:

„Deze (de specialités) zijn bestemd om in de oorspronkelijke verpakking aan het publiek te worden verkocht en geven in het algemeen aanleiding tot de volgende opmerkingen:

„Tegen de wijze, waarop deze preparaten in den handel worden gebracht, kan niet genoeg worden gewaarschuwd. En het is te betreuren, dat er geen middelen bestaan om aan zulk een wijze van doen een einde te maken.

„Neemt men als voorbeeld „Transpireer-tabletten”, welke uit wisselende hoeveelheden natriumsalicylaat (van 68% tot 84%), dubbelkoolzure soda (17% tot 6%) en zetmeel bestaan, geparfumeerd met lavendelolie.

„Het verderfelijke is, dat de reclame zich tot het publiek wendt, terwijl de samenstelling van deze middelen er niet op staat, maar er wel misleidende dingen worden gezegd.

„De naam dezer tabletten is dus: transpireer-tabletten, en de reclame vermeldt: „Een flinke zweetkuur bij gevatte koude is de eerste stap tot spoedige genezing.” Wie zal ontkennen, dat deze beide zinnen tezamen een aanprijzing vormen tot het gebruik der tabletten bij gevatte koude!

„Hierin ligt het gevaar: Kou vatten is een leekenuitdrukking voor een complex van subjectieve min of meer ernstige ziekteverschijnselen: gevoel van koud zijn, van rillen, pijn in de zij of in de ledematen, van koorts. Nu is het bekend, dat allerlei ernstige infectieziekten met zulke verschijnselen beginnen.

„Men weet, dat dientengevolge het beginstadium van allerlei ernstige ziekten — griep, pneumonie, sepsis, pleuritis, om er slechts

eenige te noemen — door het publiek kou vatten wordt genoemd. Wie dus een middel tegen kou vatten onder het publiek brengt, werkt in de hand, dat zulke ziekten te laat in behandeling komen, omdat de patiënt, in dwaas vertrouwen, kostbaren tijd heeft laten voorbijgaan.

„Volkomen hetzelfde is toepasselijk op de „maagtabletten” van verschillende fabrikanten.

„Maagklachten zijn een veelvuldig voorkomend verschijnsel, waaraan de meest verschillende ziekten te gronde kunnen liggen; maagzweer, maagkanker, galstenen en nog vele andere.

„Bestaat er, om weder een voorbeeld te noemen, een maagzweer, dan zal een diët, misschien bedrust met een bepaalde kuur, misschien operatie noodig zijn. Maar de patiënt verleid door de reclame, slikt de tabletten, zonder dat de aard van zijn lijden wordt vastgesteld. De vruchten, die het zoeken der geneeskundige wetenschap gedurende vele jaren heeft voortgebracht, gaan voor hem verloren. Een diët, dat misschien zijn klachten op eens zou doen verdwijnen, wordt hem niet voorgeschreven; een kuur, die de zweer tot genezing brengt en onbeschrijfelijke ellende in de toekomst voorkomt, wordt niet ingesteld. Een operatie wordt misschien verzuimd tot het te laat is.”

Wij volgen nu de „Mededeelingen” op den voet; een uittreksel daarvan te geven zou de zaak slechts schaden.

INFLUENZATABLETTEEN.

Fabrikant: A. MIJNHARDT, te Zeist.
Samenstelling volgens den fabrikant:
Niet vermeld.

Reclame:

Genezen influenza, verkorten den duur der ziekte en maken het verloop gunstig.

Gebruiksaanwijzing: Niet meer dan 4 tabletten per dag.

Uitkomsten van het onderzoek:

Glazen buisje met 14 stuks grauwe, bruin gestippelde tabletten. De tabletten vallen, in water gebracht, niet spoedig uiteen.

Gemiddeld gewicht per tablet 475 mg.

Aangetoond werden: salicylzuur, phenacetine, kinine, natrium, zwavelzuur, eenig plantenextract en zetmeel.

De samenstelling is ongeveer:

40% natriumsalicylaat,
20% kininesulfaat,
20% phenacetine,
20% vormgevende stoffen (inclusief eenig plantextract).

Blijkens mededeeling van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij bestonden de tabletten, volgens analyse van den heer N. KEULEMANS, uit „kinine en salicylzure soda”.

Sedert het onderzoek door den heer KEULEMANS werd verricht, is de samenstelling dus veranderd, nl. phenacetine toegevoegd.

Het is ieder medicus bekend, dat het specifiek agens der influenza nog onbekend is. Bij de laatste epidemieën is gebleken, dat geen enkel specifiek aanbevolen middel een genezende werking uitoefent; dat middelen behoorende tot de salicylgroep, phenacetine en kinine, die bij de epidemieën zijn beproefd, geen andere werking, dan een geringe temperatuursverlaging en een subjectief beter gevoelen veroorzaakten, zoodat de werking aan de combinatie toegeschreven, misleidend is.

STAALTABLETTEN.

Fabrikant; A. MIJNHARDT te Zeist.

Samenstelling volgens den fabrikant:

Niet vermeld.

Reclame: Tegen rugpijn, bloedarmoede, bleke gelaatskleur en voor algeheele versterking van het bloed. Geven een gezonde gelaatskleur en den wangen een rooden blos.

Gebruiksaanwijzing: Volwassenen nemen drie maal daags 3 tabletten na den maaltijd, kinderen boven 8 jaar en beneden 15 jaar 3 maal daags een tablet. Deze tabletten overwinnen alle verschijnselen van bloedarmoede, als rugpijn, loomheid, bleke gelaatskleur, afgematheid, bleekzucht, voortdurende vermoeidheid, en meerdere verslappingstoestanden van het lichaam. Om al deze verschijnselen blijvend te overwinnen, verdient het groote aanbeveling om ook na herstel nog geruimen tijd met het gebruik van deze tabletten door te gaan. Het lichaam wordt daardoor innig versterkt, want zij vervangen steeds de verloren gegane, voor het leven noodzakelijke substantiën van het bloed.

De tabletten kunnen met een weinig water of melk doorgeslikt worden.

Deze tabletten zijn aan geen bederf onderhevig, en kunnen jaren lang onveranderd bewaard worden.

Uitkomsten van het onderzoek:

Fleschje met een aantal witte, gecandeerde tabletten.

De kern der tabletten bestaat uit een donkergroen gekleurde massa. Daarin werden aangetoond Fe., Fe., Na., K., Mg., CO², SO³.

De samenstelling van de kern der tabletten is ongeveer die der Blaud'sche pillen der Nederlandsche Pharmacopee.

Per tablet werd gemiddeld gevonden iets minder dan 20 mgr. ijzer (hoofdzakelijk Fe.), overeenkomende met plm. 50 mg. ferrocabonaat.

Oordeel:

De reclame, die deze pillen, als tegen alle soorten van bloedarmoede helpend, aanprijst, is misleidend en zou er aanleiding toe kunnen geven, dat secundaire anaemien (carcinoom, enz.) aan een tijdige behandeling worden onttrokken.

SANAPERINETABLETTEN.

Fabrikant: A. MIJNHARDT te Zeist.

Samenstelling volgens den fabrikant:

Niet vermeld.

Reclame: Zeker pijnstillend middel bij pijnen van den meest uiteenloopenden aard.

Gebruiksaanwijzing: Bij hoofdpijn, kiespijn, aangezichts- en zenuwpijnen 2 x daags 4 tabletten.

Bij influenza, verkoudheden, en hare gevolgen, spierpijn, pijn in de ledematen, gepaard met algemeen gevoel van onwelzijn, 4 x daags 2 tabletten. Bij pijnlijke en abnormale menstruatie 3 x daags 2 tabletten.

De tabletten steeds met flinke hoeveelheid water doorslikken. Kinderen geeft men naar mate van hun leeftijd 1 of 2 tabletten 1 of 2 x daags.

Uitkomsten van het onderzoek:

Glazen buisje, inhoudende 25 stuks geel gekleurde tabletten, die een reuk naar azijnzuur bezitten.

De tabletten vallen, in water gebracht, spoedig uiteen.

Gemiddeld gewicht per tablet 225 mg.

Aangetoond worden: acetylsalicylzuur, zetmeel, en een gele, in water oplosbare kleurstof.

De samenstelling is, (afgezien van eenige % water) ongeveer:

90% acetylsalicylzuur,
10% zetmeel en

een weinig gele kleurstof.

Blijkens mededeeling van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij bestonden de tabletten volgens analyse van Mej. KNIPSCHER en den Heer KEULEMANS uit „Aspirine en kinine (Sulfas chinini)”.

In de door ons onderzochte tabletten was kinine niet aan te toonen.

Oordeel

Sedert het onderzoek van Mej. KNIPSCHER en den Heer KEULEMANS is de kinine dus weer weggelaten. Met alle waardeering voor het zegenrijke geneesmiddel acetylsalicylzuur, kan men verklaren dat de reclame meer belooft dan het geneesmiddel kan volbrengen en derhalve misleidend is.

THERMOTABLETTEN.

Fabrikant: A. MIJNHARDT te Zeist.

Samenstelling volgens den fabrikant:

Niet vermeld.

Reclame: Brengen verlichting en genezing bij hoest, keelpijn, verkoudheid. Geheel onschadelijk, daarom aanbevolen voor kinderen en volwassenen. Voorkomen bij sprekers en zangers het droog worden der keel en geven na het rooken aan mond en adem den frisschen geur enz.

Gebruiksaanwijzing: Men neme eenige keeren daags een of meerdere tabletten in den mond [en zuige die langzaam op.

Uitkomsten van het onderzoek:

Blikken doosje, inhoudende een groot aantal kleine, zwarte, ruitvormige tabletjes, met zoeten, pepermuntachtigen smaak.

De zwarte kleur bevindt zich slechts op de buitenzijde der tabletjes, in den vorm van een dun vernisachtig laagje (teerkleurstof). Op de doorsnede zijn de tabletten lichtbruin van kleur.

De tabletten bestaan vermoedelijk uit: Suiker, zetmeel, gom, drop, en pepermuntoliebestanddeelen, benevens eenige zwarte kleurstof en zijn dus niet anders dan een met pepermuntolie geparfumeerd stukje drop.

MAAGTABLETTEN.

Fabrikant: A. MIJNHARDT te Zeist.

Samenstelling volgens den fabrikant:

Niet vermeld.

Reclame en gebruiksaanwijzing: Bij maagzuur, maagwater, slechte spijsvertering, gebrek aan eetlust, oprispingen en verstopping. Verdrijven gal en slijm en wekken de maag weldadig op. Volwassenen 3 maal daags 1 tablet na den eten. (Dit komt woordelijk overeen met de gebruiksaanwijzing op de „maagtabletten” van de fabriek Freco).

Uitkomsten van het onderzoek:

Glazen buisje met 30 zwartbruine tabletjes met zwak aromatischen geur en sterk bitteren smaak.

Gemiddeld gewicht per tabletje 284 mg.

Aangetoond werden: Na., Bi., CO₃, zetmeel en aloëbestanddeelen.

De tabletten bevatten een bismuthzout, dubbelkoolzure soda, aloëbestanddeelen (waarschijnlijk aloëextract) en zetmeel.

Bij quantitative bepaling werd aan bismuthverbinding gevonden een hoeveelheid overeenkomende met 16,9% Bi₂O₃ en een gehalte aan alkali, overeenkomende met 34% NaHCO₃. Volkomen zekerheid omtrent den vorm, waarin het bismuth aanwezig is, werd niet verkregen; vermoedelijk is het basisch bismuthcarbonaat. In dat geval zou 20% van dit zout gebruikt zijn.

Blijkens de mededeeling van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij (Maandblad der Vereeniging 1915, nr. 8) „bevatten de tabletten in hoofdzaak dubbelkoolzure soda (zuiveringszout)”.

Oordeel:

Sedert het onderzoek van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij werden dus nog aloëbestanddeelen en een bismuthverbinding toegevoegd.

TRANSPIREERTABLETTEN.

Fabrikant: A. MIJNHARDT te Zeist.

Samenstelling volgens den fabrikant:

Niet vermeld.

Reclame: Een flinke zweetkuur bij gevatte koude is de eerste stap tot spoedige genezing.

Gebruiksaanwijzing: 's Avonds bij het naar bed gaan 2 tabletten ineens te nemen en dit zooveel dagen volhouden, totdat het gevoel van onwel zijn geheel verdwenen is. Indien men genoodzaakt in het bed te houden, neme men 's morgens 2 tabletten.

Uitkomsten van het onderzoek:

Glazen buisje, inhoudende 16 stuks witte, zwak rose gevlekte tabletten, met zwakken geur naar lavendelolie.

De tabletten vallen, in water gebracht, niet uiteen; zij zijn zeer hard en lossen zeer langzaam in water op.

Gemiddeld gewicht per tablet 550 mgr.

Aangetoond werden: natriumsalicylaat, natriumbicarbonaat, zetmeel en talk.

De samenstelling is ongeveer:

68% natriumsalicylaat,

17% natriumbicarbonaat,

15% vormgevende stoffen (zetmeel, talk) benevens een kleine hoeveelheid lavendelolie.

Blijkens mededeeling van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij bestonden de tabletten volgens analyse van Mej. F. C. SWART en den Heer C. BLOMBERG uit „Salicylzure soda 84%, dubbelkoolzure soda 6%, zetmeel 10%, geparfumeerd met lavendelolie”.

Oordeel: Sedert het onderzoek van Mej. SWART en den heer BLOMBERG is de samenstelling der tabletten dus *quantitatief veranderd*.

ANGABONBONS.

Fabrikant: A. MIJNHARDT te Zeist.

Samenstelling volgens den fabrikant:

Niet vermeld.

Reclame en gebruiksaanwijzing: Tegen hoest, keelpijn en verkoudheid. Angabonbons zijn een weldadig en geheel onschadelijk geneesmiddel voor oud en jong, bij hoest, heeschheid en keelpijn. Volwassenen nemen 's morgens en 's avonds 8 Angabonbons en kinderen 4, in een kop warme melk. Zoowel kinderen als volwassenen nemen verder eenige malen per dag een Angabonbon en laten deze langzaam in den mond smelten. Het vast zittende slijm lost op, de hoest neemt spoedig af, de scherpte in de keel verdwijnt, en keel- en mondholte worden verfrist. Gebruik zelf en geef ook aan uwe kinderen, gedurende het gure jaargetijde een of meermalen per week 's avonds of 's morgens een kop warme melk, met eenige Angabonbons, hierdoor wordt het lichaam inwendig verwarmd, gevatte koude wordt afgezet en de luchtwegen versterkt, waardoor het veelvuldig voorkomen wordt voorkomen.

Uitkomsten van het onderzoek:

Blikken doosje, inhoudende een aantal bruine, glanzende, versuikerde tabletten, uiterlijk op bruine bonnen gelijkend.

Zij bezitten een zoet-zouten, pepermuntachtigen smaak.

Aangetoond werden: Na, Cl, CO₃ en suiker.

De samenstelling is, afgezien van suiker, pepermuntoliebestanddeelen en een weinig bruine kleurstof (in de buitenste suikerlaag) ongeveer: 30 mg. natriumbicarbonaat en 10 mg. natriumchloride per bonbon.

Oordeel:

De bonbons bestaan uit een mengsel van keukenzout en bicarbonaat, zooals in kunstmatig Emser zout (echter zonder kalium- en natriumsulfaat) en wel komt de hoeveelheid in een Angabonbon overeen met ongeveer 1/3 Emserpistille.

SPRUTOL.

Fabrikant: A. MIJNHARDT te Zeist.

Samenstelling volgens den fabrikant:

Niet vermeld.

Gebruiksaanwijzing: Neem bij het gebruik van Sprutol het volgende in acht. *Nooit* beginnen met den eersten avond het geheele gelaat in te wrijven. Begin met een klein plekje, verdraagt de huid het praeparaat goed, dan pas wordt het plekje om den anderen dag uitgebreid, zoodat na 10 tot 12 dagen, pas het geheele gelaat, zoover dit noodig is, behandeld wordt.

Uitkomsten van het onderzoek:

Wit steenen potje, met celluloid deksel, inhoudende een weinig witte, korrelige reukeloze zalfmassa.

Aangehouden werden: Behalve de vetsubstantie nog Bi..., Hg., NH₄, NO₃ en Cl'.

De witte, tamelijk hoogsmeltende vetmassa bedraagt ongeveer 75%, de rest bestaat uit bismuth- en kwikverbindingen, vermoedelijk in den vorm van basisch bismuthnitraat en kwikammoniumchloride. Uit de bepalingen van het bismuth- en kwikgehalte zou, aannemende, dat genoemde zouten volgens de Ned. Pharmacopee zijn samengesteld, onderscheidenlijk met 79 tot 81% Bi₂O₃ en met 78 tot 79% Hg, ongeveer 12,5% van elk der bedoelde zouten aanwezig kunnen zijn.

Oordeel:

Een middel dat, zooals volgens het onderzoek met Sprutol het geval is, ongeveer 12,5% kwikammoniumchloride bevat, kan huidontsteking en kwikvergiftiging teweegbrengen. Het bismuth-zout is waarschijnlijk ongevaarlijk, het kan hoogstens huid- en slijmvliesverkleuring veroorzaken.

(Slot volgt.)

BERICHTEN.

Verslag van de Staatscommissie inzake tuberculosebestrijding. Geneesmiddelen:

Onder het hoofd geneesmiddelen, dient op het zeer verspreide gebruik van Kwakzalversmiddelen tegen de tuberculose gewezen te worden. Op tweeërlei wijze werken deze middelen schadelijk. Ten eerste is de buitensporig hoge prijs meestal oorzaak, dat minder voor voeding en andere maatregelen kan worden besteed. Ten tweede is het een vaak voorkomend verschijnsel, dat de goede maatregelen, die toch altijd moeite van den patiënt en omgeving vergen, worden nagelaten, omdat men, daartoe door de dagelijksche aanbevelingen gebracht, vertrouwen krijgt in het kwakzalversmiddel.

Tweeërlei maatregel tegen de kwakzalversmiddelen geeft de Commissie in overweging:

1°. Een verbod van het in het openbaar op bedriegelijke wijze aankondigen van een geneesmiddel of geneesmethode.

2°. Een verbod van verkoop van middelen ter genezing, zonder vermelding van samenstelling of bereidingswijze op de verpakking.

Een verboden Séance. De z.g. magnetiseur SPOELSTRA, van wie wij in ons vorig no. melding maakten, heeft getracht ook te Amsterdam op te treden, hetgeen hem echter niet is gelukt.

Het *Alg. Handelsblad* schrijft daaromtrent het volgende:

„Sinds een week was in de stad met groote aanplakbiljetten aangekondigd het optreden van prof. H. Spoelstra met zijn assistent Albert, „physiotherapeut en magnetiseur”, van gisteravond tot en met 17 Augustus in het Paleis voor Volksvlucht.

De biljetten kondigden aan: „Groote experimenten en voordrachtavonden; Geneest alle zieken; directe opheffing van alle pijnen; hier staat alles bij stil, zelfs prof. Otto Otto”.

Tegen acht uur stond een klein aantal belangstellenden — voor het meerendeel zieken, die op genezing hoopten — bij het Paleis. Maar de deur bleef gesloten en een politieagent hield toezicht, dat niemand haar opende. Even later kwam de heer Albert zeggen, dat de séance niet zou doorgaan, daar de politie haar had verboden. De aspirantbezoekers konden niets anders doen, dan afdruipeu.

Wij spraken daarna den heer Spoelstra, die zeer verontwaardigd was over dit verbod en speciaal vond hij het heel erg, dat hij eerst gistermiddag om vier uur de afwijzende beschikking had gehoord.

„Waarom dat niet wat eerder gezegd?” vroeg hij, „nu heb ik enkele honderden guldens uitgegeven aan reclame!”

De heer Spoelstra was van meening, dat het verbod een gevolg was van zijn uitlatingen in andere plaatsen gedaan tegen de medische wetenschap. Want hij kwam er rond voor uit, dat hij die wetenschap als „zwendel” beschouwde.

Alle medicijnen, zeide hij, zijn vergif en niet in staat een ziekte te genezen. Alleen het magnetisme kan dat.

Hij gaf daarna een uiteenzetting van zijn doel: propaganda te maken voor zijn idéé. Dat komt hier op neer, dat het grofstoffelijk lichaam alleen dan gezond kan zijn, als het in voortdurend algeheel contact is met het astraal lichaam. Dat contact is er door middel van het magnetisme en wordt verbroken, als dat magnetisme niet sterk genoeg is. Elke ziekte is dus een gevolg van onvoldoend magnetisme en kan worden genezen door toevoeu ervan door een magnetiseur, door eenvoudige handoplegging. Chirurgische behandeling kan noodig zijn, maar dan moet de patiënt onder hypnose, niet onder aether worden behandeld.

De heer Spoelstra zeide ons verder, dat hij nog aan de politie had verzocht, om, als er dan bezwaren waren tegen experimenten, uitsluitend een voordracht over zijn ideeën te mogen houden. Ook dit was hem geweigerd. Hij zeide in Den Haag reeds veel genezingen te hebben tot stand gebracht en dat reeds tal van artsen zijn inzichten deelen.

De heer Spoelstra zal nu pogen alsnog te kunnen optreden, onder de auspiciën van een arts, die met zijn denkbeelden instemt.

Wij vernemen, dat de voorstelling is geweigerd bij beschikking van den waarnemend burgemeester, den heer Wibaut, tot wien wij ons hebben gewend om inlichtingen. Hij deelde mede, dat de weigering was geschied op grond van art. 188 der Gemeentewet, dat bepaald, dat de burgemeester waakt tegen het doen van met de openbare orde of zedelijkheid strijdige vertooningen.

Volgens de artikelen 241 en 5 der Algemeene Politieverordening heeft elke openbare vermakenlijkheid de toestemming van den burgemeester noodig.

De hoofdcommissaris van politie, de heer Marcusse, zeide ons nog, dat niemand dezen professor kent, en dat het toch zeer zeker in strijd is met de goede orde zieken bloot te stellen aan een behandeling van iemand, die zegt alle zieken te kunnen genezen, zonder daartoe enige bevoegdheid te hebben”.

Bestrijding der geslachtsziekten. De *Deutsche Med. Wochenschr.* geeft naar aanleiding van een bericht van de „United States Public Health Service” betreffende de maatregelen, in de Vereenigde Staten in de laatste 2 jaren tegen de geslachtsziekten genomen, een resumé waaruit blijkt dat zieken, die zich voor het beëindigen van de behandeling hieraan onttrekken door z.g. sociale helpers worden opgezocht; deze

bezoeken strekken zich ook uit tot de verwanten, teneinde deze aan te sporen zich te laten onderzoeken; 60700 artsen hebben hun diensten ter beschikking gesteld en 28000 apothekers hebben zich verplicht geen geheime middelen te verkoopen; van 20000 couranten, maand- en weekbladen beloofden alle, op 200 na, kwakzalversadvertenties te zullen weigeren, in 16 Staten is de verkoop van patentmiddelen verboden. In vele Staten zijn quarantainehuizen, waar personen, die voor anderen gevaar opleveren, geïnterneerd en behandeld worden.

(Het Groene en het Witte Kruis.)

Mededeelingen van verschillenden aard.

Een Nederlandsch(?) middel tegen aderverkalking.

Een lijder aan Dysbasia intermittens angiosclerotica (Intermitterend hinken met sensibele stoornissen) kwam in het bezit van een brochure, waarin reclame werd gemaakt voor een z.g. zuurstof bevattend middel. Voor hij tot aanschaffing van het middel overging, won hij den raad in van zijn geneesheer en in overleg met dezen werd besloten zich met den schrijver der brochure in verbinding te stellen.

Na lang wachten (zou er soms naar de gegoedheid van den lijder eerst geïnformeerd zijn?) kwam het volgend schrijven:

„DR. GEBHARD & CIE.

Fabrikatie van chemische, pharmaceutische en cosmetische preparaten. Chemisch en pharmakologisch Laboratorium. Speeksel- en Urine-onderzoekingen.

HOORN (Noord-Holland)

Filialen: Berlin / Tetschen (Tschecho-Slowakei) en Zurich.

Hoorn, 17 Juli 1922.

Mijnheer,

Ingevolge van vacantie ondervond de beantwoording van Uw schrijven eenige vertraging en deelen wij U heden het volgende mede:

Met het oog op U ouderdom moet in de eerste plaats aan Aderverkalking gedacht worden, buitendien komen bloedstelpingen voor, en al hetgene U met het been heeft doorgemaakt is naar onze meening een lichte beroerte.

In dit geval kunnen wij U een kuur tenzeerste aanbevelen en wel het gebruik van onze Oxysanzuurstofzout en Kalisan-Ontkalkingstabletten, dit zijn middelen, welke den stofwissel beteren en den overbodigen, slechten stof uit het bloed verwijderen en de verdere verkalking der aderen beletten. Teneinde een goed succes te kunnen bereiken is het aanbevelenswaardig de kuur gedurende eenigen tijd vol te houden. Een kuur voor 12 weken kost f 22.—

Zoude U bereid zijn deze kuur te willen gebruiken zoo willen wij U gaarne verdere instructie verstrekken.

Inmiddels,

Hoogachtend,

DR. GEBHARD & CIE”.

Na ontvangst van den brief werd besloten het geld in de zak te houden en werd ons het schrijven van Dr. GEBHARD & CIE toegezonden.

Ronduit gezegd brengt ons die brief wel eenigzins in verlegenheid. Alhoewel wij, gezien den inhoud van den brief en de gestelde diagnose (zonder onderzoek van den patiënt), bezielde zijn met het grootste wantrouwen tegen de handelwijze van de

inrichting te *Hoorn*, vinden wij toch geen vrijheid om, bij den tegenwoordigen stand van de kas der Vereeniging, reeds terstond f 22.— uit te geven om het middel aan te koopen voor onderzoek. Het is daarom dat wij ons eerst wenden tot onze lezers, vooral de medische, met de vraag of zij ook in staat zijn ons in deze zaak eenige inlichtingen te verschaffen. Voorzover wij konden nagaan in het ons ten dienste staand *Geneeskundig Jaarboekje*, konden wij onder de in *Hoorn* gevestigde medici den naam van DR. GEBHARD niet vinden. Misschien echter is die doctor in een andere faculteit gepromoveerd. Zijn handteekening wijst duidelijk op het schrift van een Duitscher.

Eerst nadat wij omtrent een en ander beter op de hoogte zijn, kunnen wij nagaan in hoeverre de inrichting te *Hoorn* en in de andere plaatsen voldoende gevaar voor de lijdende menschheid oplevert om de bezwarende uitgaaf voor de kas der Vereeniging te wettigen.

RECHTSZAKEN.

Een magnetiseur veroordeeld.

De magnetiseur Q. WERKHOVEN beveelt zich als volgt in de Utrechtsche bladen aan:

„Q. WERKHOVEN, Magnetiseur. P. C. Hooftstraat 28 Utrecht. Aanbevolen door H.H. Doctoren. Spreekuren van 2—4 en 6—7½ uur ook te ontbieden. Vele dankbetuigingen ter inzage”.

Die advertentie schijnt succes te hebben want zijn hulp wordt herhaalde malen ingeroepen.

In het begin van Februari was hij door een familie wonende aan den Biltscheweg onder de gemeente Maartensdijk gevraagd, om te komen bij de vrouw des huizes die, reeds op leeftijd, door de haar behandelende doktoren was opgegeven en onduldbare pijnen leed. Beklaagde was driemaal aan het ziekbed geweest en had toen strijkende bewegingen met de handen langs het lichaam gemaakt, zonder echter de patiënte aan te raken.

Deze was echter gestorven. Wegens het onbevoegd, buiten noodzaak, het beroep van geneeskundige uitoefenen, stond W. kort geleden voor het kantongerecht te Utrecht terecht.

Na het hooren van getuigen, eischte de ambtenaar van het O. M., die zich zeer sympathiek over de toepassing van het magnetisme uitliet, een geringe geldboete van f 5.—, subs 5 dagen hechtenis, omdat de dagvaarding berust op de wet, regelende de uitoefening der geneeskunst.

De verdediger van beklagde verklaarde dat hij met genoeg het requisitoir van het O.M. had aangehoord; alleen speet het hem, dat de ambtenaar toch nog een, zij het dan geringe boete had geeischt.

Hij drong aan op ontslag van rechtsvervolging, subs. vrijspraak. De kantonrechter heeft W. vrijgesproken.

Van dit vonnis ging de ambtenaar in hooger beroep en zoo kwam de zaak voor de rechtbank te Utrecht.

Deze heeft het vonnis van den kantonrechter vernietigd en beklagde veroordeeld tot een geldboete van f 2.50.

Otto Otto gedagvaard.

De ambtenaar van het O. M. bij de kantonrechten in het arrondissement Rotterdam heeft

Otto Schlesinger, zich noemende professor Otto-Otto, geboren te Prosnitz 12 Januari 1881, wonende te Blankenburg in den Harz (Duitschland) psycho-therapeut, zonder bekende woon- of verblijfplaats hier te lande, gedagvaard om te verschijnen op Vrijdag 1 Sept. 1922 des voormiddags ten tien ure voor het kantongerecht te Rotterdam. Otto-Otto moet terecht staan ter zake, dat hij te Rotterdam op 16 Mei 1922, niet toegelaten zijnde tot de uitoefening der geneeskunst hier te lande, voor de uitoefening van welk beroep de wet een toelating vordert, buiten noodzaak dat beroep heeft uitgeoefend, hebbende hij immers zonder dat zulks noodzakelijk was als bedrijf geneeskundigen bijstand verleend, in een zaal van een gebouw genaamd de Doele, aan de Coolvest aldaar aan de hierna te noemen personen door de navolgende verrichtingen, welke verrichtingen door in genoemde zaal aanwezig publiek werden bijgewoond, welk publiek daartoe tegen betaling van eenig geld toegang had bekomen.

De dagvaarding gaat dan voort:

„De opgemelde verrichtingen bestonden uit het navolgende:

Een vrouw, volgens opgave genaamd Johanna Hermina van Brummelen, weduwe van H. de Groot, wonende Schinkelstraat No. 10 te Rotterdam, welke vrouw niet verkeerde in oogenblikkelijk levensgevaar en welke vrouw kennelijk zeer moeilijk loopen kon, deed hij beklagde, nadat hij door genoemde vrouw, althans door een ander was bekend gemaakt met haar gezondheidstoestand, althans met de op gemeld moeilijk loopen betrekking hebbende kwaal, daar toen op een stoel zitten. Hij ging op een stoel naast haar zitten, gaf haar een hand, keek haar een oogenblik scherp aan en sloot zijn oogen. Daarop bracht hij een oogenblik zijn handen aan haar hoofd en beduidde haar toen, dat zij weer normaal kon loopen.

De dagvaarding omschrijft dan in precies dezelfde bewoordingen een tweede geval.

Van de behandeling der zaak, die op 1 Sept. is vastgesteld, kunnen wij eerst in ons volgend no. verslag leveren.

INGEZONDEN.

Drie gevallen.

Geachte redactie,

Sedert het begin van dit jaar zijn er in mijn praktijk drie patiënten „behandeld” door den heer C. FRANK, van Woustraat 199 te A'dam. Deze heer wordt in zijn praktijken gedekt door den arts METELERKAMP CAPPENBERG, rustend geneesheer te A'dam. De alwetende Frank maakt ook huisbezoeken. Alleen de doodsverklaringen en de recepten worden geteekend door genoemden arts.

De eerste van de door mij bedoelde patiënten was een lijder aan maagkanker. Men zag het reeds aan zijn uiterlijk. Frank noemde de knobbel echter een *zenuwknoop* en masseerde de maagstreek totdat de retentie totaal was. Operatie gaf slechts tijdelijke verbetering. De patiënt overleed aan *niet meer te verwijderen maagkanker*. Op zijn sterfbed wilde men zelfs, buiten mij om, nog de „masseur” STAM raadplegen, doch deze was zoo verstandig zijn hulp te weigeren,

omdat hij, met hier iets te verrichten, toch alleen maar zijn naam kon bederven.

De tweede patiënt was een man van een goede 50 jaar, lijdende aan bloedvaatverkalking. Mijn raadgevingen werden slechts gedeeltelijk opgevolgd. Meer hulp werd verwacht van Frank, die hem behandelde tot de patiënt plotseling overleed. De *schouwing* werd in dit geval verricht door Metelerkamp Cappenberg.

Deze beide patiënten waren ten doode opgeschreven.

Ik ben echter overtuigd dat hun dood eerder is gekomen dan onder doelmatige behandeling het geval zou geweest zijn. Het droevigste en het meest sprekende verwaarloosde geval is echter wel dat van een dame, die mij raadpleegde over een langzaam groeiend gezwel in het bovenbeen. Dat gezwel was eigroot toen ik het voor het eerst zag. Ik stelde de diagnose fibromyoom en ried oogenblikkelijke operatie aan. Patiënte weigerde. Een in consult geroepen chirurg adviseerde den volgenden dag hetzelfde. Weer weigerde patiënte. Gedurende een maand hoorde ik niets van haar, tot ik plotseling aan huis werd ontboden.

Het gezwel was kinderhoofd groot geworden en veroorzaakte een ondragelijke pijn. Na herhaald aandringen bekende zij mij, dat Frank haar behandelde voor de „*klierstoffen*”, die daar zaten, met *waterverbanden van hamamelis-extract*! Den volgenden dag werd het geheele been uit de gewrichtskom verwijderd wegens *sarcoom*.

Het is onnoodig over deze gevallen uit te weiden.

Zij spreken voor zich zelf — *drie in een half-jaar!*

Hoogachtend,
B.

CORRESPONDENTIE.

Dr. de H. te T. Zoodra de vacaties geëindigd zijn zullen wij het middel, door u gezonden, laten onderzoeken.

Kunt gij ons ook iets naders omtrent bedoelden kwakzalver mededeelen of advertenties of andere drukwerken zenden?

J. J. W. te C. Zooals wij u mededeelden mocht het ons niet gelukken de samenstelling van *Maxima Doctrina* vast te stellen. Toch aarzelen wij niet het middel als gevaarlijke kwakzalverij te beschouwen: zie o.a. het u gezonden Maandblad van Maart 1920. V. O. is reeds herhaalde malen wegens onbevoegde uitoefening van de geneeskunst veroordeeld.

Uw verzoek om een zeker getal exemplaren hebben wij aan den Secretaris-Penningmeester onzer Vereeniging medegedeeld.

F. A. S. te A. Bedoelde magnetiseur, die niet bevoegd is tot de uitoefening van de geneeskunst, (meermalen heeft hij een ziekte miskend) is o.i. *niet te vertrouwen* wat betreft het geven van advies op geneeskundig terrein.

H. S. te A. Uw tweeden brief zullen wij binnenkort beantwoorden.

Redactie *Trubantia* te E. Uw blad, met de vermelding van den inhoud van ons maandblad, in dank ontvangen.

— Met genoeg hebben wij waargenomen dat verschillende bladen stukken uit ons blad hebben overgenomen. Wij stellen dit op hoogen prijs.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Luit.-kolonel, Dirig. Apotheker. Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *Haarlem*; W. BINNENDIJK, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 10 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD . . . . . / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: CEINTUURBAAN 63, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237, Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden of zich op het Maandblad willen abonneren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester te Amsterdam. Hun zullen dit en de volgende Nummers van den loopenden jaargang gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur: Uitsluit van de jaarvergadering.

Hoofdartikel: Mededeelingen van het Rijks-instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek. (Slot).

Berichten: Congres voor openbare Gezondheidsregeling. — Een magnetiseur in de bioscoop

Mededeelingen van verschillenden aard: Een middel tegen „toevallen”. — Alweer een request van Eilers. — De twintig geneesheeren van den Abbé Hamon.

Ingezonden: De opvolgers van het Staphorsterboertje.

Uit de pers: Een wonderdokteres

Rechtszaken: Otto-Otto. — De magnetiseur Spoelstra. — Een wonderdokter als oplichter.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Door bijzondere omstandigheden is de jaarvergadering der Vereeniging uitgesteld tot een nader te bepalen datum in November a.s.

De Secretaris-Penningm.
W. BINNENDIJK.

Mededeelingen van het Rijks-instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

(Slot).

Rapporten omtrent het onderzoek van een viertal soorten tabletten, afkomstig van de Chem. Pharm. Fabrik „Fresco”. De samenstelling der tabletten wordt door den fabrikant niet vermeld.

HOOFDPIJNTABLETTEN. (FRECO).

Gebruiksaanwijzing: Bij hoofdpijn twee of vier tabletten met een weinig water doorslikken. Deze tabletten zijn zuiver en wetenschappelijk samengesteld, zoodat zij met het volste vertrouwen gebruikt kunnen worden

Rapport van het onderzoek:

Glazen buisje met 16 stuks witte tabletten, waarvan 15 met dubbelbollen lensvorm en 1 plat Deze laatste is gestempeld als de typische tabletten „Asparin Bayer”, met tweemaal den naam Bayer in kruisvorm en aan de andere zijde „Aspirin 0, 5”.

Het gemiddelde gewicht der eerstgenoemde tabletten bedraagt 550 mgr per stuk,

Reuk en smaak der tabletten is naar acetylsalicylzuur.

Aangetoond werden: genoemd zuur en zetmeel.

Een quantitative bepaling wees op een samenstelling van ongeveer 90% acetylsalicylzuur en 10% zetmeel.

Oordeel:

Het zijn dus acetylsalicylzuurtabletten.

KOORTSTABLETTEN. (FRECO).

Reclame: Tegen koorts, binnenkoorts, malaria, koude rillingen en kiespijn.

Gebruiksaanwijzing: 2 x daags 3 tabletten met een weinig water doorslikken.

Rapport van het onderzoek:

Glazen buisje met 30 stuks kleine, versuikerde, witte tabletjes.

Aangetoond werden, behalve vul- en candeerstoffen (Suiker, zetmeel) kinine en SO⁴.

Door een kininebepaling werd vastgesteld, dat elke tablet ongeveer 40 mg. kininesulfaat (met 73—74% kinine) bevat.

Oordeel:

Volgens het voorschrift zou per dag ongeveer 240 mgr. Sulfas chinini worden gebruikt, een tegen malaria onvoldoende dosis.

MAAGTABLETTEN. (FRECO).

Gebruiksaanwijzing: Bij maagzuur, maagwater, slechte spijsvertering, gebrek aan eetlust, oprispingen en verstoppingen. Verdrijven gal en slijm en wekken de maag weldadig op. Volwassenen 3 maal daags 1 tablet na den eten. Bij harden en pijnlijken stoelgang, alsmede bij aambeien iederen avond 2 tot 4 tabletten. Bij verstopping 's avonds 4, hoogstens 6 tabl. (Dit komt woordelijk overeen met de gebruiksaanwijzing voor de „maagtabletten” van A. MIJNHARDT te Zeist).

Rapport van het onderzoek:

Glazen buisje met 21 stuks witte lichtgraauw gevlekte tabletten, met een gemiddeld gewicht van 618 mgr. per tablet.

Aangetoond werden, natrium, koolzuur, salicylzuur en zetmeel.

Bij quantitative bepaling werd gevonden, dat de tabletten ongeveer zijn samengesteld uit: natriumbicarbonaat 30% natriumsalicylaat 50% vulstof (zetmeel) 10%.

Oordeel:

Het is hogst onwaarschijnlijk, dat drie maal daags 300 mgr. Salicylas natrius de maag „weldadig zal opwekken”, ook al is er 200 mgr. Bicarbonas natrius aan toegevoegd. Al evenmin mag men deze tabletten als laxantia beschouwen.

ZENUWTABLETTEN. (FRECO).

Reclame: en gebruiksaanwijzing: Bij zenuwachtigheid en overspanning gedurende eenige maanden 4 x daags een tabl. Bij examens, waar hooge inspanning van de zenuwen wordt geëischt en het al of niet slagen vaak samenhangt m. d.

zenuwtoestand van den candidaat, oefenen deze tabletten (4 stuks in eens een half uur voor den aanvang genomen) een heilzame kalmeerende werking uit en houden daardoor het verstand tijdens het examen helder. De tabletten met een weinig water of melk doorslikken.

Tijdens examens van een of meer dagen iederen dag zoowel 's morgens als 's middags 4 tabletten. Bij slapeloosheid tegen het naar ruste gaan, 4 tabl. ineens in te nemen.

Rapport van het onderzoek:

Glazen buisje met 20 stuks witte tabletten Gemiddeld gewicht per tablet 500 mgr.

Aangetoond werden: K., Na., NH⁴ en Br⁻.

Quantitative bepalingen leverden als resultaat op, dat de tabletten ongeveer aldus zijn samengesteld:

Ammoniumbromide 18%

Kaliumbromide 23%

Natriumbromide 53%

Water 6%.

Oordeel:

Het gebruik gedurende eenige dagen van 3,8 gram bromiden per dag zou wellicht menigeen suf maken inplaats van „het verstand helder te houden”.

Het gevaar van bromismus is daarbij niet denkbeeldig. Dat het gebruik van een dosis van 4 tabletten ½ uur voor het examen direct kalmeerd zou werken is uitgesloten.

BLUTWEIN (merk Pleegzuster).

Het onderzoek is geschied op verzoek van het bestuur van de R. K. Vereeniging „De Centrale Limburgsche Drankweer.”

Fabrikant: Onbekend. Wordt geïmporteerd door de Comm. V. N. Firma Haesen en Co te Maastricht.

Samenstelling volgens den fabrikant:

Niet vermeld.

Uitkomsten van het onderzoek:

Zwak troebele, licht bruinrood gekleurde vloeistof, met geur naar Malaga.

De vloeistof reageert zuur. Bloedbestanddeelen konden niet aangetoond worden; ook alkaloiden zijn afwezig.

Soortelijk gewicht 1,0459.

Alkohol 16,1 vol. %. Extract 17,1% *)

Blutwein is identisch met malagawijn, zooals die in den handel wordt aangetroffen.

Oordeel:

Het te doen voorkomen alsof „Blutwein” een bijzonder praeparat is, dat aanbevolen kan worden tegen bloedarmoede, bleekzucht, spijsverteringsbezwaren, gebrek aan eetlust, maaglijden enz. is verregaand misleidend.

DIABETESMIDDEL.

Het instituut ontving door bemiddeling van een Nederlander het verzoek een ingezonden middel tegen diabetes te onderzoeken.

*) Ongeveer overeenkomende met het in ons Maandblad van Mei j.l. vermelde onderzoek van den heer N. KEULEMANS. (R. Mbl.)

Ofschoon de inzender tot nog toe de voorwaarden van het Instituut niet heeft ondertekend, werd toch een onderzoek naar de identiteit ingesteld.

Volgens den inzender zou het, na lang zoeken, gelukt zijn een geneesmiddel tegen suikerziekte samen te stellen, waarvan 4 maal per dag een paplepel met heet water of heete melk moet worden gedronken.

Een attest van een Duitsch arts was aan de zending toegevoegd, waaruit bleek, dat het anti-diabetesmiddel „Kavaha” in één geval een gunstigen invloed op suikerziekte had uitgeoefend. (Het suikergehalte der urine zou van 3% op 1% gedaald zijn).

Uit het onderzoek van het Instituut, dat daarbij de medewerking van DR. H. H. JANSONIUS mocht ontvangen, bleek, dat het ingezonden middel uitsluitend uit *poeder van stijlen en stempels van Mais* bestaat.

Een werking op diabetes kan daaraan niet worden toegekend.

VOORWAARDEN

waaronder het onderzoek van genees- en voedingsmiddelen door het Rijks-Instituut voor Pharmacotherapeutisch onderzoek zal kunnen plaats hebben.

Art. 1.

Alleen die genees- en voedingsmiddelen zullen door het Instituut ter onderzoek worden aangenomen, waarvan de samenstelling vooraf aan het Bestuur van het Instituut zal zijn medegedeeld. Voor enkelvoudige stoffen is het voldoende de chemische samenstelling en de formule, eventueel de botanische afkomst te vermelden. Voor mengsels moeten de samenstellende deelen en de daarvan aangewende gewichtshoeveelheden worden medegedeeld.

De inzender heeft bovendien, ten genoegen van het Bestuur, aan te geven langs welken weg de identificatie eener enkelvoudige stof kan worden verricht of de juiste samenstelling van het mengsel kan worden bepaald. Hij moet mededeeling doen van de bijzondere eigenschappen van het middel, waaruit de therapeutische of diätetische waarde daarvan kan blijken en van de gronden, waarop deze meening omtrent de waarde berust.

Hij verbindt zich aan het Bestuur die verdere mededeelingen te doen, welke voor de kennis van het middel noodzakelijk moeten worden geacht, en over te leggen de verhandelingen, die over het middel zijn verschenen en de aanprijzingen die daarvan zijn verzonden.

De ter onderzoek in te zenden middelen moeten verpakt zijn op de wijze, zooals zij in den handel worden gebracht en voorzien zijn van de daaraan eventueel toe te voegen literatuur of aanprijzingen.

Is het middel in de oorspronkelijke verpakking ter uitreiking aan het publiek, bestemd, dan mogen daarin of daarop geen aanwijzingen voorkomen van bepaalde ziekten, waartegen het middel zou kunnen worden aangewend.

In gevallen niet voorzien bij dit artikel, beslist het Bestuur van het Instituut.

Art. 2.

De uitslag van het onderzoek der op grond van art. 1 aangenomen middelen wordt opgenomen in de „Mededeelingen van het Instituut”, met vermelding of het middel al dan niet in de jaarlijksche lijst van middelen van het Instituut zal worden opgenomen.

Van den inhoud dezer Mededeelingen mag in zoo verre gebruik gemaakt worden, dat de daarin voorkomende stukken met vermelding van „overgenomen uit de Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmacotherapeutisch onderzoek van...” in hun geheel kunnen worden overgenomen of wel daarheen mag worden verwezen in de volgende bewoordingen: „Opgenomen in de jaarlijksche lijst van middelen opgemaakt door het Rijks-Instituut voor Pharmacotherapeutisch onderzoek”.

Het zal aan de inzenders van middelen niet geoorloofd zijn op eenige andere wijze van den naam van het Instituut gebruik te maken in verband met onderzochte middelen, dan met schriftelijke goedkeuring van het Bestuur.

Art. 3.

Alleen die middelen, welke bij onderzoek deugdelijk zijn gebleken en die door het Bestuur van

waarde worden geacht, zullen in de *jaarlijksche* lijst van middelen van het Instituut worden opgenomen, voor zoover althans hunne bereiders of verkoopers geen inbreuk maken op de bepalingen, vervat in de art. 1 en 2.

Bij overtreding dezer bepaling is het Instituut bevoegd daaraan bekendheid te geven op door hem nader vast te stellen wijze.

Art. 4.

De inzender verbindt zich door de ondertekening dezer verklaring, zich aan alle daarin vervatte voorschriften te onderwerpen en geen aanspraak in of buiten rechte te doen gelden jegens het Instituut of zijn Bestuur, wegens door dsze gedane publicatiën.

BERICHTEN.

Het Congres voor openbare Gezondheidsregeling,

de vorige maand te *Haarlem* bijeengekomen, is door den Voorzitter DR. N. M. JOSEPHUS JITTA geopend met een toespraak hoofdzakelijk gewijd aan de, volgens spr. heillooze toeneming van de belangstelling voor „bovennatuurlijke” verschijnselen, die hij als een gevolg van den oorlog ziet.

De *N. Rott. Cr.* vermeldt daaromtrent het volgende:

„Hier hebben wij alleen de simpele vraag te beantwoorden: Is optreden van suggestioneurs, experimentaal-psychologen, meestertelephaten of zooals de menschen zich noemen, die ons land op het oogenblik onveilig maken, zoo verderfelijk, dat daartegen maatregelen genomen moeten worden? Ik meen dit bevestigend te mogen beantwoorden, het zou mij echter te ver voeren daarover thans in den breede uit te wijden en ik meen te mogen volstaan met te wijzen op het gedeeltelijk gepubliceerd rapport, dat door een commissie van deskundigen uit den Gezondheidsraad aan de minister van arbeid is uitgebracht, waarin de nadeelen van zulke vertooningen duidelijk naar voren gebracht worden.

Men moet onderscheid maken tusschen hen die eenvoudig als magnetiseurs, als gedachtelezers, als telephaten optreden en hen die hun effect trachten te verhoogen door zoo iets als wonderkuren te verrichten, ofschoon toegegeven moet worden, dat het verschil slechts gradueel is. Zij die onder invloed van suggestie verlamden aan het loopen en het dansen brengen, kreupelen beweren te genezen, pijnen als met een tooverslag doen verdwijnen, onverschillig of zij door iemand gedekt zijn, die eens een artsdiploma heeft weten machtig te worden, zijn veel gevaarlijker, omdat zij onmiddellijk schade kunnen doen, lichamelijk, maar ook geestelijk doordat zij verwachtingen opwekken waarvan de ongegrondheid meestal maar al te spoedig blijkt.

Moet dan aan hypnose of suggestie geen waarde toegekend worden bij de behandeling van bepaalde soorten van ziekten? Ontegenzeggelijk wel en de school van Nancy is daar om het te bewijzen, maar sinds Lirbault hebben de inzichten zich heel wat gewijzigd en is de therapeutische behandeling langs andere banen geleid, hetzij men het woord suggestie wil behouden, hetzij men van psycho-analyse spreekt. Vaststaat in ieder geval, dat een doelmatige behandeling een nauwkeurige kennis van de oorzaken der ziekteverschijnselen eischt en eerst na zorgvuldige observatie mogelijk is. En het spreekt daarom vanzelf, dat zulk een behandeling alleen veilig is in handen van menschen met goede opleiding, wetenschappelijke kennis en onbesproken levenswandel. Onbe-

schaafde en ruwe methoden in handen van onbeschaafde en ruwe menschen kunnen geen ware genezing, maar slechts nadeel ten gevolge hebben. Als exploitatiemiddelen zijn zij steeds gevaarlijk en in strijd met de goede zeden.

Doch ook wij moeten voorzichtig zijn. Het publiek laat zich niet gemakkelijk van eendwaling afbrengen en zij die vertrouwen stellen in menschen, die met bovennatuurlijke krachten werken, willen niet overtuigd worden, dat zij hun vertrouwen slecht geplaatst hebben. Het gaat dan ook niet aan om eenvoudige verschijnselen te ontkennen, waarvoor wij geen verklaring weten te vinden en bewust of onbewust bedrog kan het best door het experiment aangetoond worden.

Wat hypnose en suggestie in goeden maar nog meer in slechten zin vermogen, weten wij voldoende en wij hebben waarlijk niet meer het gevaar aan te toonen, dat verbonden is aan openbare voorstellingen van magnetiseurs, meester-telephaten en dergelijken. Dit heeft men reeds voor ons in andere landen als België en een aantal Duitse Staten ingezien, waar dergelijke misbruiken door de Wet verboden zijn. Ook voor Nederland is het meer dan tijd, dat aan soortgelijke praktijken, op welke wijze ook, een eind gemaakt worden.”

Een magnetiseuse in de bioscoop! Weer wat nieuws. De *Nieuwe Venlosche Ct.* bevat het volgend bericht:

„Het is, blijkens de advertentie in dit nummer, a. s. Woensdag- en Donderdagavond, onherroepelijk de laatste maal dat Miss Hamida, de alom gevierde magnetiseuse, de bezoekers van de Almeloche Bioscoop verstomd zal doen nederzitten door haar „Wonderen van suggestie met het publiek”. Ook „De Droom van den Radja” maakt weer deel uit van het program. Verdere aanbeveling is dus onnoodig.

Daar Miss Hamida de volgende week Woensdag in Hengelo hoopt op te treden, kunnen zij, die nog niet in de gelegenheid waren haar voorstellingen bij te wonen, thans nog hun schade inhalen.”

Mededeelingen van verschillenden aard.

Weer een middel tegen „toevallen”.

Wij ontvingen onderstaand schrijven:

„Kwakzalver PETERS POELSTRA te *Warfstermolen* heeft natuurlijk de middelen tegen alle kwalen. Zoo geeft hij bijgaand tegen toevallen. Het spinnewebachtige zit er altijd in, vertelde men mij. Wilt u het eens onderzoeken?”

Ofschoon wij van het optreden van den heer POELSTRA niet op de hoogte waren gaf de naam van den schrijver van het briefje ons de overtuiging, dat wij goed zouden doen aan zijn verzoek gevolg te geven.

De heer N. KEULEMANS nam het onderzoek op zich en vond 19.3 gram *broomzouten* opgelost in ongeveer 100 gram water en wel *broomkalium*, *broomnatrium* en *broomammonium* circa gelijke deelen.

De spinnewebachtige draden, die in de vloeistof aanwezig waren en die bijna altijd in zoutoplossing voorkomen, die een poos gestaan hebben, bewezen dat de vloeistof al oud was.

Zooals bekend is worden broomzouten bij z.g. „toevallen” meermalen aangewend; het middel

van den kwakzalver is dus niets bijzonders maar het is onverantwoordelijk dergelijke groote hoeveelheden zonder voorkennis en geregelde controle van een geneeskundige te laten gebruiken.

Alweer een request van Eilers.

Opnieuw heeft Eilers een request aan de Koningin gericht (te uitgebreid om hier op te nemen) waarbij hij onderdanig verzoekt „om eene voor ons land en volk van het allergrootste belang zijnde beslissing te vragen en wel deze :

1e. De bewijzen door de medici te leveren dat door zijne middelen de tuberculose ziekte niet wordt genezen.

2e. Dat door de medici of de sanatoria de tuberculose ziekte zelfs in een ernstig stadium wel wordt genezen.

3e. Dat ingeval door de medici, noch het eene noch het andere bewijs kan worden geleverd, zij hem dan in de gelegenheid zullen stellen om in de ziekenhuizen en sanatoria zijne middelen beschikbaar te stellen voor alle lijders, die daarvan gebruik wenschen te maken, zonder door de besturen van die inrichtingen noch door woord of daad daarin te worden verhinderd of tegengewerkt.

Het request is vergezeld van een memorie van toelichting, waarvan het slot aldus luidt :

„Het is een treurig verschijnsel in ons land, dat waarheid en rechtvaardigheid zoo wordt miskend ten nadeele van 't Nederlandsche volk, wat toch alles moet betalen, en ik ben dan ook overtuigd, dat niet één beschaafd mensch in ons land het mij euvel zal duiden, dat ik, als uitvinder van een product, zoo ernstig in het algemeen belang mij met kracht tegen elke belediging verzet en mij niet straffeloos laat beledigen en grieven.

Die mij voor kwakzalver scheldt, heeft geen recht op den naam van beschaafd mensch en die mij tegenwerkt is een vijand van het algemeen belang.”

Het spijt ons voor onze lezers — maar zij zullen er genoeg mee moeten nemen dat de redacteur van dit Maandblad geen recht heeft op den naam van „beschaafd mensch”.

De twintig geneeskuren van den Abbé Hamon.

In ons no. van Januari j.l. hebben wij deze kuren besproken en daarin tevens de redenen opgegeven, waarom wij de verschillende 20 geneesmiddelen niet aan een onderzoek hebben onderworpen.

In het *Centraal-laboratorium voor de Volksgezondheid* zijn inmiddels twee van die kruidenmengsels onderzocht en met het volgend resultaat:

No. 11, (tegen zwaarlijvigheid, verlamming, kropgezwel, slagaderlijke verharding). Hierin werden gevonden: *blaaswier* (*Fucus vesiculosus*), *graswortel*, *bladeren van het palomboompje* (*Buxus sempervirens*) en *zoethout*.

In No. 16 (tegen hart-, nier-, lever- en piswegenziekten) werden aangetroffen: *duizendguldenkruid*, *zoethout*, *bloemen van brem*, *bladeren van het lelietje van dalen*, *zaad van de peen* (*Daucus carota* en *wortel van den kruisdistel* (*Eryngium campestre*)).

Ons wantrouwen tegenover de kuren is, door deze onderzoekingen, nog toegenomen.

INGEZONDEN.

De opvolgers van het Staphorster boertje.

Geachte Redacteur !

Het zal U niet onbekend zijn, dat heel spoedig na het overlijden van den aartskwakzalver P. STEGEMAN, meer bekend onder den naam: Het Staphorster boertje, diverse familieleden meermalen den volke verblijdden (?) met de mededeelingen in de bladen, dat zij de zaak zouden voortzetten. Zij zouden dan op verschillende plaatsen en tijden daarvoor zitting houden.

Herhaalde malen heb ik deze annonces gelezen in de „Meppeler Courant”.

Zij rekenen blijkbaar op het treurige feit, dat nog altijd zooveel honderden, in ons land zich moedwillig willen laten bedriegen en afzetten door het ras kwakzalvers, dat helaas nog maar al te welig tiert in ons met bevoegde artsen lang niet zuinig bedeed landje.

Of de oude STEGEMAN ooit veel reclame heeft gemaakt, door annonces, enz., weet ik niet.

Wel zie ik den laatsten tijd herhaaldelijk in de Meppeler Courant een lange lijst van kruiden en zalven, verkrijgbaar bij L. STEGEMAN, te Staphorst en H. STEGEMAN, te IJhorst, en verder bij een paar drogisten te Zuidwolde en Meppel.

De annonce met de lange lijst dezer „geneesmiddelen” doe ik U hierbij toekomen; mogelijk is ze U onbekend.

In de annonce staat brutaalweg: *Wettig gedeponereerd*. Mag dit? Keurt men officieel eene dergelijke kwakzalverij goed?

Bewijst het telkens adverteeren, dat de zaak, thans door de familie STEGEMAN gedreven, niet meer zoo goed gaat als voorheen onder den ouden heer? Deze had althans zulke lange annonces niet noodig.

Ik meende goed te doen, U dit even te melden en te doen toekomen.

Met hoogachting,

Uw getrouwe abonné

D.

Wij zijn den geachten Inzender dankbaar en voor zijn schrijven en voor de gezonden advertentie, van welke laatste wij nog geen kennis droegen. Wij laten die advertentie hier volgen:

„Geneesmiddelen van het Staphorster Boertje (wettig gedeponereerd) zijn te verkrijgen bij L. STEGEMAN, Staphorst E 90; ook te verkrijgen bij: H. STEGEMAN, IJhorst Staphorst (Oosterd.); M. ZWART, Drogist, Zuidwolde; GEER. BAKKER, Drogisterij, Meppel.

T.w.:

Borstkruiden, Maagkruiden.

Kruiden voor longaandoening.

Kruiden voor Lever en Galstenen.

Kruiden voor stoelgang en verstopping.

Kruiden voor Schele hoofdpijn.

Kruiden voor kramp in de maag.

Kruiden voor kramp op nier en blaas.

Kruiden voor duizeligheid en hoofdpijn.

Zalf voor Schurft.

Zalf voor Ringvuur.

Zalf voor Baardworm.

Zalf voor Open beenen.

Zalf voor Steenpuisten.

Zalf voor Opgezwollen klieren.

Zalf voor Open klieren.

Zalf voor Zwerende borsten.

Zalf voor Winterhanden.

Zalf voor Likdoorns.

Zalf voor Beeneter.

Zalf voor Jeukte of Ruut.

Zalf voor de Bof.

Zalf voor Belroos.

Zalf voor Schilferachtigen uitslag.

Zalf voor Etterwonden.

Zalf voor Spierverrekking.

Zalf voor Leewater in de knie.

Asthmapoeder.”

Naar aanleiding van het bovenstaande wenschen wij het volgende op te merken:

In ons blad van Augustus j.l. namen wij een advertentie over van JAN STEGEMAN, waarin deze mededeelt dat hij *alleen* de zaak van zijn vader voortzet; blijkens de advertentie hierboven vermeld, wordt die eer o.m. ook opgeëischt door L. en H. STEGEMAN. Zijn deze laatste ook zonen? Hoe zit dat?

Zeker is er wel werk aan den winkel voor vier personen om al die kruiden en zalven gereed te maken maar er is dan ook voor elk wat wils.

Het gaat niet aan om al die middeltjes aan een onderzoek te onderwerpen; sommige kruiden zijn reeds vroeger onderzocht en daarbij bleek ons, dat er tusschen de onderscheidene soorten niet veel verschil bestond. Purgeermiddelen maakten een hoofdbestanddeel uit.

Het zou ons, met het oog op de vele kwalen in de advertentie genoemd, niet verwonderen wanneer de zaak van het boertje door de erfgenamen niet alleen werd voortgezet maar ook uitgebreid en het is blijkbaar ten hoogste tijd, dat, gezien het *algemeen belang*, aan die handelingen paal en perk worden gesteld.

Wat de bijvoeging „*wettig gedeponereerd*” betreft, dat is een truc door vele kwakzalvers gebruikt om het publiek te doen gelooven, dat hunne middelen van hoogerhand zijn goedgekeurd maar *niets is minder waar*.

De wet laat toe handels- en fabrieksmerken ter griffie van de rechtbanken in te zenden om zich aldus het *uitsluitend gebruik van die merken* te waarborgen.

Menigeen, niet voldoende met de zaak bekend, ziet daarin eenige waarborg voor de verkochte waar zelf maar dat is onjuist. De rechtbank heeft met de *waar* niets te maken; zelfs wanneer een vergiftige stof als iets heilzaams in den handel wordt gebracht kan het fabrieksmerk officieel worden gedeponereerd.

Red.

UIT DE PERS.

Een wonderdokteres.

De vorige maand hebben de bladen melding gemaakt van een proces-verbaal opgemaakt tegen een Juffrouw te *Velseroord*, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst. Naar aanleiding van deze zaak wordt aan de *Nieuwe Haarlemsche Ct.* het volgende uit *Velseroord* geschreven:

„Wij waren verlangend wat meer te weten omtrent onze wonderdokteres, bij wie de marechaussee de vorige week den boel in beslag genomen en tegen haar proces-verbaal opgemaakt heeft. Dus is door ons een consult gemaakt bij

het Duitsche vrouwtje, om een en ander omtrent haar en haar wetenschap te kunnen vertellen.

In het kleine lage huisje aan den Engelmundusweg oefent ze nog steeds de practijk uit. Men komt eerst in 'n kamer, die als wachtkamer dienst doet en waar meerdere mensen zitten. Daarachter is de spreekkamer van de dokteres, waarvan de kamerdeur openstaat. Als bij 't binnenkomen gevraagd wordt of hier het Duitsche vrouwtje woont, is ze zeker wat ongerust, want wat scherp vraagt ze waarvoor we komen. Als daarop gezegd wordt: „voor een patiënt van buiten”, is het goed en klinkt een vriendelijk „komt u maar binnen”. Tegelijk mogen we ook in de spreekkamer, ofschoon daar nog andere patiënten zitten.

We toonen een fleschje urine van iemand die werkelijk een chronische ziekte heeft. Wij staan nieuwsgierig in afwachting wat ze er in zien zal, of ze de plagerige kwaal er in zal vinden. De dokteres neemt het fleschje, opent het niet, maar bekijkt het van buiten en zegt dan: „Deze persoon heeft het aan zijn maag.” Méér niet. Of 't al of niet gevaarlijk is, wat het is, ze zegt het er niet bij. Wel dat hij medicijnen noodig heeft en deze begint ze gereed te maken.

Ondertusschen zijn er meerdere patiënten binnengekomen, n.l. eenige dames uit Haarlem. Ze komen allen in de spreekkamer. De dokteres is vol van haar bekeuring door de marechaussee en spreekt er over. „Maar ze hebben mij nog niet,” zegt ze, een weinig triomfantelijk, hoewel men aan haar kan zien, dat ze er nog steeds van onder den indruk is. „Ze denken dat ze nu mijn naam weten” zegt ze, „maar het is niet zoo. En ik blijf de menschen toch helpen.”

Dan geeft ze constructies. Een man krijgt de boodschap mee, dat zijn kind dagelijks zitbaden moet hebben. Wij zelf krijgen pillen en poeders, mengsels, die er verre van aangenaam uitzien, vooral de pillen, uit drie soorten bestaande, zien er nie aanlokkelijk uit. We hebben een klein beetje verstand van medicijnen en als we ons niet vergissen bevinden zich onder de drie soorten pillen ook opium-tabletten. Dat is toch wel bedenkelijk, want opium is een zwaar vergift en al mogen maagpatiënten nu vaak opium-pastil'es krijgen, de bedoelde persoon had momenteel heel geen last van zijn maag en de pastilles zouden dus een fatale uitwerking gehad hebben.

Onderwijl spreekt de dokteres weer over de politie. Deze heeft haar toch leelijk gehandicapt, want al haar medicijnen zijn in beslag genomen. En nu valt haar 't werken moeilijk, al heeft ze gelukkig nog wel wat. Opeens zegt ze, dat, als de vervolging tegen haar doorgaat, wij er ook bij zijn. We zullen dan een kwartje moeten betalen. Of ze daarmee bedoelt een kwartje boete door den kantonrechter of om haar boetegeld te helpen opbrengen, begrijpen we niet. De Haarlemsche dames vinden echter dat een kwartje niet veel is.

We kunnen echter ons consult niet rekken, nemen dus onze medicijnen en leggen een geldstuk op tafel. Daar lag al een aardig bedrag, vier rijksdaalders, meerdere guldens enz. en de dokteres vond dan ook, dat ze 't geld maar eens moest opbergen.

Ons volk voelt nu eenmaal wel voor wonder dokters en offert er gaarne voor. We vernamen

nog, dat onze recherche ook met de zaak op de hoogte was en juist een dag later had willen ingrijpen. De marechaussee was haar echter voor.”

RECHTSZAKEN.

Otto-Otto.

Het Kantongerecht te Rotterdam heeft uitspraak gedaan in de zaak tegen Otto Schlesinger, zich noemende prof. Otto-Otto. De kantonrechter, mr. Wentholt, overwoog o.m., dat het ten laste gelegde, n.l. dat bekl., niet toegelaten zijnde tot uitoefening van de geneeskunde in Nederland, buiten noodzaak, genezingen, als bedrijf, heeft verricht, terwijl het publiek tegen betaling toegang had tot de zaal, waar bekl. zijn genezingen verrichtte, wettig en overtuigend bewezen was, door het proces-verbaal en het getuigenverhoor, in onderling verband en samenhang. De kantonrechter overwoog voorts, dat dit geen volledige handeling van verlos- of heelkundige hulp oplevert, en ontsloeg deswege bekl. van alle rechtsvervolging.

De eisch was f 100 boete, subs. 10 dagen hechtenis.

Wij moeten verklaren, dat die uitspraak ons eenigszins bevreemd.

Wij hebben voor ons een afschrift van het vonnis, (dat te groot is voor opname in extenso en zich niet leent tot het geven van een uittreksel) maar daaruit kunnen wij niet opmaken *waarom* „de bewezen feiten niet opleveren het verlenen van geneeskundigen bijstand.” Eenige aanduiding wat er dan aan die feiten ontbreekt om *wel* het verlenen van geneeskundigen bijstand op te leveren wordt in het vonnis niet verstrekt.

Het O.M. heeft hooger beroep aangeteekend.

De Magnetiseur Spoelstra.

Het O. M. bij het Haarlemsch Kantongerecht eischte tegen den magnetiseur H. SPOELSTRA, die in den schouwburg te Haarlem een séance gaf, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde, twee geldboeten van f 25.—

(Handelsbl.)

Een wonderdokter als oplichter. Voor de Rechtbank te Almelo heeft terecht gestaan J. t. O. aldaar, die zich de laatste jaren naam had verworven als wonderdokter. Een paar maanden geleden was hij door den landbouwer B. Michiels te Zwartsluis ontboden voor diens vrouw, die sukkelende was. Beklaagde onderzocht haar.

Wegens oplichting vroeg de Officier drie maanden gevangenisstraf. Bekl. was niet verschenen.

Wegens *oplichting*, daar moet het heen, zooals wij reeds meermalen hebben beweerd. Meestal worden door politie of justitie dergelijke feiten, als bovenstaande, gekwalificeerd als onbevoegde uitoefening der geneeskunst en zodoende een langdradig onderzoek uitgelokt, dat dikwijls tot geen vonnis leidt terwijl het feit zelf toch het duidelijk kenmerk draagt van oplichting (zooals dit in art. 326 van het W. v. S. is omschreven) en het bewijs hiervan onmiddellijk voor de hand ligt en gemakkelijk geconstateerd kan worden.

CORRESPONDENTIE.

Dr. J. H. N. te H. Het *Galsteenpoeder*, verkocht door apotheker VAN RIJN te Haarlem, bestaat, volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS, in hoofdzaak uit *rhabarberpoeder* en *dubbelkoolzure soda*. Ofschoon het ons niet bekend is, dat voor het poeder reclame wordt gemaakt, zijn wij toch, met u, van gevoelen, dat het optreden van dien apotheker is af te keuren.

Als het woord „galsteenpoeder” moet worden opgevat als zijnde een poeder om galsteen te *verwijderen*, dan kan het als *laxermiddel* eenigszins dienst doen; alleen dan is de naam allerongelukkeligst gekozen en de prijs, f 2.50 voor ongeveer 40 gram, schandelijk hoog.

Moet het een poeder zijn, dat direct op de galsteenen inwerkt (en zoo zal het publiek het wel beschouwen), dan wordt hier het gebied van de kwakzalverij betreden.

Dan wordt er, *zonder onderzoek van den patiënt*, een middel afgeleverd, waarvan het *zeer twijfelachtig* is, of het tegen de *kwaal* iets zal helpen.

C. S. te B. Waar wij reeds herhaalde malen (ook in uitvoerige artikelen) het standpunt hebben aangegeven, waarop wij tegenover den *fistelpot van Ursem* staan, waar wij het als een gevaarlijk middel blijven beschouwen, zien wij geen noodzakelijkheid om op uw schrijven — min of meer een reclame voor dit middel — nader in te gaan.

Op uwe andere vragen het volgende:

1e. In de *Granuline* stellen wij geen vertrouwen.

2e. De vraag omtrent Otto-Otto behoort bij ons niet thuis; wend u tot een geneesheer.

3e. Zaken, die de godsdienstige overtuiging van anderen kunnen kwetsen, worden in ons blad niet behandeld.

J. T. v. D. te P. Aanvragen om exemplaren van het Maandblad moeten worden gericht tot den Secretaris-Penningmeester der Vereeniging, den heer W. BINNENDIJK, Marnixstraat 182, Amsterdam. Deze is momenteel op reis; bij zijn terugkomst zullen wij hem met uw verzoek in kennis stellen.

Mej. J. C. R. te D. Brief en courant in dank ontvangen — doch eerst 29 September. Dus te laat voor dit no.

A. v. O. te H. Ook uw schrijven, waarvoor wij dank zeggen, kwam eerst 30 September in ons bezit. Het wordt derhalve in 't volgend no. geplaatst.

— Aan allen, die ons het *request van Eilers* toezonden, betuigen wij onzen dank. Wij vonden het stuk te lang om er veel plaats voor in te ruimen; het is niet de eerste maal dat de man zoo optreedt.

Wordt Lid van de Vereeniging
tegen de Kwakzalverij.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTEK, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Luit.-kolonel, Dirig. Apotheke, Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *Haarlem*; W. BINNENDIJK, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 30 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD . . . . . / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: CEINTURBAAN 63, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonné's bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32257, Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur: Agenda voor de Algemeene Vergadering.
Berichten: Een pseudo-dokter. — Hulp aan kwakzalvers in West-Indië — Uit Zwitserland
Mededeelingen van verschillenden aard: Dr. Gebhard & Cie te Hoorn. — Anti-Rheumaticol — Een goed voorbeeld.
Ingezonden: Dr. Hemmes.
Boekbespreking: Het weekblad „Volksvoeding”.
Rechtszaken: Prof. Otto Junior.
Correspondentie.
Feuilleton: Waterkijkers.

In de vacature Cnopius.

1. Mr. A. A. Cnopius, te Arnhem.

1. Dr. G. Oosterbaan, te Den Haag.

7. Vaststelling contributie en Abonnementsprijs.

8. Rondvraag.

De Secr.-Penningmeester,
W. BINNENDIJK.

BERICHTEN.

Een pseudo-dokter. Te Rotterdam is aangehouden en in bewaring gesteld de 26-jarige kantoorbediende L. F. V., die onder den naam van Van Rijn voorgaf aan het hoofd te staan van een Instituut voor natuurgeneeswijze en massage. De man had geen vaste woonplaats, doch verbleef des nachts in het Leger des Heils. In korten tijd had hij tientallen patiënten weten te krijgen, die, toen zij geen baat bij andere medici vonden, het wel eens bij „Dr. van Rijn” wilden probeeren. Op zijn spreekuur schreef hij den menschen recepten voor. De geneesmiddelen hadden aanvankelijk een onschuldig karakter; zij bestonden hoofdzakelijk uit bloemkool, spruitjes, paardenvleesch en fosco. Bovendien moesten de patiënten voetbaden nemen in lauw water. Net als echte doctoren ging hij op bezoek bij de patiënten en zorgde ervoor steeds op het oogenblik te komen, dat er gegeten werd. Meermalen werd de pseudo-dokter dan uitgenoodigd te blijven eten of koffie drinken. Soms kwam hij des avonds en bleef dan tot diep in den nacht zitten keuzen. Allens werden echter zijn practijken gevaarlijker voor de menschen, want aan ouders, bij wie hij kwam, deelde hij mede dat hun kinderen tuberculose of lupus hadden en dat zij dadelijk onder zijn behandeling moesten worden gesteld. Ook zijn geneesmiddelen werden gevaarlijker, want meer en meer ging hij voorschrijven aether, teer, terpentijn en sublimaat-pastilles die hij dan door een zoogenaamden knecht liet bezorgen.

Ten slotte kwam een en ander aan de politie ter oore, die een onderzoek instelde en tot de ontdekking kwam, op welke wijze V. zijn oplichterijen pleegde. De oplichter had geen vast tarief doch trachtte van zijn patiënten te halen wat er te halen was. Ook te Overschie en Gorcum had hij op deze manier menschen opgelicht,

waarom dan ook door den Commissaris van Politie te Gorcum zijn opsporing werd verzocht. Tegen den man werd proces verbaal opge maakt wegens oplichting.

(N. v. d. D.)

Hulp aan kwakzalvers in West-Indië. Wij ontvingen — met dank aan den inzender — het blad *Suriname* van 18 Aug. j.l.:

Wij stonden, ofschoon ons de toestand in de West niet geheel vreemd was, ontsteld over de tabijke kwakzalversaanbevelingen die in dat blad voorkwamen, alhoewel wij slechts twee bladzijden in ons bezit hadden. De meeste der aanbevolen middelen waren hier te lande niet bekend zoodat wij daarover zwijgen, toch troffen wij eenige kennissen aan, zooals *Lydia E. Pinkham's Vegetable Compound* en de *De Witt's pillen*, waartegen wij al meermalen gewaarschuwd hebben. Doch wat voornamelijk onze aandacht trok — en waarom wij gewag maken van het blad *Suriname* — is, dat verscheidene van de aanbevelingen gewoon in het *reductioneële gedeelte* van de Courant geplaatst waren, zonder dat uit iets was op te maken, dat men hier met een betaalde handels-reclame te doen had.

Alleen de inhoud van het „bericht” wees er op. Zoo vonden wij o.a. een opgeschroefde aanbeveling van een middel tegen bronchitis tusschen *Sport* en *Kunst en Letteren*; 't is waarlijk treurig. Voor zoo'n handelwijze is toch de *redactie* aansprakelijk; het gewone excuus, dat redactie en administratie onafhankelijk van elkaar werken, gaat hier niet op.

Uit Zwitserland. Uit het nieuwe Zwitsersche wetsontwerp inzake de tuberculose-bestrijding blijkt, dat men de aankondiging en verkoop van geheimmiddelen tegen tuberculose verbieden en strafbaar stellen wil.

(Teg. de Tuberculose).

Mededeelingen van verschillenden aard.

Het filiaal van Dr. Gebhard & Cie. te Hoorn.

In het September-nummer van het Maandblad is een stuk gewijd aan de onderneming van Dr. GEBHARD & CIE., en meer speciaal betreffende het Hollandsche filiaal te Hoorn.

De redactie was op bedoeld filiaal opmerk-

Zij, die met het nieuwe Vereenigingsjaar lid der Vereeniging wenschen te worden of zich op het Maandblad willen abonneeren, gelieven zich reeds thans aan te melden bij den Secretaris-Penningmeester Marnixstraat 182, te Amsterdam. Hun zullen dit en het volgend Nummer van den loopenden jaargang gratis worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad opgegeven.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

ALGEMEENE VERGADERING

der Vereeniging tegen de Kwakzalverij op **Zaterdag 18 November** te 2½ uur in Hotel *American*, Leidsche Plein, te Amsterdam.

AGENDA:

1. Opening door den Voorzitter.
2. Notulen.
3. Rekening en Verantwoording en Jaarverslag over 1921 door den Secretaris-Penningmeester (Maandblad Juli 1922).
4. Ingekomen stukken.
5. Benoeming Commissie tot nazien der rekening 1922.
6. Bestuursverkiezing:

Overeenkomstig art. 2 Huish. Reglement beveelt het Bestuur aan:

In de vacature Fleischer.

  1. Ds. F. C. Fleischer, te Winterswijk.
  2. Dr. J. W. de Groot, te Amsterdam.

In de vacature Lind.

  1. Mr. A. Lind, te Amsterdam.
  2. Dr. C. Hijmans, te Amsterdam.

zaam gemaakt door de advertenties in b.v. het Utrechtsche Dadblad, maar verder ook door het schrijven van een patient, lijdende aan Dysbasia intermittens angiosclerotica (intermitterend hinken met sensible stoornissen).

De stand van de kas der vereeniging tegen de Kwakzalverij gaf de redactie geen vrijheid reeds terstond / 22.— uit te geven, om het geneesmiddel van Dr. Gebhard aan te koopen voor onderzoek.

't Is mij daarom des te meer aangenaam, de redactie van dit orgaan eenigszins nader in te lichten omtrent de onderhavige zaak.

Laat ik de geschiedenis chronologisch volgen.

Op '21 November 1921 is bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor West-Friesland te Hoorn, in het handelsregister ingeschreven het filiaal van Dr. Gebhard & Cie., Potsdammerstrasse 104, Berlin. Als gemachtigde van de firma stond genoteerd een zekere mej. Danziger, Poolsche van geboorte.

En nu is het opmerkelijk, dat op denzelfden datum eveneens werd ingeschreven het Hoornsche filiaal van Dr. Hugo Caro G. M. B. H., Chausseestrasse 10, Berlin — eveneens met genoemde mej. Danziger als vertegenwoordigster

Mij dunkt daarom, dat zoowel de affaire van Dr. Gebhard als die van Dr. Caro bij elkander hooren, temeer omdat bij beiden een zekere Heer Wilhelm van der Heide als mede-beheerder of procuratiehouder fungeert.

't Is me verder gebleken, dat de onderneming van Dr. Caro en gros, die van Dr. Gebhard meer en detail werkt.

FEUILLETON.

WATERKIJKERS.

Het waterkijken is reeds van oudsher gehouden voor een zekere kunst, om door het bekijken der urine te ontdekken aan welke ziekte of ongesteldheid de eigenaar van dat water lijdende is. De waterkijkerij is lang voor een wonder gehouden, vooral door de minder ontwikkelde, en wordt dat heden ten dage nog, omdat men geen samenhang kan vinden tusschen het bekijken van het water en de verschillende gestellen der menschen.

Vele geneesheeren, zelfs lieden van achting en grooten naam beoefenden het waterkijken even als de kwakzalvers, hetwelk er veel toe bijdroeg om den luister, waarmede dat bedrog was omgeven te onderhouden. Bovendien hadden de waterkijkers veel te danken aan het geluk waarmede soms de voorspellingen of bepalingen der ziekten gepaard gingen.

Wanneer men de urine beschouwt als een vocht 't welk onmiddellijk uit het bloed voortkomt, dan is er geen reden waarom zij den staat van de ziekte niet zou te kennen geven. Maar als men daar tegenover stelt dat de urine bij eenzelfde mensch meermalen op een dag verschillen kan, dan blijkt het dat zij zeer onbetrouwbaar is en des kijkers diagnose dikwijls moet teleurstellen. Het is daarom meestal dwaasheid, zonder den lijder te kennen, uit het water iets te willen bepalen omtrent zijn gesteldheid des lichaams, ziekte enz.: maar het is eveneens een dwaasheid het beschouwen der urine in de geneeskunde, als onnut te verbannen.

Het Hoornsche filiaal was aanvankelijk geherbergd op het Keern, ten huize van den heer P. Maar aangezien die gastvrijheid aanleiding kon geven tot minder prettige ervaringen voor den eigenaar, werd het filiaal nadien overgebracht naar een perceel aan de Merensstraat, waar mej. Danziger de benedenruimte had gehuurd.

Reflectanten op advertenties adresseerden zonder meer aan Dr. Gebhard & Cie te Hoorn. En de post zorgde dan wel, dat de stukken werden afgeleverd bij mej. Danziger.

De Hoornsche politie wist van het geval af, doch kon niet ingrijpen, omdat de verkoop van geneesmiddelen niet strafbaar is (mej. Danziger kreeg aanmerkelijke quanta uit Berlijn toegestuurd) — en omdat de adviezen niet hier te lande werden verstrekt. (? Red.)

Hoe toch werkte de onderneming? De brieven van de Hollandsche patienten werden door mej. Danziger in het Duitsch vertaald doorgezonden. In Berlijn (dus niet in Holland) werden de adviezen opgesteld. Daarna werden ze verzonden naar Hoorn, daar omgezet in 't Nederlandsch en aldus ter kennis gebracht van patienten

Men ziet dus, dat elke strafbare handeling was vermeden: de adviezen kwamen uit Duitschland, en waren opgesteld door een medicus.

Nog zij opgemerkt, dat de geneesmiddelen — waarvan verschillende mij zijn getoond — waren geprepareerd in een door de Deutsche autoriteiten erkende Pharmaceutische fabriek.

Concludeerende — zooals ook reeds „Onze Courant” te Hoorn schreef — zijn er dus medische

Er zijn vele ziekten welke zich in de urine doen herkennen en zelfs met groote zekerheid. Evenwel is het onzin uit het water te kunnen zien of iemand oud of jong, man of vrouw is enz. Het is bedrog als men voorgeeft *alle* ziekten uit het water te kunnen onderkennen. Daarentegen zijn de meeste geneesheeren, in staat om uit de urine alléén, zekere ziekten, niet *alle* ziekten, te onderscheiden. Wij zullen het waterkijken en daaruit diagnose stellen *als beroep*, laten voor wat het is, n.m. kwakzalverij, en ter afwisseling een paar kluchtige geschiedenissen navertellen, welke door v. BEVERWIJCK in zijn „Schat der ongesontheit” worden vermeld.

Na eenige verklaringen omtrent de verschillende kleuren van het water en wat daaruit kan worden vastgesteld, vervolgt v. Beverwijk:

— Maar al is 't waar dat het water al vrij veel kan vertoonen, zoo is 't evenwel een groot misbruik, reeds lang door de voornaamste geneesheeren en wel zeer terecht misprezen, om voor alle ziekten met het water naar den geneesheer te gaan. Maar niettemin loopt men met het water naar de geneesmeesters om volkomen onderricht te worden over den toestand dergene die ziek ligt, of eenig gebrek onder de leden heeft.

— Ja sommige onvoorzichtige zieken — zegt onze groote Erasmus in zijn uitlegging der spreekwoorden — verwachten van de geneesmeesters, dat zij, het water eens beziende, zullen kunnen raden of het van een man of van een vrouw is, en van welken ouderdom: van welken aard de ziekte is: van waar die bekomen is: wat de zieken gevoelen, en bijna wat zij in den slaap gedroomd hebben.

— Mij zelf is het overkomen, — zegt v. Bever-

adviezen verstrekt, evenwel op dusdanige manier, dat ze bleven buiten eenige botsing, met de Nederlandsche wetgeving. 't Hoornsche filiaal belastte zich slechts met vertaling en doorzending.

't Zal zijn opgevallen, dat hier meerendeels in den verleden tijd is geschreven. Doch dat vindt z'n oorzaak in het feit, dat het Nederlandsche filiaal van Dr. Gebhard & Cie inmiddels is verplaatst naar Driekoningestraat 9 te Arnhem, en overgeschreven bij het handelsregister der Kamer van Koophandel aldaar.

De firma Dr. Hugo Caro staat evenwel nog officieel ingeschreven te Hoorn, al verzekerde mej. Danziger, dat ze niet verder relaties ermede heeft.

Zoo is de stand van zaken op 't oogenblik.

v. O.

Hoorn, 15 September 1922.

Anti-Rheumaticol.

„Onfeilbaar tegen reumatiek, gewrichtspijnen en verstuikingen. Verkrijgbaar bij alle apothekers en drogisten a / 1.— per flacon, met gebruiks-methode. Speciaal recept van Dr. J. LINDENBERGH. Voor engros verkrijgbaar bij het Chemisch Pharmaceutisch Laboratorium Dr. LINDENBERGH, Bussum, Tel. Int. 501”.

Aldus luidt het in de advertentie, waarbij alweer een onfeilbaar middel tegen reumatiek enz. (het hoeveelste?) wordt aanbevolen.

Op het omhulsel, waarin het fleschje is gepakt, lezen wij bovendien: „Het beste middel ter wereld voor Rheumatiek, Ischias, Verstuikingen, Spit in den rug Spier en Zenuwpijnen.

wijk, — dat een bakkersvrouw pijn in de tanden hebbende, wilde dat ik zulks in het water zou zien

Ik zei haar, dat het water alleen iets kan aanwijzen omtrent de dingen die het aangeraakt heeft, en als zij op een anderen tijd daarvan iets wilde weten, dan moest zij eerst de tanden met dat water wasschen, waaraan het voordeel is verbonden dat het witte tanden maakt.

Een boerin kwam met het water van haar man in den Haag, en verzocht den geneesheer haar alleen maar te zeggen, of haar man van de ziekte sterven zou. „Want”, zei ze, „wat behoef ik verloren kosten te maken: is hij er slecht aan toe, dan zullen hem geen dranken helpen: is hij er niet slecht aan toe, dan zal hij zonder dranken ook wel genezen”.

Zekere boer bracht midden in den winter water bij den geneesheer, en deze vroeg of het van zijn vrouw was:

De boer zei: „ja, maar zie eens of gij niet wat anders merkt”.

Daar het water van goede kleur was, kreeg de dokter achterdocht en gaf te kennen dat de vrouw uitwendige pijn had.

„Braaf”, zei de boer, „dat is goed geraden, maar waarvan komt de pijn, die zij voelt in de zijde, waar het blauw is”.

De dokter hoorende van blauw, kon lichtelijk denken aan vallen of stooten, daarom vroeg hij: of de vrouw niet gevallen was?

De boer hierover vol verbazing roept: „dokter, zoo ge mij kunt zeggen waarvan zij gevallen is, ik zal U houden voor den allerbeste!”

De dokter, de domheid van den boer bemerkende, dacht aan de inrichting der woningen

„Waarom onderdruk ik direct bovengenoemde uiterst pijnlijke aandoeningen van het mensche-lijk lichaam en doe deze bij volhardend aan-wenden geheel verdwijnen?

„Door mijn methode van behandeling en door de uit mijn ondervinding in de praktijk bewezen deugdzaamheid van dit middel geheel uit samen-gestelde olieën.”

Dit schijnt zoo op het oog heel iets bijzonders. Een *onfeilbaar* middel, door ondervinding in de praktijk van een *dokter* deugdzaam bewezen en bij *alle* apothekers verkrijgbaar — wat wil men nog meer?

Een oogenblik geduld.

De zich noemende Dr. J. LINDENBERGH, „Specialist Massage” is *geen medicus*; of hij den dok-terstitel van een buitenlandsche universiteit ge-kocht heeft is ons niet bekend maar *bevoegd* tot uitoefening van de geneeskunde is hij *niet*.

Te *Baarn* is hij jaren lang als masseur opgetreden en daarna heeft hij er zijn werk van ge-maakt een groot aantal z.g. volksapotheken op te richten, o.a. te Hilversum, Baarn, Bussum en Schoten. Thans blijkt hij in het bezit te zijn van het *Chemisch Pharmaceutisch Laboratorium* Dr. LINDENBERGH te *Bussum*.

In dit laboratorium wordt vermoedelijk het wondermiddel *Anti-rheumaticol* bereid. Is het iets wonderlijks en bijzonders?

De heer N. KEULEMANS heeft het voor ons onderzocht en bevonden dat het bestond uit een *vette olie* (waarschijnlijk sesamolie), *cajapoetolie* en *ammoniak*, dus in alle opzichten gelijkende op tal van die mengseltjes, die door allerlei kwak-

en zei: „de vrouw is van de trappen gevallen”.

„Juist”, zei de boer, „en indien ge uit het water kunt weten van hoeveel treden zij gevallen is, zoo zal ik een ieder vertellen dat gij een ge-leerd man zijt”.

De dokter kon zich nauwelijks zonder lachen houden. Evenwel wetende dat de boerezolders niet zoo hoog zijn, antwoordde hij: „van onge-veer twaalf treden”, waarop de boer zij: „bekijk het water eens terdege, want daar moeten er meer zijn”.

De dokter bedacht zich even: daarna een ernstig gelaat toonende zei hij: „de weg is door de vorst geheel glad: zijt gij onderweg niet ge-vallen en hebt daardoor wat van het water ge-stort?”

De boer bekende gevallen te zijn en dat er water gestort was.

Daarop zei de dokter: „mijn goede man, op de plaats waar gij gevallen zijt moet gij de andere treden zoeken, want ik heb ze hier in 't glas niet”.

De boer zeer verwonderd over de geleerdheid en ervarendheid van den dokter, ging naar huis en vertelde een ieder die het maar hooren wilde, met genoegen hoe wijs den dokter hem geant-woord had.

Hier te lande was een andere dokter, vermaard om zijn goede kennis van het water kijken. Bij hem wilde een boerin het water van haar man brengen, doch liep onderweg even bij haar buur-vrouw aan. Deze wijsneuze trip wilde van de gelegenheid gebruik maken om den dokter te bedriegen en verzocht daarom der boerin dat deze haar het water zou geven om het te laten be-zien.

De dokter haar ziende, en wel wetende dat het

zalvers als *onfeilbaar* bij reumatiek worden aanbevolen.

Wij zijn dan ook overtuigd dat de woorden „*verkrijgbaar bij alle apothekers*” niet op waar-heid berusten.

Verscheidene apothekers, hun eervolle roeping bewust, zullen wel niet genegen zijn als helper van DOKTER LINDENBERGH op te treden. Daar-voor riekt zijn middel — en de reclame daarvoor — te veel naar kwakzalverij.

Een goed voorbeeld.

De redactie van het Weekblad „*Volksvoeding*”, aan welk blad wij op een andere plaats eenige woorden wijden schrijft het volgende:

„Wij hebben als redactie bij ons contract met de uitgeefster, het recht van censuur op de ad-vertenties bedongen, omdat wij niet wilden, dat in dit orgaan, dat de belangen van het Neder-landsche volk, voor zoover het zijne voeding betreft, wil dienen, reclame zou worden gemaakt voor gevaarlijke en schadelijke producten b.v. voor kwakzalversmiddelen; ook willen wij ons blad niet laten drijven op de finantieele kurk, der uitgeefster verschaft door fabrikanten van minderwaardige artikelen.

Wij zullen dus alle advertenties bekijken voor we toestemming tot plaatsing verleen; die toestemming zullen wij niet geven indien wij de inhoud der advertentiën voor misleidend houden of in strijd met de eerlijkheid in den handel achten.

Maar verder gaat onze verantwoordelijkheid niet. Het is ons onmogelijk te garandeeren dat

een doortrapt wijf was, gekomen om hem uit te hooren, was op zijn hoede.

Het kannetje was gedekt met kruid dat maar op een plaats wies. Toen derhalve het water uit-gegoten werd, zei de dokter: „dit is geen water van een edelman, noch burger maar van een boer, en 't komt uit deze stad niet, maar is van buiten de poort ingebracht”.

De vrouw dit hoorende stond geheel versteld en vertelde toen vanzelf alles wat zij van den zieke wist. Zij kon zich het wonder niet ver-klaren, meenende dat de dokter alles uit het water gezien had.

Al is 't waar dat er zijn geweest die de teekenen hebben willen beschrijven, waardoor het men-schelijk water van andere vochten kan onder-scheiden worden, zoo kan men daar toch niet op vertrouwen, zooals reeds is gezegd.

Het gaat immers niet aan om zonder den per-soon te kennen, zonder iets van hem te weten, alleen door het water te bekijken, steeds te bepalen aan welke ziekte hij of zij lijdende is. Dat moest een ieder toch begrijpen!

Maar juist doordat men zulks niet begrijpt maken de waterkijkers nog altijd goede zaken en kloppen met hunne bedriegerijen het domme volk het geld uit den zak.

—Het valt den „patiënten” niet eens op dat ze bijna allen dezelfde soort medicijnen krijgen, omdat zij er geen begrip van hebben en ook door-dat zij er niet met elkander over spreken.

Zooals bij alle kwakzalvers gaat het ook bij de waterkijkers. Auto-suggestie, het zich zelf wijsmaken dat men ziek geweest is, en nu, na het gebruik der medicijnen van den „water-

de inhoud van de advertentie „de geheele waar-heid en niets dan de waarheid” bevat. Wij hopen intusschen dat onze adverteerders rekening zullen houden met onzen wensch, dat dit inderdaad het geval zij”.

INGEZONDEN.

WARFFUM, 18 October 1922.

Geachte Redactie!

De vorige week kwam ik toevallig het vol-gende feit te weten. Reeds sedert een jaar stuurt een inwoner dezer gemeente elke week een fleschje urine van zijne vrouw per post op naar Dordrecht, alwaar, volgens zijn zeggen, een oude medicus woont.

Geregeld krijgt hij dan pillen en poeders uit een apotheek te Rotterdam toegezonden.

Bij nader navraag zou het Dordrechtsche adres zijn - Chemisch Bureau van Dr. HEMMES, *Koolhaven* 28.

De vrouw lijdt volgens haar echtgenoot sedert tal van jaren aan de bekende maden; volgens mijnheer Hemmes die haar evenwel nooit heeft gezien, aan zenuwen reumatiek, gal, enz.

Aangezien de man steeds volhield, dat het een oude arts was, en ik dit betwijfelde, gezien de kwakzalverachtige manier van handelen, ter-wijl ook zijn naam niet voorkwam in het Genees-kundig Jaarboekje, uitte ik het vermoeden, dat hij wel een kwakzalver kon zijn.

Bij het nasnuffelen in de in mijn bezit zijnde jaargangen van het Maandblad tegen de kwak-zalverij trof ik in het nummer van Mei 1914 iets aangaande bedoelden heer Hemmes aan en wel

dokter” (zooals die kwakzalvers genoemd worden) beterende is, doet heel veel en helpt den water-kijker aan klanten.

De „herstellende” of „herstelde” patiënt roemt overal en tegen een ieder den waterkijker. Maar zij die werkelijk ziek zijn en trots de waterkijkerij niet genezen, zij zwijgen, deels door onverschillig-heid, maar ook uit schaamte. En dat is juist het succes voor de kwakzalvers, waterkijkers, somnambules enz. De bedrogenen, zij die weten en voelen dat ze bedrogen zijn, zij zwijgen.

De dommen, zij die zich zelf bedriegen door zich in te beelden dat zij genezen zijn, zij ver-kondigen den roem van den waterkijker en kwak-zalver in 't algemeen. Alleen ook bij de gratie oier domheid kan de kwakzalverij bestaan en haar unfaire praktijken blijven uitoefenen.

In het boekje „de kwakzalversmiddelen” wordt het volgende verhaalt van een hofarts, die om-streeks 1865 bij de hofhouding van Napoleon III een reusachtig succes had. Hij schreef voor:

Aq fontis 100 (Bronwater).

Illa repetita 40 (dit nog eens).

Eadem stillata 2 (hetzelfde druppelsgewijze)

Hydrogenii protoxyd 0.030 (water).

Nil aliud 1.25 (niets anders).

3 x daags een druppel.

Daarbij hield hij zijn patiënten onder behoor-lijke contrôle en van de deugden van zijn drank ging een groote roep uit.

De suggestie doet ook wat.

En zoo is het helaas bij de menschen die zich tot kwakzalvers wenden om genezing, altijd of meestal 't geval.

Mundus vult decipi.

MEMENTO

van collega G. Sauer uit Kethel. Destijds woonde Hemmes te Hilligersberg, en noemde zijne inrichting:

Scheikundig en microscopische inrichting (opgericht 1570, Oranjarahof, Middelburg).

Villapark 8 en 9. L. J. Hemmes, Hilligersberg.

Ik heb altijd geleerd, dat Zacharias Jansen in 1590 te Middelburg het eerst een, natuurlijk primitief, microscoop uitvond, maar Hemmes' inrichting schijnt de primeur te hebben.

Om de 6 weken meldt men het resultaat der behandeling aan Hemmes, en elke week betaalt men, met verzenden van urine en medicijnen mede, f 4.—, dus ruim f 200.— per jaar.

Kan men dit bedrag per week niet langer missen, dan staakt Hemmes de behandeling, ook al heeft men lang betaald, zooals een tuberculeuse patient elders ondervond.

De patiente te Warffum gaat al reeds een jaar door, zonder noemenswaard succes.

Toen ik haar man, die mij dit alles mededeelde, bedoeld artikel van Mei 1914 liet lezen, en hem wees op het geldvermorsen op deze wijze, was hij natuurlijk allesbehalve overtuigd.

Hij vond de behandeling niet te duur, niet te lang en zou voorloopig blijven voortgaan, „we moeten 'm vooreerst nog vasthouden”, zei hij. De man is timmermansknecht, en vermorst zodoende meer dan f 200.— per jaar, gezweven van het feit, dat hij wellicht juist den tijd laat voorbijgaan voor goede, rationeele behandeling.

Collega Sauer noemt de handelwijze van Hemmes tegenover zijne patiente in 1914 „brutaal boerenbedrog”.

Ik zal mij maar van juiste beoordeeling onthouden, doch vraag beleefd, of meer bekend is van den „menschenvriend” L. J. Hemmes?

Brede bekendmaking van zijn handelwijze ware in aller belang!

Hoogachtend,

Uw dw. abonné

J. D.

Zeker is ons meer bekend omtrent dien persoon. Reeds herhaalde malen hebben wij tegen hem gewaarschuwd.

Red.

BOEKBESPREKING.

Volkvoeding, *Weekblad voor wetenschappelijke en practische kennis van levensmiddelen en hygiëne.*

Met zeer veel genoegen hebben wij kennis genomen van het nieuwe *Weekblad „Volkvoeding”*, voor wetenschappelijke en practische kennis van levensmiddelen en hygiëne. Wij zijn overtuigd dat dit blad, geschreven door bij uitstek praktische mannen, zijn weg zal vinden naar elke huiskamer, en vele verkeerde begrippen over voeding en hygiëne zal doen verdwijnen.

Wij hopen dat de redactie zich streng zal houden aan haar belofte betreffende de censuur op de advertenties. Het deed ons goed, nog eens met kracht te zien optreden tegen misleidende en oneerlijke reclame, voor gevaarlijke en schadelijke produkten zooals kwakzalversmiddelen.

W. B.

RECHTSZAKEN.

Prof. Otto Junior.

Op 3 October heeft het kantongerecht te Rotterdam de zaak behandeld tegen den Amsterdamschen marktkoopman M. K., alias prof. Otto Junior, wien wordt ten laste gelegd, als zoude hij — niet toegelaten zijnde tot de uitoefening van de heel-, verlos- of geneeskunde in Nederland — buiten noodzaak de heel- of geneeskunde hebben uitgeoefend te Rotterdam op 11 Mei j.l. tijdens een z.g. psycho-therapeutische séance in het Nut.

Op de vragen van den kantonrechter, mr. Wentholt, antwoordde beklagde, dat hij slechts kon bevestigen, een toespraak te hebben gehouden.

Op de vraag, of hij een meisje had behandeld, genaamd J. v. V., antwoordde beklagde, zoo- veel meisjes daar te hebben gezien, dat hij zich dit niet meer kan herinneren. Evenmin wenscht bekl. te erkennen, dat hij zekere juffrouw D. B. zoude hebben behandeld, eveneens omdat er zooveel juffrouwen waren, volgens beklagde.

De verbalisant, de inspecteur van politie J. C. de Jong, bevestigde hetgeen hij in zijn proces-verbaal opgenomen had. Beklagde heeft dien avond een toespraak gehouden, daarna heeft hij verschillende mensen, waaronder genoemd meisje en genoemde juffrouw op het podium laten komen. Hij heeft haar een hand gegeven, haar strak aangekeken en daarna voor genezen verklaard; een verklaring, die door verbalisant zoowel als door het aanwezige publiek ernstig in twijfel getrokken werd.

Nadat beklagde nogmaals verklaard had, niets te kunnen zeggen, zonder de personen in kwestie hier te zien, werd de behandeling van de zaak uitgesteld tot Dinsdag 24 October des voormiddags 11 uur.

Alstoen heeft het kantongerecht de behandeling voortgezet:

Er werden ditmaal eenige patiënten gehoord.

Een 13-jarig meisje, buiten eede gehoord, vertelde, dat zij op 11 Mei j.l. in het Nut geweest was, om genezing te verkrijgen van haar linker dijbeen, waarin ze altijd pijn heeft. De „professor” heeft haar op het podium laten komen en haar strak aangekeken. Ook heeft hij haar over het been gestreken. Daarna heeft beklagde tegen haar gezegd: je bent beter. Maar daar is niets van gebleken.

Een tweede getuige, een juffrouw, die gevoelig was in haar rechter arm, vertelde een soortgelijk relaas. Ook bij haar zijn geen resultaten bereikt.

De getuigen herkenden beiden den „professor”, deze echter zeide haar niet te kennen. Getuige-verbalisant, inspecteur van politie De Jong, herkende de beide patiënten echter wel.

Beklagde zeide nog, de hypnose met succes uitgeoefend te hebben, vooral in de provincie-steden. Hij voelde die kracht in zich.

De ambtenaar van het O. M. mr. Reuver, eischte wegens het buiten noodzaak uitoefenen van de geneeskunde in Nederland, zonder daartoe bevoegd te zijn, f 200 boete, subsidiair 20 dagen hechtenis.

Uitspraak 31 October.

(N. R. Ct.)

CORRESPONDENTIE.

W. C. B. H. C. te B. De poeders worden onderzocht.

A. J. v. H. Jr. te 's-G. Kunt gij ons ook het adres opgeven van de redactie van *Suriname*? Wij willen haar dit no. van ons blad zenden.

J. D. of J. v. D. te Warffum. Tot ons leedwezen was uwe handtekening niet duidelijk te ezen. Het zal ons zeer aangenaam zijn nader met u in correspondentie te treden.

C. W. v. Y. te 's-G. *Humagsolan* is geen kwakzalversmiddel. Het bestaat uit *gehydroliseerde hoornstof* in tabletvorm en de uitvinder, Prof. ZUNTZ, vermeent dat het, door inwendig toege- diende voedingsstoffen die voor de haarvorming noodig zijn, den haargroei bevordert.

W. F. v. H. D. te H. Wij zijn u zeer dankbaar voor uw spoedige hulp. Houd ons ten goede, dat wij in ons vorig schrijven geen postzegel voor antwoord insloten. Wij merkten het te laat.

W. v. E. te 's-G. Zeker is het mogelijk dat gij abonné wordt op het Maandblad, al zijt gij geen lid der Vereeniging. De kosten zijn f 2.— per jaar. Zie verder het hoofd van dit blad

G. B. te L. Ook wij ergeren ons iederen dag aan de leugenachtige reclames van AKKER. Maar wat er tegen te doen zolang de bladen voortgaan dien man hulp te verlenen en er bij ons geen wet bestaat, die dit verbiedt? Wij kunnen toch niet elke maand tegen hem waarschuwen. Spoedig nemen wij nog eens een „Herhaalde waarschuwing”. op.

A. H. te A. In *Bad Saltraten* vond de heer KEULEMANS *natriumcarbonaat*, *natriumhydro-carbonaat*, *natriumperboraat*, een spoor *calciumverbinding* en *sulfide*.

Wij komen op dit veel geadverteerde middel terug.

— Het jaarverslag over 1921 van de Alg. Ned. Vereeniging „Het Groene Kruis” in dank ontvangen.

— Er gaat geen maand voorbij of stukken, bestemd voor de administratie, worden bezorgd bij de redactie en omgekeerd. Ter vermijding van oponthoud en moeite, wordt men beleefd verzocht brieven enz. betrekking hebbende op de administratie van de Vereeniging en van het Maandblad, o.a. de opgave voor het lidmaatschap, de aanvraag om exemplaren van het blad enz. te richten tot den secretaris-penningmeester, den heer W. BINNENDIJK, Marnixstraat 182, en slechts wat de redactie van het Maandblad betreft, b.v. ingezonden stukken, vragen om inlichtingen en dergelijke, te adres- seeren aan den redacteur H. VAN GELDER, Ceintuurbaan 63, beiden te Amsterdam.

Tevens wordt nogmaals in herinnering gebracht, dat vragen, tot de redactie gericht, enkele bijzondere en spoedeisende gevallen uitgezon- derd, alleen in het Maandblad, in de ru- briek *Correspondentie* worden beant- woord. Het sluiten van postzegels voor ant- woord zal van dezen regel niet doen afwijken.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, Advocaat te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Doopsgez. Predikant te *Winterswijk*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mej. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Luit.-kolonel, Dirig. Apotheker. Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; DR. G. ROMIJN, Inspecteur van de Volksgezondheid te *Haarlem*; W. BINNENDIJK, Arts te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING . . . . . / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 10 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD . . . . . / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: CEINTUURBAAN 63, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: W. BINNENDIJK, Arts, Marnixstraat 182, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32257, Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur: Verslag van de Algemeene Vergadering.

Hoofdartikel: Samenstelling van de middelen in 1922 onderzocht.

Berichten: Het doctoraat van P. van Bijsterveld. — Een gevaar voor de Volksgezondheid. — Otto-Otto herleeft. Mededeelingen van verschillenden aard: Akker's Kloosterbalsem. — „De Telegraaf” en de verdachte advertenties.

Uit de Pers: Het stroopje van Smokie.

Rechtszaken: Otto Jr. — Otto-Otto. — Behandeling door een magnetiseur.

Correspondentie.

Register op den 22en jaargang van het Maandblad.

Maandblad niet te verhoogen, ten einde het verlies aan leden en abonnés te voorkomen.

Bij de rondvraag werd, een voorstel van Mej. J. C. RESSING aangenomen ten doel hebbende aan den heer H. DE MUNNIK, woonachtig in de *Oranje Vrijstraat*, die reeds meer dan veertig jaar voor de beginselen der Vereeniging heeft pal gestaan (zie het Maandblad van April 1922), de charivari der Vereeniging te verleen.

Nadat nog enkele besprekingen hadden plaats gehad naar aanleiding van het optreden van *De Telegraaf* tegen de z.g. verdachte advertenties, werd de vergadering gesloten.

De Secretaris-Penningmeester,
W. BINNENDIJK.

Opgaaf van de samenstelling der middelen vanwege de Vereeniging tegen de Kwakzalverij in 1922 onderzocht.

ADERVERKALKING. DRUPPELS TEGEN bevatten *Citroenzuur* en een *roode plantenstroop*. (No. 6).

A. K. ZALF bestaat uit *kwikoxyde*, *witte vaseline*, *terpentijn*, *perubalsem* en een *roode kleurstof* (No. 4).

ANTI-RHEUMATICOL is een mengsel van *vette olie* (vermoedelijk *sesamolie*), *cajuputiolie* en *ammonia*. (No. 11).

ANTOEKA-ZALF bestaat uit *olie*, *was* en *vaseline* met geringen reuk naar *perubalsem*. (No. 5).

BAD SALTRATEN bevat *natriumcarbonaat*, *natriumhydrocarbonaat*, *natriumperboraat*, een spoor *calciumverbinding* en *sulfide*. (No. 11).

BLOEDWIJN bevat *geen* bestanddeelen van bloed maar wel 17 vol. proc. *alcohol* en 10,5 proc. *extract*. (No. 5).

BRUINE ZALF (Universeele Wonderpleister of Schusterzalf) is *loodpleister*, door langdurig koken bruin gekleurd. (No. 4).

CANTASSIUM CO'S MIDDEL TEGEN KANKER zijn pastilles, die 80 % *dubbelkoolzure potasch*, 1,5 % *joodpotasch* en een zekere hoeveelheid *phosphorzure zouten* bevatten. (No. 3).

EXAMENTABLETTEN van firma ROMIJN. De naar *vanille* riekende tabletten bestaan voor ongeveer 90 % uit *melkzure kalk* (*lactas calcicus*) benevens een weinig *phosphaten* (*phosphorzure zouten*). (No. 6).

GALSTEENPOEDER van VAN RIJN is in hoofdzaak *rhabarberpoeder* en *dubbelkoolzure soda*. (No. 10).

GRIPINE van de fabriek PRANA. Tabletjes, wegende een halve gram, die bevatten: 48 % *acid. aceto-salicylicum* (*Aspirine*), 13,3 % *kamfer* en 33,3 % *pulvis opii compos.* (*pulvis Doveri*). (No. 4).

Tiz voor pijnlijke voeten; tabletten, die veel *loozuur* en *aluin* en verder *zetmeel*, *kiezelduur* en een weinig *salicylzuur* bevatten. (No. 8).

TOEVALLEN. Middel tegen — van POELSTRA is een oplossing van 19,3 gram *broomzouten* in 300 gram water en wel van ongeveer gelijke deelen *broomkalium*, *broomnatrium* en *broomammonium*. (No. 10).

ZALF TEGEN BAARDSCHURFT bestaat uit *rood kwikoxyde*, *loodacetaat*, *kamfer* en *vet*. (No. 5).

Voor onderzoekingen, verricht door het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek en in het Centraal Laboratorium van de Volksgezondheid, in ons blad vermeld, verwijzen wij naar de nos. 2, 9 en 10 van den loopenden jaargang.

BERICHTEN.

Het doctoraat van P. van Bijsterveld. In ons no. van April j.l. deelden wij mede, dat P. VAN BIJSTERVELD door de *Oriental University* te *Washington* tot medisch doctor bevorderd was. Van hoeveel waarde die bevordering was, leert ons een bericht uit het *Handelsblad*, waarin over Buitenlandsche doctoraten gesproken wordt. Wij ontleenen daaraan het volgende:

„Een chemicus vroeg in het „Chemisch Weekblad” om inlichtingen betreffende die „Oriental University”. Blijkbaar had ook hij een vriendelijke offerte gekregen, althans het „Chemisch Weekblad” meldde als antwoord op zijn vraag:

„The Oriental University of Washington” komt niet voor in den „index generalis” der universiteiten. Volgens deze nieuwe lijst bestaan te *Washington* de volgende universiteiten: *Georgetown University*, *George Washington University*, *Howard University* en *The Catholic University of Amerika*.

„Wij raden u aan, niet op de aanbieding der

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Ondergeteekende bericht aan de leden en abonnés, die hun contributie over 1922 nog niet hebben betaald, dat in den loop van December de quitanties nogmaals zullen worden aangeboden. Het is voor een penningmeester om wanhopig te worden, wanneer telkens de quitanties onbetaald terug komen.

W. BINNENDIJK.

Jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging

Op 18 November j.l. werd de Algemeene Vergadering te *Amsterdam* gehouden.

De Voorzitter opende deze met een kort woord, waarna de notulen der vorige bijeenkomst werden gelezen en goedgekeurd.

De rekening en verantwoording en het jaarverslag over 1921, opgenomen in het Maandblad van Juli 1922, werden vervolgens goedgekeurd terwijl tot leden der Commissie voor het nazien der rekening over 1922 werden benoemd: Mej. C. H. HUGENHOLTZ, en DR. C. HIJMANS, beide te *Amsterdam*, benevens PROF. P. V. D. WIELEN te *Hilversum*.

De aan de beurt van aftreding zijnde leden van het Algemeen Bestuur, de heeren DR. F. C. FLEISCHER te *Winterswijk*, MR. A. LIND te *Amsterdam* en MR. A. A. CNOPIUS te *Arnhem* werden herkozen.

Niettegenstaande de groote kosten, verbonden aan de uitgaaf van het Maandblad, werd, op voorstel van het Bestuur, besloten de contributie van de leden en de abonnementsprijs van het

„Oriental University” in te gaan in zake verleen van een doctorstitel Wij zullen ons om inlichtingen o. a. wenden tot dr. Pearsons, secretaris van de American Chemical Society te Washington en zijn antwoord mededeelen.”

Later schreef de secretaris van de American Chemical Society, dat de Oriental University in Washington niet eens in het telefoonboek voorkwam en blijkens alleen in het buitenland „bekend” was. In Washington weet men van het bestaan er van niets af. Titels van deze „Universiteit” zijn dus van nul en geener waarde.”

Een gevaar voor de volksgezondheid. Het Tweede Kamerlid Mevrouw de Vries—Bruins, heeft aan den Minister van Arbeid gevraagd:

1. Is het den Minister bekend, dat de verkoop van geneesmiddelen (speciaal slaapmiddelen) door onbevoegden in den laatsten tijd zulk een omvang aanneemt, dat daardoor een toenemend gevaar voor de volksgezondheid ontstaat?

2. Zoo ja, welke maatregelen denkt de Minister daartegen te nemen?

Otto-Otto herleeft. De *Residentiebode* meldt het volgende:

Prof. Otto Otto, die in het voorjaar zooveel beroering in de Residentie heeft teweeggebracht, is thans in Den Haag teruggekeerd en heeft zich gevestigd in perceel Fred. Hendriklaan 4, zooals zijn medische compagnon, dr. Lissauer, die thans ook in dit perceel gehuisvest is, per circulaire aan de oude patiënten meedeelt.

Men zal zich echter herinneren, dat de behandeling van de patiënten in het voorjaar niet zoo belangeloos was als de professor wel voorgaf.

Om tot hem toegelaten te worden, moest men eerst door Dr. Lissauer onderzocht worden en deze vroeg voor dit onderzoek, dat alleen pro forma geschiedde en niets om het lijf had, een honorarium, waar menige specialist jaloersch op kon zijn.

De zaak schijnt thans op denzelfden voet te worden voortgezet. Niemand wordt bij prof. Otto Otto toegelaten dan via Dr. Lissauer, aan wien het noodige moet worden geofferd, onverschillig of men door den professor al of niet geholpen wordt.

Men weet dus, alvorens men op de uitnodiging van Dr. Lissauer ingaat, waar men aan toe is.

Mededeelingen van verschillenden aard.

AKKER'S KLOOSTERBALSEM.

„Is Akker's Kloosterbalsem ook kwakzalverij evenals de Abdijsiroop?”

Zoo werd ons dezer dagen gevraagd. Wij zouden kunnen velstaan met eenvoudig ja te antwoorden, verwijzende naar de talrijke waarschuwingen herhaaldelijk in ons blad geplaatst. Maar nu, in den laatsten tijd, uitvoerige advertenties weer de aandacht op dit middel gevestigd hebben, willen wij in ons antwoord iets uitvoeriger zijn. Het is noodig op de handelingen van een onzer grootste kwakzalvers, die dagelijks zijn reclames, door middel van de couranten, verspreid, voortdurend het oog te houden.

Wij hebben vermeld, dat de kloosterbalsem, evenals de Abdijsiroop, niet van een klooster *Sancta Paulo* afkomstig is maar dat de fabriek

van dit zalfje staat in de *Alkemadestraat te Rotterdam*.

Wij hebben aangetoond, dat de balsem onmogelijk de wonderen kan verrichten, die AKKER ervan belooft en dat verergering van sommige kwalen ongetwijfeld door het aanwenden te verwachten is. (Mbl. van Febr. 1920).

Wij hebben gewezen op een geval van bloedvergiftiging, veroorzaakt door het onvoorzichtig gebruik van *Kloosterbalsem*. (Mbl. van Mei 1915)

Wij konden bewijzen, dat de portretten behoorende bij de *dankbetuigingen met portret*, in de bladen gepubliceerd, niet overeenkomstig de waarheid waren. (Mbl. van Juli 1913).

In 't kort, wij hebben zeker vastgesteld, dat *Kloosterbalsem* is een kwakzalversmiddel.

Het zal onze lezers zeker niet onaangenaam zijn, wanneer wij hier nogmaals laten volgen hetgeen wij schreven in November 1899, toen de balsem opgang begon te maken:

Kloosterbalsem. — Koning der balsems

„GEEN RHEUMATIEK MEER.

Koning der Balsems, recept van de Zeer Eerw. Heeren Kloosterlingen van het klooster Santa Paulo te Cartagena, is het eenig genezend middel tegen RHEUMATIEK.

Het is ook heilzaam tegen Brand- en Snijwonden, Verstuikingen, Kneuzingen, stramheid in ledematen, Spierverrekkingen enz. enz.

Tallooze voorbeelden van hen, die geheel hulpeloos waren, zelfs zoodanig dat zij niet in of uit het bed konden komen, lieden die krom en gebogen waren, zoodat zij zich niet konden verroeren, zijn door het gebruik van enkele potten KLOOSTERBALSEM totaal genezen.”

't Is om van wanhopend te worden... voor de kwakzalvers die de genezing van reumatiek tot leuze hebben gekozen! De concurrentie is te groot; dag in dag uit komen er andere middelen en — ieder voor zich — heet onfeilbaar en al 't andere in werking te overtreffen. Tal van de middeljes hebben wij reeds in ons Maandblad tot hun echte waarde — of liever *onwaarde* — kunnen terugbrengen. Wij hebben ons thans te bemoeien met den *kloosterbalsem*, waarvan wij een advertentie, waarbij het middel wordt aanbevolen, hierboven lieten afdrucken.

Zehier dat het „*eenig genezend middel*”, wie zou 't niet gelooven? En wie nog meer van de wonderen van dezen balsem wenscht te weten, leze het volgende uit de „Gebruiksaanwijzing”:

„RHEUMATIEK wordt *totaal genezen*, indien men een of tweemaal daags de pijnlijke plaatsen met de vlakke hand opwaarts wrijft: men doet dit langzaam en geregeld en herhale dit zoolang tot de pijn verdwenen is. Voor stramheid in de ledematen, spierverrekkingen en kneuzingen volgen genoemd gebruiksaanwijzing. Voor brand- en snijwonden, wonden, winterhanden en voeten smeere men eenige balsem op een linnen lapje en herhale dit eenige malen daags. Voor gevatte koude of asthmatische aandoeningen wrijve men borst en rug tweemaal daags in. Deze Koning der Balsems werkt verrassend bij zeere tepels, doorloopen van voeten en is zoowel voor mensch als dier onschadelijk. Deze Balsem wordt ook door landbouwers aangewend als een radikaal geneesmiddel voor verschillende ongemakken en ziekte bij het vee, als het doortrekken bij paarden, zeere spenen, kreupel gaan, klauwzeer enz.”

Waarlijk een wondermiddel, dat zoowel mensch als dier helpt!

Maar 't middel is dan ook al heel oud. Het is „ruim 200 jaren bekend als het meest gezochte middel”, zoo staat er ten minste in het boekje dat bij den balsem wordt gevoegd en waarin geen fabrikant wordt genoemd, maar een zekere L. J. AKKER te *Rotterdam* als Generaal-Agent voor Nederland en België wordt aangewezen.

Maar zullen wij nu den schrijver van dat boekje zoo maar grif gelooven?

Komaan, laten wij maar aannemen dat, wanneer het blijkt dat de man leugens gebruikt om zijn middel aan den man te brengen, wij dan ook niet als waar behoeven aan te nemen wat hij meer van zijn balsem vertelt en waar hij de uitstekende, onovertroffen werking van zijn zalf zoo schetterend uitbazuint. Dit is toch billijk, niet waar? Welnu, *de men spreekt onwaarheid*. Het onderzoek van den balsem, verricht door den heer A. J. WIJNNE te *Middelburg*, heeft aangetoond dat hij bestaat uit *gele vaseline*, gemengd met eenige percenten *terpentijn*. De gele vaseline, een bijproduct van de petroleum, is eerst sedert 1875 bekend.

Hoe rijmt dat met die 200 jaar?

Zou men nu werkelijk gelooven, dat die kloosterlingen uit Cartagena het al zooveel jaren vroeger hebben aangewend?

Maar al de praatjes van dien man nu daargelaten, zou er, nu men de samenstelling weet, nog iemand worden gevonden, die gelooft dat het mengsel van *vaseline* en *terpetijn* al die genezingen zou teweeg brengen, die in de advertenties en brochures worden beloofd? 't Is toch al te bespottelijk!

Maar schandelijk is 't dat men achter op de brochure durft af te drukken: „Lijders! Wanhoop niet langer aan herstel. Daar *kloosterbalsem* „de hulp en troost der lijdende menschheid is.”

De *troost der lichtgeloovige* menschheid mischien, doch dan nog voor korten tijd; wie op deze hulp vertrouwt, zal bedrogen uitkomen.

„De Telegraaf” en de verdachte advertenties.

Tot onze verrassing en groot genoegen lezen wij onderstaand bericht in de advertentiekolommen van „*De Telegraaf*”:

„MEDEDEELING

Wij deelen hierdoor onzen abonné's en verderen belanghebbenden mede, dat wij in het belang onzer lezers in het bijzonder en van het advertentiewezen in het algemeen besloten hebben met ingang van beden advertentiën van

Magnetiseurs (Magnetiseuses), Helderzienden, Somnambules, Masseurs, (Masseuses), Geldleeningen aan of van Dames, Pied à Terre, Kennismaking en alles wat geacht kan worden hiermede gelijk te staan onder geen voorwaarde meer te plaatsen.

Afdoend onderzoek naar de bonafiditeit dezer advertentiën brengt in de praktijk groote bezwaren met zich mede.

Ook autoriteiten kunnen ons niet altijd, trots hunne medewerking, voldoende garantie geven.

Hoewel wij door dezen maatregel de goeden met de kwaden laten lijden, zien wij ons genoodzaakt, voor geen enkel geval een uitzondering op deze regeling toe te staan.

Dagblad „DE TELEGRAAF”
Afdeling Advertentien”.

Bravo! *De Telegraaf* is op den goeden weg, dien wij zoo gaarne door de couranten zagen ingeslagen. Het zuiver houden van de rubriek advertenties van aanbevelingen, die de lezers op een dwaalspoor kunnen brengen en die de *Volksgesondheid* en *Volkswelvaart* zeer ernstig benadeelen. Nogmaals onze hulde aan het veelgelezen Dagblad, dat zelfs, niettegenstaande daar aan verbonden bezwaren, verklaart: „voor geen enkel geval een uitzondering op deze regeling toe te staan.”

Waar in de „Mededeeling” met name worden gencemd de soort van advertenties, waarvan de opneming wordt geweigerd en daaraan wordt toegevoegd: „en alles wat geacht kan worden hier mede gelijk te staan” voeden wij gegronde hoop, dat ook de advertenties van kwakzalversmiddelen, zoo gevaarlijk voor het lezend publiek, spoedig uit de kolommen van *De Telegraaf* zullen verdwijnen.

UIT DE PERS.

Het stroopje van Smokie. In *De Telegraaf* komt een waarschuwing voor van DR. L. HEIJERMANS tegen het toenemend gebruik van vergiftige z.g. geneesmiddelen. Wij ontleenen daaraan het volgende: „De heer Heijermans liet ons zien een geel vocht, dat in een winkel in de Goudsbloemstraat 50, reeds jaren wordt verkocht onder den naam van „Stroopje van Smokie”, en dat vooral in den Jordaan zeer veel gebruikt wordt als middel om de zuigelingen „zoet te houden”. Door de zusters van de Zuigelingenzorg is het stroopje herhaaldelijk aangetroffen, de moeders bevochtigden er de „dot” of de fopspeen mede, de kinderen werden dan inderdaad zoet, maar op den duur zag men de kinderen verkwijnen, achteruit gaan, zij weigerden voedsel en verslaptten meer en meer. Wat niet verwonderen kan na onderzoek van het „Stroopje van Smokie”, door den Geneeskundigen Dienst verricht. Dit onderzoek tooh wees uit, dat het middel bevatte morphine, codeïne en narcotine, verdoovingsmiddelen, die op den duur moeten leiden tot verwoesting van elk gestel en dus zeker van het kindergestel. Men vermoedde, dat het stroopje was bereid door papaverbollen te trekken in water, en aan dit aftreksel toe te voegen suiker en wat anijsolie. De geur is dan ook overwegend anijsachtig en hierdoor komen de moeders in de verbeelding dat zij hun kinderen een onschuldig anijsstroopje geven. Wisten zij, dat zij hun kinderen in waarheid langzaam vergiftigen, zij zouden zeker naar meer natuurlijke middelen zoeken om hun zuigelingen het leven te veraangename, en het „stroopje van Smokie” laten staan.”

RECHTSZAKEN.

Otto Jr. veroordeeld.

Bij vonnis van den Rotterdamschen kantonrechter is M. Koperberg (Otto Junior), manufacturehandelaar te Amsterdam, wegens het verleenen van geneeskundigen bijstand als bedrijf zonder noodzaak en zonder toegelaten te zijn tot de uitoefening van dit beroep, veroordeeld tot f 100 boete sub. 20 dagen hechtenis.

Otto-Otto.

De behandeling van de zaak tegen den psychotherapeut Otto Schlesinger (Otto-Otto), welke — ingevolge appel van den ambtenaar van het

O. M. op het vrijsprekende vonnis van het kantongerecht — voor de rechtbank te Rotterdam voortgang zou vinden, is op verzoek van den verdediger mr. Lammers, uitgesteld tot 9 Januari.

Behandeling door een magnetiseur.

Op 22 November moest zich voor den Haaremschen kantonrechter verantwoorden de magnetiseur A. K., wien ten laste was gelegd, dat hij in het tijdvak van Mei tot October wederom eenige per nen onder zijn behandeling had genomen.

Een der getuigen à decharge verklaarde dat hij 22 jaren geleden door alle doctoren was opgegeven maar sedert hij door beklagde was behandeld, weer een gezond mensch was geworden.

Het O. M. wilde bij de strafoplegging rekening houden met het feit dat beklagde werkelijk genezing had bewerkt.

Het eischte daarom een geldboete van viermaal f 10 subs. 10 dagen hechtenis.

Verdediger Mr. Pauwels uit Amsterdam vroeg oplegging van een zoo klein mogelijke geldboete. (N. v. d. D.)

CORRESPONDENTIE.

A. J. v. H. Jr. te 's-G. Dank voor het gezonden adres.

C. W. v. Y. te 's-G. In ons vorig no. hebben wij, in de Correspondentie, uw vraag betreffende *Humagsolan* beantwoord en u een Maandblad gezonden aan het adres in uw brief opgegeven. Tot onze verwondering ontvingen wij echter het blad terug met de vermelding: „geadresseerde is aan het adres onbekend.”

H. G. J. te R. DR. MEENK'S HOOFDPILN-POEDERS bestaan alléén uit *antifebrine*, zijn dus lang niet onschadelijk.

D. K. te A. Wij danken u zeer voor uw bewijs van belangstelling, blijkende uit de toezending van het *Nieuwsblad van Friesland*. Wij zagen met leedwezen de daarin voorkomende talrijke kwakzalversadvertenties; met leedwezen, omdat juist *dit* blad, in Friesland veel verspreid, vroeger een der weinige bladen was, die dusdanige advertenties weigerde en daarom ook in ons Maandblad met dankbaarheid vermeld werd.

Na de verandering ten kwade, hebben wij weinig hoop, dat er iets tegen te doen is; wij hebben al te veel teleurstellingen in dit opzicht ondervonden.

Register op den twee en veertigsten jaargang van het Maandblad.

(De cijfers geven het *nommer* van het Maandblad aan. *Ber.* beteekent Berichten. *Corr.* Correspondentie. *H. W.* Herhaalde waarschuwingen. *Ingez.* ingezonden. *R.* Rechtszaken).

<i>Abbé Hamon.</i> De twintig geneeskuren van 1—10	
<i>Abdijsiroop.</i>	H. W. 1
<i>Abt</i> — geneeskundige	Ber. 4
<i>Aderverkalking.</i> Druppels tegen —	Corr. 6
„ Middel van Gebhard & Cie 9—11	
<i>Adres</i> in zake kwakzalverij	Ber. 3
<i>Advertenties.</i> Gevaar van —	5
„ in belletrische Tijdschriften.	6

<i>Advertenties</i> van verdachten aard in <i>De Telegraaf</i> geweigerd	12
<i>Akker</i> en de griep	2
<i>Akker's Kloos'erbalsem</i>	12
<i>A. K. Zalf</i>	4
<i>Amerika.</i> Bestrijding der kwakzalverij 3, 8	
„ Ber.	2
<i>Amerikaansche docterstitels</i>	Ber. 12
<i>Angabonbons</i> van Mijnhardt	9
<i>Anti-Rheumaticol</i>	11
<i>Antoeka-zalf</i>	Corr. 5
<i>Baardschurft Zalf</i> tegen —	Corr. 5
<i>Bad Saltraten</i>	Corr. 11
<i>Balsem de Maltha</i>	8
<i>Barry Even</i> —	6
<i>Bloedwijn</i>	10 Corr. 5
<i>Bok Eduard</i> en zijn strijd tegen kwakzalvers	
„ <i>Feuilleton</i>	3
<i>Boom's</i> maagpoeder	H. W. 6
<i>Breejen den</i> — en de granuline-reclame.	2
<i>Breukverband-apparaat</i> van Brooks	4
<i>Brief</i> uit Zuid-Afrika	4
<i>Brook's</i> breukverbandapparaat	4
<i>Bruine zalf</i>	4
<i>Bijsterveld, A. W.</i> van — in Amerika	
„ Ber.	1
<i>Bijsterveld, P. van</i> — Amerikaansch Dokter	
„ Ber.	4, 12
<i>Bijzondere voorwaarden.</i>	R. 6
<i>Cantassium Co.</i> Behandeling voor kanker	
„	1, 2, 3
<i>Charlatannerie</i> en kanker	1
<i>Congres</i> voor openbare gezondheidsregeling	
„ Ber.	10
<i>Damman.</i> Kruidengenezing	7
<i>Diabetesmiddel</i>	10
<i>Drie gevallen</i> door Frank behandeld.	
„ <i>Ingez.</i>	9
<i>Eilers.</i>	R. 1, 2, 3, 5, 6, 7.
„ Weer een request	10
<i>Examen-tabletten</i> van firma Romijn	6
<i>Fistelpot</i> van Klaas Ursem.	H. W. 6
<i>Foster's</i> middelen	8
<i>Frank.</i> Drie gevallen door — behandeld	
„ <i>Ingez.</i>	9
<i>Galsteenpoeder</i> van Van Rijn.	Corr. 10
<i>Gebedsgenezing.</i>	R. 5, 6
<i>Gebhard & Cie</i> te Hoorn.	9—11
<i>Geheime middelen.</i> Samenstelling van —	
„ Ber.	6
<i>Geneeskunst</i> Onbevoegde uitoefening	
„ R. 1, 2, 3, 5, 6, 9, 10, 11, 12	
„ „ „ Ber.	2
„ Vrije uitoefening in Graubunden	
„ Ber.	7
<i>Geneeskuren.</i> De twintig — van Abbé Hamon	1
<i>Geneesmiddelen</i> en —methodes, per advertentie aanbevolen, zijn te wantrouwen.	
„ Ber.	7
<i>Geslachtsziekten</i> en Kwakzalverij	
„ Ber.	9
<i>Geslachtsziekten</i> en Kwakzalverij in Japan	
„ Ber.	1
<i>Granuline.</i> De reclame den Breejen.	2
<i>Graubunden.</i> Vrije uitoefening der geneeskunst.	
„ Ber.	7
<i>Gripine</i>	4

<i>Haarlemmerolie</i> . . . . . H. W.	1	<i>Middelen in 1922</i> onderzocht	12	<i>Staphorsterboertje</i> . Opvolgers van —	
<i>Haas De Kruidengenezing</i>	7	<i>Muller-Czerny</i>	6	<i>Ber.</i> 3. <i>Ingez.</i> 8, 10	
<i>Haas De Stiefdochter van</i> — . . . R.	7	<i>Mijnhardt</i> . Een waarschuwing van — . . .	4	<i>Stroopje van Smokie</i> . . . . . „ . . .	12
<i>Hall Ter</i> . Vragen betreffende kwakzalverij 1. <i>Ber.</i>	3	<i>Mijnhardt's middelen</i> , 9, 10 . . . <i>Ber.</i> 2, H. W.	1	<i>Suriname</i> . De hulp aan kwakzalvers.	
<i>Helios</i> . Zonneschijn op flesschen	5	„ Angabonbons	9	<i>Ber.</i>	11
<i>Hemmers</i> . Een twijfelachtige aanbeveling 2. <i>Ingez.</i>	11	„ Influenzatabletten	9	<i>Tandheelkunde</i> . Onbevoegde uitoefening.	
<i>Hongarije</i> . Bestrijding der kwakzalverij. <i>Ber.</i>	3	„ Maagtabletten	9	<i>R.</i>	2
<i>Hoofdpijntabletten</i> . Freco	10	„ Sanaperinetabletten	9	<i>Telegraaf De</i> — weigert verdachte adverte- tenties	12
<i>Hooge Raad</i> , Niet-ontvankelijk verklaring <i>R.</i>	6, 7	„ Sprutol	9	<i>Tentoonstelling</i> . Reizende — . . . <i>Ber.</i>	4
<i>Hypnotiseurs</i> . Vertooningen van —	7	„ Staaltabletten	9	<i>Thermotabletten</i> van Mijnhardt	9
<i>Influenzatabletten</i> van Mijnhardt	9	„ Thermostabletten	9	<i>Tiz</i> voor pijnlijke voeten	8
<i>Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek</i> : Mededeelingen No. 2 en 3 . . . . . 2, 9, 10 Onderzoek van Specialité's . . . . . 2, 9, 10 Samenwerking met — . . . . . 7 Voorwaarden voor onderzoek 10		„ Transpireertabletten	9	<i>Toevallen</i> . Middel tegen —	10
<i>Jackson's</i> behandeling van tuberculose. <i>H. W.</i>	7	<i>Natura Sanat.</i>	1	<i>Transpireertabletten</i> van Mijnhardt	9
<i>Japan</i> . Geslachtsziekten en kwakzalverij. <i>Ber.</i>	1	<i>Onbevoegde uitoefening</i> der geneeskunst. <i>Ber.</i> 2, <i>R.</i> 1, 2, 3, 5, 6, 9, 10, 11, 12		<i>Tuberculose-bestrijding</i> in Zwitserland. <i>Ber.</i>	11
<i>Kanker</i> en charlatannerie	1	<i>Onbevoegde uitoefening</i> der tandheelkunde. <i>R.</i>	2	<i>Tuberculose-bestrijding</i> . Uit het verslag der Staatscommissie. . . . . <i>Ber.</i>	9
„ Geneesmiddel tegen — 1, 2, 3		<i>Oplichter-kwakzalver</i> . . . . . <i>R.</i>	4, 10	<i>Tuberculose</i> . Jackson's behandeling van — <i>H. W.</i>	7
<i>Kanker-juffrouw</i> . . . . . <i>Ber.</i> 5. <i>Ingez.</i>	6	<i>Oplichting</i> en kwakzalverij . . . . . <i>R.</i>	3	<i>Tijdschriften</i> . Advertenties in —	6
<i>Kantoorbediende</i> — Kwakzalver. . . <i>Ber.</i>	11	<i>Otto Junior</i> . . . . . 6 <i>R.</i>	11, 12	<i>Tweede Kamer</i> . Bespreking kwakzalverij. <i>Ber.</i>	3, 12
<i>Kloosterbalsem</i> van Akker	12	<i>Otto-Otto</i> . . . . . 5, 6, 7, <i>R.</i> 6, 9, 10, 12		<i>Ursem's</i> fistelpot . . . . . <i>H. W.</i>	6
<i>Koortstabletten</i> . Freco	10	<i>Otto-Otto</i> en minister Sepp Oerter. <i>Ber.</i>	2	<i>Venerologisch congres</i> en kwakzalverij. <i>Ber.</i>	1
<i>Koperberg</i> , Maurits . . . . . 6 <i>R.</i>	11	<i>Otto-Otto</i> herleeft . . . . . <i>Ber.</i>	12	<i>Vereeniging tegen de Kwakzalverij</i> : Adres in zake kwakzalverij. <i>Ber.</i>	3
<i>Kruidengenezing</i> door Damman	7	<i>Pinkpillen</i> . . . . . <i>H. W.</i>	7	Algemeene Vergadering. Agenda	11
„ „ De Haas	7	<i>Poelstra</i> . Middel tegen toevallen	10	Algemeene Vergadering. Verslag.	12
<i>Kwakzalver</i> bevoegde	7	<i>Potassium-behandeling</i> bij kanker 1, 2, 3		Jaarverslag over 1921	7
„ en kantoorbediende. . . <i>Ber.</i>	11	<i>Prana's</i> Gripine	4	Mededeelingen van het Bestuur. 1, 2, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12	
„ en minister . . . . . <i>Ber.</i>	2	<i>Pseudo-dokter</i> . . . . . <i>Ber.</i>	11	Rekening en Verantwoording over 1921	7
„ Nederlandsche — in Amerika. <i>Ber.</i>	1	<i>Purol</i> . . . . . <i>H. W.</i>	1	<i>Vertooningen</i> van hypnotiseurs	7
„ te Wormerveer. . . . . <i>Ber.</i>	2	<i>Rad-jo</i>	5	<i>Vitaminen</i>	5
<i>Kwakzalvers</i> en Staatscommissie	2	<i>Rechtszaken</i> : Bijzondere voorwaarden	6	<i>Volksgezondheid</i> . Gevaar voor de — <i>Ber.</i>	12
„ Hulp aan — in West-Indie. <i>Ber.</i>	11	Eilers. 1, 2, 3, 5, 6, 7		<i>Volksgezondheid</i> . Verslagen en Mededee- lingen	7
„ in ziekenhuizen	2	Gebedsgenezing 5, 6		„ „Volksvoeding” . . . . . <i>Boekbespreking</i>	11
„ Zoo zijn ze allemaal	2	Kwakzalverij en oplichting	3	„ geeft een goed voorbeeld	11
<i>Kwakzalverij</i> . Adres in zake — . . <i>Ber.</i>	3	Kwakzalver te Maartensdijk	5	<i>Voorbeeld</i> Goed — van „Volksvoeding”	11
„ Bestrijding door Ed. Bok. <i>Feuilleton</i>	3	Magnetiseur Spoelstra	10	<i>Vragen</i> van den heer H. Ter Hall 1. <i>Ber.</i>	3
„ Bestrijding in Amerika 3, 8 <i>Ber.</i>	2, 9	Magnetiseur veroordeeld	9	<i>Vrije uitoefening</i> der geneeskunst in Grau- bunden . . . . . <i>Ber.</i>	7
„ Bestrijding in Hongarije. <i>Ber.</i>	3	Magnetiseur vervolgd. 3, 5, 12		<i>Wantrouwen</i> tegenover geneesmiddelen en — methodes per advertentie aanbe- volen	7
„ en oplichting . . . . . <i>R.</i>	3, 10	Niet-ontvankelijk verklaring door den H. R. van een aanvraag van ongeveer 700 personen om herzie- ning van een vonnis in zake Eilers. idem van een andere aanvraag	6	<i>Waterkijkers</i> . . . . . <i>Feuilleton</i>	11
„ in de Tweede Kamer. <i>Ber.</i>	3	Oplichter kwakzalver 4, 10		<i>Wettelijke regeling</i> der kwakzalverij 1. <i>Ber.</i>	3
„ en geslachtsziekten in Japan. <i>Ber.</i>	1	Otto Junior 11, 12		<i>Wettig gedeponeed</i>	10
„ Lezing over . . . . . <i>Ber.</i>	2	Otto Otto 6, 9, 10, 12		<i>Wonderdokter</i> . . . . . 6 <i>Ber.</i>	8
„ op het venerologisch Congres. <i>Ber.</i>	1	Stiefdochter van De Haas	7	<i>Wonderdokteres</i> te Velsroord	10
„ Wettelijke regeling der —	1	Tandtechnicus	2	<i>Wondermiddel</i> . Het — (Abdijsiroop)	7
<i>Lezing</i> over kwakzalverij . . . . . <i>Ber.</i>	2	<i>Romijn's</i> examentabletten	6	<i>Wonderpleister</i> . Universeele	4
<i>Lindenbergh's</i> Anti-rheumaticol	11	<i>Roode Kruis</i> . Reizende tentoonstelling — <i>Ber.</i>	4	<i>Wormerveer</i> . Kwakzalver te — . . <i>Ber.</i>	2
<i>Lydia E. Pinkham's</i> Plantaardig mengsel.	2	<i>Rijksinstituut voor Pharmaco therapeutisch</i> onderzoek 2, 7, 9, 10		<i>Wortelboer's</i> kruiden . . . . . <i>H. W.</i>	7
<i>Lysine</i>	2	<i>Rijn</i> . van — Galsteenpoeder . . . <i>Corr.</i>	10	<i>Zalf</i> . — A. K.	4
<i>Maagpoeder</i> van Boom . . . . . <i>H. W.</i>	6	<i>Samenstelling</i> van geheime middelen. <i>Ber.</i>	6	— Antoeke . . . . . <i>Corr.</i>	5
<i>Maagtabletten</i> . Freco	10	<i>Samenstelling</i> van middelen in 1922 onder- zocht	12	„ — Bruine of Schuster —	4
„ van Mijnhardt	9	<i>Sanaperinetabletten</i> van Mijnhardt	9	„ — tegen baardschurft . . . <i>Corr.</i>	5
<i>Magnetiseur</i> . Proces-verbaal tegen <i>R.</i>	3, 5, 12	<i>Sanitas</i>	4	<i>Zenuwtabletten</i> . Freco	10
„ Veroordeed — . . . . . <i>R.</i>	9	<i>Schusterzalf</i>	4	„ van Mijnhardt . <i>Ber.</i>	2
<i>Magnetiseuse</i> in de bioscoop . . . <i>Ber.</i>	10	<i>Séance</i> . Verboden — . . . . . <i>Ber.</i>	9	<i>Zonneschijn</i> op flesschen	5
<i>Mededeelingen</i> van het Rijks-instituut voor Pharmaco-therapeutische onderzoek 2, 9, 10. <i>Ber.</i>	2	<i>Sloan's</i> liniment. . . . . 6 <i>H. W.</i>	3, 8	<i>Zuid-Afrika</i> . Een brief uit —	4
		<i>Specialité's</i> . Onderzoek van — 2, 9, 10		<i>Zwitserland</i> . Verbod van middelen tegen tuberculose. . . . . <i>Ber.</i>	11
		<i>Spoelstra</i> . Magnetiseur — . <i>Ber.</i> 8, 9. <i>R.</i>	10		
		<i>Sprutol</i> van Mijnhardt	9		
		<i>Staaltabletten</i> van Mijnhardt	9		
		<i>Staatscommissie</i> en kwakzalvers	2		
		<i>Staatscommissie</i> in zake tuberculose-bestrijding. <i>Ber.</i>	9		